

**Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУ-
ТРІШНІХ СПРАВ**

**І.Р. Шинкаренко, І.О. Шинкаренко,
О.В. Кириченко**

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ТА ЗДІЙСНЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ
(РОЗШУКОВИХ) ДІЙ
(структурно-логічні схеми)**

Навчальний посібник

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник
для студентів вищих навчальних закладів*

Дніпропетровськ
2015

ББК 67.9 (4УКР) я73
Ш 55

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник
для студентів вищих навчальних закладів
(лист МОН від 29.01.2014 № 1/11-1212)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

доктор юридичних наук, професор **Р.А. Халілев**

доктор юридичних наук, професор **І.Ф. Хараберюш**

доктор юридичних наук, професор **К.О. Чаплинський**

Ш 55 Шинкаренко І.Р. Правове регулювання оперативно-розшукової діяльності та здійснення негласних слідчих (розшукових) дій (структурно-логічні схеми) : навч. посіб. / І.Р. Шинкаренко, І.О. Шинкаренко, О.В. Кириченко. – Дніпропетровськ : ДДУВС, 2015. – 320 с.

У посібнику викладено сутність та правові основи організації оперативно-розшукової діяльності, права та обов'язки оперативних підрозділів і гарантії забезпечення законності у ході здійснення оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих дій. Окремий розділ присвячено правовим основам здійснення негласних слідчих (розшукових) дій. Посібник є четвертим виданням з означеної серії, в якому враховано зміни у законодавстві відповідно до чинного КПК України та програми дисциплін «Правові основи оперативно-розшукової діяльності», «Кримінальний процес», «Криміналістика», що викладаються студентам юридичних спеціальностей та курсантам ВНЗ МВС України та інших правоохоронних органів.

Призначено для студентів юридичних спеціальностей, курсантів та слухачів навчальних закладів правоохоронних органів, практичних працівників правоохоронних органів та науковців.

ББК 67.9 (4УКР) я73

© Шинкаренко І.Р., Шинкаренко І.О., Кириченко О.В., 2015

© ДДУВС, 2015

ПЕРЕДМОВА

Досвід існування світової цивілізації свідчить, що основними ознаками правової держави є верховенство закону, гарантія та забезпечення державою прав і свобод людини, встановлення та підтримка принципу взаємної відповідальності громадянина і держави.

Окрім наведених ознак більшість науковців визнають ефективно діючу поліцейську систему як фундаментальний критерій правової держави. З цього приводу слід погодитися з Гегелем, який стверджував, що коли людина в нічний час спокійно виходить на вулицю, їй не спадає на думку, що все могло бути інакше, оскільки звичка до безпеки стала другою її натурою, і ніхто не вважає, що це результат дії особливих установ¹. Однією з таких спеціальних установ у всіх країнах світу є кримінальна поліція (міліція), діяльність якої не є можливою без ефективно діючої системи законів.

До початку ХХ ст. правове регулювання оперативно-розшукової діяльності на території України здійснювалося "Руською правдою", магдебурзьким правом, нормативними актами Коша Запорізької Січі², Указом "Про безборонний розшук, переслідування сищиками злодіїв, розбійників та їх спільників", Зводом законів Російської імперії. В законах боротьба з кримінальними злочинами поділялася на три етапи: слідство, суд, виконання вироку.

Нормативними документами, що регламентували розшукову роботу поліції, був Статут про попередження і припинення злочинів, а також численні відомчі акти МВС Російської імперії.

Уперше законодавче закріплення організаційних основ діяльності кримінальної поліції було здійснене прийняттям 6 липня 1908 р. Закону Російської імперії "Про організацію розшукової частини". Цим документом регламентувалося створення розшукових відділень для проведення розшуку щодо справ загальнокримінального характеру в складі поліцейських управлінь в усіх губернських та інших великих містах³.

Після повалення в лютому 1917 р. російської монархії Україна ввійшла в новий етап свого розвитку, який охоплює існування на її території влади Тимчасового уряду (лютий-жовтень 1917 р.), Центральної Ради (березень 1917 – квітень 1918 р.), Гетьманату (квітень-грудень 1918 р.), Директорії УНР (грудень 1918 р. – листопад 1920 р.) та радянської влади (з грудня 1917 р.).

Цей період характеризується складною криміногенною обстановкою,

¹ Гегель Г.Ф. Философия права. – М., 1990. – С. 293.

² Бандурка О.М. Основи управління в органах внутрішніх справ України. – Х., 1999.

³ Мулукаев Р.С. История органов внутренних дел дореволюционной России. – М., 1984.

загальною причиною якої було знищення карально-примусового апарату Російської імперії.

Після березня 1917 р. на Україну поширювали свою дію постанови Тимчасового уряду щодо створення міліції, а також циркуляри та інструкції МВС. У той же час, ставши після жовтня 1917 р. вищим державним органом в Україні, Центральна Рада законодавчо закріпила стихійно утворену міліційну систему.

Окупація України австро-німецькими військами призвела до державного перевороту, внаслідок якого до влади прийшов гетьман Павло Скоропадський.

Розбудова нових правоохоронних органів уряду Скоропадського почалася з утворення у складі МВС Департаменту Державної варти, затвердженої гетьманом Тимчасовою постановою про зміну чинних законів про міліцію й утворення Державної варти. Ця постанова скасувала всі нормативні акти Тимчасового уряду та Центральної Ради щодо організації діяльності міліції⁴.

Структура та функції Державної варти знайшли своє відображення в затвердженому 13 серпня 1918 р. Статуті про організацію Департаменту Державної варти⁵.

На зміну Уряду гетьмана в грудні 1918 р. прийшла Директорія УНР. Тривала розробка нормативних актів, які повинні були регламентувати оперативно-розшукову діяльність. Але ця робота не була закінчена.

У той же період на території України здійснювали оперативно-розшукову діяльність також підрозділи карного розшуку Радянського уряду. Однак єдиного правового акта, який би регламентував оперативно-розшукову діяльність, визначав її завдання, підстави та компетенцію оперативних підрозділів правоохоронних органів, за часи існування СРСР не було прийнято. Діяльність оперативних підрозділів КДБ та МВС регламентувалася відомчими настановами та інструкціями.

До лютого 1992 р. тільки в ст. 101, 103 КПК України та в ч. 2 ст. 10 Закону України “Про міліцію” зазначалося про право проведення оперативно-розшукових заходів органами дізнання. Але ці норми не розкривали суті правової основи оперативно-розшукової діяльності та її принципів. І лише прийнятий у 1992 році Закон України “Про оперативно-розшукову діяльність” законодавчо визначив засади ОРД.

Розробці оперативно-розшукового закону сприяли наукові дослідження в галузі кримінального, кримінально-процесуального та інших галузей права. В дефініціях закону реалізовано погляди кількох поколінь учених на сутність та правову основу оперативно-розшукової діяльності.

---

⁴ Тимошук О. Державна варта Української держави. – К., 1998. – С. 13.

⁵ Там само. – С. 18.

Означений закон став першим законодавчим актом, прийнятим на території СНД, який регламентував здійснення оперативно-розшукових заходів і став підставою законотворчості щодо оперативного забезпечення кримінального судочинства та захисту суспільства від злочинних дій. За більш як 19 років з моменту прийняття Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність” законодавці видали понад 30 законів, які тією чи іншою мірою регулюють окремі аспекти здійснення ОРД.

Означене та прийняття у 1990-х рр. практично в усіх країнах колишнього СРСР законів про оперативно-розшукову діяльність визначило інтенсифікацію вивчення проблем оперативно-розшукової діяльності. Активний захист дисертаційних досліджень з оперативно-розшукової діяльності розпочався з кінця 1997 р., коли було виокремлено наукову спеціальність 21.00.06 – «оперативно-розшукова діяльність» та створено СРК при НАВСУ із захисту кандидатських дисертацій під керівництвом І.П. Козаченка.

Наукові здобутки останніх років дають підстави для висновку, що існує низка теоретичних протиріч між науковцями стосовно сутності, змісту і співвідношення теорії та практики оперативно-розшукової діяльності і, як наслідок, недостатньої ефективності оперативно-розшукової діяльності правоохоронних органів у протидії злочинності та забезпечення національної безпеки.

За останні двадцять років в Україні основний напрямок досліджень був прикладним, однак проблеми розвитку теорії ОРД розглянуто у низці наукових та науково-методичних робіт, практично в усіх докторських дисертаціях та значній кількості кандидатських робіт, захищених представниками МВС України (практично у 80% від всього обсягу захищених дисертацій з даної тематики розглядаються теоретичні питання, які розширюють коло поглядів на сутність теорії ОРД).

Значний внесок у розвиток загальної теорії ОРД зробили науковці вищих навчальних закладів та науково-дослідних установ СБУ, ДПСУ, ПСУ.

Важливе значення для формування сучасного уявлення про об’єкт теорії оперативно-розшукової діяльності мають висновки науковців про існування оперативно-розшукової політики як частини юридичної політики держави у сфері боротьби зі злочинністю, яка здійснюється засобами та методами оперативно-розшукової діяльності, чим фактично визначено ще одну складову об’єкта теорії оперативно-розшукової діяльності.

З викладеного можемо констатувати, що наукові уявлення про сутність та зміст теорії ОРД за сто років пройшли шлях від «одноелементності» (злочинність), «дуелементності» (злочинність – кримінальна активність, діяльність оперативних підрозділів») до «поліелементності».

На рівні метатеорії оперативно-розшукової діяльності вивчаються:

– взаємозв’язки, взаємодії і відношення усередині таких явищ і процесів, як оперативно-розшукова політика держави та діяльність державних органів щодо її формування, кримінальна активність і оперативно-розшукова діяльність, а також між самими цими елементами;

– взаємодія людей з матеріальними об'єктами, а також зв'язки між всіма цими елементами.

На рівні складових теорій оперативно-розшукової діяльності (оперативно-розшукова стратегія, оперативно-розшукова тактика, оперативно-розшукова методика, оперативно-розшукова техніка) вивчається:

– діяльність державних та правоохоронних органів щодо реалізації оперативно-розшукової політики;

– кримінальна активність осіб, що становлять оперативний інтерес, її віддзеркалення в навколишньому середовищі (у матеріальній обстановці й у свідомості людей) (з урахуванням багатосуб'єктності ОРД означений термін не розкриває повністю багатогранність даного елемента щодо оперативно-розшукового забезпечення об'єктів підвищеної небезпеки, охорони вищих посадових осіб, вирішення завдань національної безпеки);

– інфраструктура злочинності;

– діяльність оперативних апаратів з документування злочинної діяльності;

– діяльність оперативних підрозділів щодо запобігання протиправній діяльності та нейтралізації загроз національній безпеці.

На рівні приватних теорій ОРД («конфіденційного співробітництва», «взаємодії суб'єктів ОРД між собою та оточуючим середовищем», «оперативно-розшукового моніторингу (діагностування) середі функціонування», «про пізнавальну, діяльну та організаційну сторони ОРД», «про правову основу ОРД», «про оперативно-розшукову інформацію», «про оперативно-розшукові версії», «про оперативне обслуговування», «про документування», «про оперативні комбінації і тактичні операції», «про переговори із злочинцями», «про взаємодію органів дізнання і попереднього слідства», «про протидію кримінального середовища виконанню правоохоронної функції держави», «про оперативно-розшукове забезпечення завдань кримінального судочинства», «про оперативно-розшукову характеристику злочинів») вивчається:

– діяльність конкретних суб'єктів ОРД щодо вирішень притаманних їм завдань протидії злочинності, забезпечення державної та національної безпеки;

– взаємозв'язок і правовідносини органів, що здійснюють ОРД, оперативних працівників і осіб, що надають конфіденційне сприяння оперативним апаратам, а також осіб, що беруть участь в оперативно-розшуковому процесі;

– діяльність щодо формування системи нормативно-правового регулювання оперативно-розшукової діяльності;

– діяльність оперативних підрозділів сектору безпеки з оперативно-розшукового моніторингу середі функціонування.

Таким чином, є достатні підстави вважати, що в юридичній науці поряд з кримінологією, кримінальним процесом, криміналістикою сформувалася ще одна галузь – оперативно-розшукова наука.

Тематика досліджень проблем оперативно-розшукової діяльності в цілому (без урахування особливостей роботи оперативних служб) групується навколо трьох об'єктів.

По-перше, з теоретичних позицій досліджується система організації дія-

Правове регулювання оперативно-розшукової діяльності та здійснення негласних слідчих (розшукових) дій

льності оперативних апаратів, тобто об'єкт оперативно-розшукової діяльності – практика боротьби оперативних апаратів із злочинністю (з її власним об'єктом – злочинністю, з її суб'єктами – працівниками оперативних апаратів, з її засобами, методами і заходами); суб'єкти оперативно-розшукової діяльності; загальні функції оперативно-розшукової діяльності; організаційно-тактичний аспект, що відображає діяльність оперативних підрозділів різних рівнів; розробка моделей взаємодії; кадрові та матеріально-технічні ресурси оперативно-розшукової діяльності.

По-друге, досліджуються правові основи самої оперативно-розшукової діяльності та її суб'єктів з урахуванням рівня управління.

По-третє, досліджується тактика проведення оперативно-розшукових методів і заходів, використання в оперативно-розшуковій діяльності знань інших наук і технічних засобів, а також методика виявлення, запобігання та розкриття злочинів під час оперативно-розшукового провадження.

Механізм виникнення і розвитку оперативно-розшукової науки базується на діалектичній взаємодії двох протилежних процесів: диференціації та інтеграції наукового знання. У середині оперативно-розшукової науки результатом такої взаємодії є формування приватних оперативно-розшукових теорій і відповідних лінійних наукових дисциплін.

Диференціація оперативно-розшукового знання реалізується, по-перше, з урахуванням потреби дослідження особливостей діяльності оперативно-розшукових підрозділів за лініями роботи, а також за елементами оперативно-розшукової діяльності (характерних в цілому для метатеорії оперативно-розшукової діяльності) – по-друге. Відповідно до першого критерію формуються лінійні наукові дисципліни: з карного розшуку, економічних злочинів, організованої злочинності, нейтралізації загроз національній безпеці і т. ін. Відповідно до другого критерію – приватні оперативно-розшукові теорії («конфіденційного співробітництва», «взаємодії суб'єктів ОРД між собою та оточуючим середовищем», «оперативно-розшукового моніторингу (діагностування) середі функціонування», «про пізнавальну, діяльну та і організаційну сторони ОРД», «правової основи ОРД», «оперативно-розшукової інформації», «оперативно-розшукових версій», «оперативного обслуговування», «документування», «вчення про оперативні комбінації і тактичні операції», «про переговори із злочинцями», «про взаємодію органів дізнання і попереднього слідства», «протидії кримінального середовища виконанню правоохоронної функції держави», «оперативно-розшукового забезпечення завдань кримінального судочинства», «оперативно-розшукової характеристики злочинів») тощо.

На відміну від теорії оперативно-розшукової діяльності, у формуванні якої можна виділити хронологічно значущі етапи функціонального розвитку, приватні оперативно-розшукові теорії з моменту свого виникнення виявляють єдність науково-пізнавального, практичного і педагогічного аспектів. З'явившись як віддзеркалення реальних оперативно-розшукових процесів, як вираз потреби в науковому забезпеченні практики і професійної підготовки кадрів, вони, не чекаючи на досягнення необхідного за традиційними мірками

ступеня зрілості, разом з пізнанням свого об'єкта, його описом, поясненням з перших кроків приступають до реалізації конструктивної функції – впровадження у практику і навчальний процес.

Розвиток теорії в даний час паралельно відбувається в надрах оперативно-розшукової практики і навчально-дослідницького процесів. З одного боку, інформаційно-аналітична робота оперативно-розшукових апаратів, розробка методик боротьби з різними видами злочинів, інтуїтивно знайдені прийоми оперативно-розшукового мистецтва, підготовка навчально-методичної продукції забезпечують її все новими теоретичними знахідками, окреслюють перспективу наукових досліджень. З іншого – результати наукових досліджень повертаються у практику і навчальний процес у вигляді обґрунтованих нормативних новел, наукових розрахунків оцінки ефективності діяльності оперативних підрозділів, методичних рекомендацій, алгоритмів оперативно-розшукового процесу, оперативно-розшукових заходів і т.п. Особливістю розвитку приватних оперативно-розшукових теорій і лінійних наукових дисциплін є зародження їх у ході навчального процесу (що виражає потребу практики).

Найбільшим полігоном формування теорії оперативно-розшукової діяльності є практичні оперативні підрозділи правоохоронних органів взагалі та оперативні підрозділи ОВС зокрема, що об'єктивно і цілком обумовлено. Органи внутрішніх справ числом і різноманіттю завдань оперативно-розшукових підрозділів значно чисельніші за кількістю від усіх суб'єктів оперативно-розшукової діяльності, разом узятих. З цих причин потреба в науковому забезпеченні оперативно-розшукової діяльності тут сильніша, ніж в інших суб'єктів. Істотним є і те, що органи внутрішніх справ володіють величезною унікальною інформаційною базою, що містить багаторічні деталізовані і узагальнені відомості про злочини, осіб, що становлять оперативний інтерес, і т. ін.

Необхідною умовою розвитку оперативно-розшукового знання в сучасний період є одночасне рішення проблем оптимізації оперативно-розшукової діяльності, професійної підготовки, розвитку лінійних наукових дисциплін і приватних оперативно-розшукових теорій. Це і є алгоритм формування теорії оперативно-розшукової діяльності. Неврахування або навіть зниження інтересу до одного з компонентів істотно послабить або навіть взагалі виключить можливість створення теорії оперативно-розшукової діяльності як окремої галузі юридичної науки. Означена наука сприяє формуванню правового регулювання оперативно-розшукової діяльності.

У листопаді 2012 р. набув чинності новий Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК), відповідно до якого внесено зміни до чинного закону про оперативно-розшукову діяльність. Основними з них є: введення додаткових суб'єктів ОРД; обмеження принципів ОРД принципами верховенства права, законності, дотримання прав і свобод людини; переорієнтовано зміст ОРД на попередження, виявлення та припинення злочинів; законодавчо закріплено порядок здійснення ОРЗ відповідно до КПК; надано перелік негласних слідчих (розшукові) дій за ст. 246-275 нового КПК. Наслідком означених новел стала зміна підстав здійснення ОРД, до яких, згідно з означеними стат-

тями, належать: наявність достатньої інформації, одержаної в установленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів, про:

- злочини, що готуються;
- осіб, які готують вчинення злочину;
- осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання;
- осіб, безвісно відсутніх;
- розвідувально-підривну діяльність спецслужб іноземних держав, організацій та окремих осіб проти України;
- реальну загрозу життю, здоров'ю, житлу, майну працівників суду і правоохоронних органів у зв'язку з їх службовою діяльністю, а також осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів, з метою створення необхідних умов для належного відправлення правосуддя; працівників розвідувальних органів України у зв'язку із службовою діяльністю цих осіб, їх близьких родичів, а також осіб, які конфіденційно співробітничали або співробітничали з розвідувальними органами України, та членів їх сімей з метою належного здійснення розвідувальної діяльності.

Це призводить до перебудови всієї системи протидії злочинності й зміни стратегії та парадигми ОРД з реактивної на проактивну модель та, відповідно, до необхідності перебудови навчальних курсів у галузі правових основ ОРД.

У посібнику враховано зміни в законодавстві, що відбулися з прийняттям новітнього КПК у 2012 р., і це дозволило на рівні структурно-логічних схем розкрити особливості правового регулювання оперативно-розшукової діяльності та здійснення негласних слідчих дій під час кримінального провадження.

У роботі на підставі аналізу чинного законодавства та відповідно до архітекτονіки нового Кримінального процесуального кодексу і змін до Закону “Про оперативно-розшукову діяльність” розкрито поняття, сутність, принципи, елементи і механізм правового регулювання оперативно-розшукової діяльності та здійснення негласних слідчих (розшукових) дій під час кримінального провадження.

Побудова посібника враховує особливості використання норм оперативно-розшукового законодавства та полегшує їх засвоєння. При формуванні посібника враховувалася структура підручників “Оперативно-розшукова діяльність” та досвід розробки аналогічних посібників інших авторів.

Розділ 1. ПОНЯТТЯ І СУТНІСТЬ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇЇ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

1.1. ПОНЯТТЯ, МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

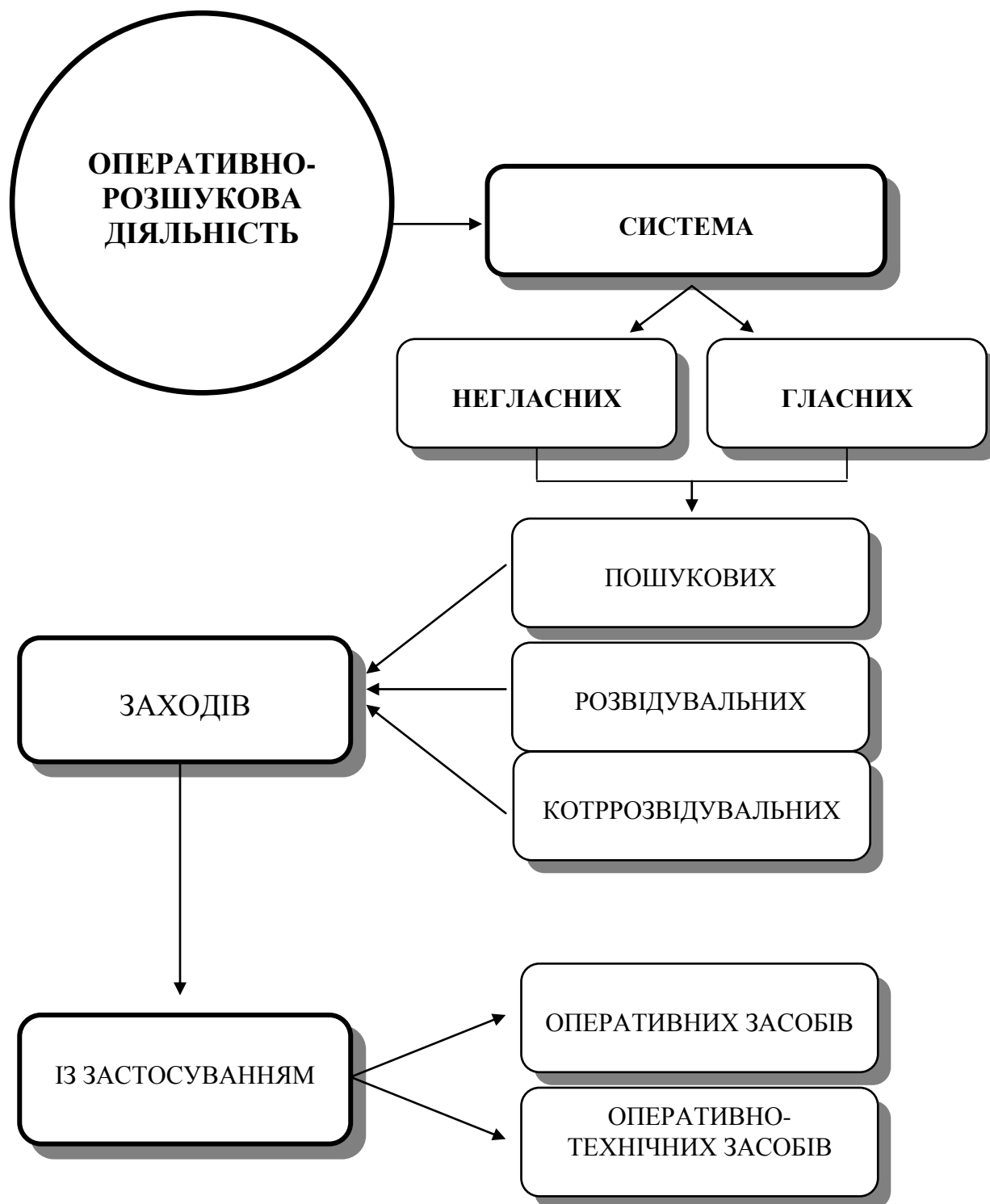

Схема 1.1.1. Сутність оперативно-розшукової діяльності

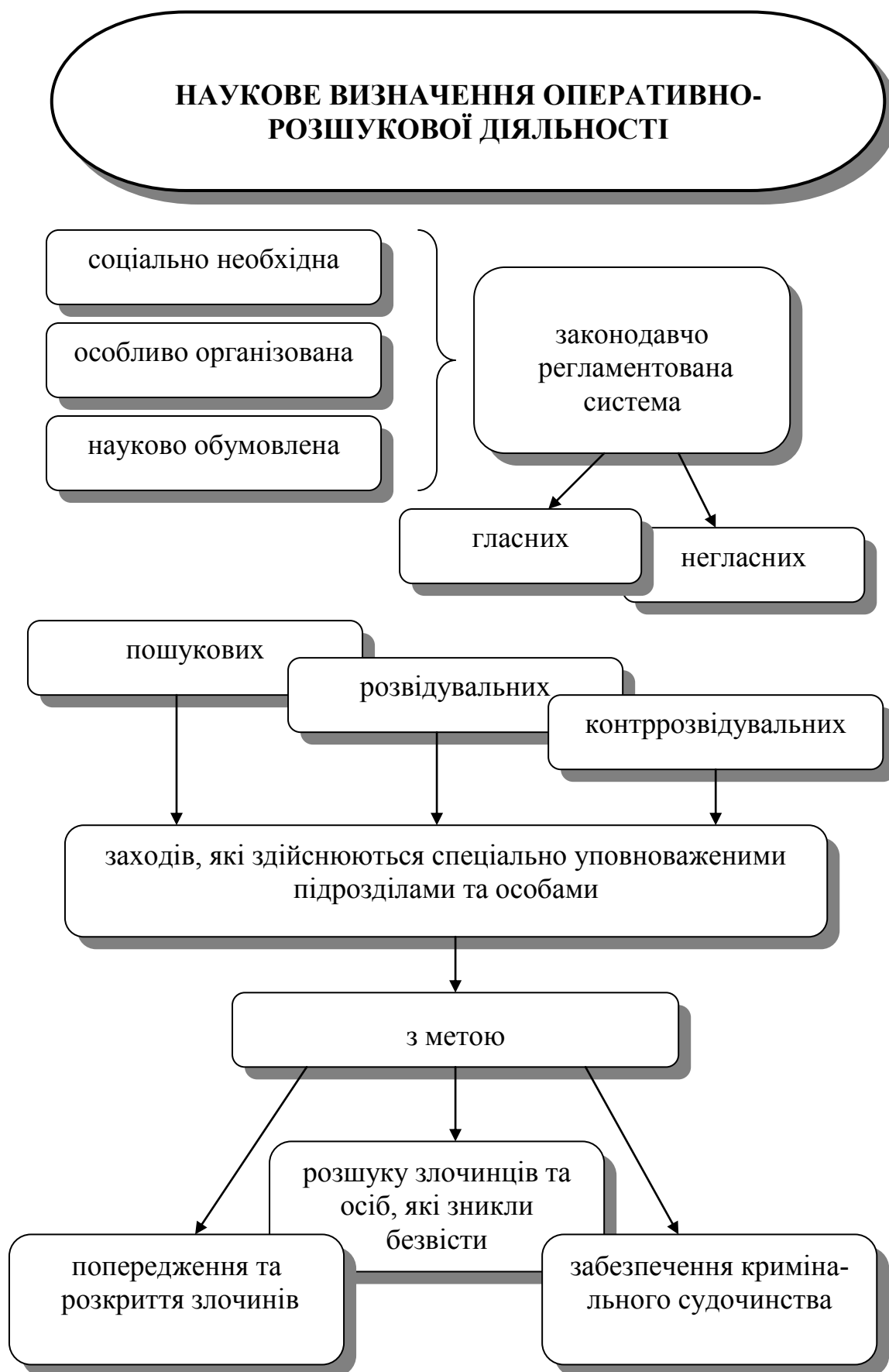

Схема 1.1.2. Наукове визначення оперативно-розшукової діяльності

Схема 1.1.3. Завдання оперативно-розшукової діяльності

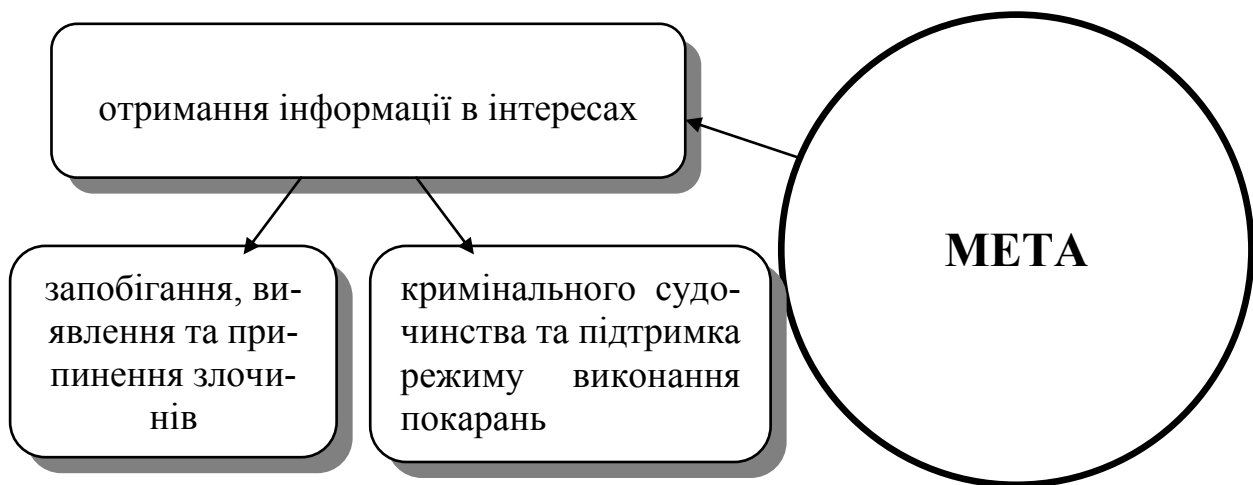

Схема 1.1.4. Мета оперативно-розшукової діяльності

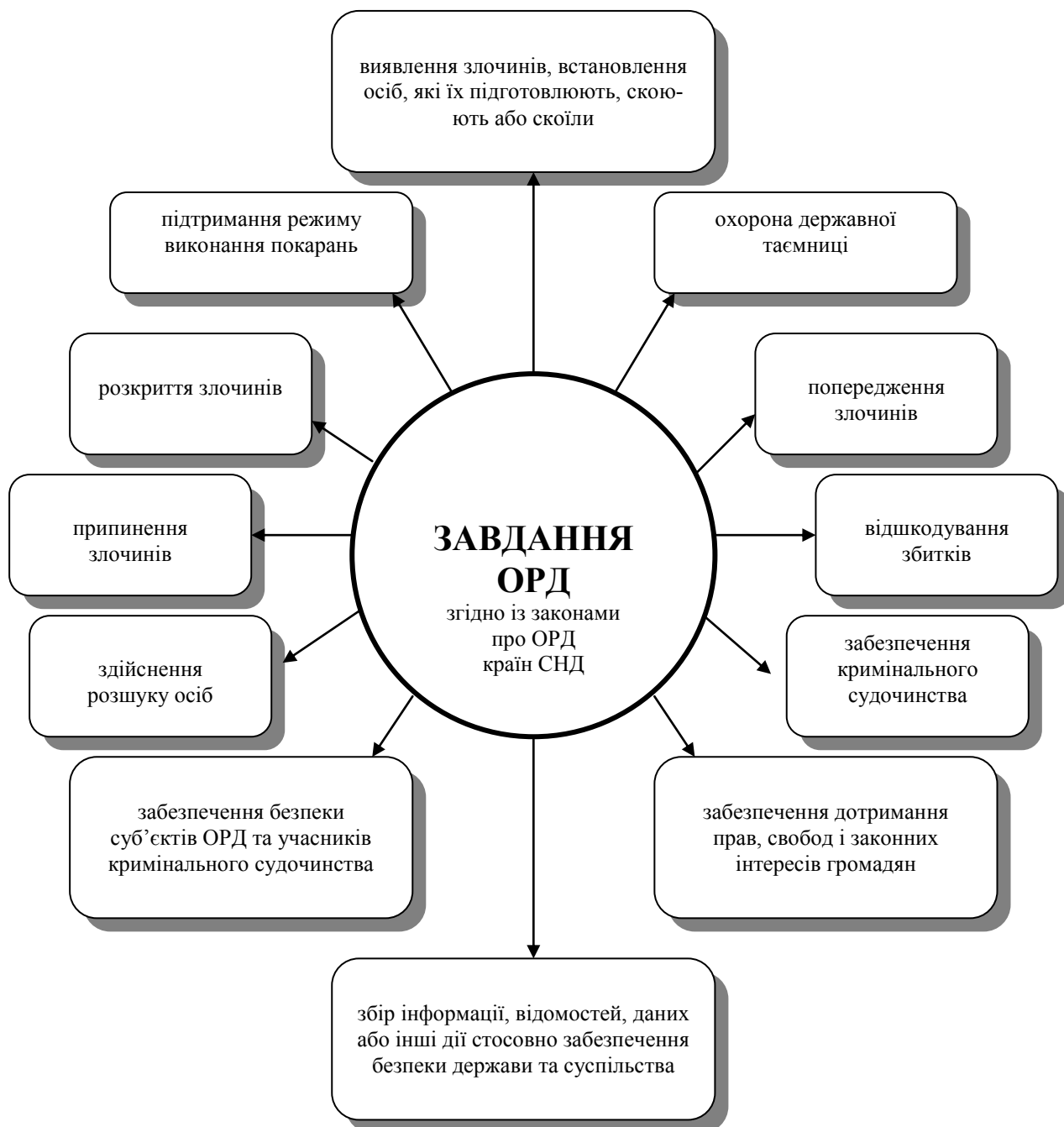

Схема 1.1.5. Завдання оперативно-розшукової діяльності згідно із законами про ОРД країн СНД

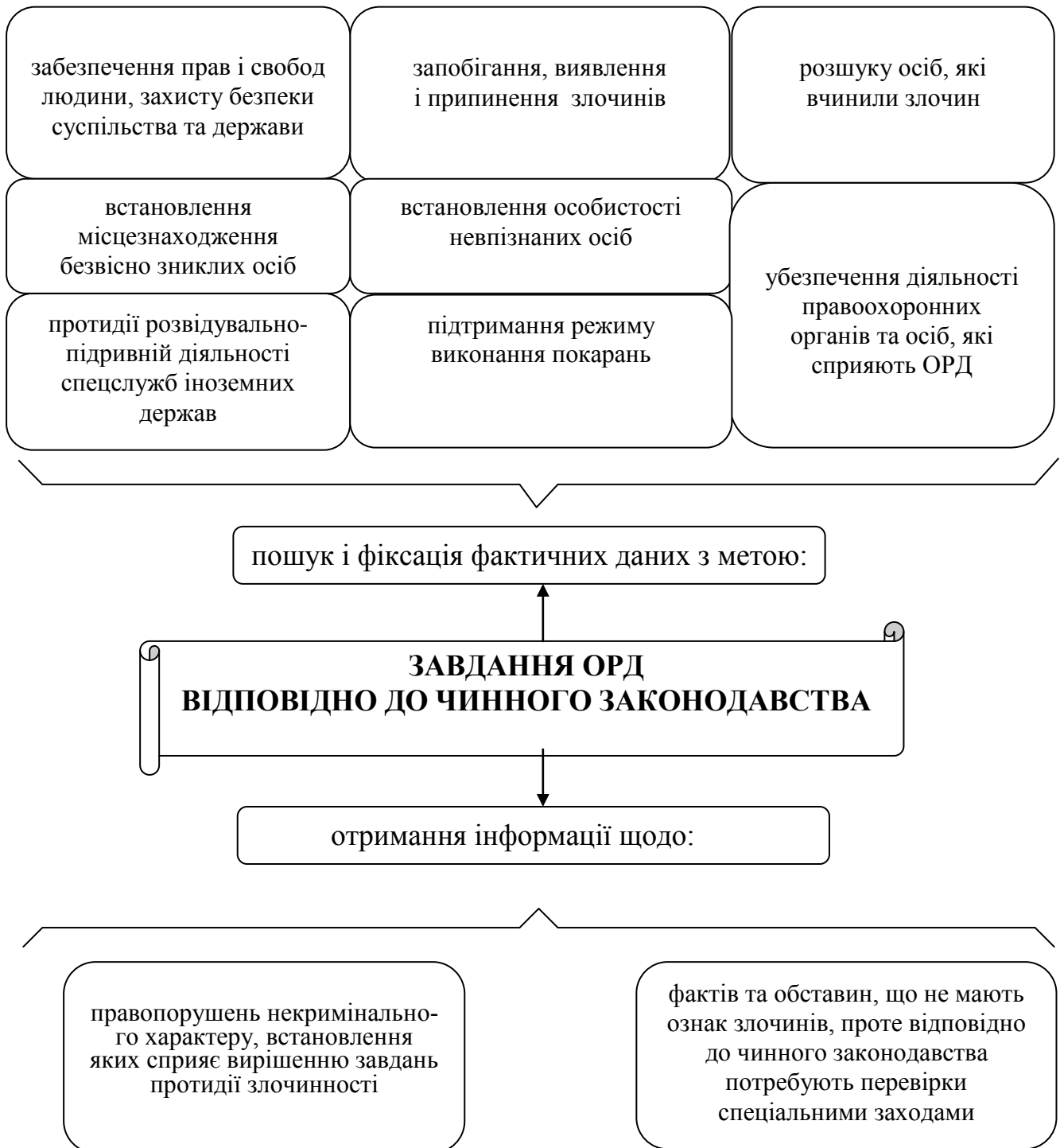

Схема 1.1.6. Основні завдання ОРД відповідно до чинного законодавства та сучасних наукових досліджень

Схема 1.1.7. Основні завдання міліції (ст. 2 Закону України «Про міліцію»)

Схема 1.1.8. Основні завдання оперативних підрозділів податкової міліції (ст. 19 Закону України «Про податкову службу в Україні»)

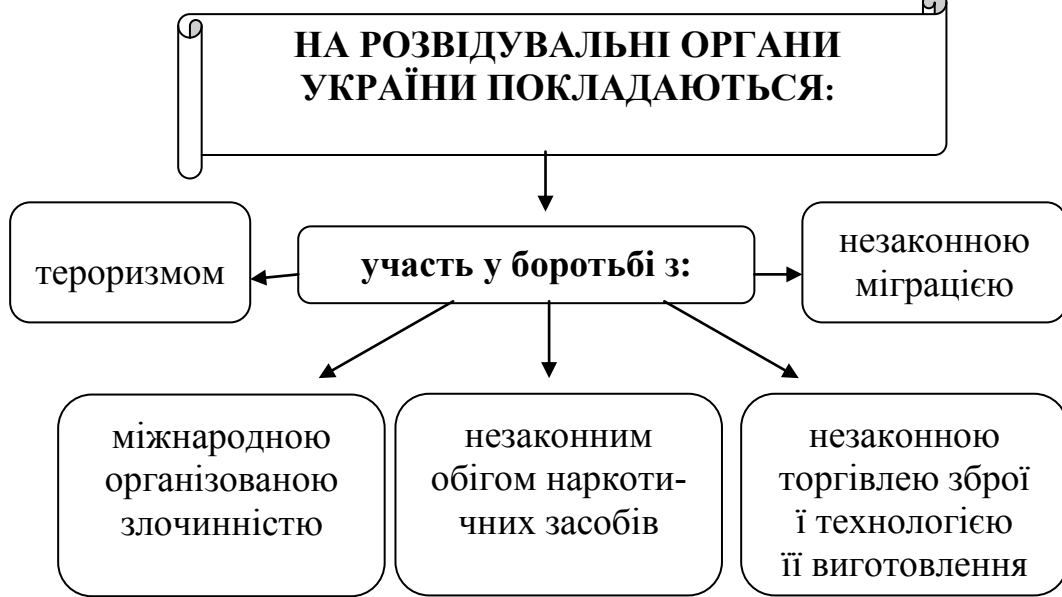

Схема 1.1.9. Завдання розвідувальних органів України (ст. 4 Закону України «Про розвідувальні органи України»)

Схема 1.1.10. Завдання Служби безпеки України (ст. 2 Закону України «Про Службу безпеки України»)

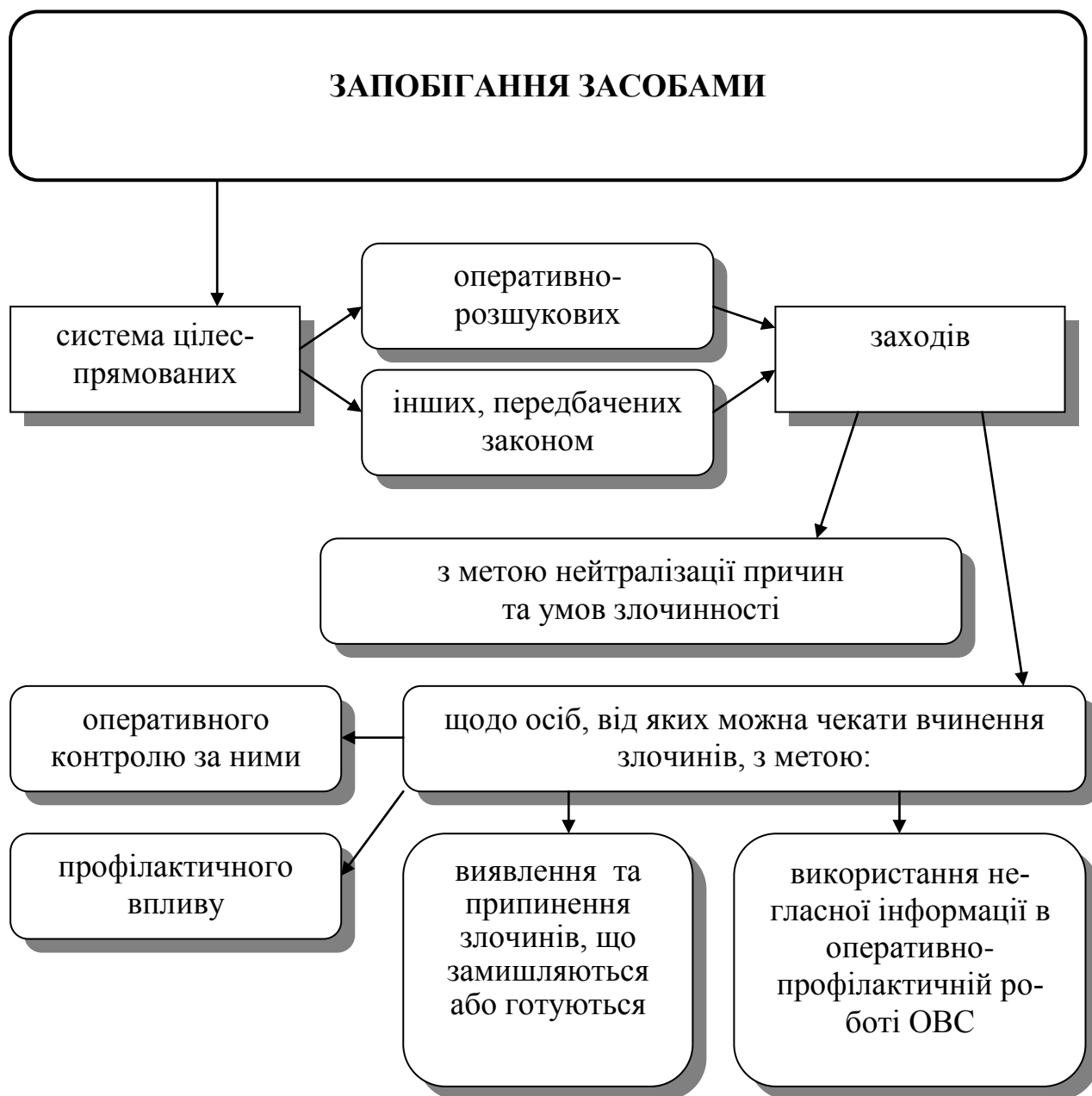

Схема 1.1.11. Сутність запобігання злочинам оперативно-розшуковими засобами

Схема 1.1.12. Мета запобігання злочинам

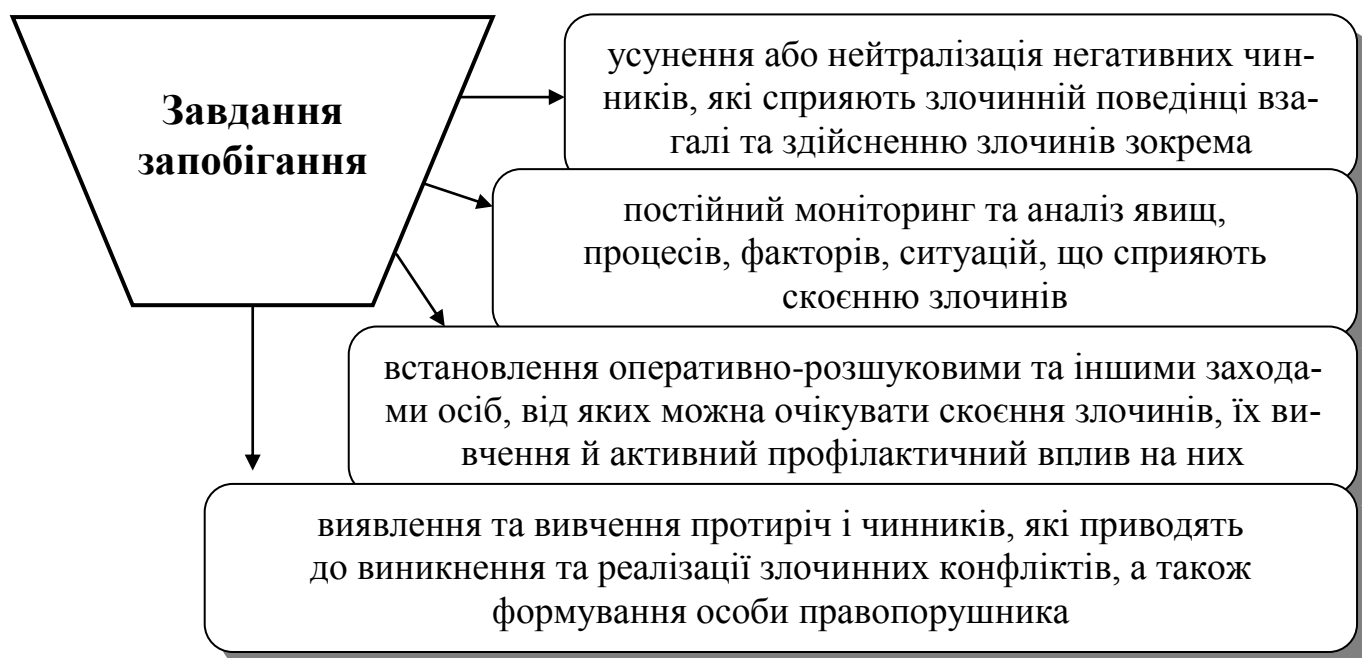

Схема 1.1.13. Завдання запобігання злочинам

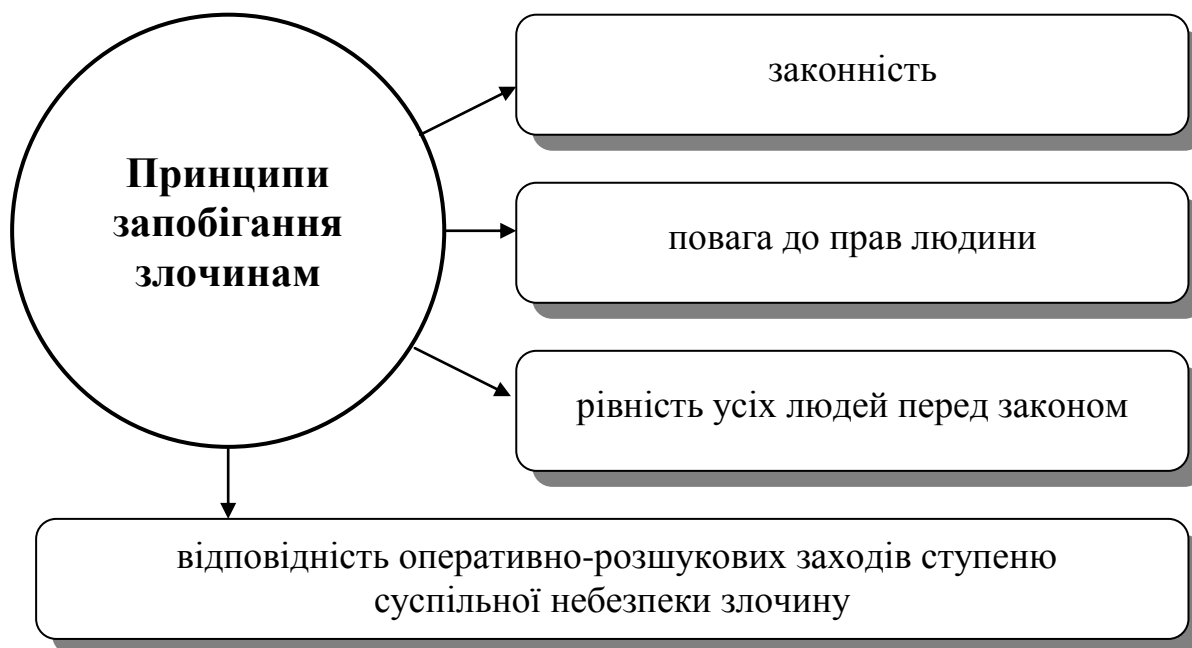

Схема 1.1.14. Принципи запобігання злочинам

Схема 1.1.15. Сутність моніторингу причин та умов злочинів

Схема 1.1.16. Визначення та сутність припинення злочинів

Схема 1.1.17. Забезпечення кримінального судочинства

Схема 1.1.18. Підтримка режиму виконання покарань

Схема 1.1.19. Мета здійснення ОРД щодо підтримки режиму виконання покарань

1.2. ПРАВОВА ОСНОВА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

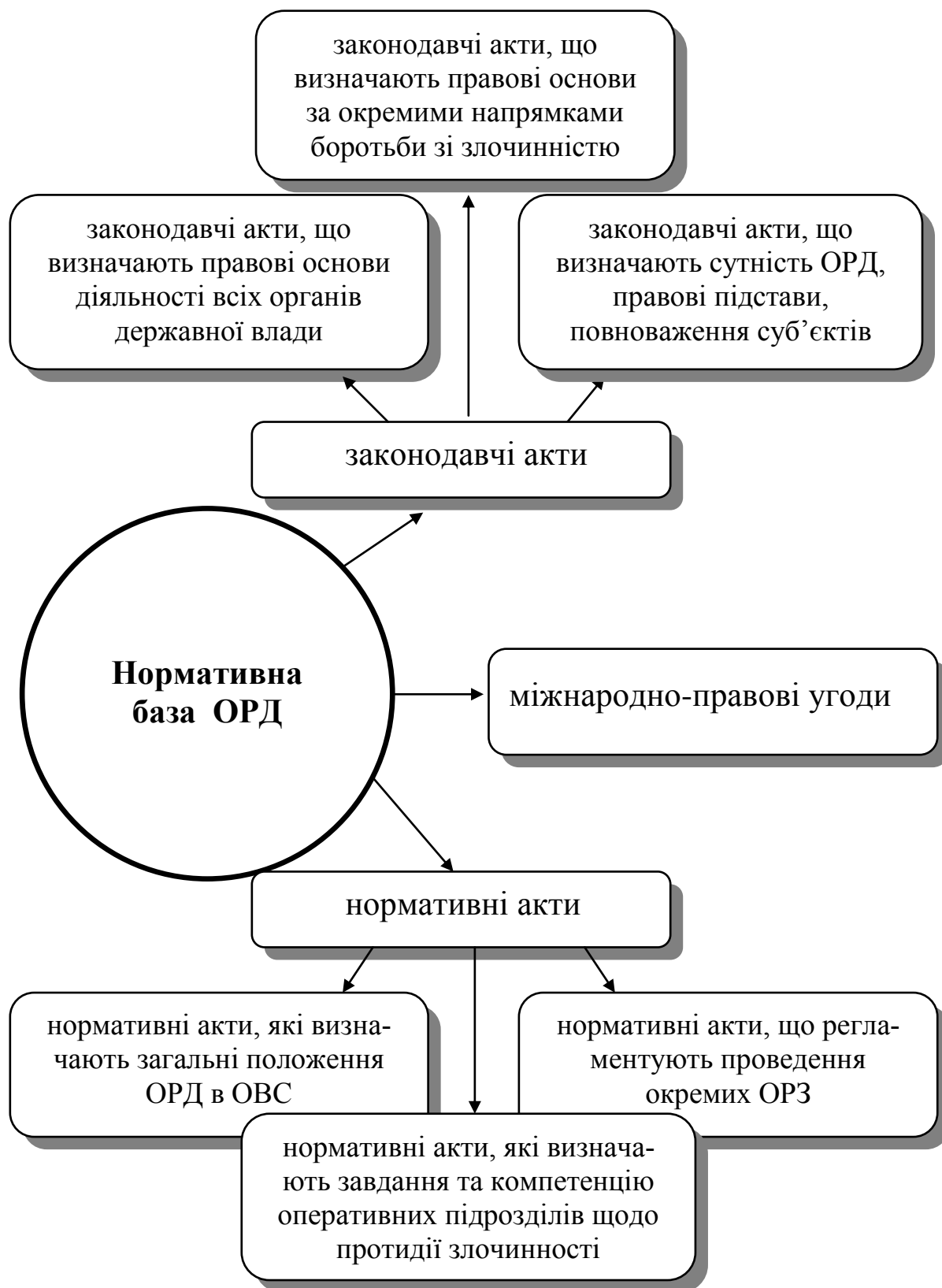

Схема 1.2.1. Нормативна база оперативно-розшукової діяльності

Схема 1.2.2. Законодавчі акти, що складають правову основу оперативно-розшукової діяльності

Схема 1.2.3. Нормативна база оперативно-розшукової діяльності

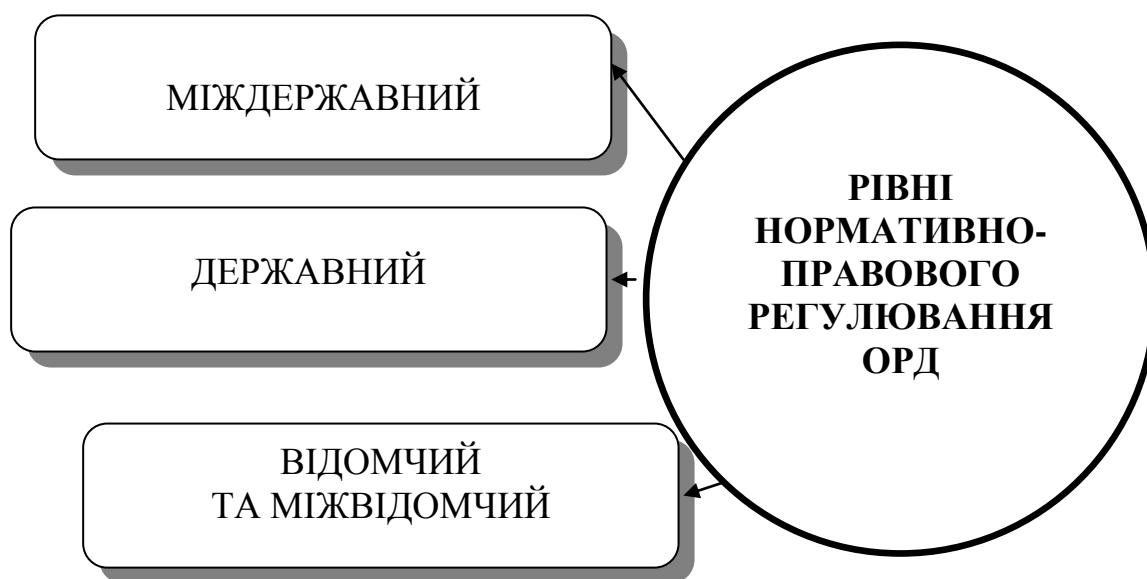

Схема 1.2.4. Класифікація рівнів нормативно-правового регулювання ОРД

1.3. ПРИНЦИПИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

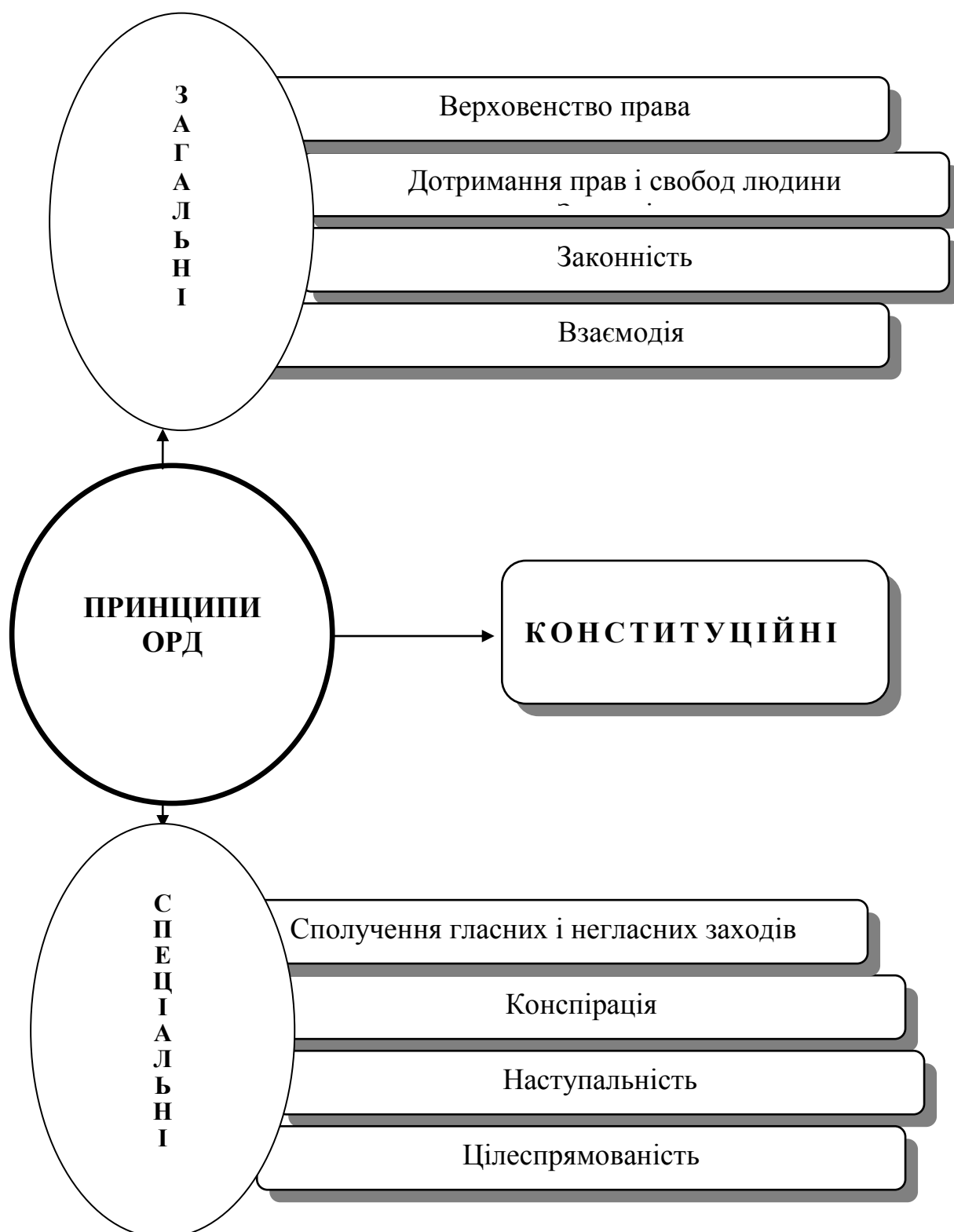

Схема 1.3.1. Принципи оперативно-розшукової діяльності відповідно до чинного законодавства, що регламентує правоохоронну діяльність

Схема 1.3.2. Конституційні принципи оперативно-розшукової діяльності

ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ОРД

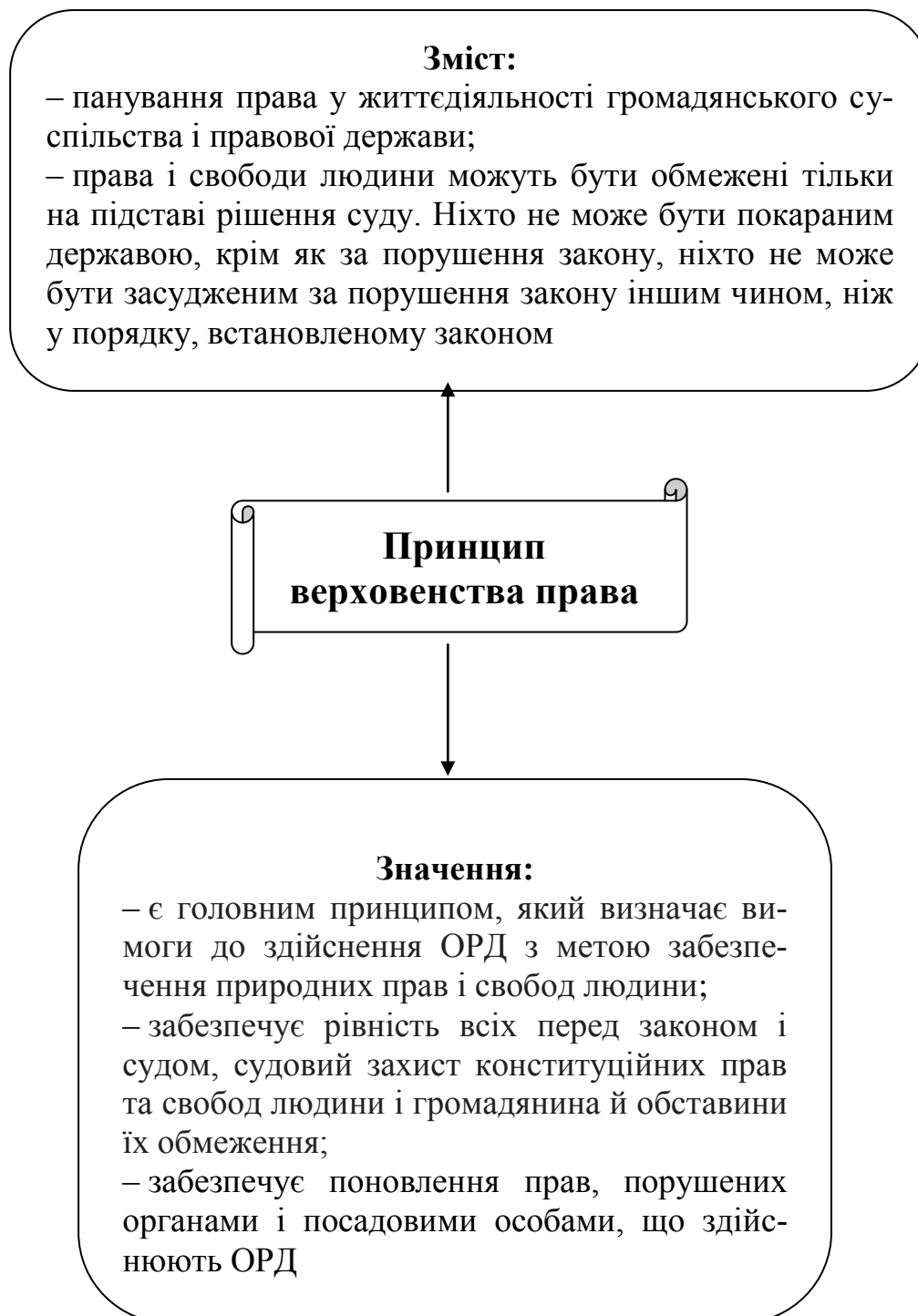

Схема 1.3.3. Поняття принципу верховенства права

Схема 1.3.4. Поняття принципу законності

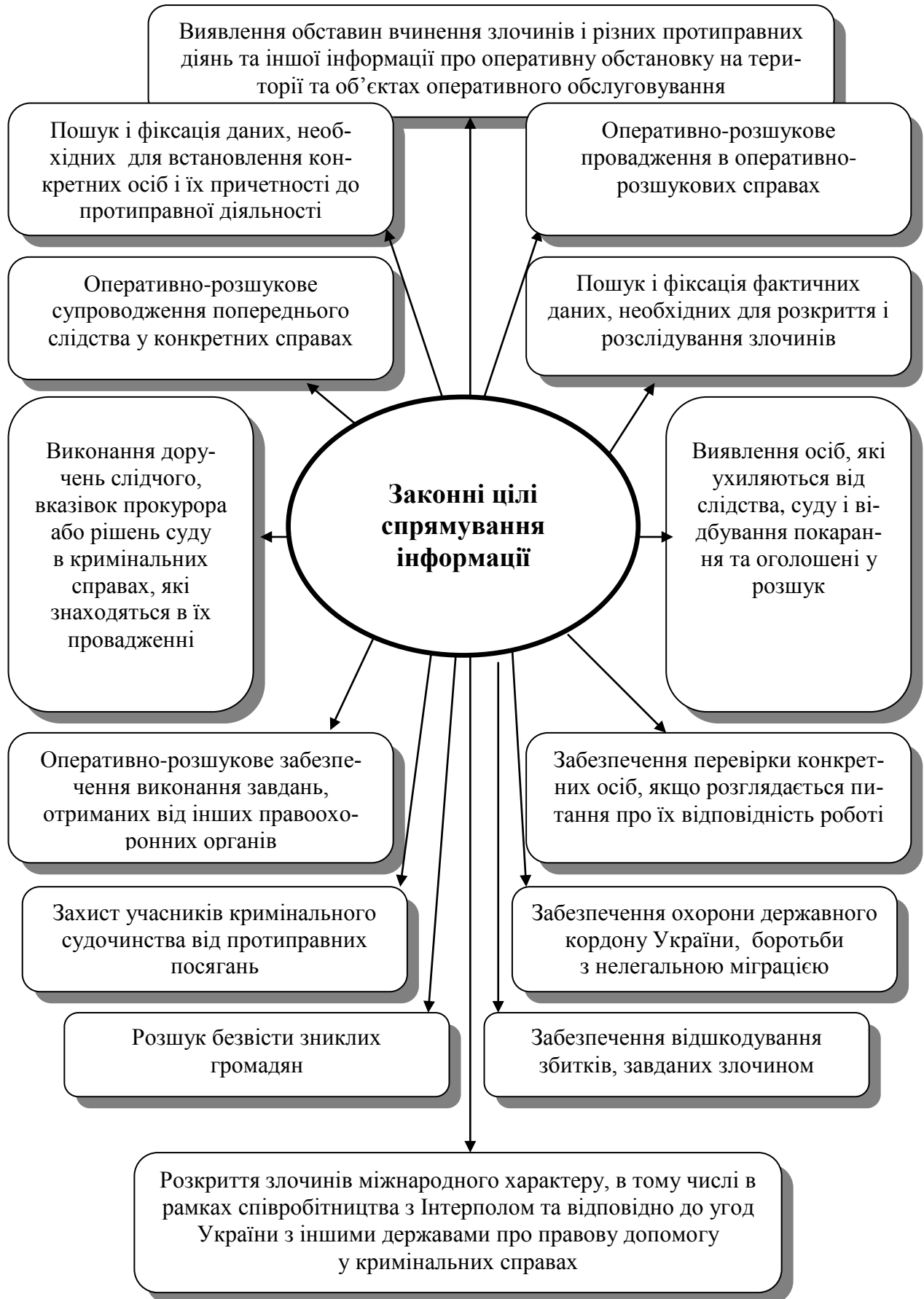

Схема 1.3.5. Сутність принципу законності

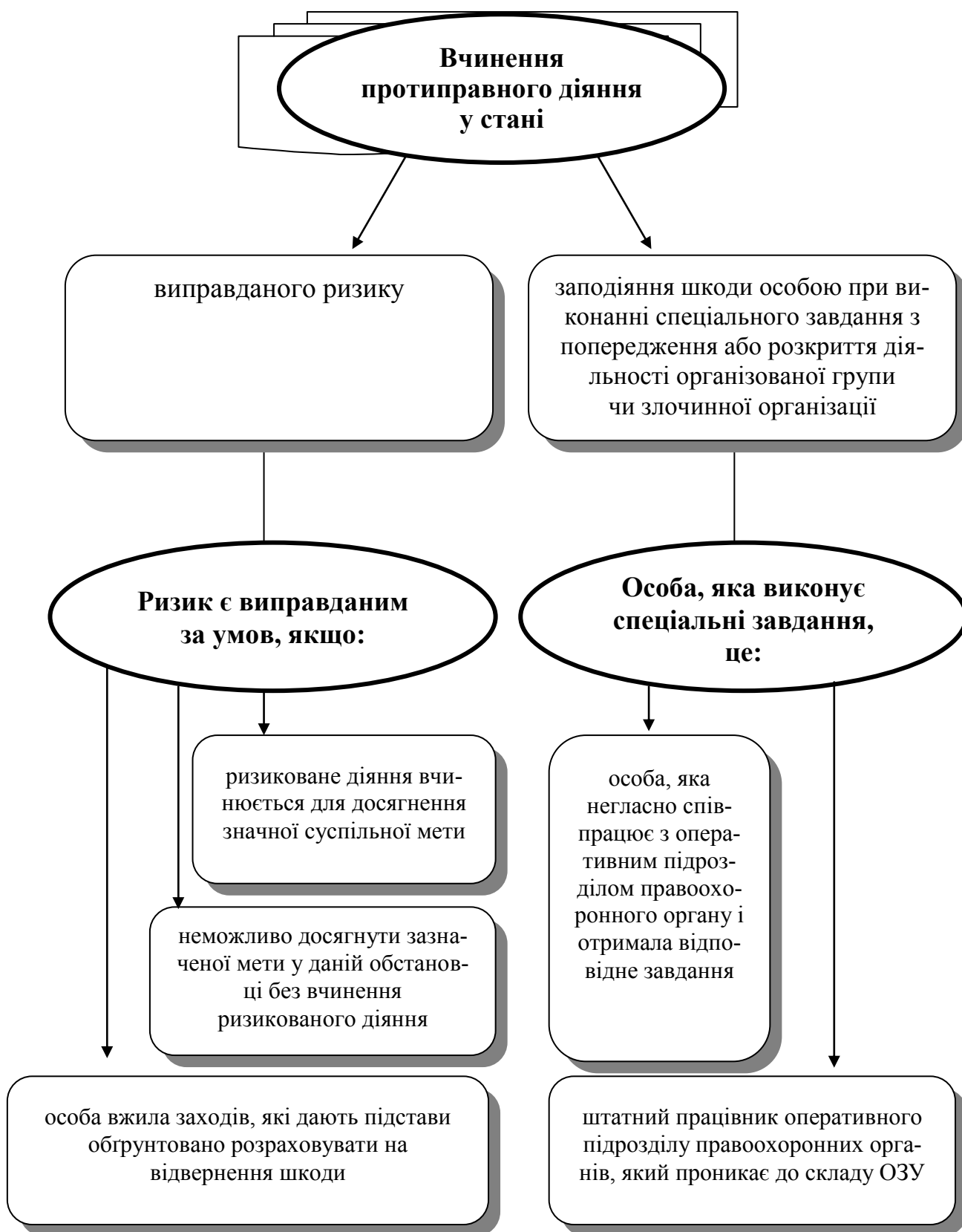

Схема 1.3.6. Умови уникнення відповідальності працівників оперативних підрозділів за прорушення прав і свобод людини під час ОРД

Схема 1.3.7. Діяльність, заборонена для працівників оперативних підрозділів

Схема 1.3.8. Поняття та сутність принципу дотримання прав і свобод людини й громадянина в оперативно-розшуковій діяльності

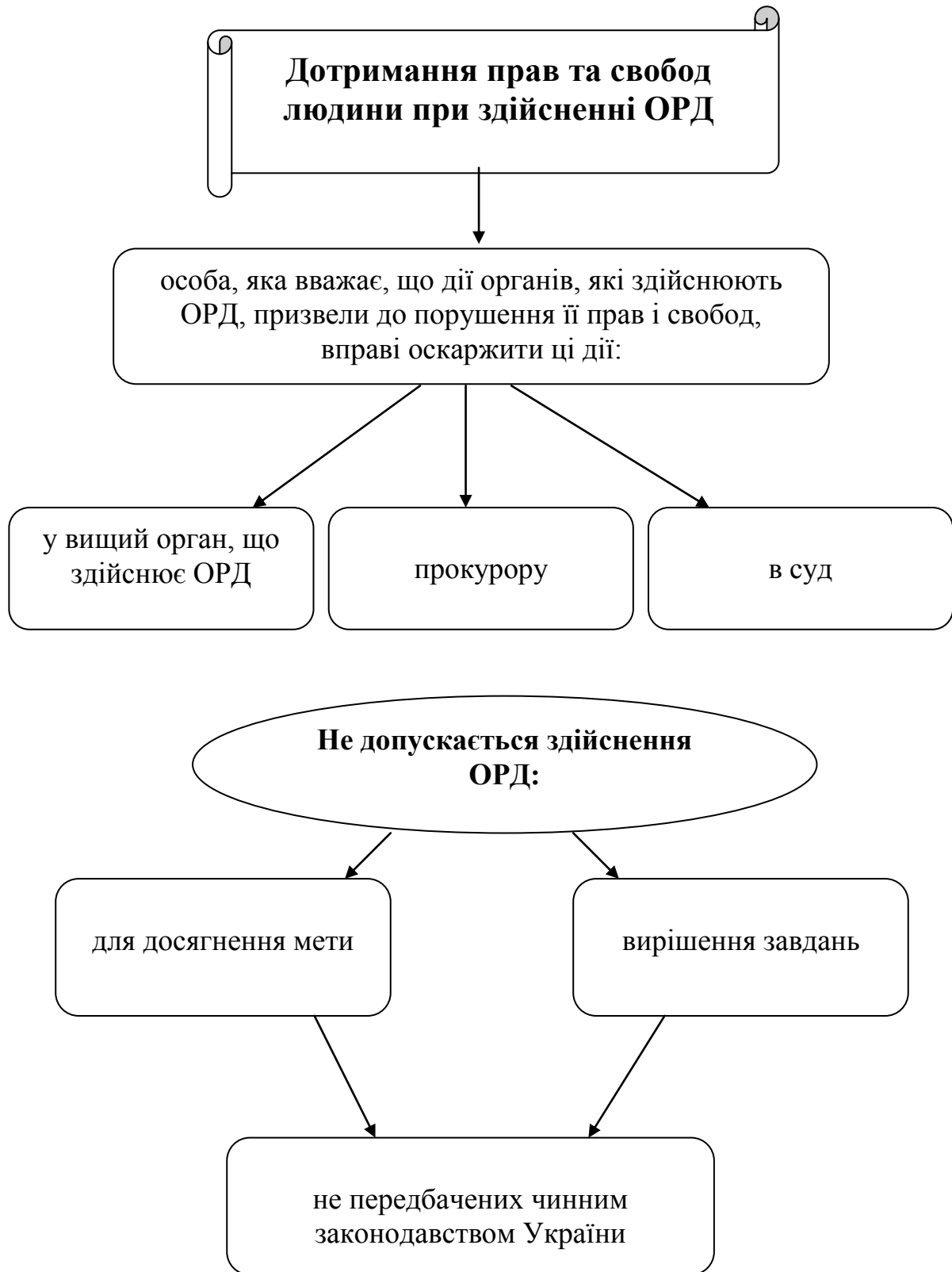
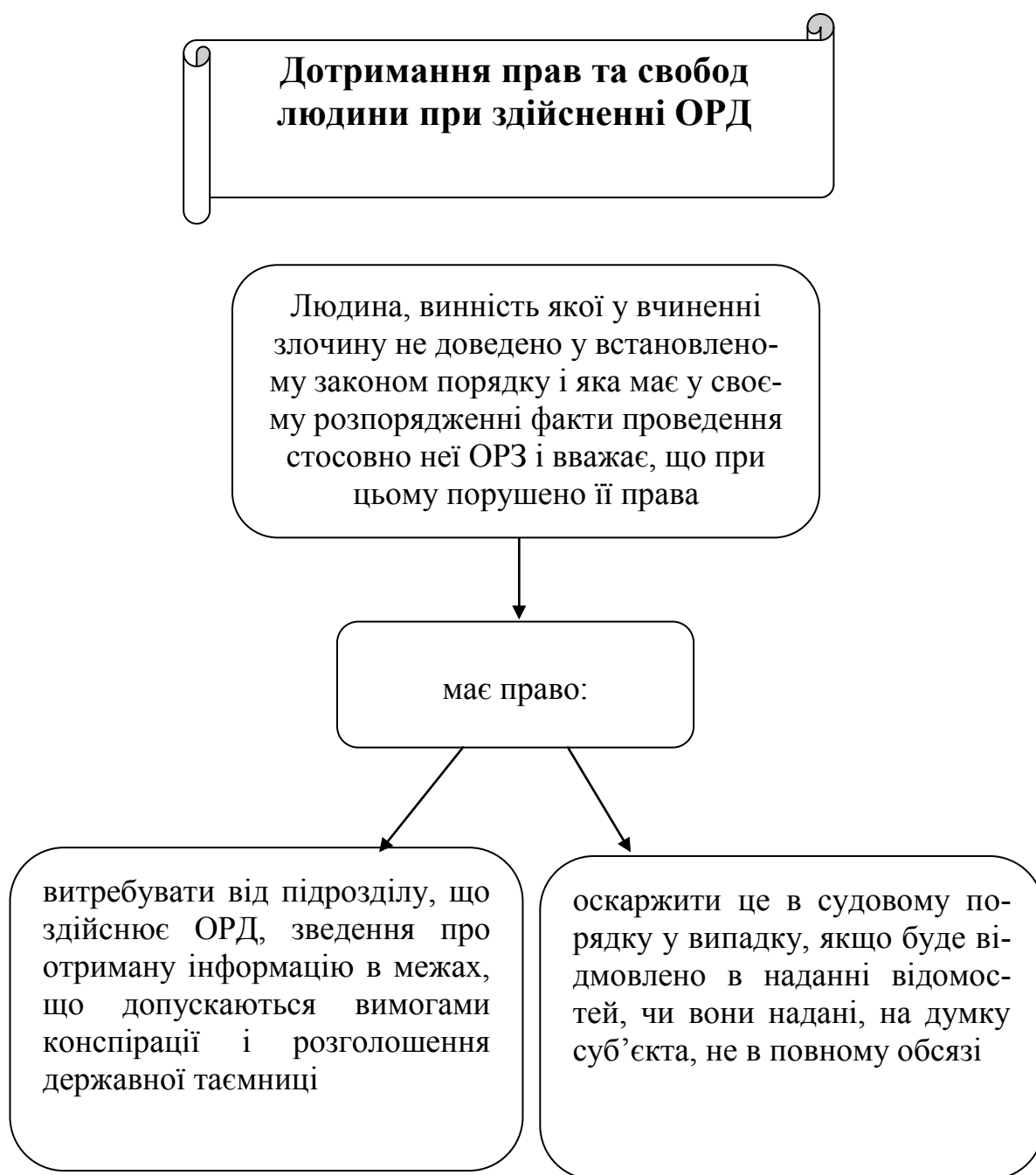

Схема 1.3.9. Реалізація принципу дотримання прав та свобод людини і громадянина в оперативно-розшуковій діяльності

Схема 1.3.10. Механізм реалізації принципу дотримання прав та свобод людини і громадянина в оперативно-розшуковій діяльності

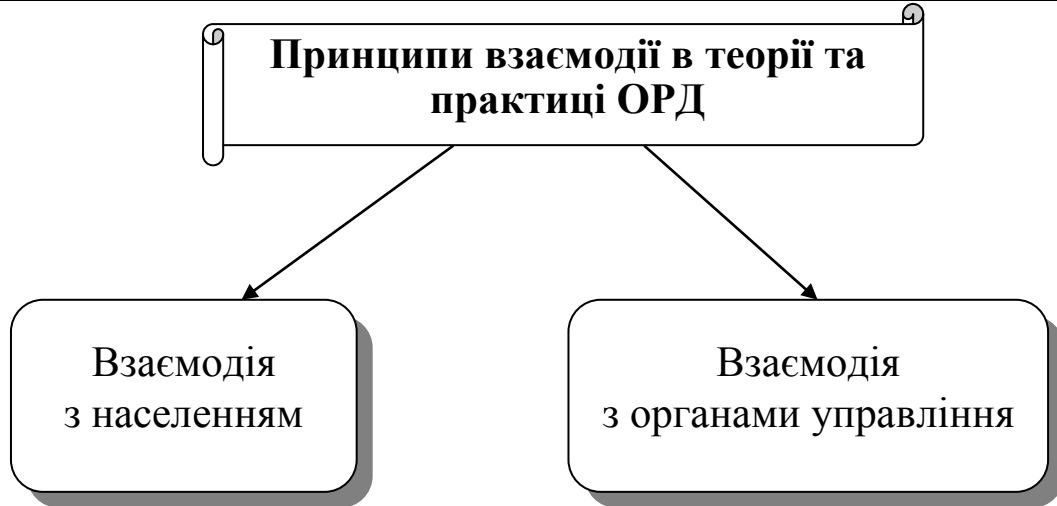

Схема 1.3.11. Принцип та види взаємодії в оперативно-розшуковій діяльності

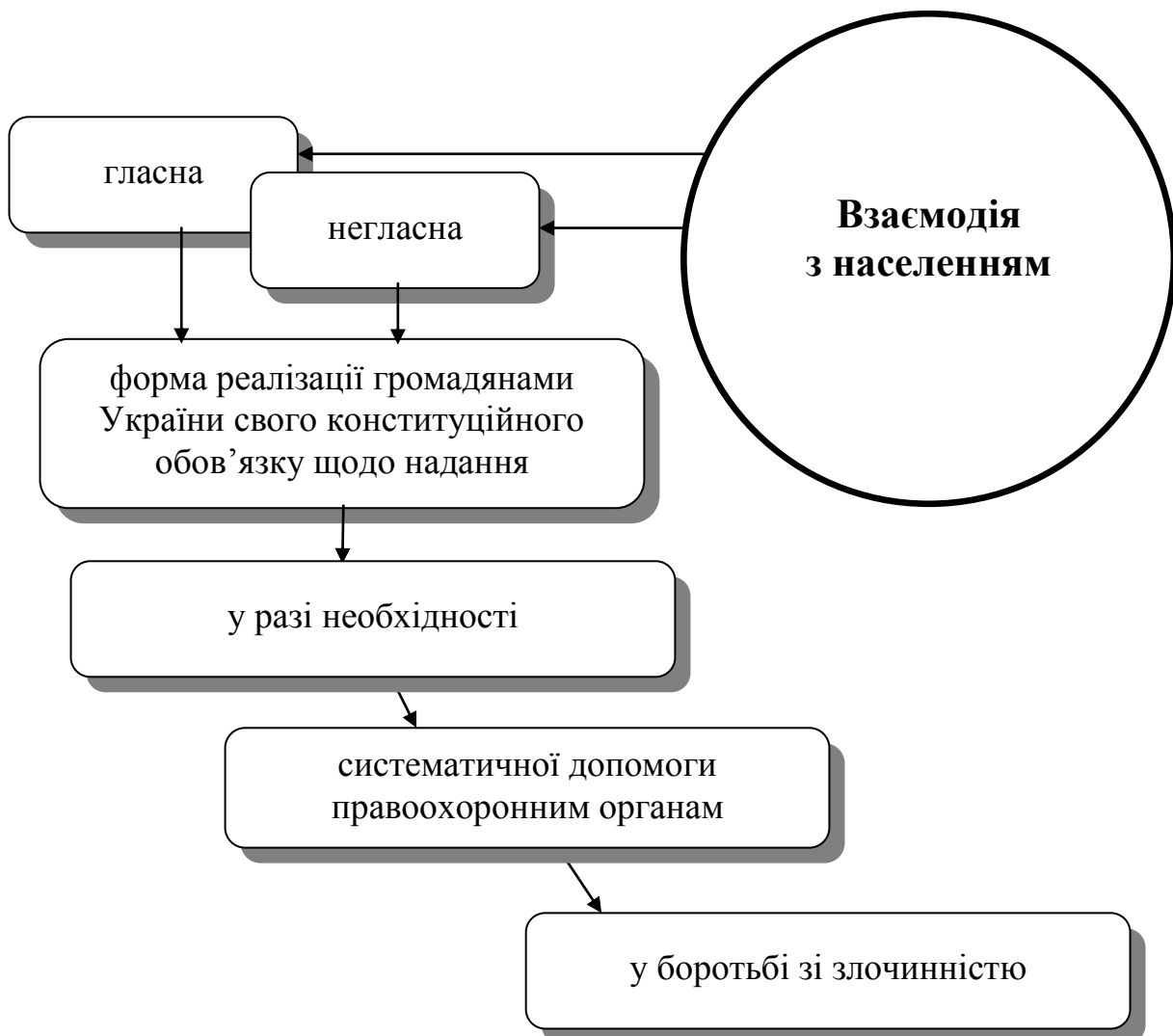

Схема 1.3.12. Принцип взаємодії з населенням в оперативно-розшуковій діяльності

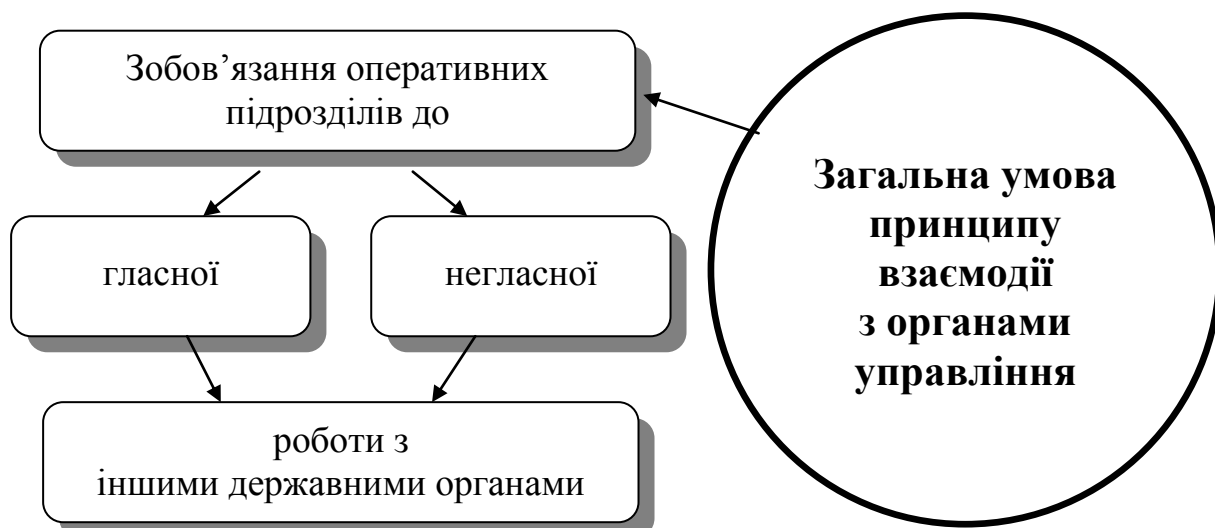

Схема 1.3.13. Умови реалізації принципу взаємодії з органами управління в оперативно-розшуковій діяльності

Схема 1.3.14. Державні органи, з якими взаємодіють оперативні підрозділи

Схема 1.3.15. Обов'язки державних органів під час взаємодії з оперативними підрозділами

СПЕЦІАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ОРД

Схема 1.3.16. Сутність принципу наступальності в оперативно-розшуковій діяльності

Схема 1.3.17. Поняття та сутність принципу конспірації в ОРД

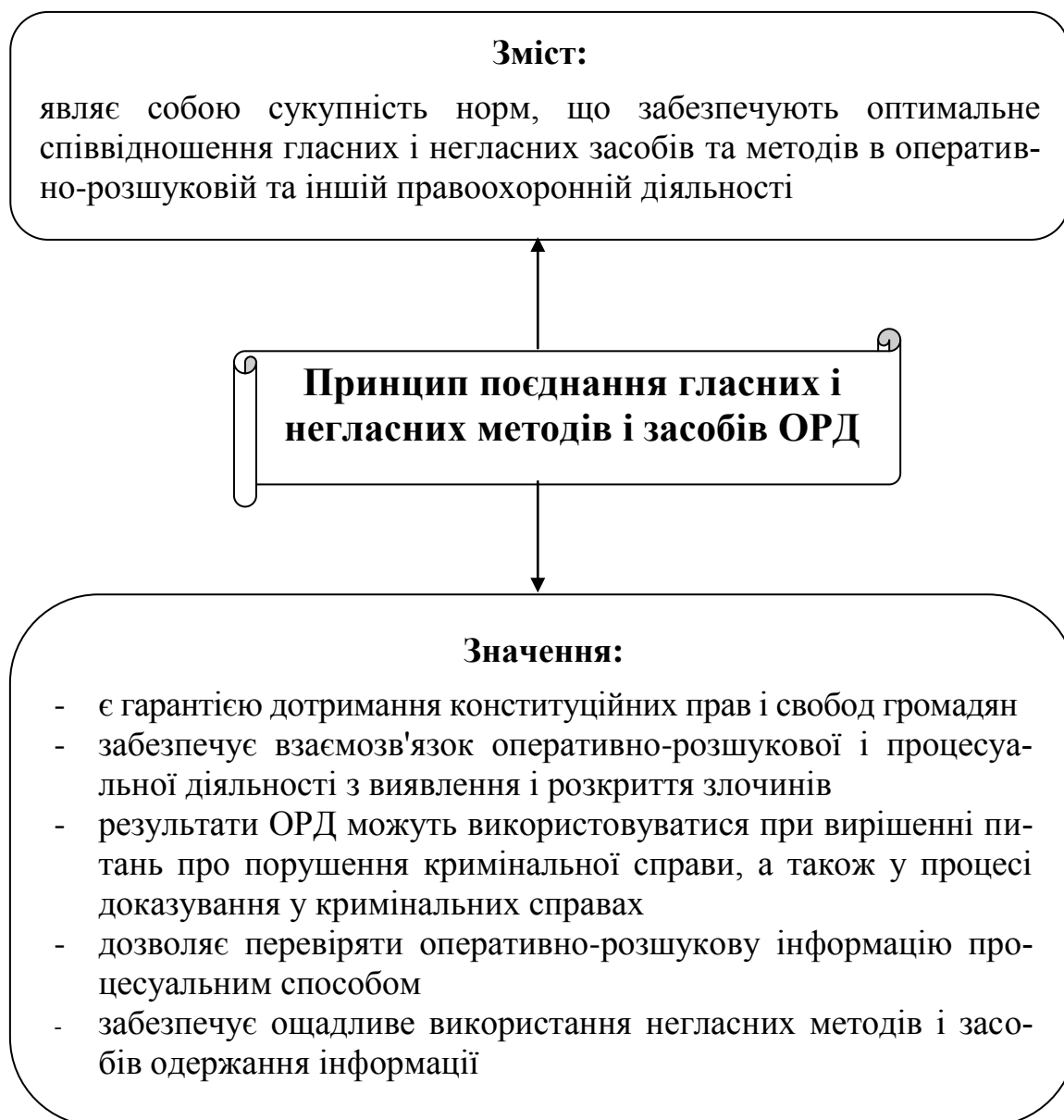

Схема 1.3.18. Поняття та сутність принципу поєднання гласних і негласних методів, засобів та заходів в оперативно-розшуковій діяльності

1.4. ВЗАЄМОДІЯ ТА МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

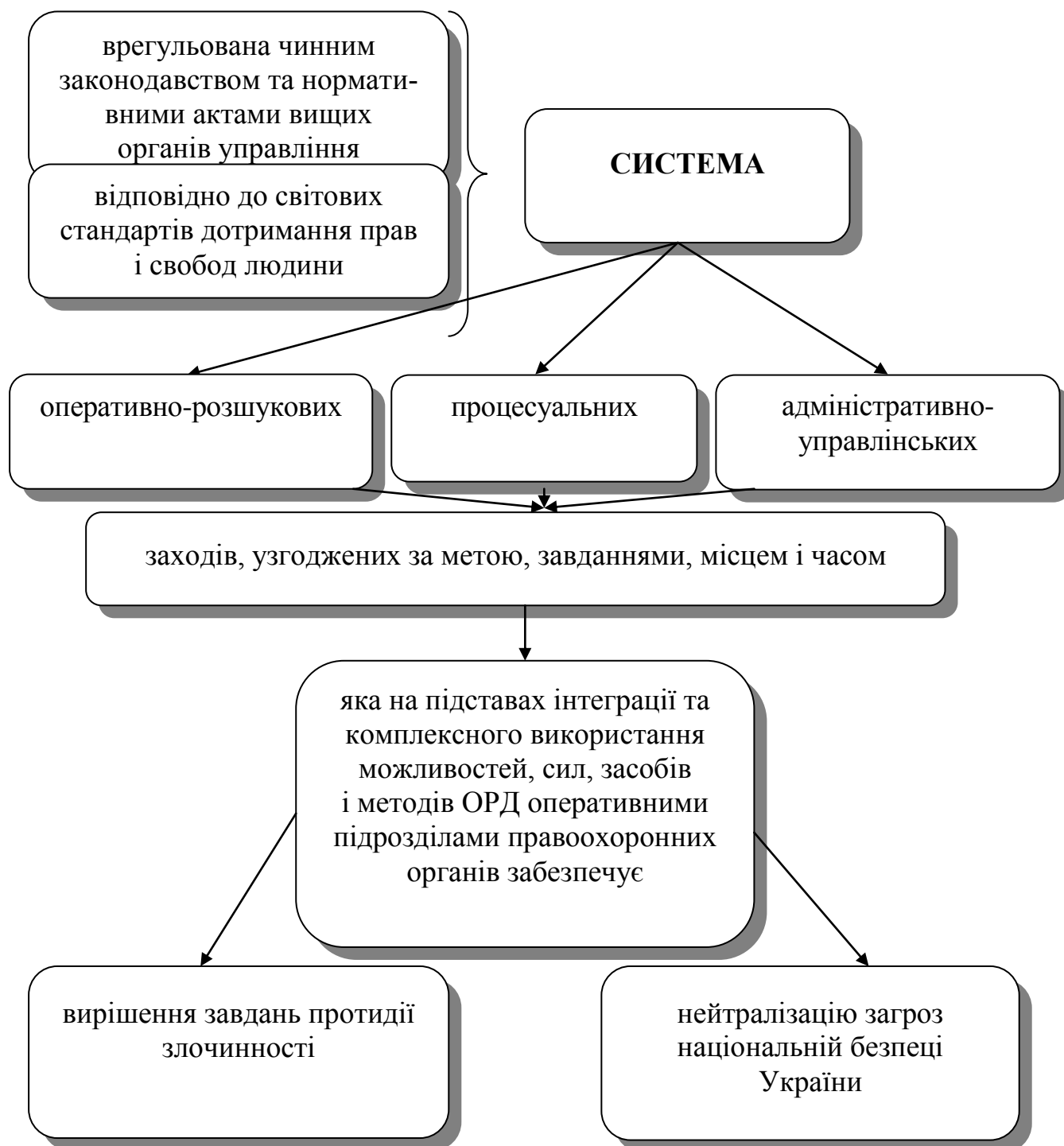

Схема 1.4.1. Поняття взаємодії у сфері ОРД

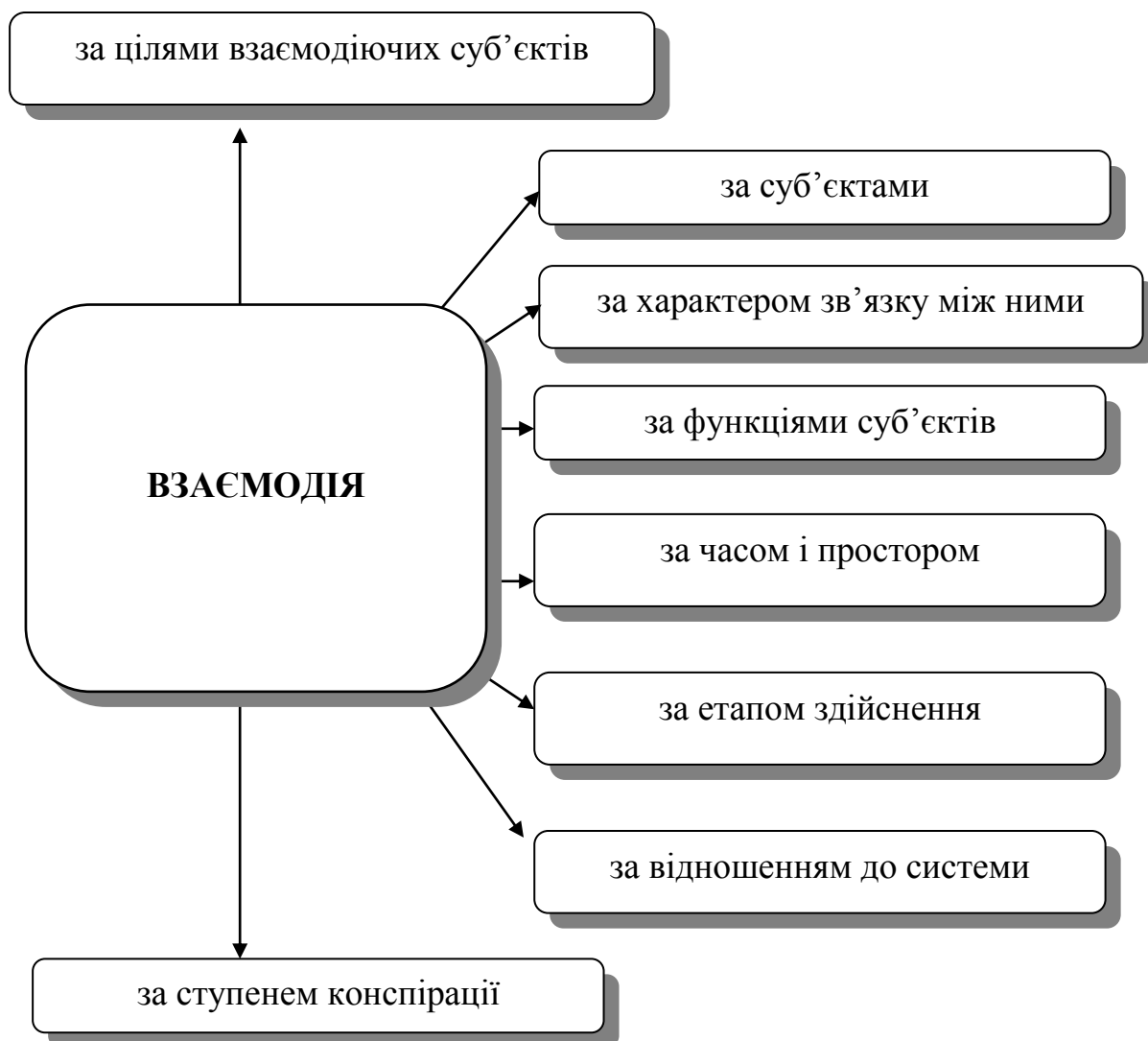

Схема 1.4.2. Підстави класифікації взаємодії оперативних підрозділів правоохоронних органів

Схема 1.4.3. Форми взаємодії оперативно-розшукових підрозділів

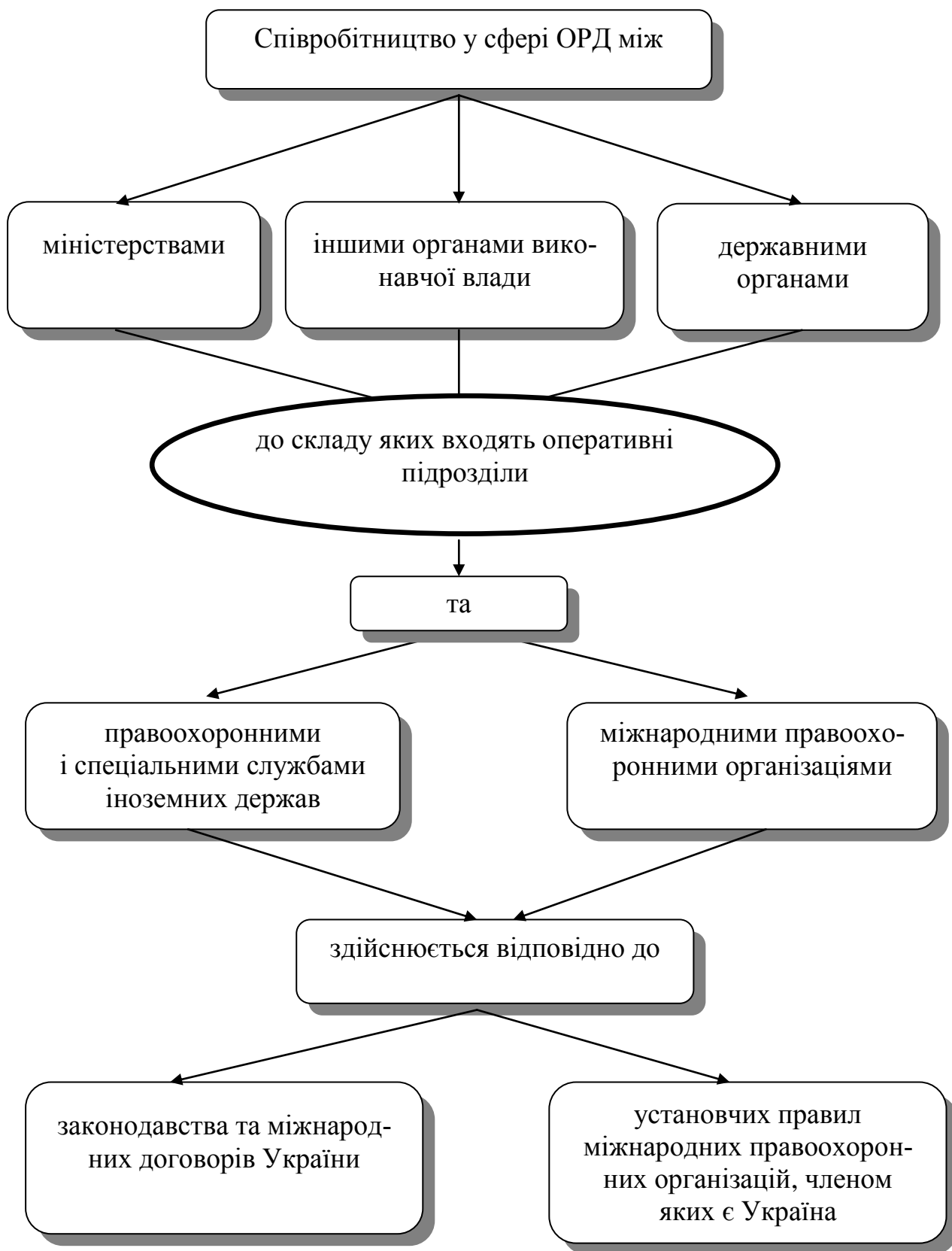

Схема 1.4.4. Міжнародне співробітництво у сфері ОРД

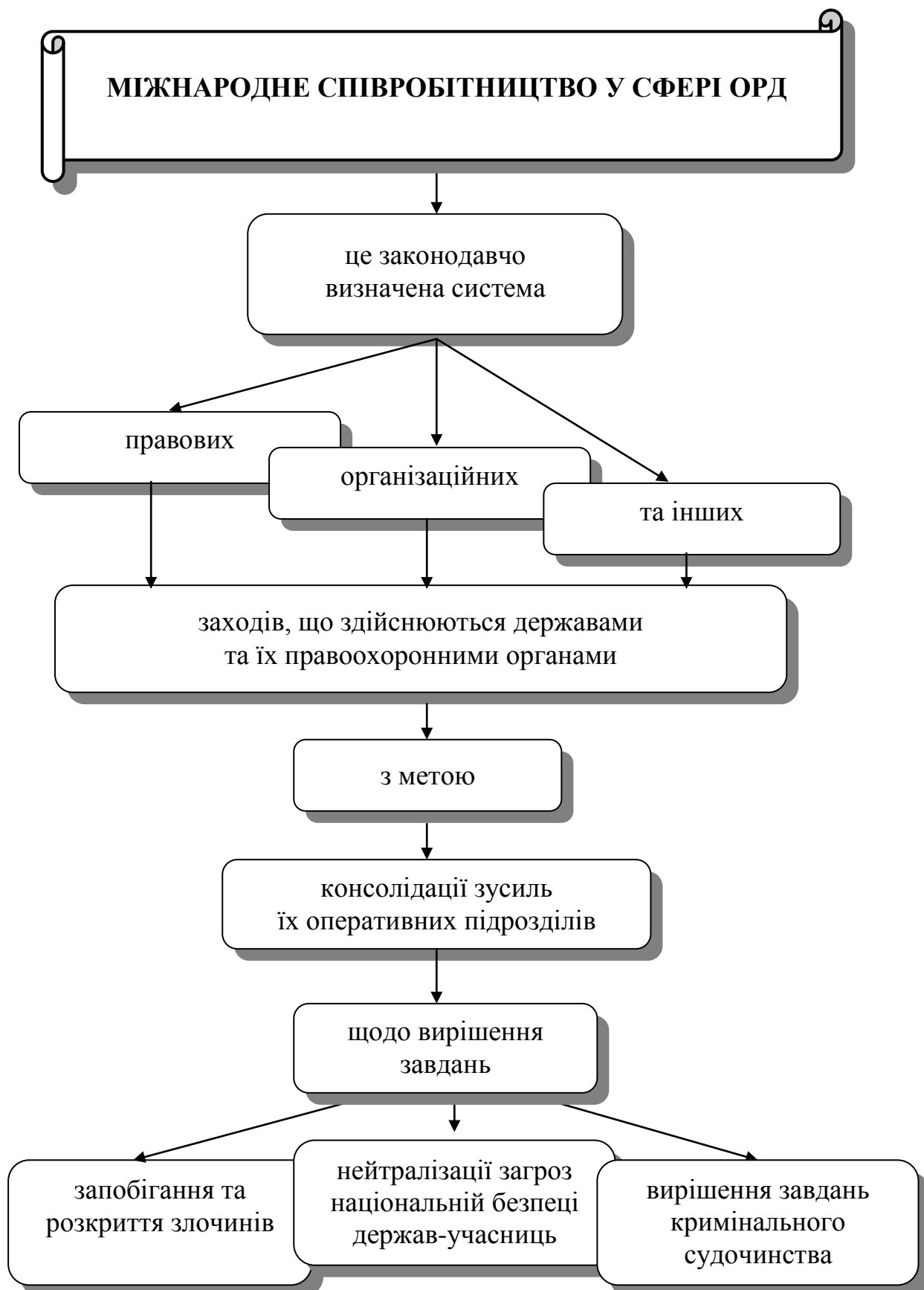

Схема 1.4.5. Зміст міжнародного співробітництва у сфері ОРД

Схема 1.4.6. Форми міжнародного співробітництва у сфері ОРД

Контрольні запитання для самоперевірки знань

1. Зміст оперативно-розшукової діяльності.
2. Ознаки, притаманні оперативно-розшуковій діяльності.
3. Мета оперативно-розшукової діяльності.
4. Основні завдання ОРД згідно з чинним законодавством.
5. Завдання оперативно-розшукової діяльності, визначені законами про оперативно-розшукову діяльність країн СНД.
6. Основні завдання оперативно-розшукової діяльності, які виконують оперативні підрозділи ОВС та податкової міліції.
7. Основні завдання оперативно-розшукової діяльності, що виконують підрозділи Служби безпеки України.
8. Основні завдання оперативно-розшукової діяльності, які виконують розвідувальні органи України.
9. Сутність запобігання злочинам оперативно-розшуковими засобами.
10. Характеристика припинення злочинів оперативно-розшуковими засобами.
11. Зміст оперативно-розшукового забезпечення кримінального судочинства.
12. Що забезпечує оперативно-розшукова діяльність з підтримки режиму виконання покарань?
13. Зміст правового регулювання оперативно-розшукової діяльності.
14. Законодавчі акти, які складають правову основу ОРД.
15. Акти, з яких складається нормативна база оперативно-розшукової діяльності.
16. Рівні правового регулювання оперативно-розшукової діяльності.
17. Групи принципів, на яких базується оперативно-розшукова діяльність.
18. Загальні принципи оперативно-розшукової діяльності.
19. Перелік загальних принципів оперативно-розшукової діяльності.
20. Група спеціальних принципів оперативно-розшукової діяльності.
21. Реалізація принципу верховенства права в ОРД.
22. Сутність та зміст принципу законності.
23. Сутність принципу дотримання прав та свобод людини і громадянина в оперативно-розшуковій діяльності.
24. Зміст принципу взаємодії з населенням та взаємодії з органами управління в оперативно-розшуковій діяльності.
25. Сутність та зміст принципу наступальності.
26. Поняття та сутність принципу конспірації в ОРД.
27. Зміст принципу поєднання гласних і негласних методів, засобів та заходів в оперативно-розшуковій діяльності.
28. Визначення та зміст взаємодії у сфері оперативно-розшукової діяльності.
29. Перелік підстав класифікації взаємодії оперативних підрозділів правоохоронних органів.
30. Форми взаємодії оперативно-розшукових підрозділів.
31. Сутність та зміст міжнародного співробітництва у сфері ОРД.
32. Форми міжнародного співробітництва у сфері ОРД.

Розділ 2. ОБОВ'ЯЗКИ І ПРАВА ПІДРОЗДІЛІВ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ

2.1. СУБ'ЄКТИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Схема 2.1.1. Суб'єкти оперативно-розшукової діяльності

Схема 2.1.2. Відомства, структурні оперативні підрозділи яких мають право здійснювати оперативно-розшукову діяльність

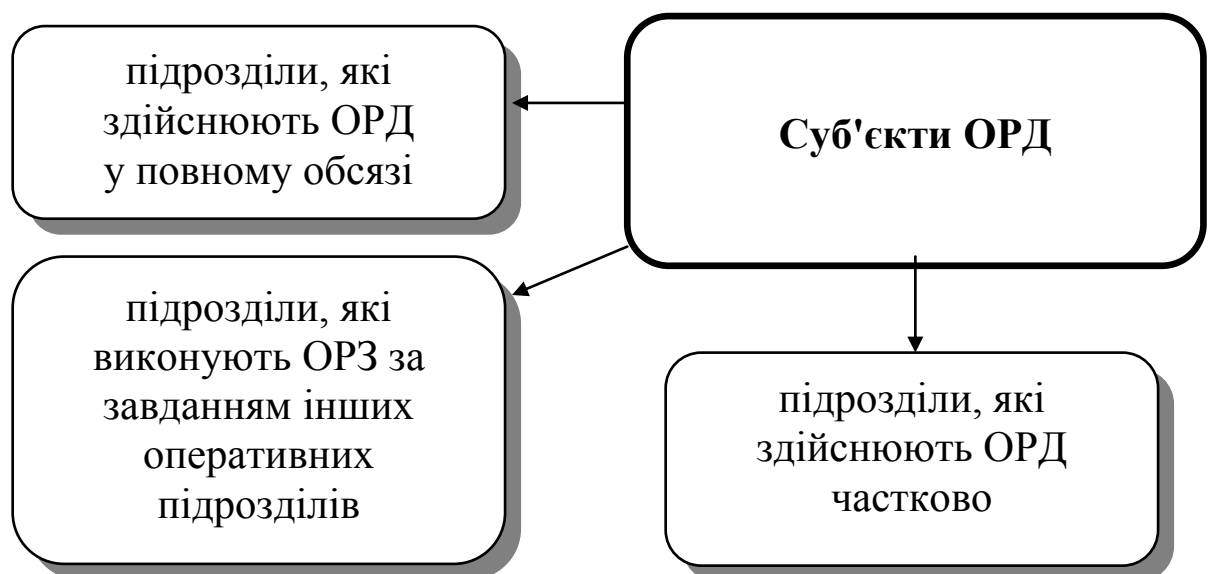

Схема 2.1.3. Класифікація суб'єктів ОРД за їх компетенцією

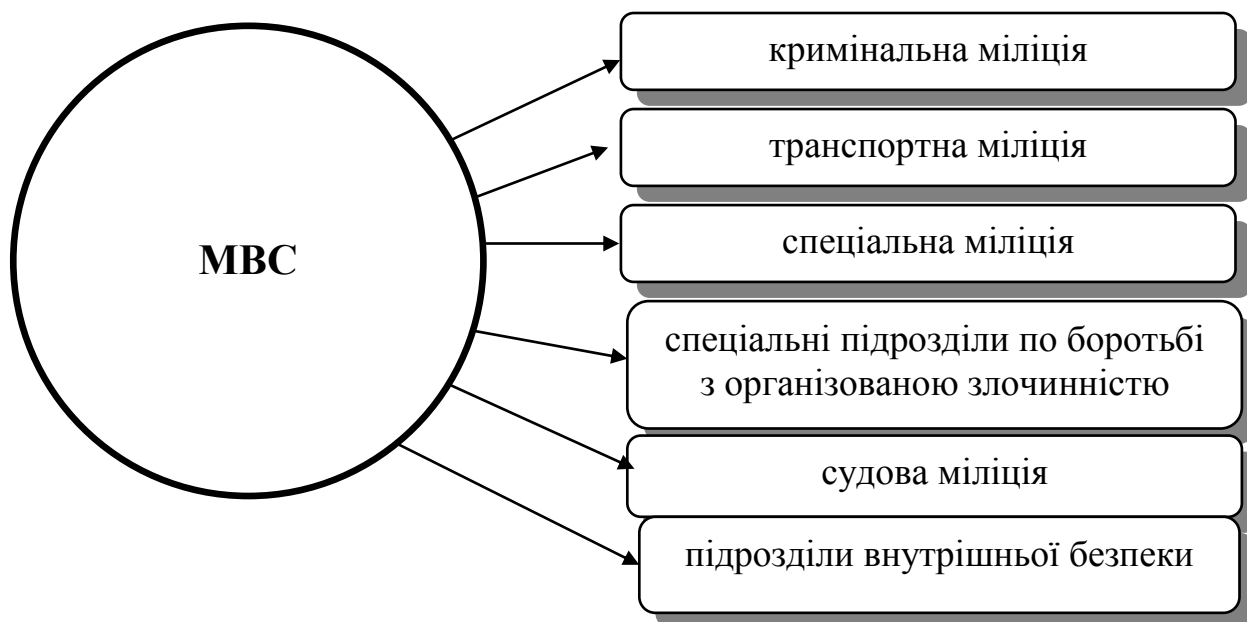

Схема 2.1.4. Органи внутрішніх справ як суб'єкт оперативно-розшукової діяльності

Схема 2.1.5. Служба безпеки України як суб'єкт оперативно-розшукової діяльності

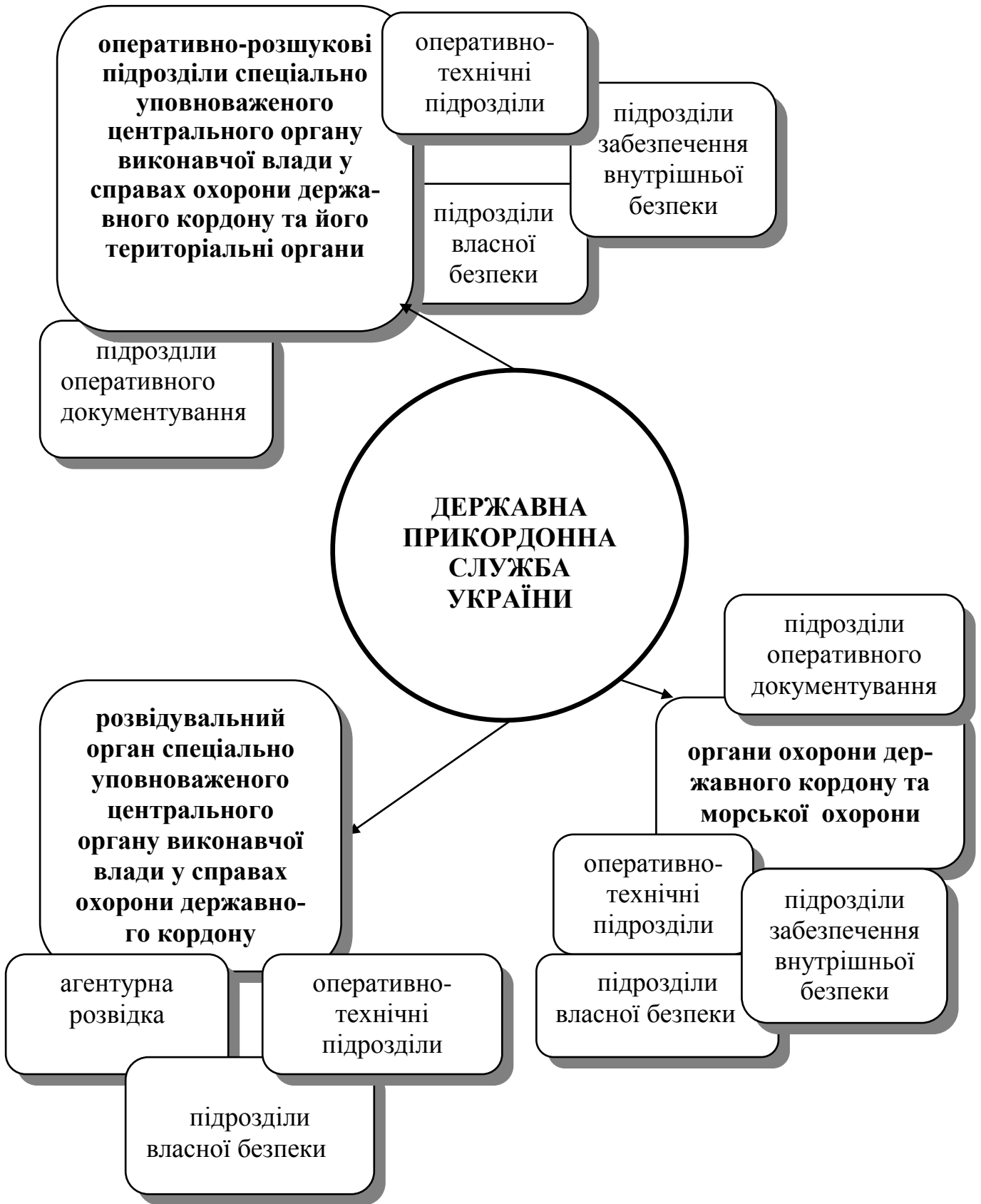

Схема 2.1.6. Державна прикордонна служба як суб'єкт оперативно-розшукової діяльності

Схема 2.1.7. Інші суб'єкти-органи оперативно-розшукової діяльності

Схема 2.1.8. Поняття оперативних підрозділів

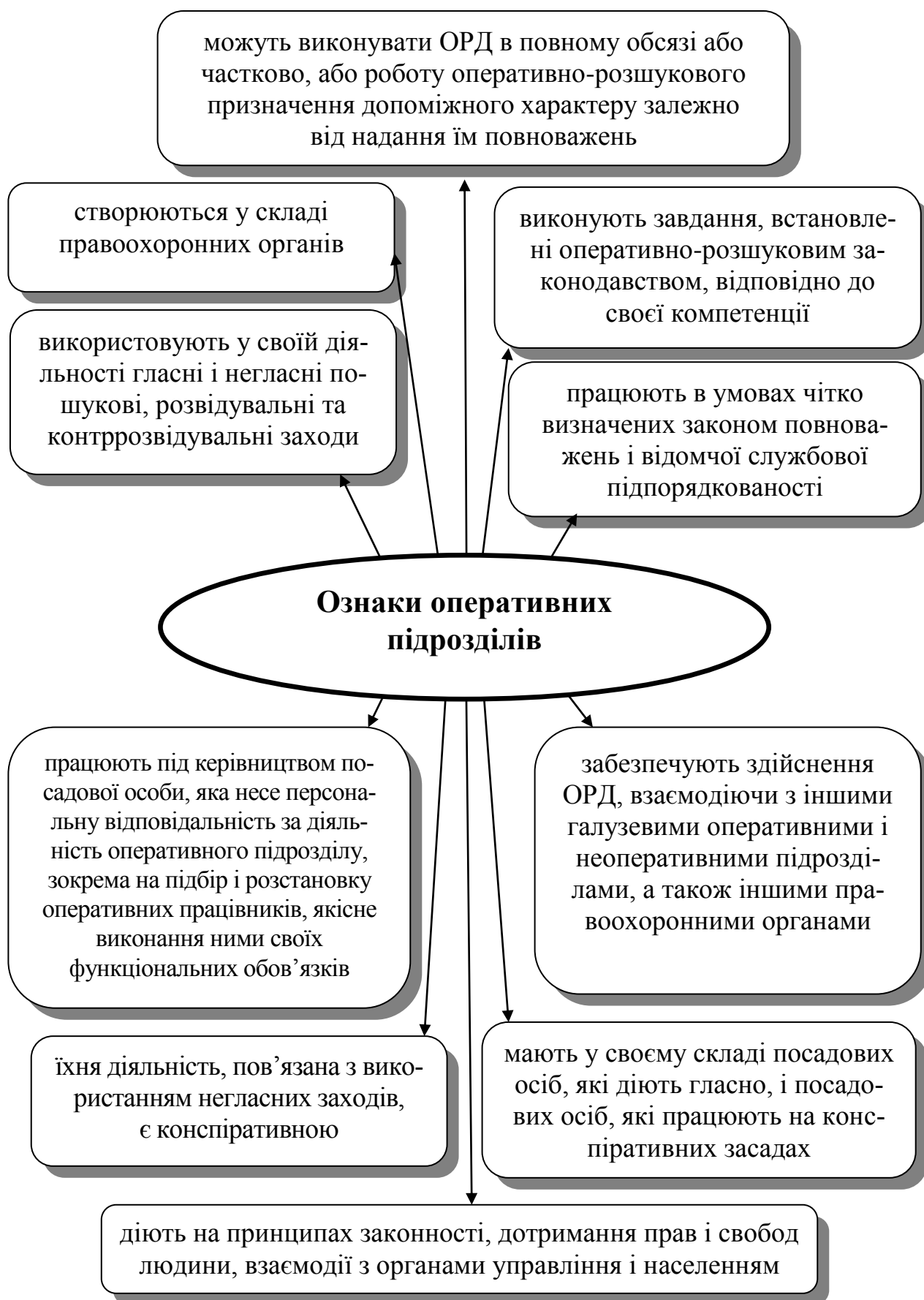

Схема 2.1.9. Ознаки оперативних підрозділів

Схема 2.1.10. Ознаки посадової особи, яка здійснює оперативно-розшукову діяльність

Схема 2.1.11. Компетенція керівників оперативних підрозділів

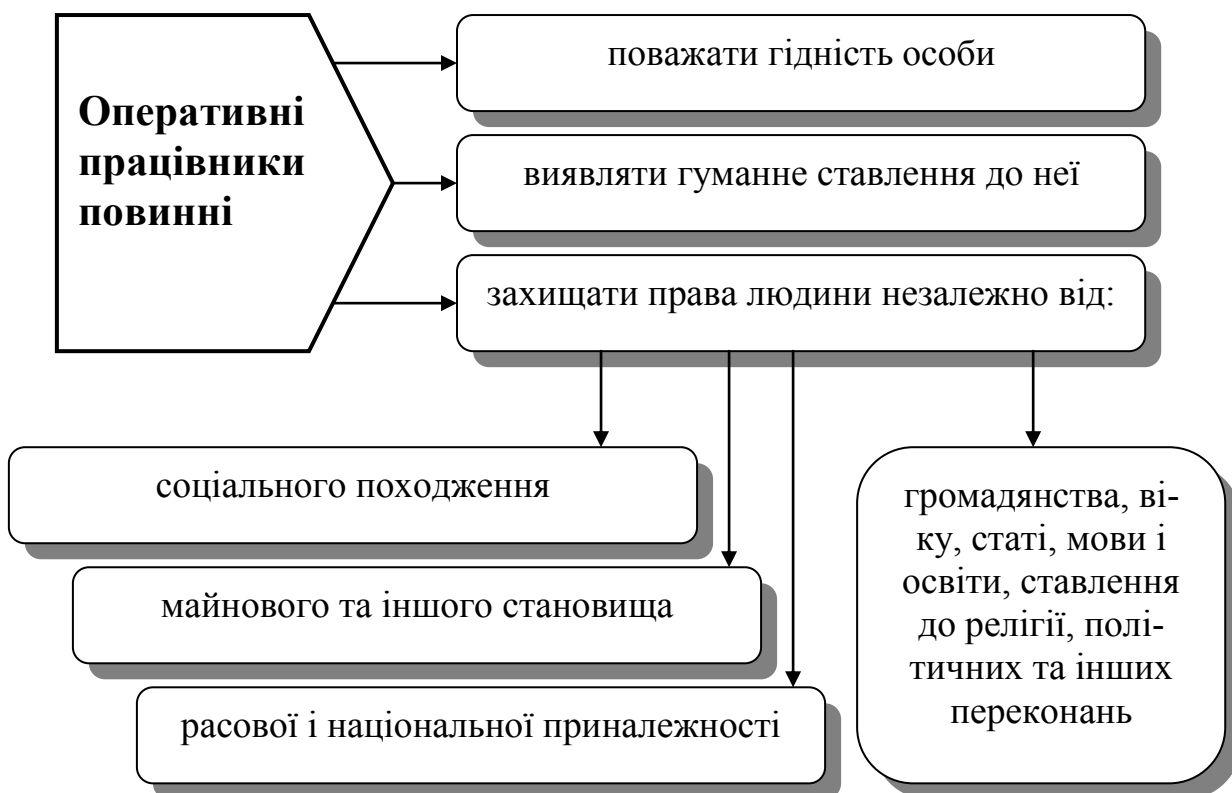

Схема 2.1.12. Обов'язки оперативних працівників щодо забезпечення прав і свобод людини

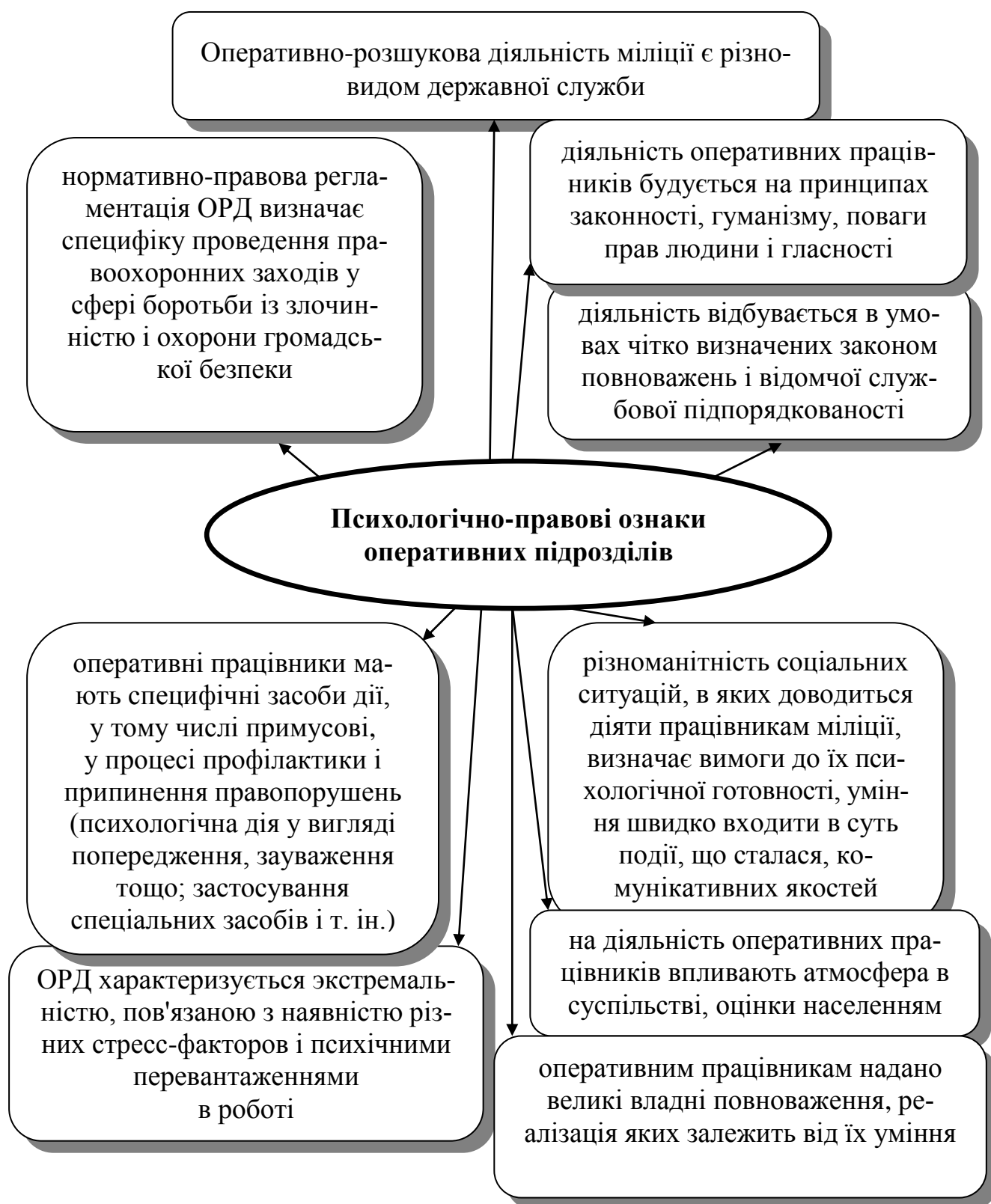

Схема 2.1.13. Психологічна правова характеристика діяльності оперативних працівників

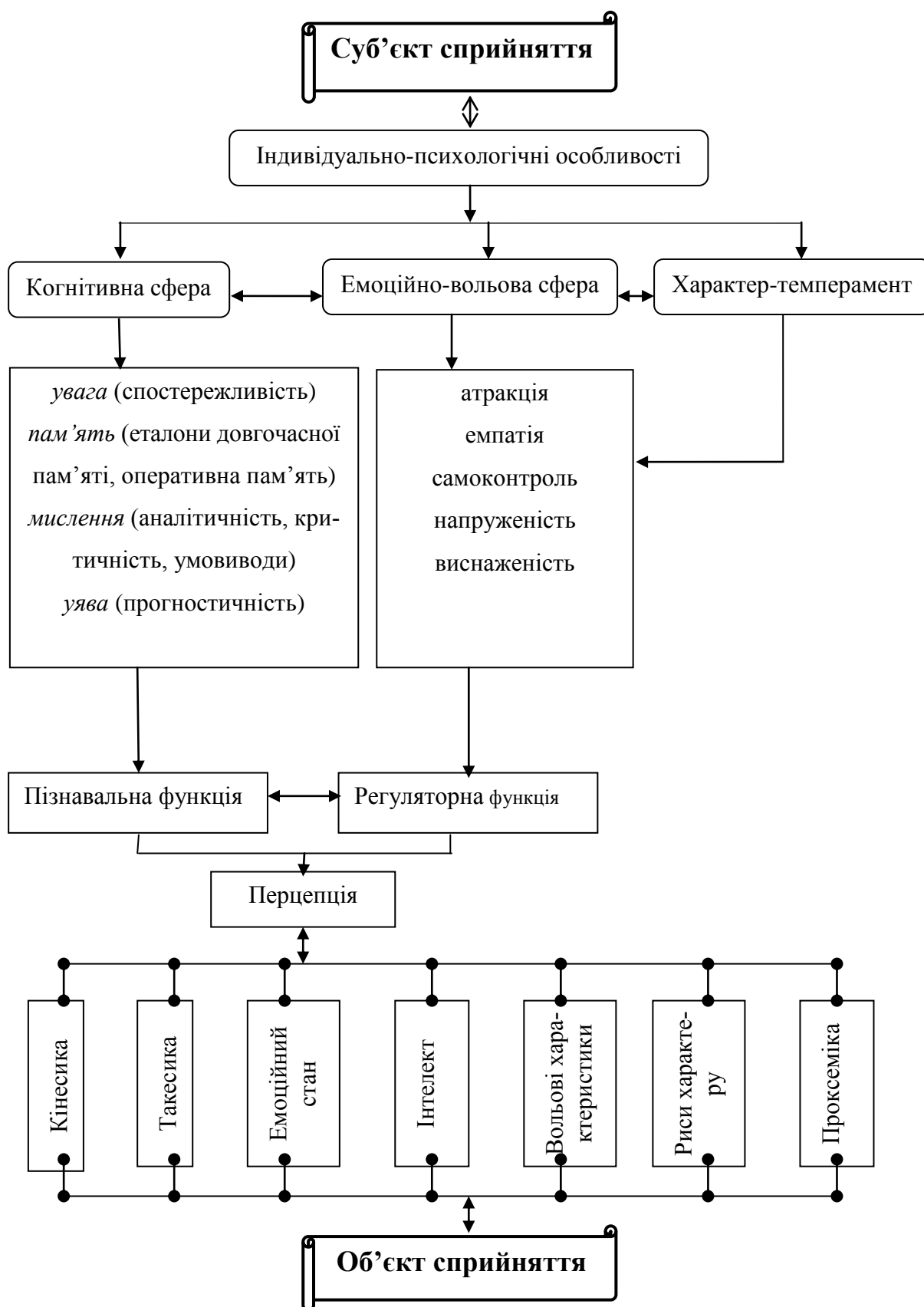

Схема 2.1.14. Структурно-функціональна модель отримання інформації оперативними працівниками

Схема 2.1.15. Невербальні засоби отримання інформації оперативними працівниками

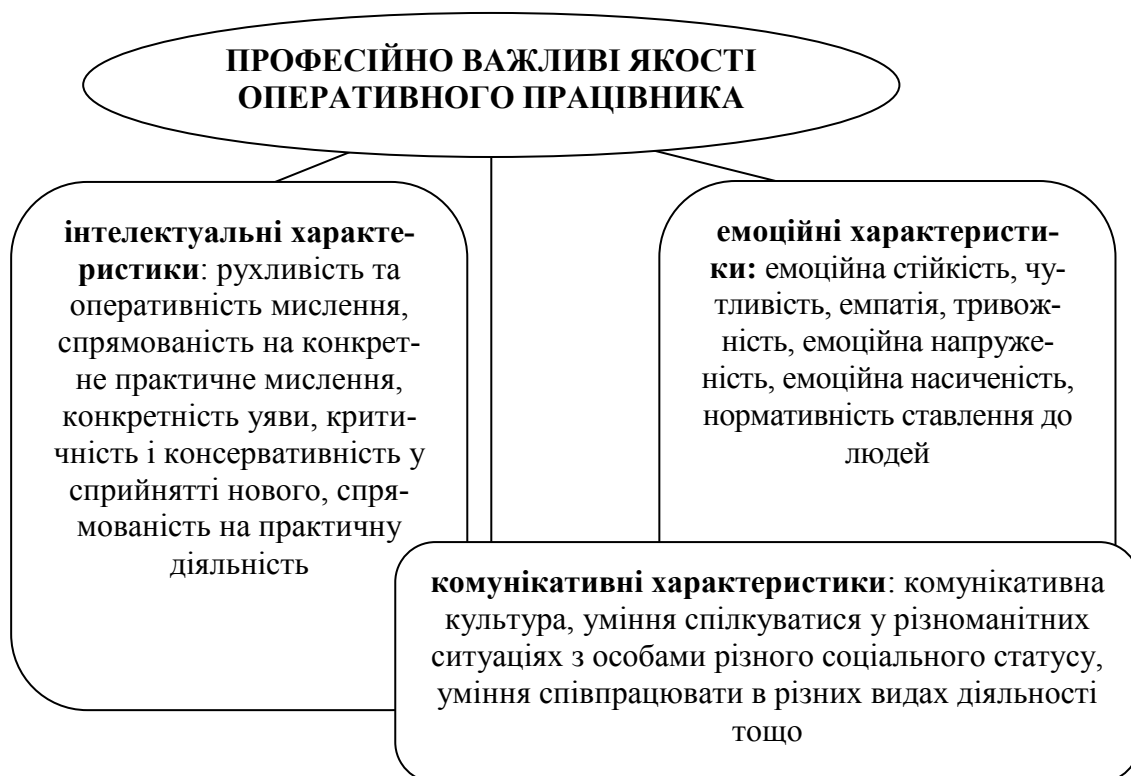

Схема 2.1.16. Професійно важливі якості оперативного працівника

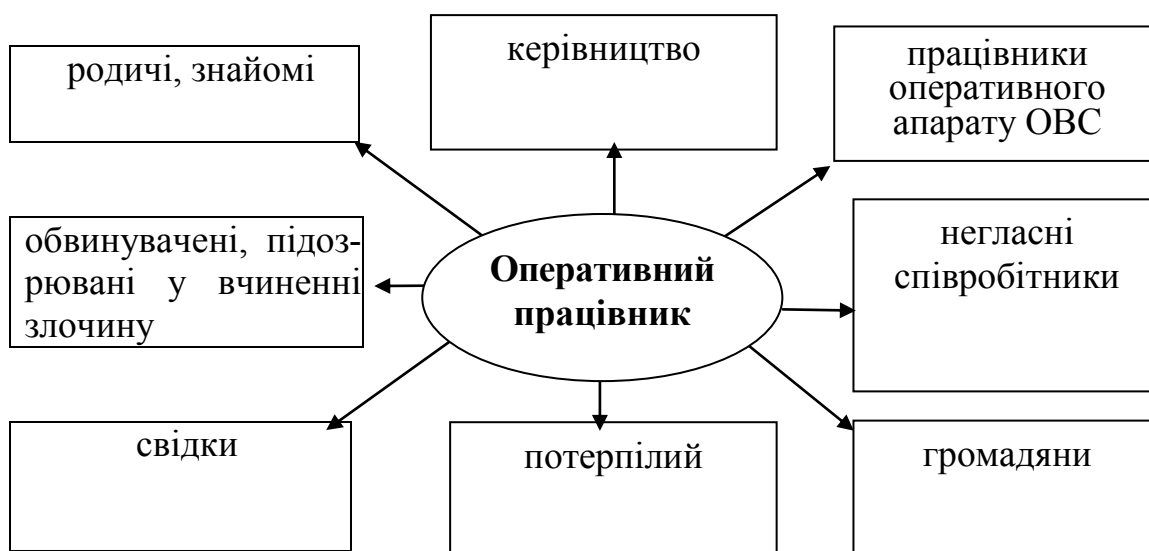

Схема 2.1.17. Особливості спілкування в оперативно-розшуковій діяльності

2.2. ОБОВ'ЯЗКИ ПІДРОЗДІЛІВ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Схема 2.2.1. Обов'язки оперативних підрозділів

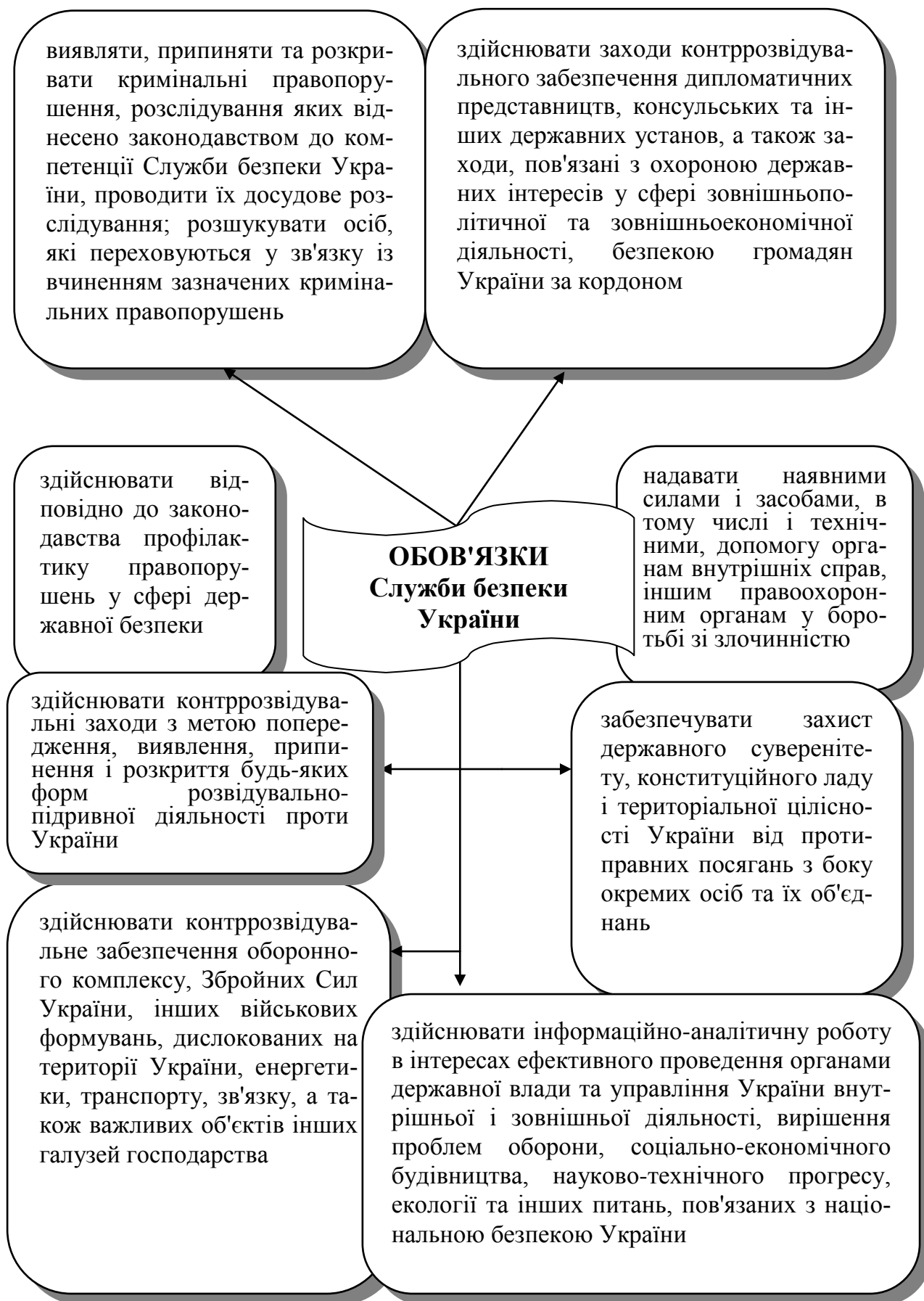

Схема 2.2.2. Обов'язки оперативних підрозділів СБУ

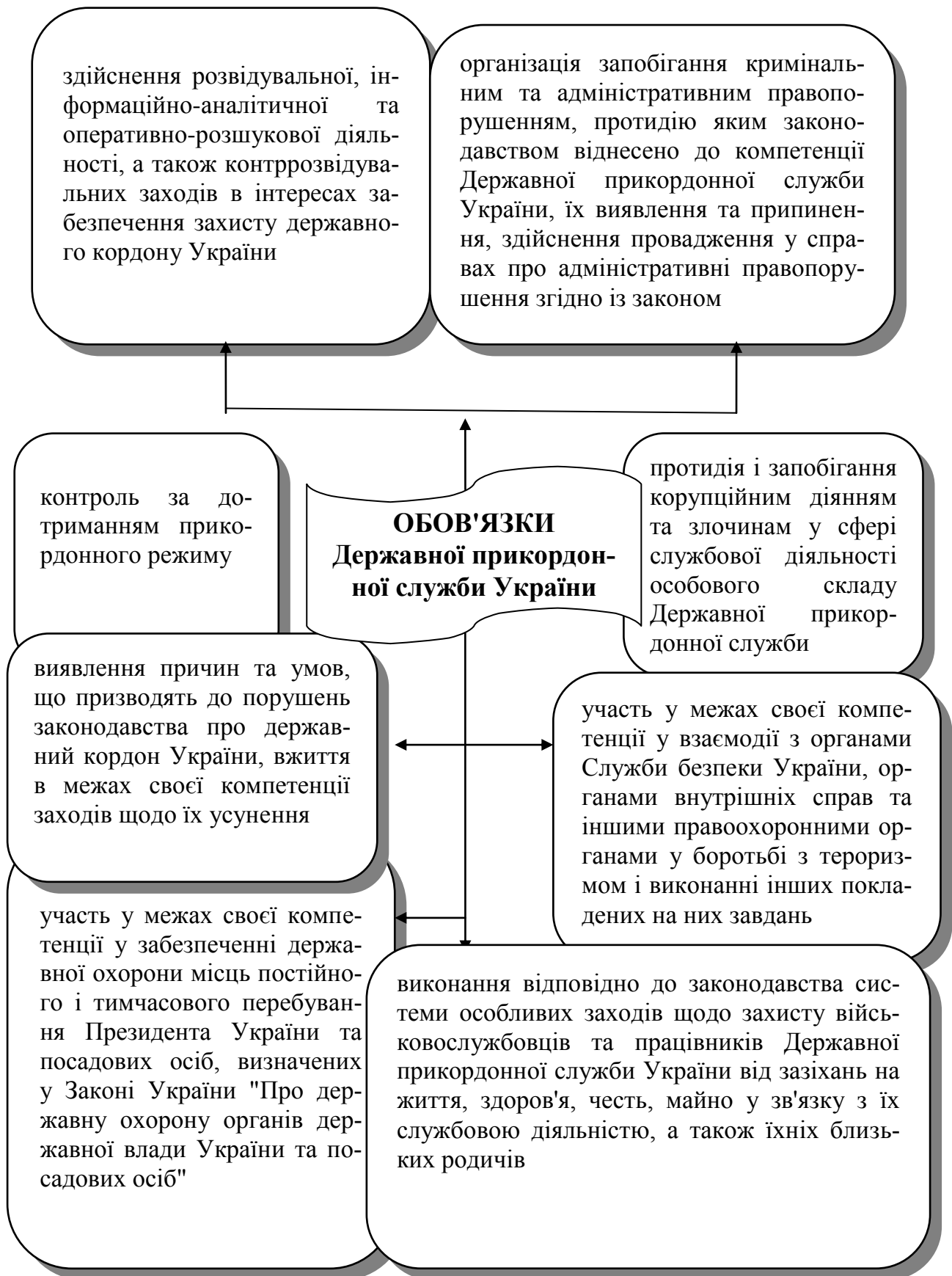

Схема 2.2.3. Обов'язки оперативних підрозділів Державної прикордонної служби України

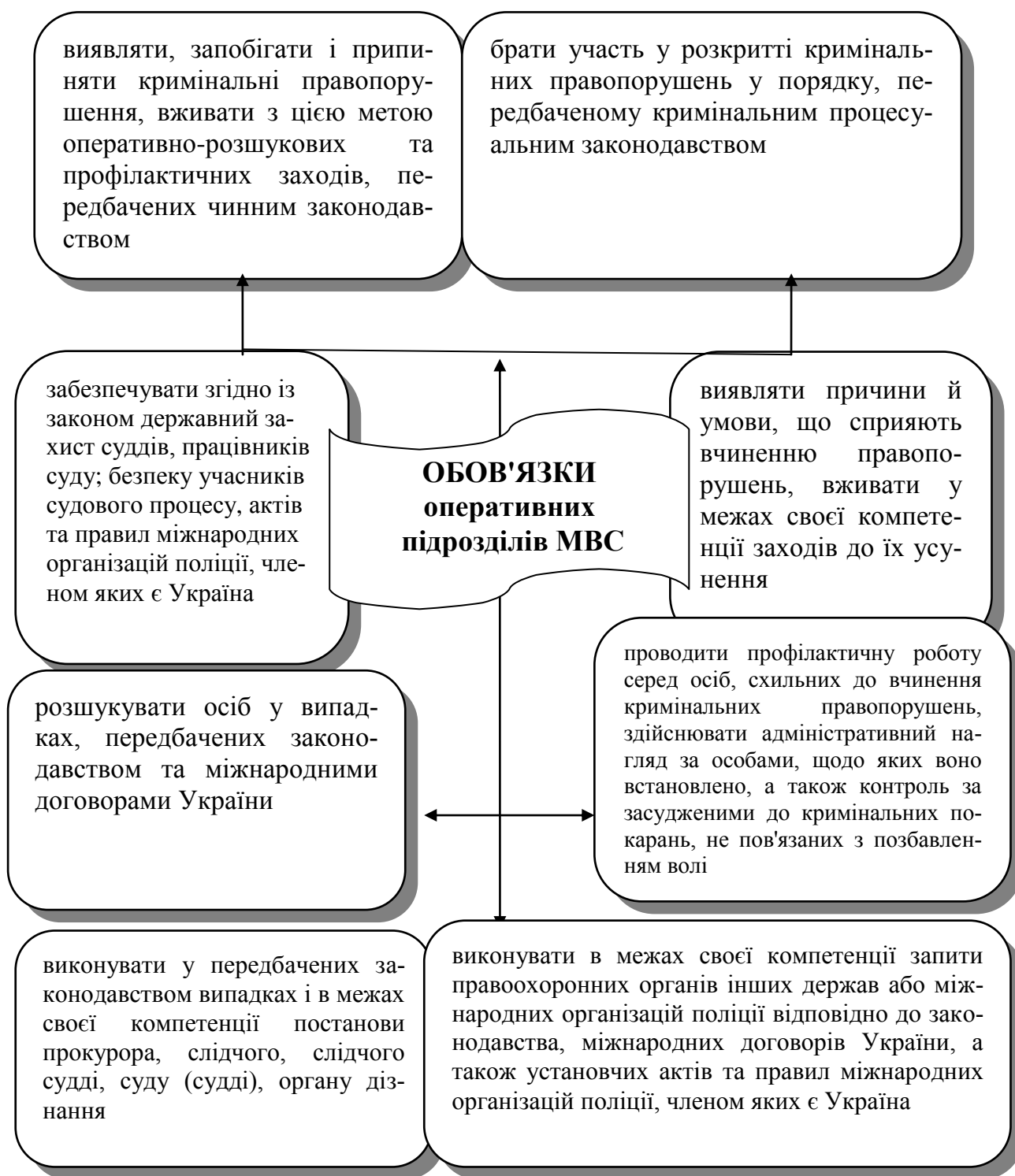

Схема 2.2.5. Обов'язки оперативних підрозділів ОВС

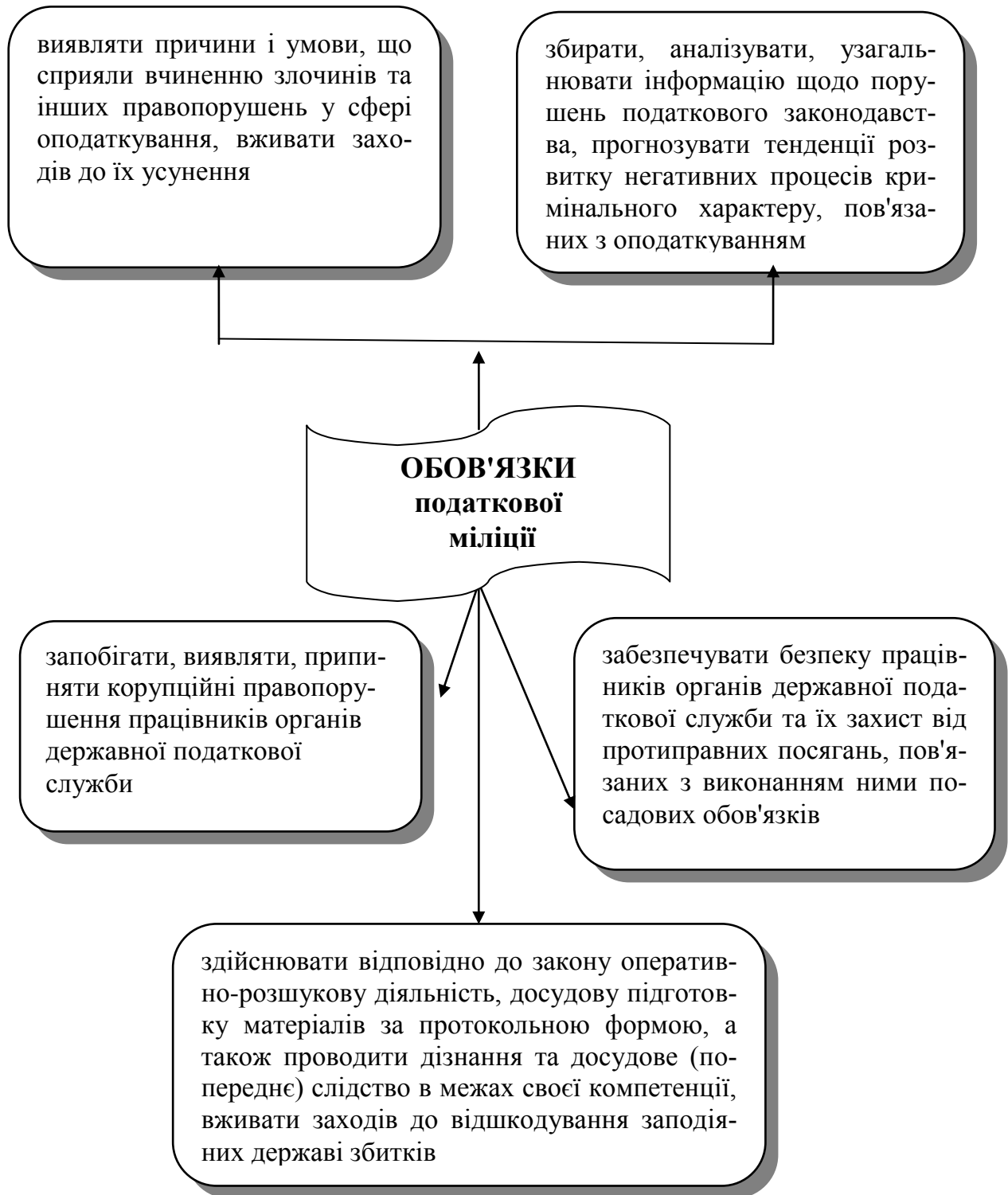

Схема 2.2.6. Обов'язки податкової міліції

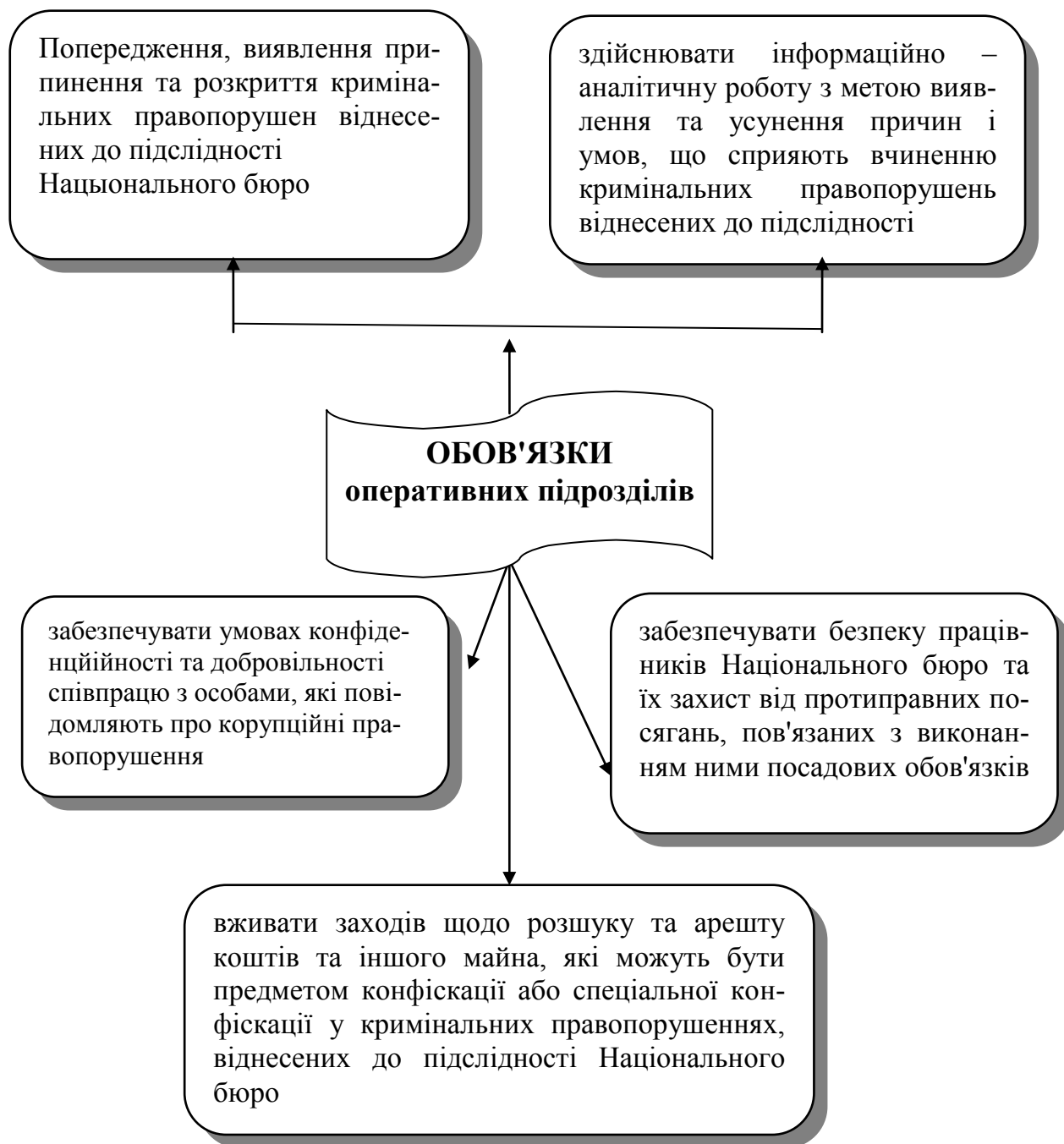

Схема 2.2.7. Обов'язки оперативних підрозділів Національного антикорупційного бюро України

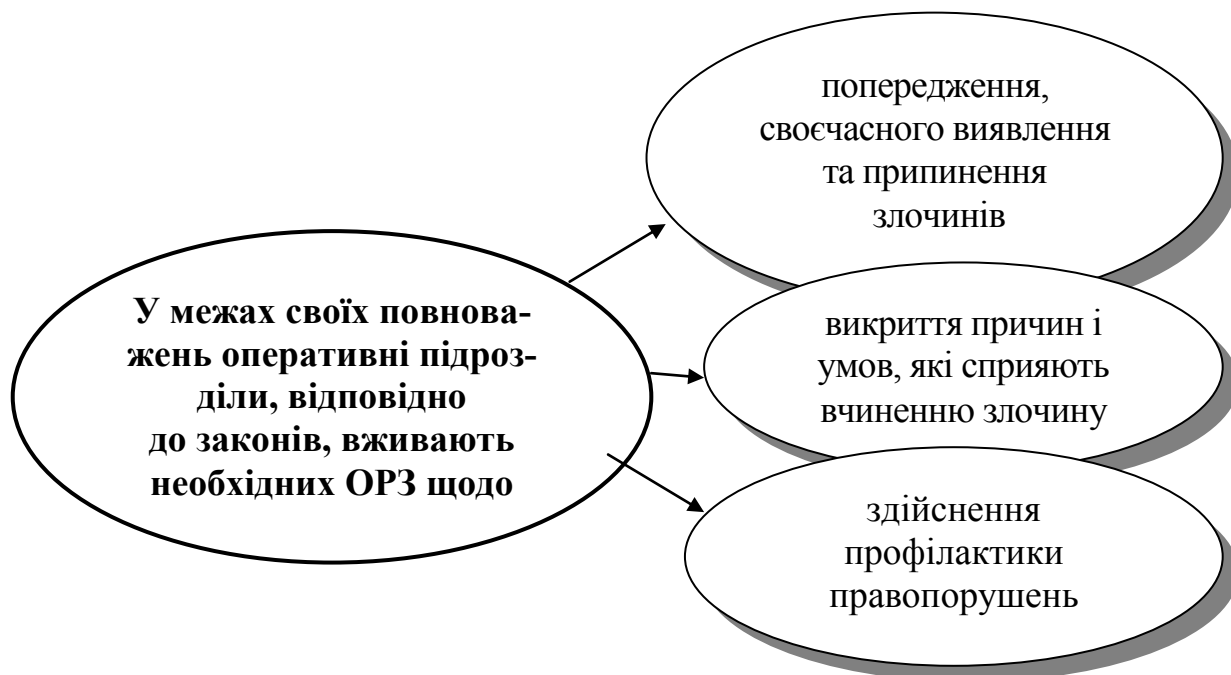

Схема 2.2.8. Зміст обов'язків оперативних підрозділів

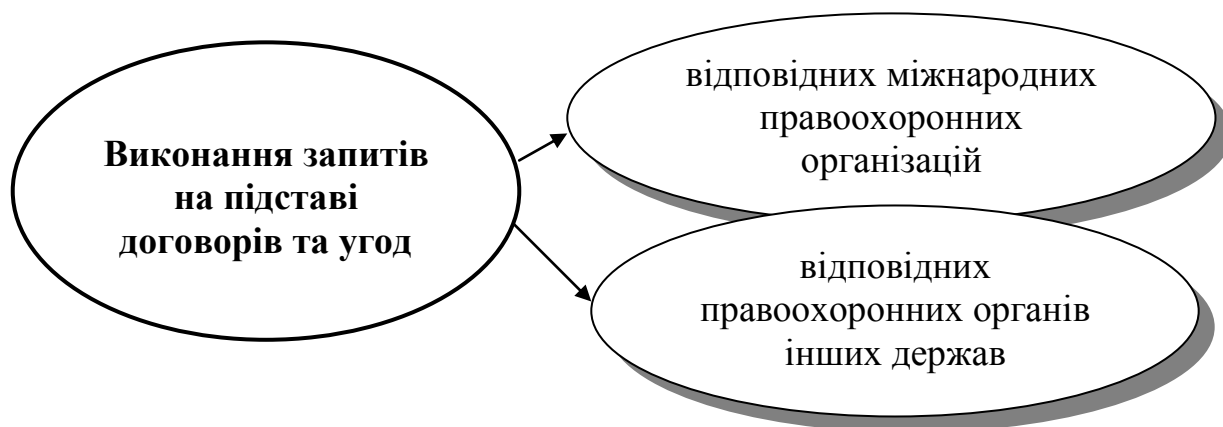

Схема 2.2.9. Зміст обов'язків оперативних підрозділів

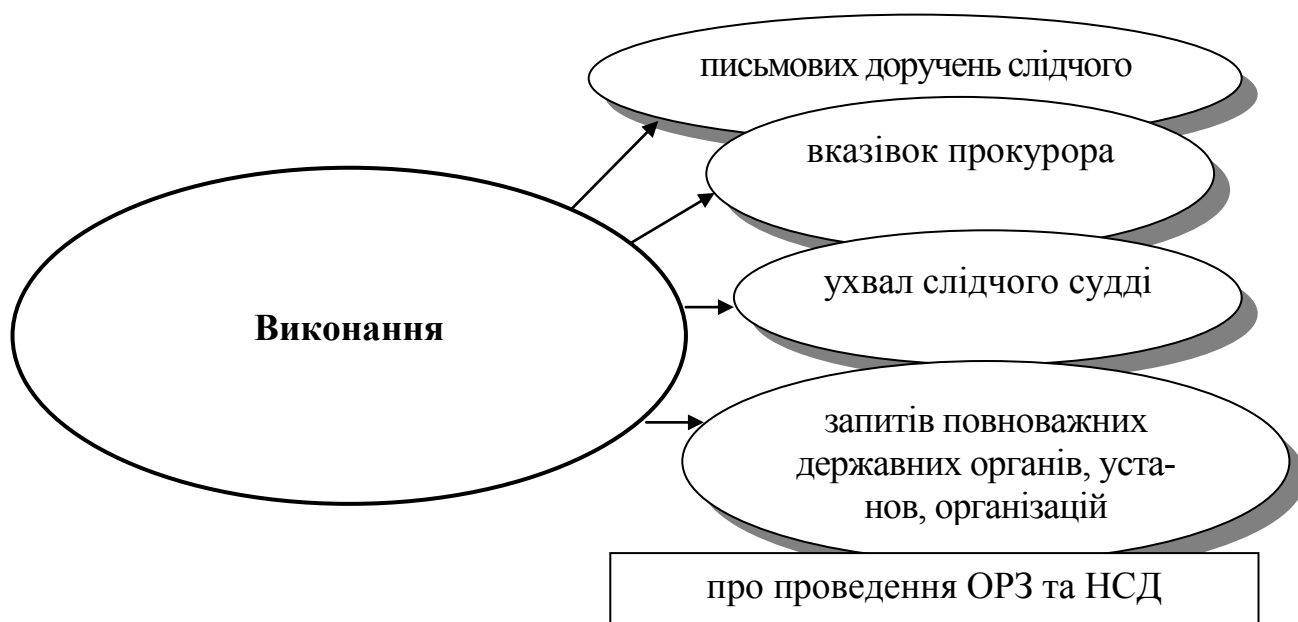

Схема 2.2.10. Зміст обов'язків оперативних підрозділів

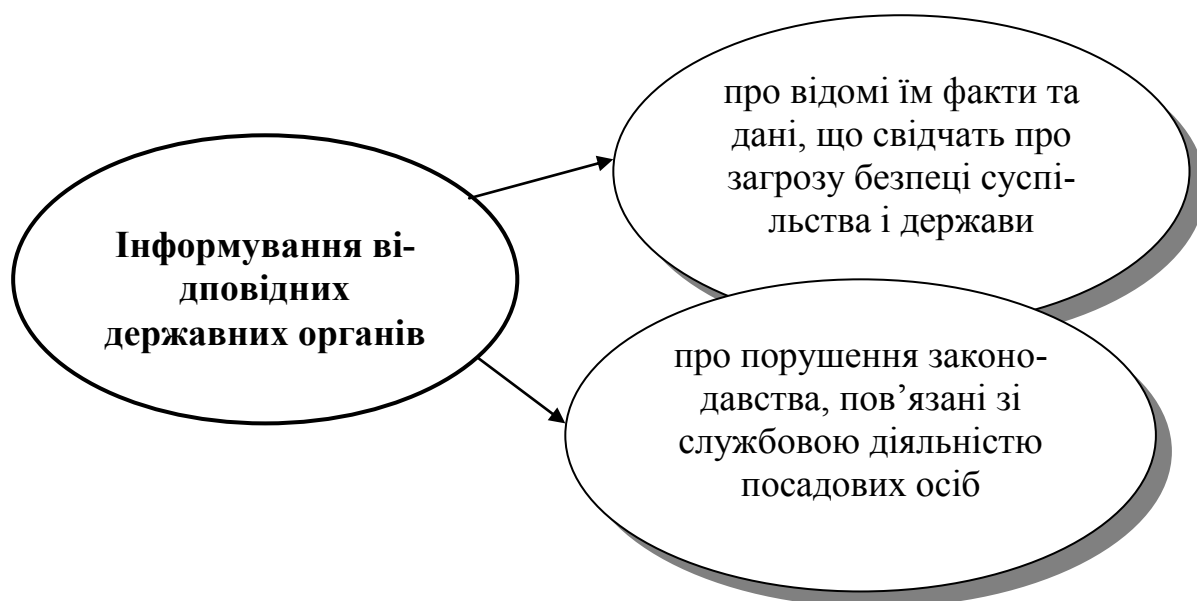

Схема 2.2.11. Зміст обов'язків оперативних підрозділів

Схема 2.2.12. Зміст обов'язків оперативних підрозділів

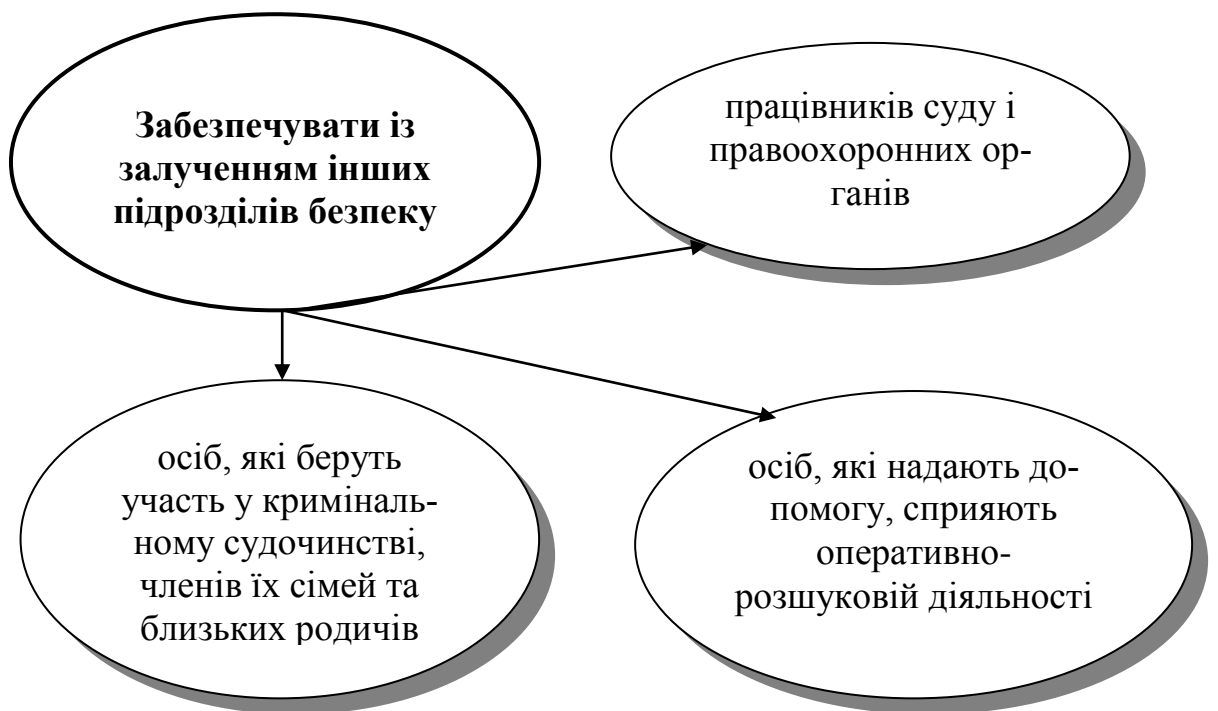

Схема 2.2.13. Зміст обов'язків оперативних підрозділів

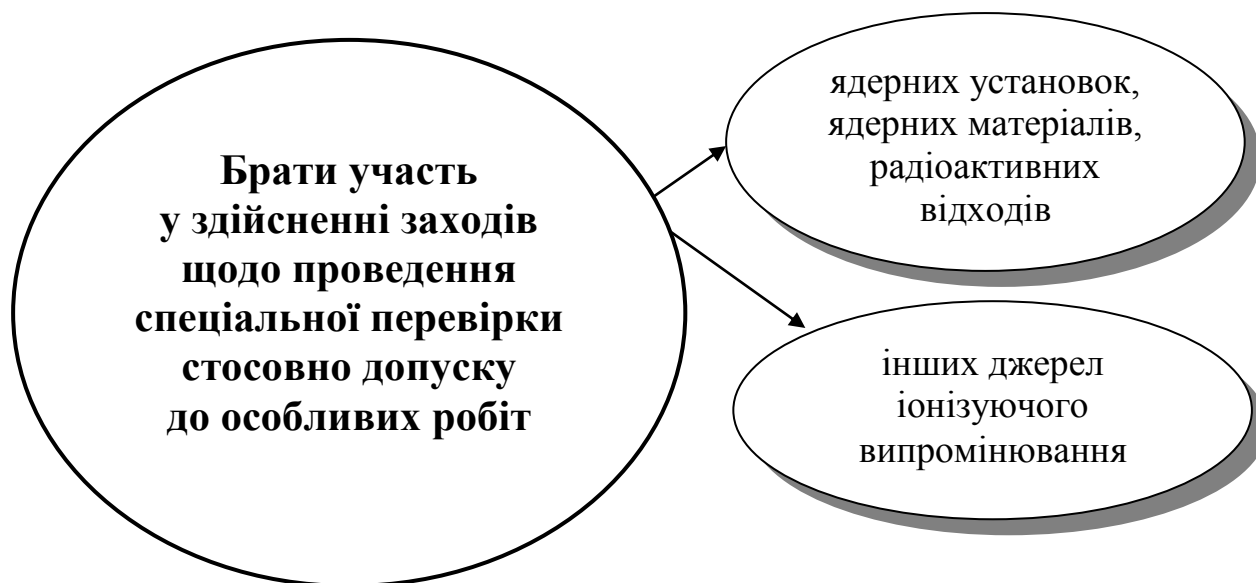

Схема 2.2.14. Зміст обов'язків оперативних підрозділів

Схема 2.2.15. Заходи забезпечення безпеки працівників суду і правоохоронних органів

Схема 2.2.16. Зміст заходів забезпечення безпеки працівників суду і правоохоронних органів

2.3. ПРАВА ПІДРОЗДІЛІВ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ

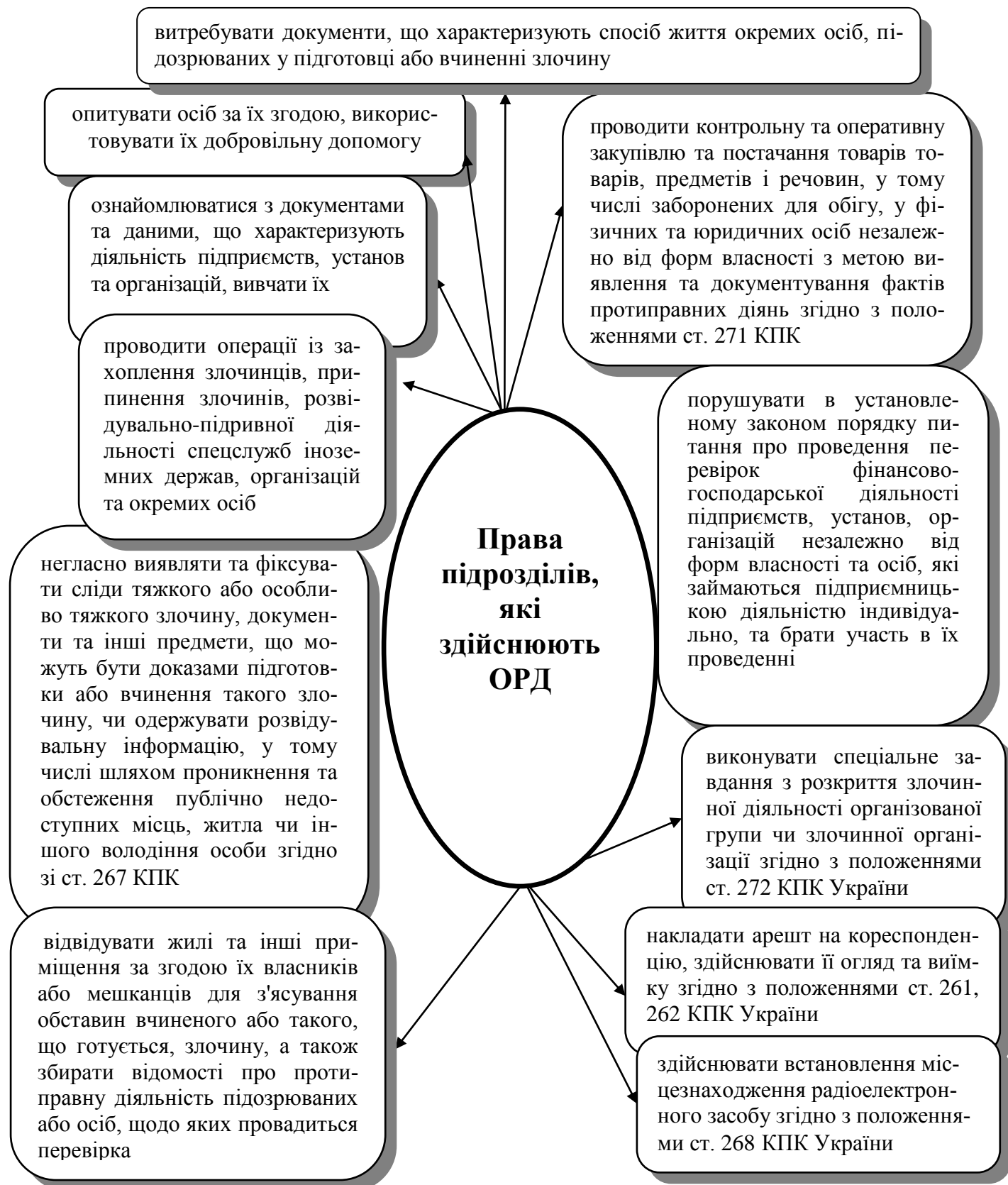

Схема 2.3.1. Права підрозділів, що здійснюють ОРД

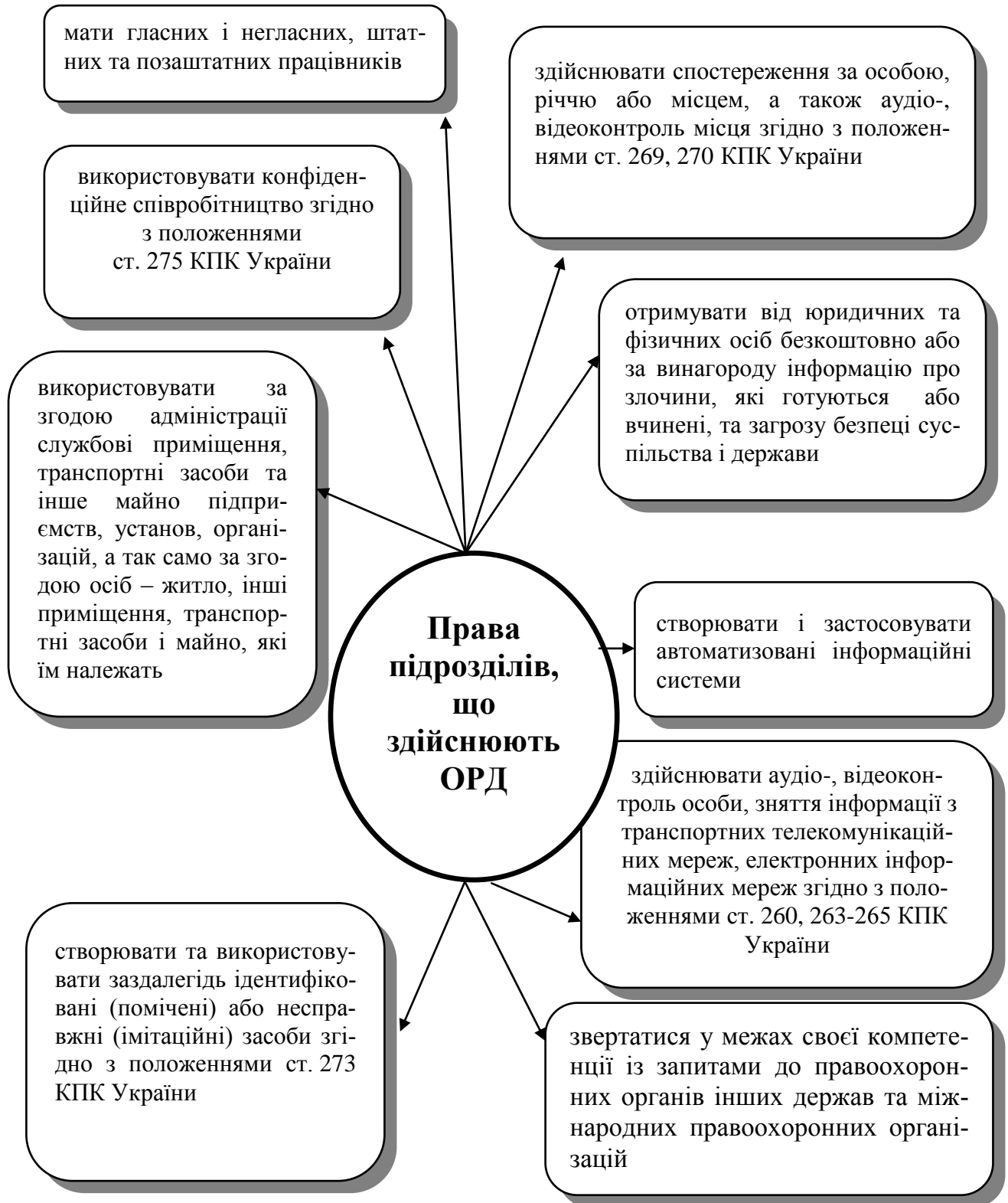

Схема 2.3.2. Права підрозділів, що здійснюють ОРД

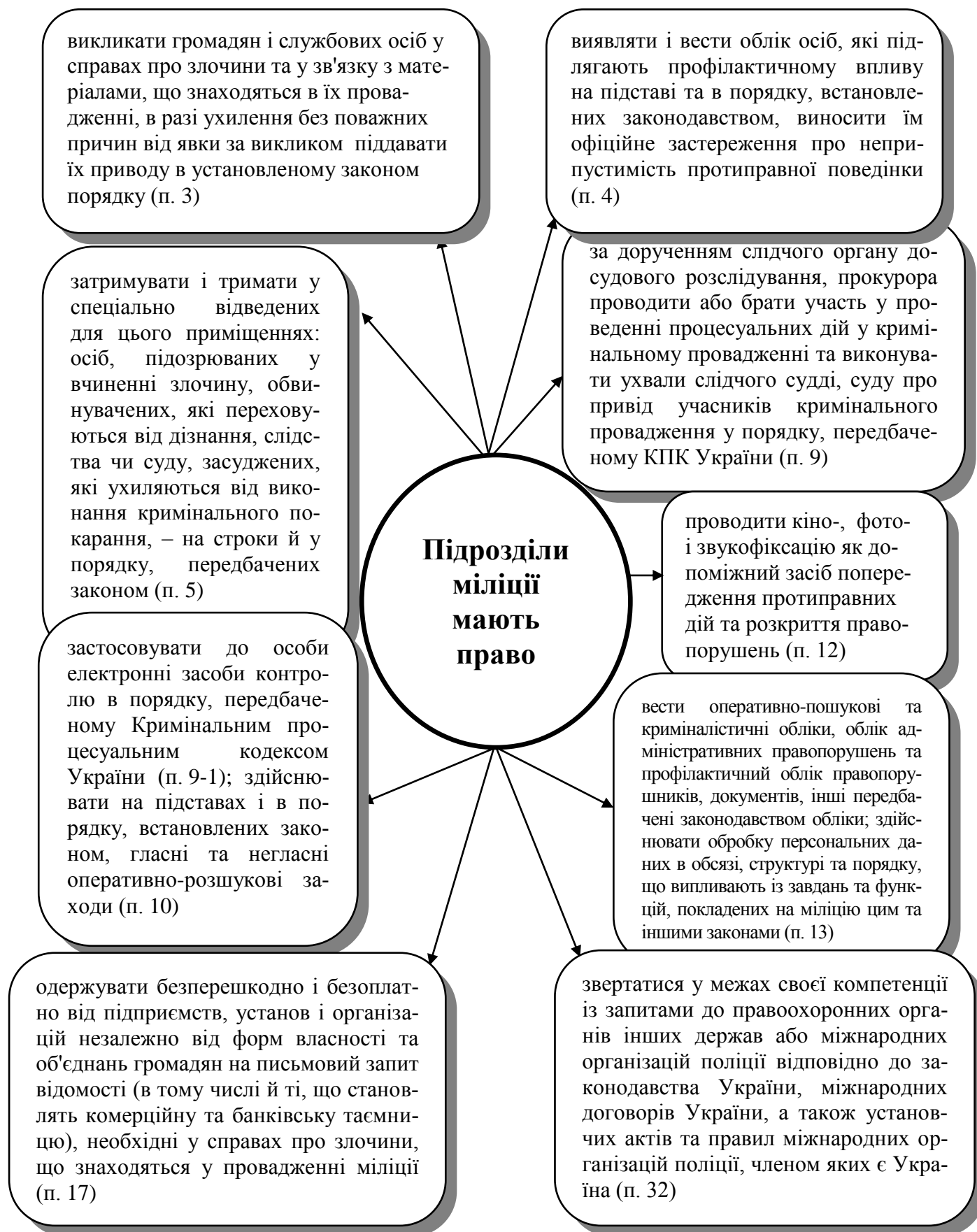

Схема 2.3.3. Права підрозділів міліції, які здійснюють ОРД

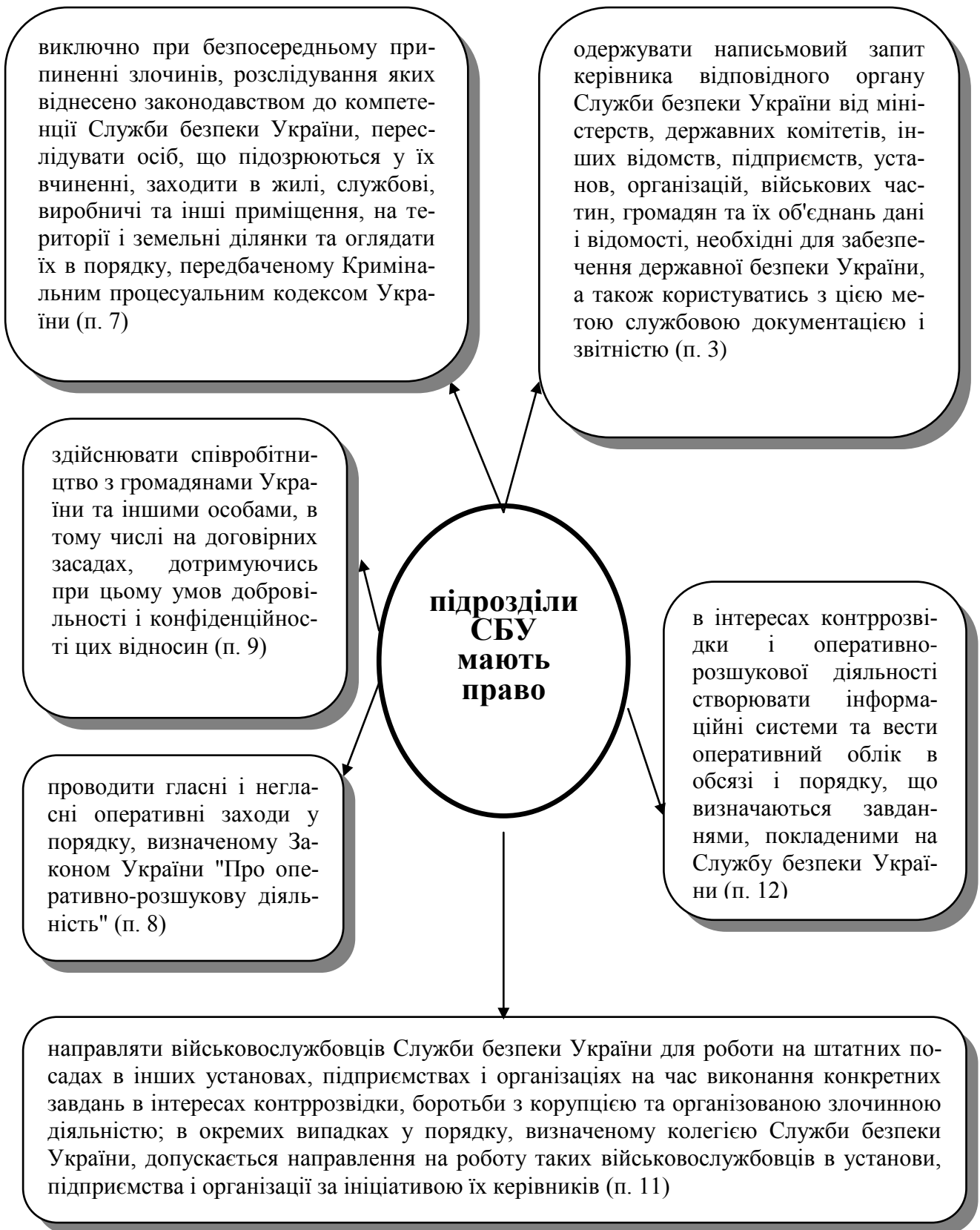

Схема 2.3.4. Права підрозділів СБ України, які здійснюють ОРД

(ст. 25 Закону України «Про Службу безпеки України»)

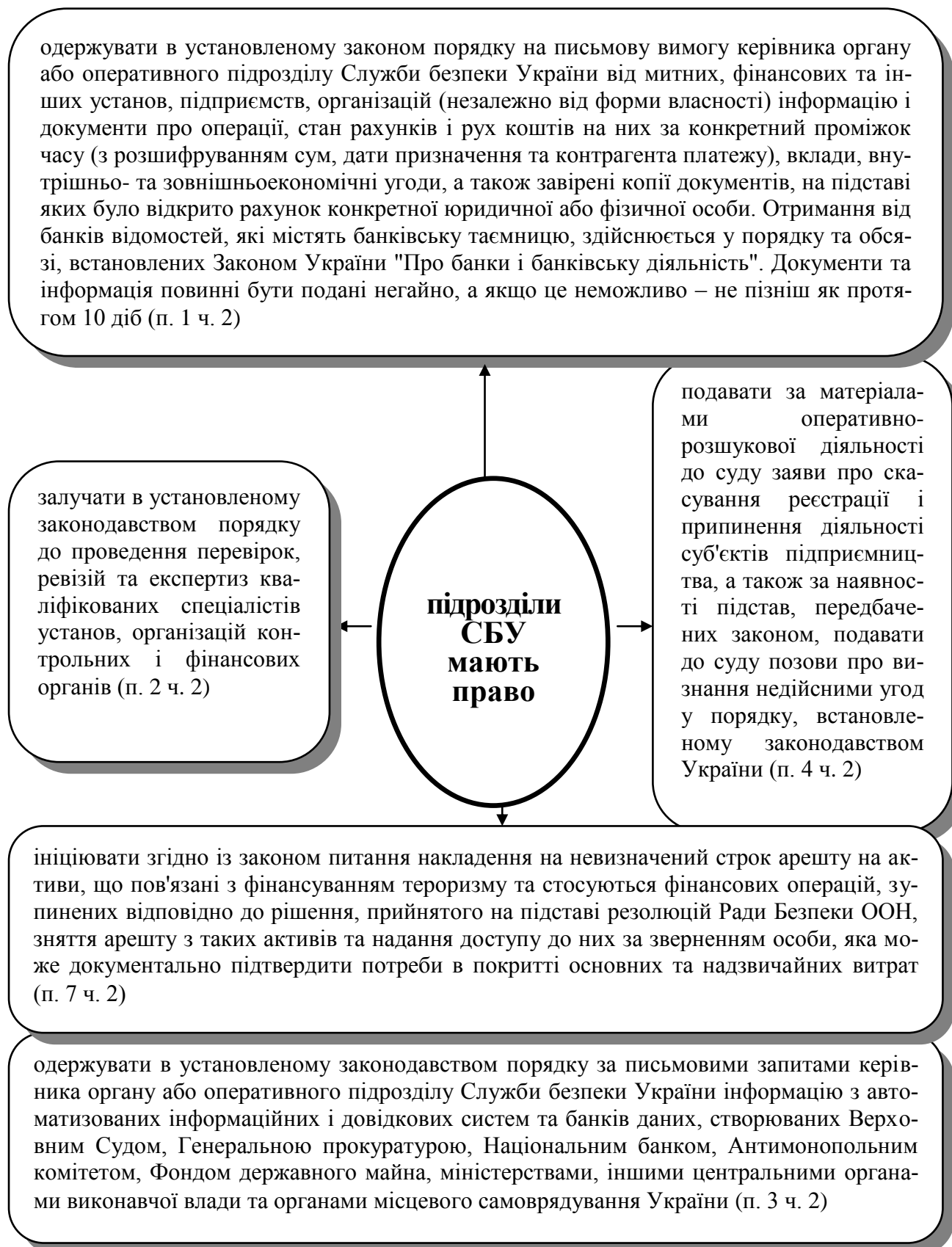

Схема 2.3.5. Права підрозділів СБ України у разі проведення заходів щодо боротьби з тероризмом і фінансуванням терористичної діяльності (ч. 2 ст. 25 Закону України «Про Службу безпеки України»)

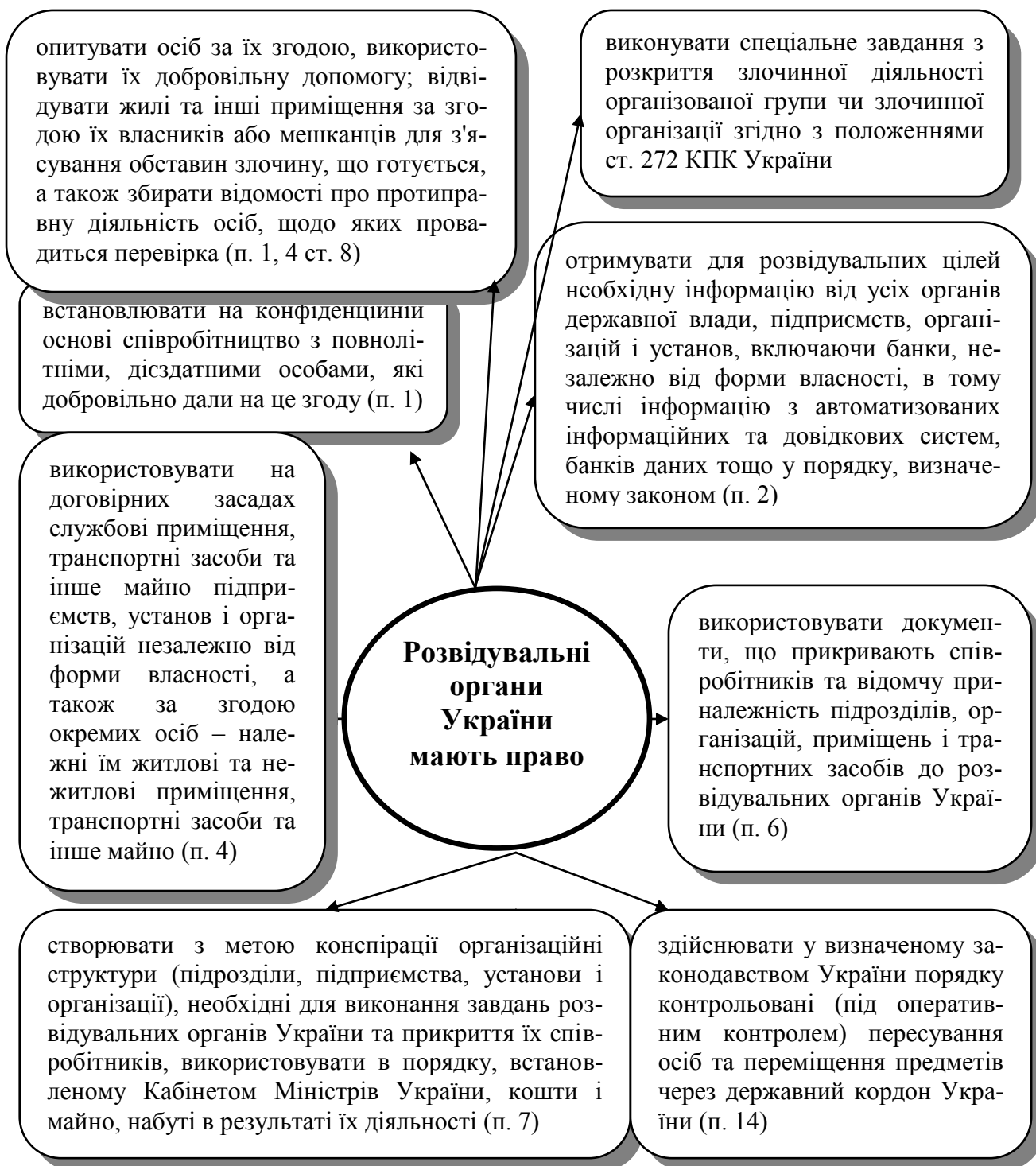

Схема 2.3.6. Права розвідувальних органів України

(ст. 9 Закону України «Про розвідувальні органи України», ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», окрім пунктів 2, 3, 5, 6, а також пункту 7 у частині негласного виявлення та фіксування слідів тяжкого або особливо тяжкого злочину, документів та інших предметів, що можуть бути доказами підготовки або вчинення такого злочину)

виключно в інтересах кримінального судочинства, міжнародного співробітництва в боротьбі з організованою злочинністю, а також з метою забезпечення національної безпеки України здійснювати контрольований (під оперативним контролем) пропуск через державний кордон України осіб у пунктах пропуску або поза ними (п. 2)

здійснювати згідно з дорученнями правоохоронних органів України затримання в пунктах пропуску осіб, які прямують через державний кордон України та розшукуються за підозрою у вчиненні злочину, переходять від органів дізнання, слідства та суду, ухиляються від відбуття кримінального покарання та в інших випадках, передбачених законодавством України (п. 7)

здійснювати розвідувальні, контррозвідувальні та оперативно-розшукові заходи згідно із законами України (п. 31)

Державна прикордонна служба України має право

одержувати в установленому законом порядку за письмовими запитами керівників підрозділів з оперативно-розшукової роботи чи розвідувального органу відомості з автоматизованих інформаційних і довідкових систем та банків даних, створюваних Верховним Судом України, Генеральною прокуратурою України, Національним банком України, Антимонопольним комітетом України, Фондом державного майна України, міністерствами (п. 40)

взаємодіяти з питань охорони державного кордону України, протидії незаконній міграції, незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, транскордонній злочинності, контрабандній діяльності з компетентними органами та військовими формуваннями іноземних держав, міжнародними організаціями в порядку (п. 43)

створювати і використовувати в інтересах розвідки, контррозвідувального забезпечення охорони державного кордону України, оперативно-розшукової діяльності, участі у боротьбі з організованою злочинністю та протидії незаконній міграції інформаційні системи, у тому числі банки даних щодо осіб, які перетнули державний кордон України, осіб, які вчинили правопорушення, протидію яким віднесено до компетенції Державної прикордонної служби України, осіб, яким згідно із законодавством не дозволяється в'їзд в Україну або тимчасово обмежується право виїзду з України, недійсних, викрадених і втрачених документів на право виїзду за кордон та в інших випадках, передбачених законами України (п. 10)

Схема 2.3.7. Права оперативних підрозділів Державної прикордонної служби України (ст. 20 Закону України «Про Державну прикордонну службу України»)

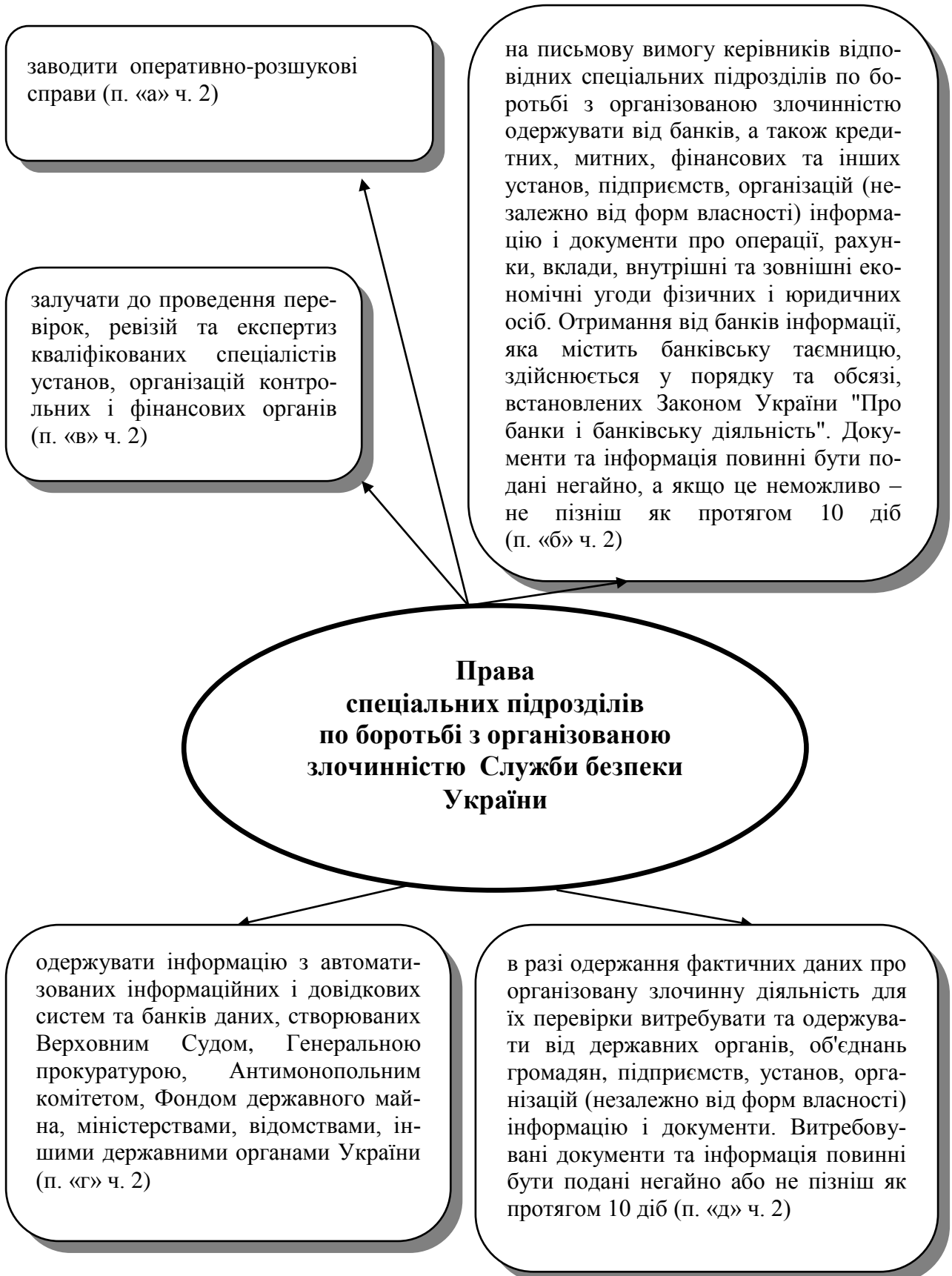

Схема 2.3.8. Права спеціальних оперативних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю та корупцією (ст. 12 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю»)

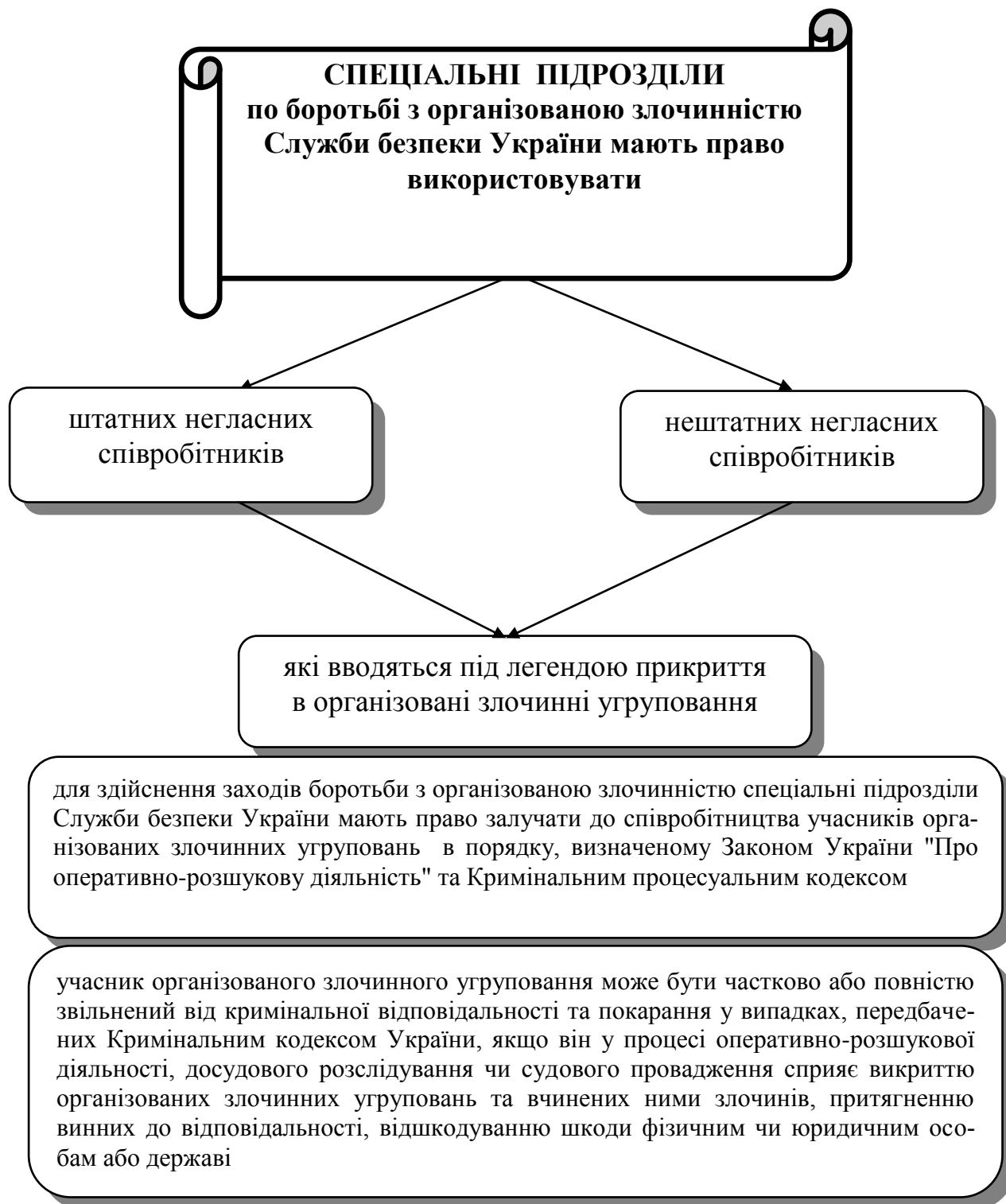

Схема 2.3.9. Права спеціальних оперативних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю та корупцією (ст. 13, 14 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю»)

для контролю, фіксації і документування розмов та інших дій осіб за наявності підстав вважати їх причетними до організованої злочинної діяльності

для фіксації та документування факту телефонної розмови між громадянами, надсилання листа або телеграфного повідомлення, без порушення таємниці змісту телефонної розмови, листа або телеграфного повідомлення

СПЕЦІАЛЬНІ ПІДРОЗДІЛИ
по боротьбі з організованою злочинністю Служби безпеки України мають право використовувати спеціальні технічні засоби у випадках та порядку, передбачених Законом України "Про оперативно-розшукову діяльність" та КПК України:

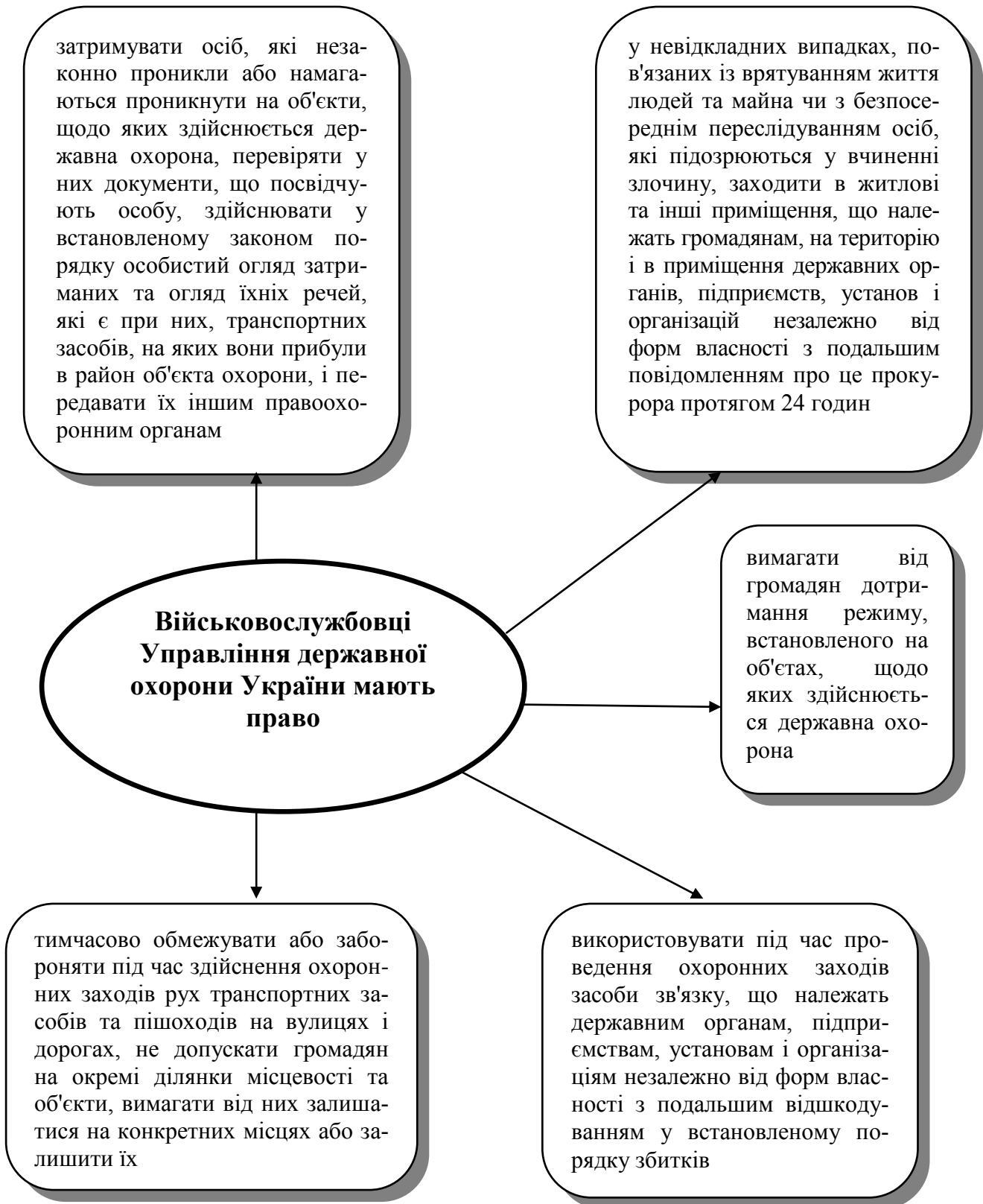
для забезпечення особистої безпеки і безпеки житла, майна працівників спеціальних підрозділів органів внутрішніх справ і Служби безпеки України, учасників кримінального судочинства, їх близьких родичів, за їх згодою, в разі загрози заподіяння їм шкоди у зв'язку з їх участю в боротьбі з організованою злочинністю

Схема 2.3.10. Права спеціальних оперативних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю та корупцією (ст. 15 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю»)

Посадовим особам податкової міліції для виконання покладених на них обов'язків надаються права, передбачені пп. 20.1.2, 20.1.4, 20.1.30 п. 20.1 ст. 20 розділу I Податкового кодексу України, а також п. 1-4, абзацами другим, третім, шостим пункту 5, п. 6-12, 14, пп. "а" і "б" пункту 15 (з урахуванням положень цього Закону, інших законів з питань оподаткування), пунктом 16 із дотриманням правил проведення податкових перевірок, встановлених законодавством, п. 17, 19, 23-25, 27, 28, 30 ст. 11, ст. 12-151 Закону України "Про міліцію".

Схема 2.3.11. Права оперативних підрозділів податкової міліції (ст. 22 Закону України «Про державну податкову службу в Україні»)

Схема 2.3.12. Права військовослужбовців Управління державної охорони України (ст. 15 Закону України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб»)

Схема 2.3.13. Права посадових та службових осіб органів та установ виконання покарань, слідчих ізоляторів (ч. 2 ст. 18 Закону «Про Державну кримінально-виконавчу службу України»)

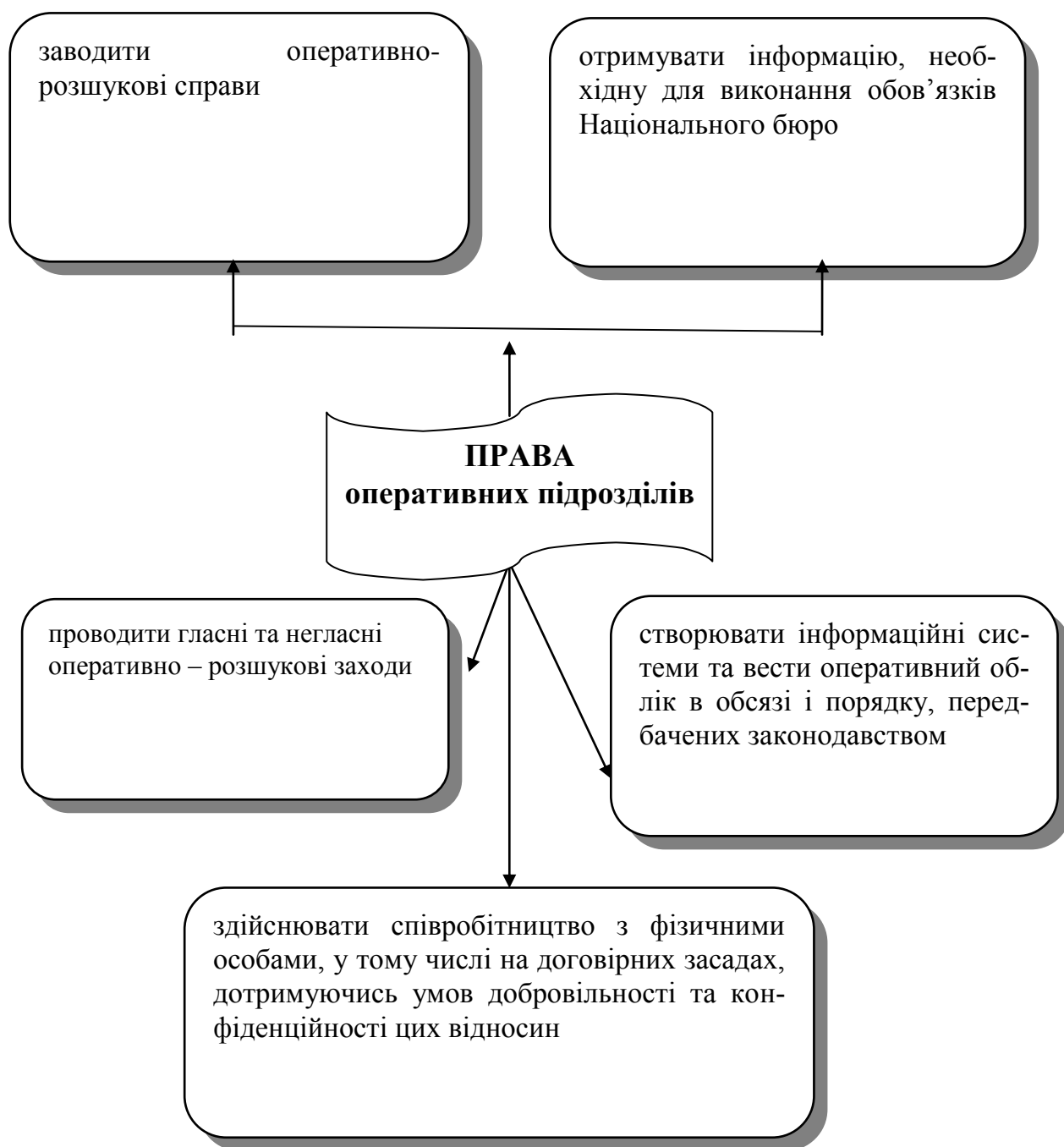

Схема 2.3.14. Права оперативних підрозділів Національного антикорупційного бюро України

Схема 2.3.15. Мета перевірки оперативним працівником фінансово-господарської діяльності

Схема 2.3.16. Питання, що має з'ясувати оперативний працівник, який бере участь у перевірці фінансово-господарської діяльності

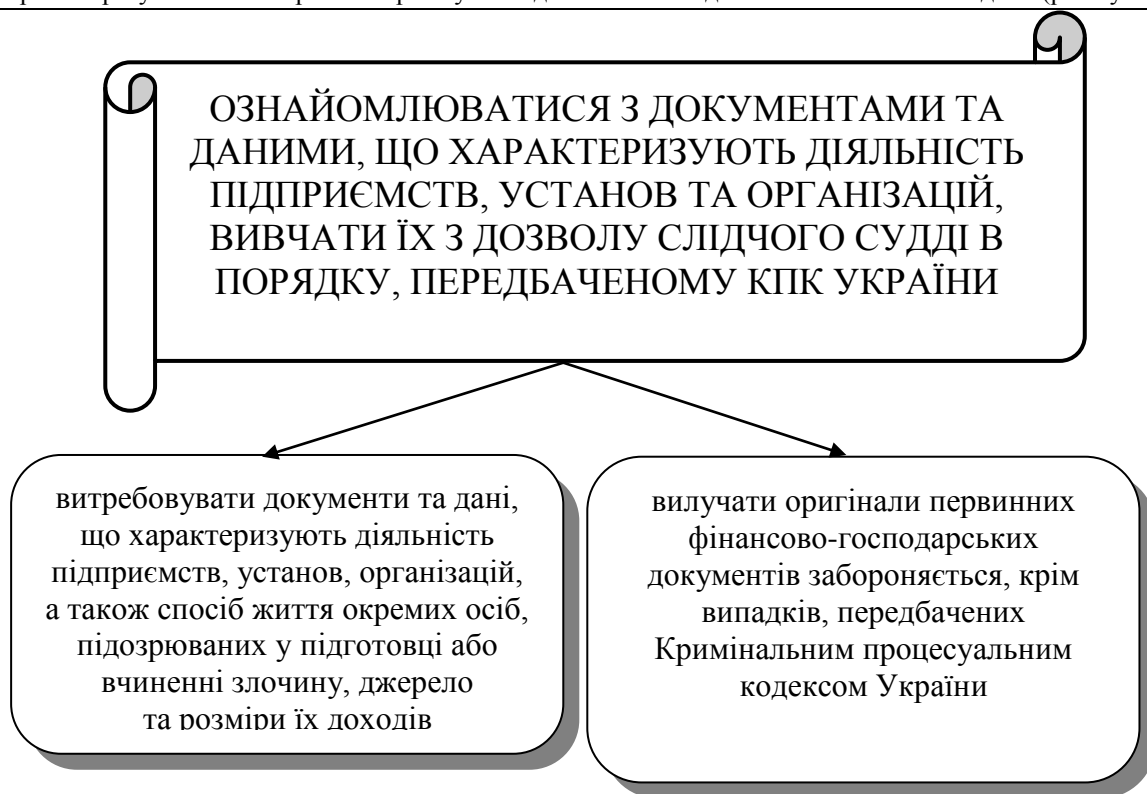

Схема 2.3.17. Сутність ознайомлення з документами та даними, що характеризують діяльність підприємств, установ, організацій

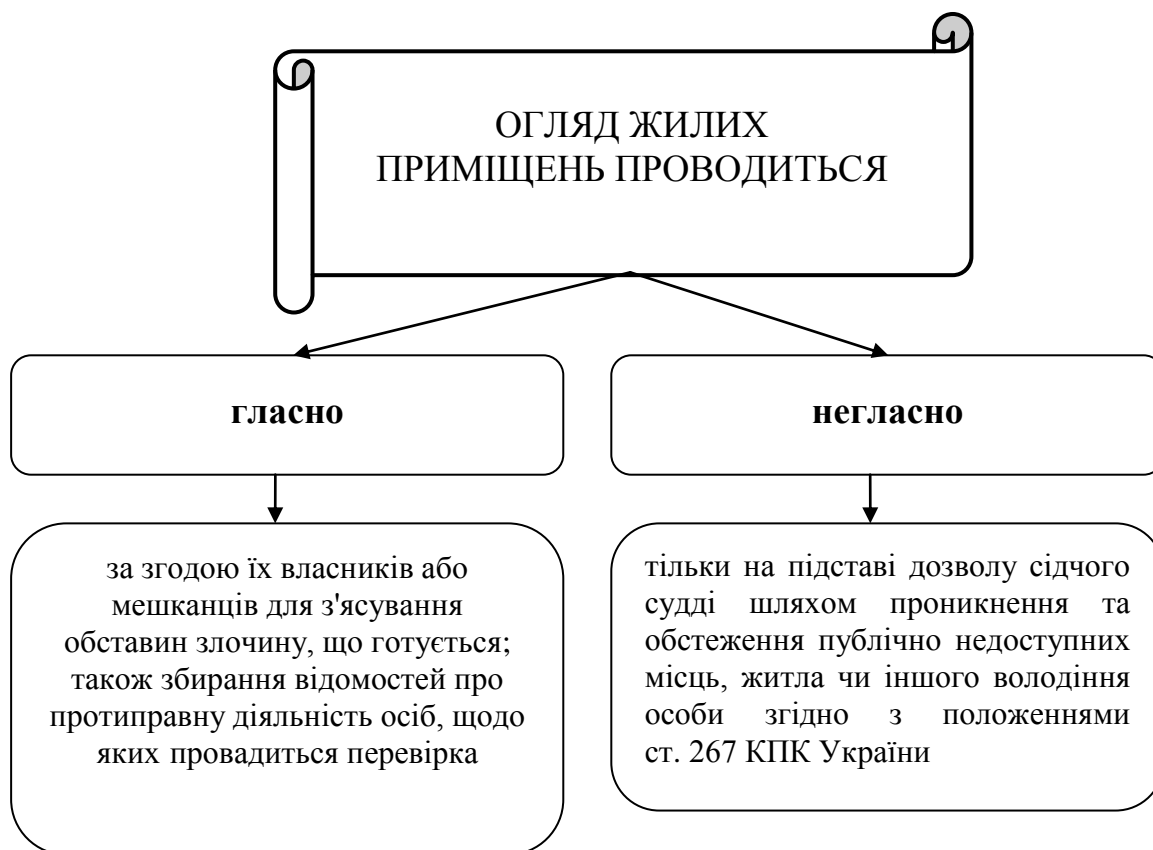

Схема 2.3.18. Поняття та сутність огляду жилих приміщень

Схема 2.3.19. Мета негласного виявлення та фіксації слідів тяжкого злочину й документів

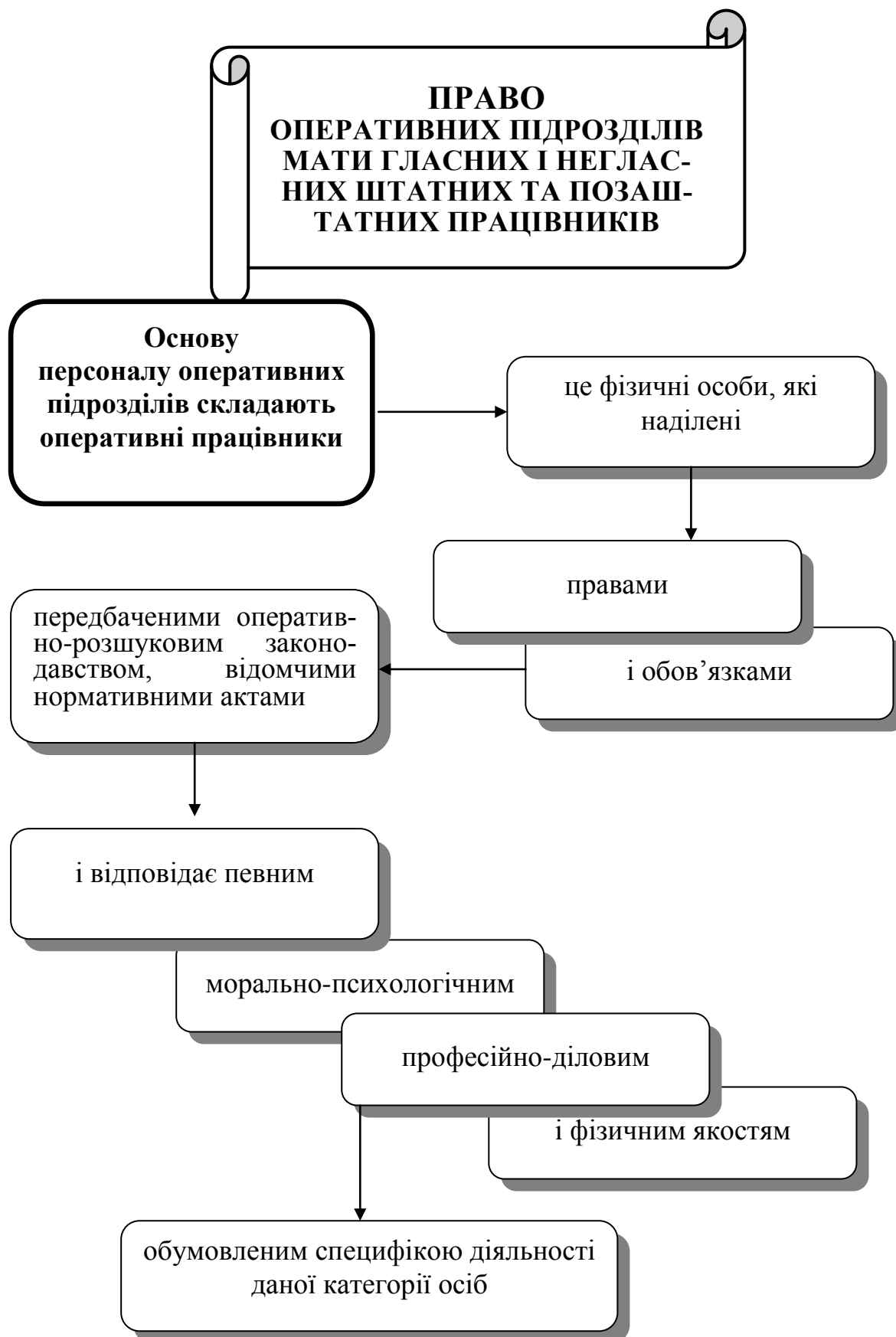

Схема 2.3.20. Зміст категорії «оперативний працівник»

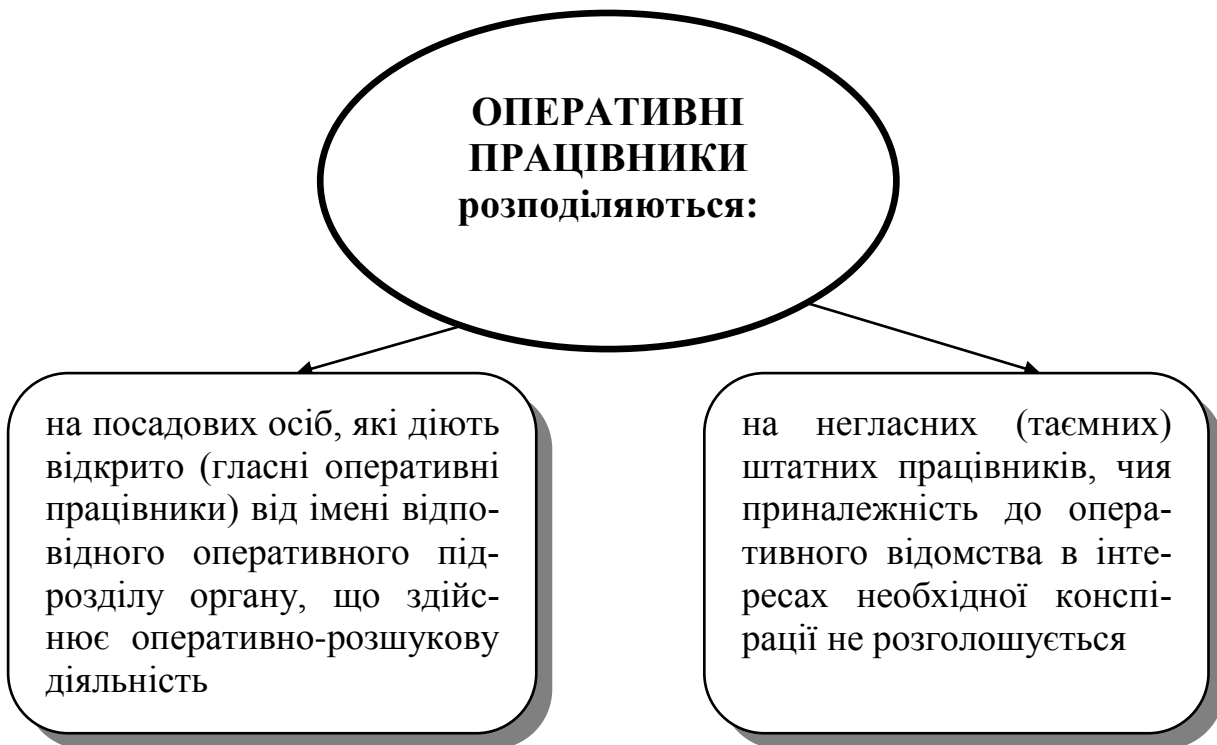

Схема 2.3.21. Класифікація оперативних працівників

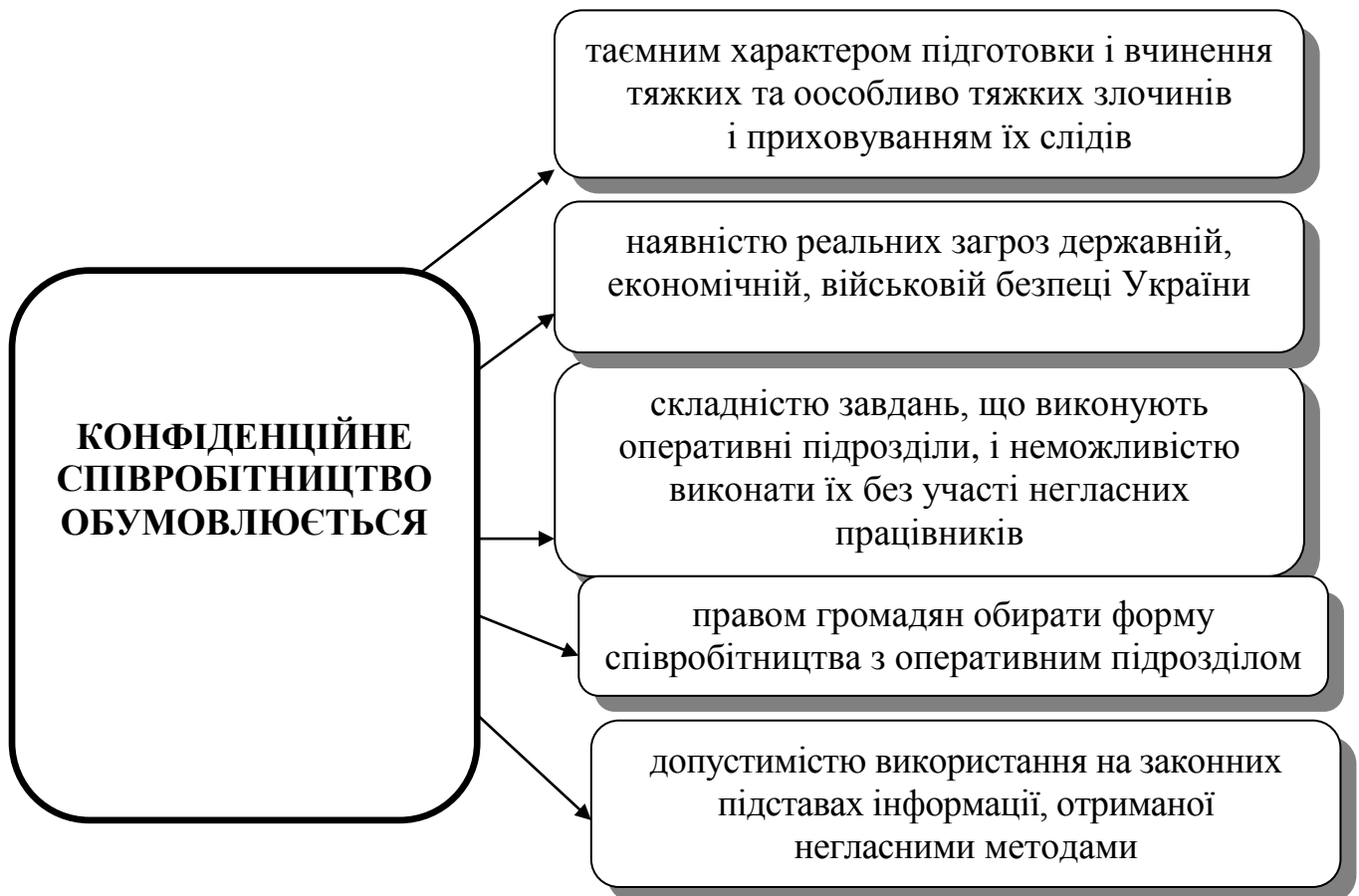

Схема 2.3.22. Обумовленість негласного співробітництва

Схема 2.3.23. Сутність отримання інформації про протиправну діяльність

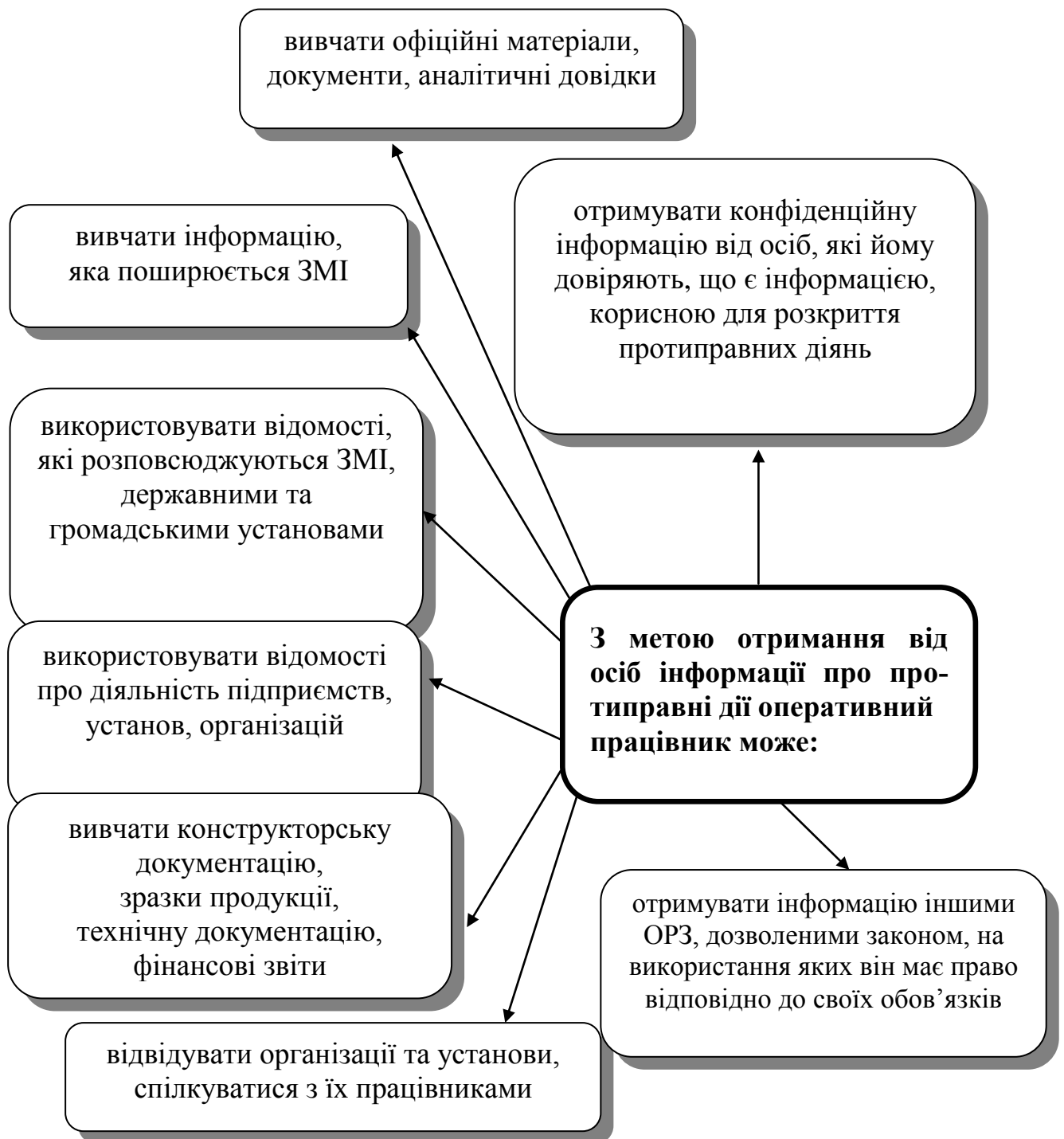

Схема 2.3.24. Способи отримання оперативним працівником інформації про протиправні дії

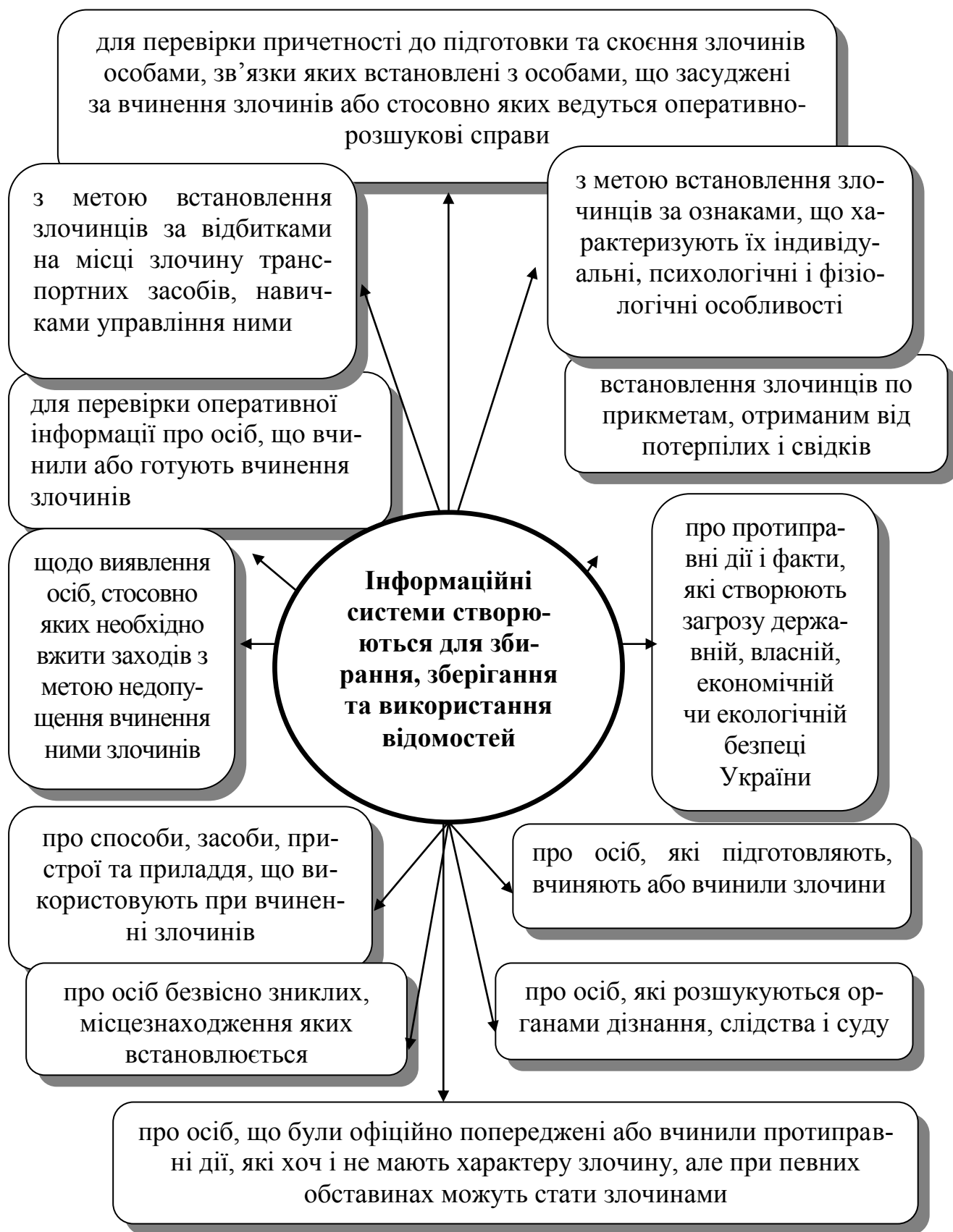

Схема 2.3.25. Цілі створення та застосування автоматизованих інформаційних системи

Схема 2.3.26. Види оперативної інформації

Схема 2.3.27. Структура оперативної інформації

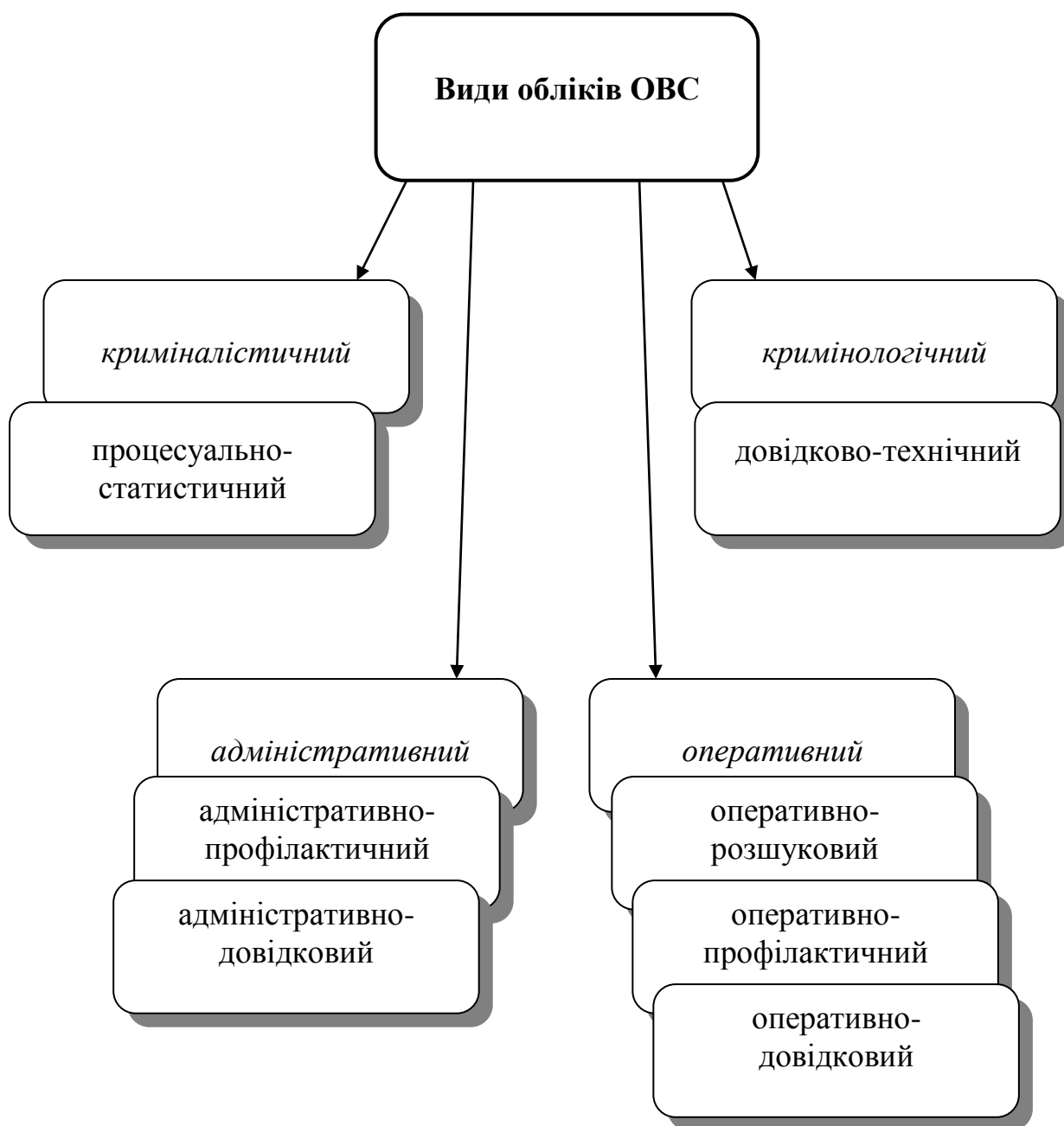

Схема 2.3.28. Обліки в ОВС

Схема 2.3.29. Довідкові обліки

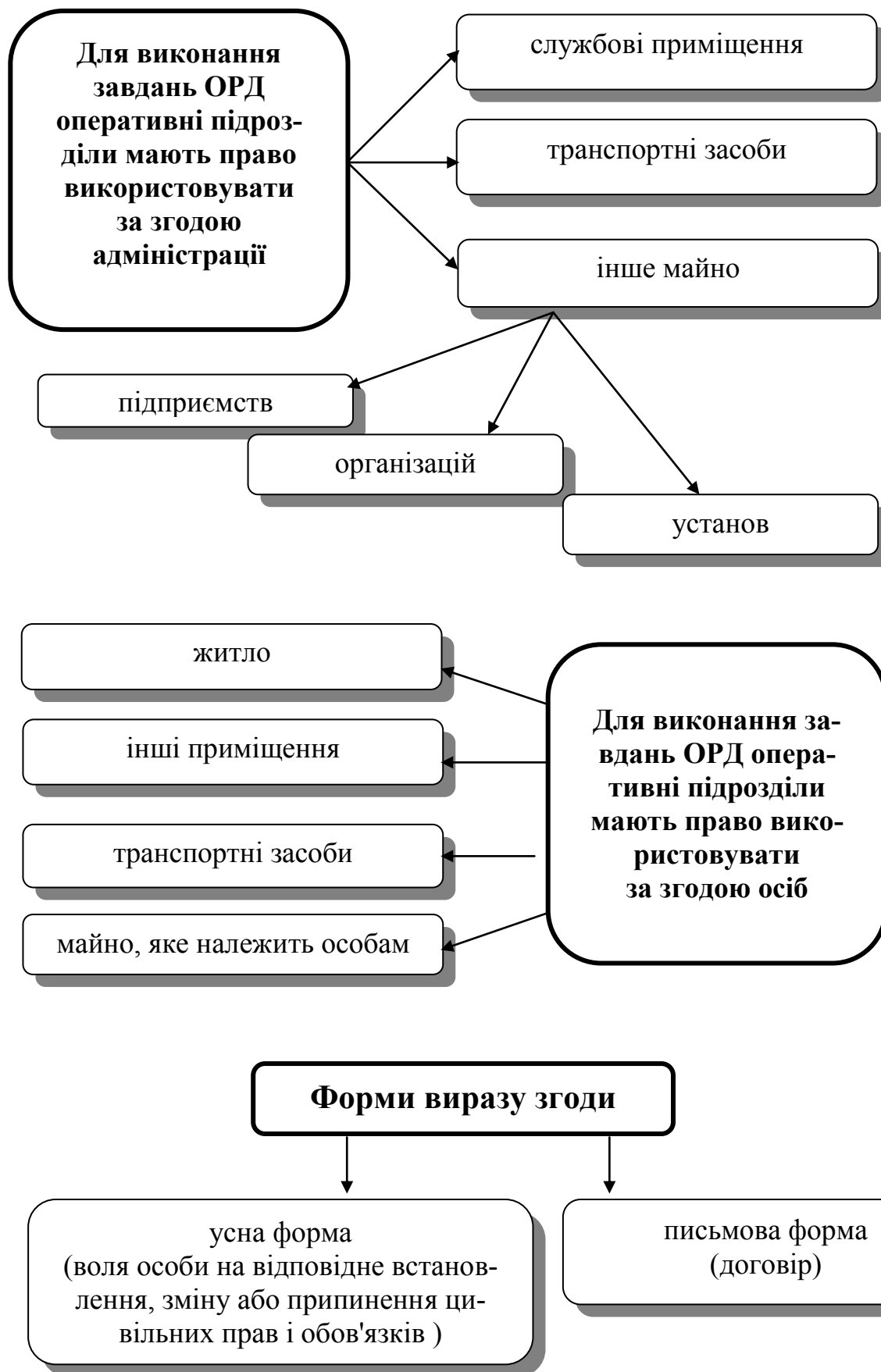

Схема 2.3.30. Використання оперативними підрозділами службових приміщень, транспортних засобів та іншого майна

Схема 2.3.31. Невідкладні випадки використання оперативними підрозділами службових приміщень, транспортних засобів та іншого майна

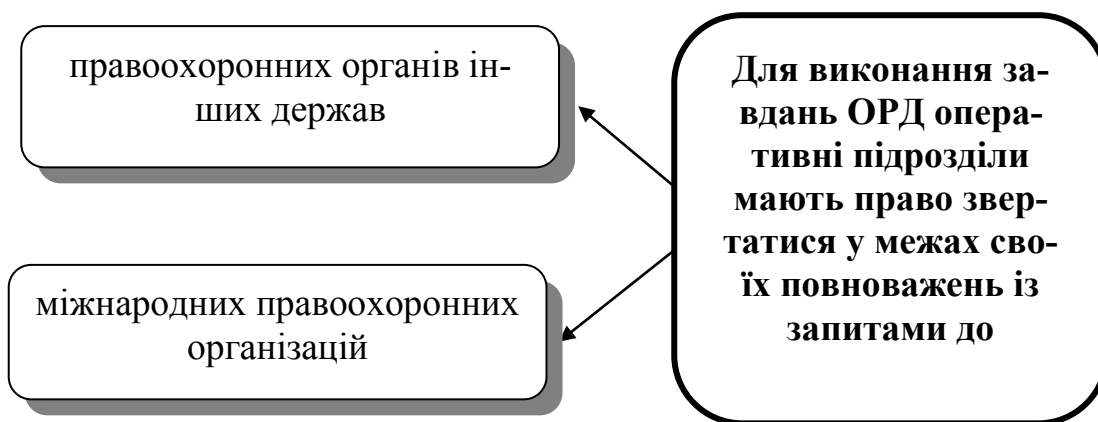

Схема 2.3.32 Отримання інформації від міжнародних правоохоронних організацій

2.4. ПОНЯТТЯ, СИСТЕМА ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ ЗАХОДІВ

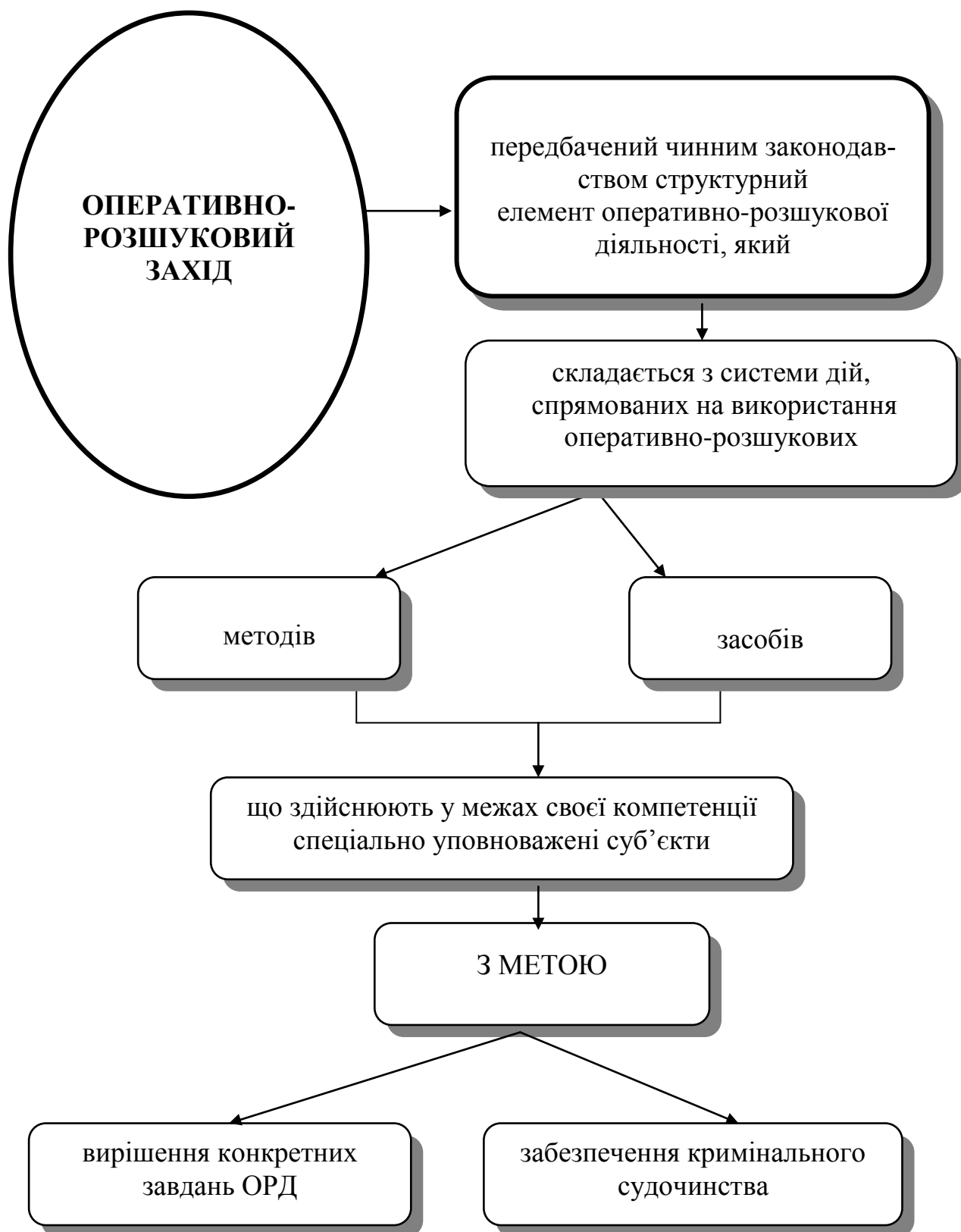
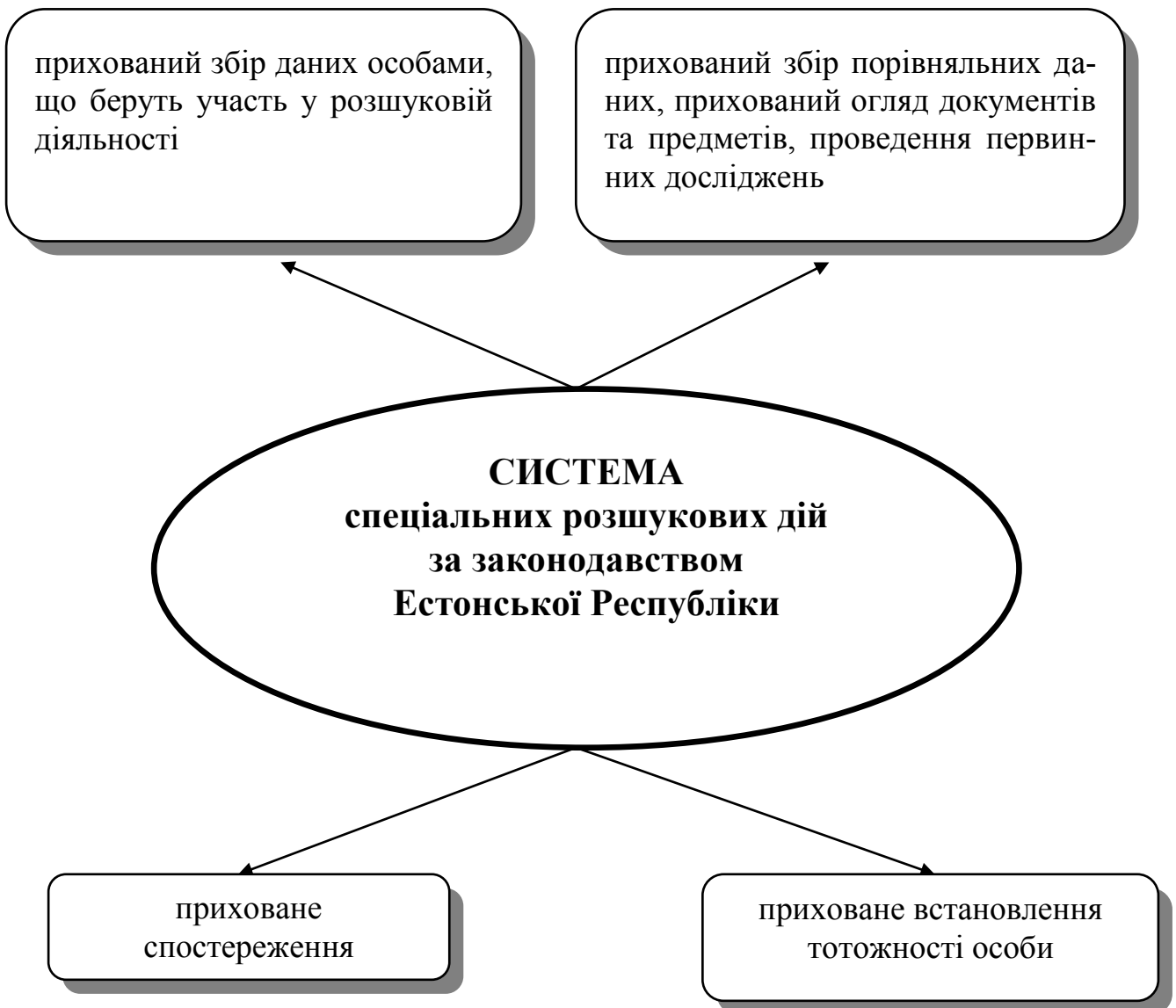

Схема 2.4.1. Поняття оперативно-розшукового заходу

Схема 2.4.2. Спеціальні розшукові дії
(ст. 12 Закону Естонської Республіки «Про розшукову діяльність»)

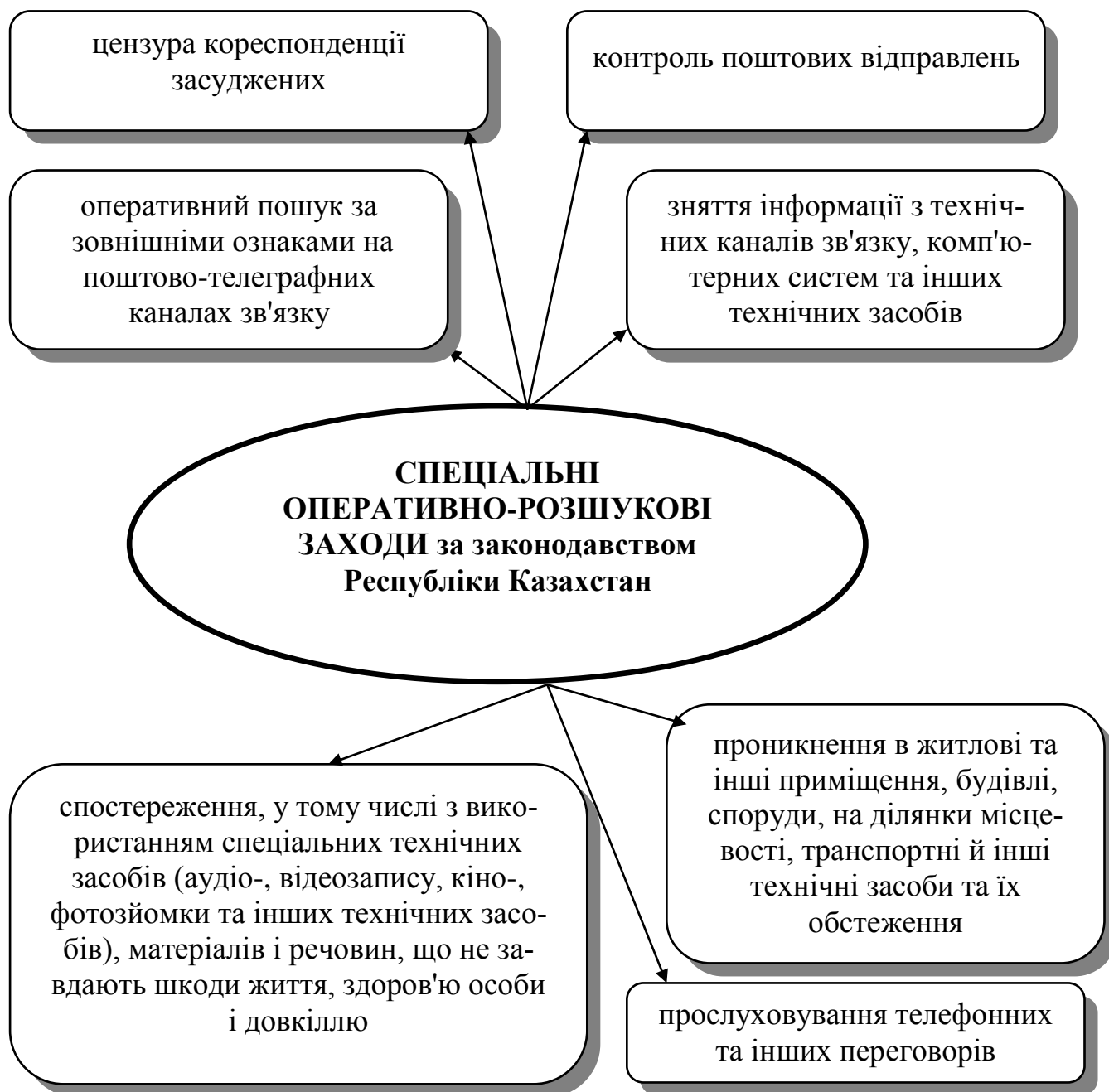

Схема 2.4.3. Виключні розшукові заходи
(Ст. 12 Закону Естонської Республіки «Про розшукову діяльність»)

Схема 2.4.4. Система ОРЗ (ст. 11 Закону Республіки Казахстан «Про оперативно-розшукову діяльність»)

Схема 2.4.5. Система ОРЗ
(ст. 11 Закону Республіки Казахстан «Про оперативно-розшукову діяльність»)

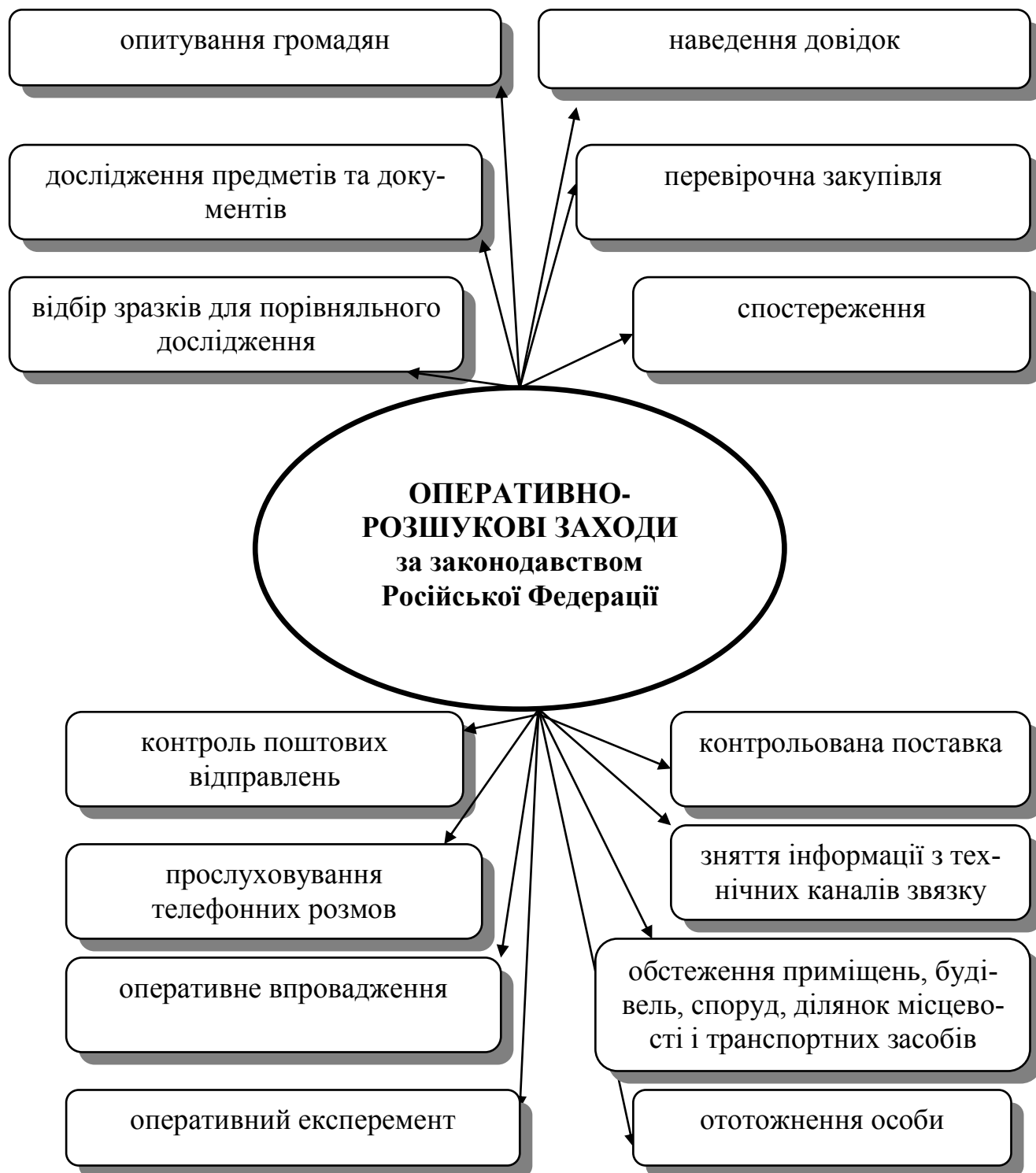

Схема 2.4.6. Система ОРЗ (ст. 6 Федерального закону Російської Федерації «Про оперативно-розшукову діяльність»)

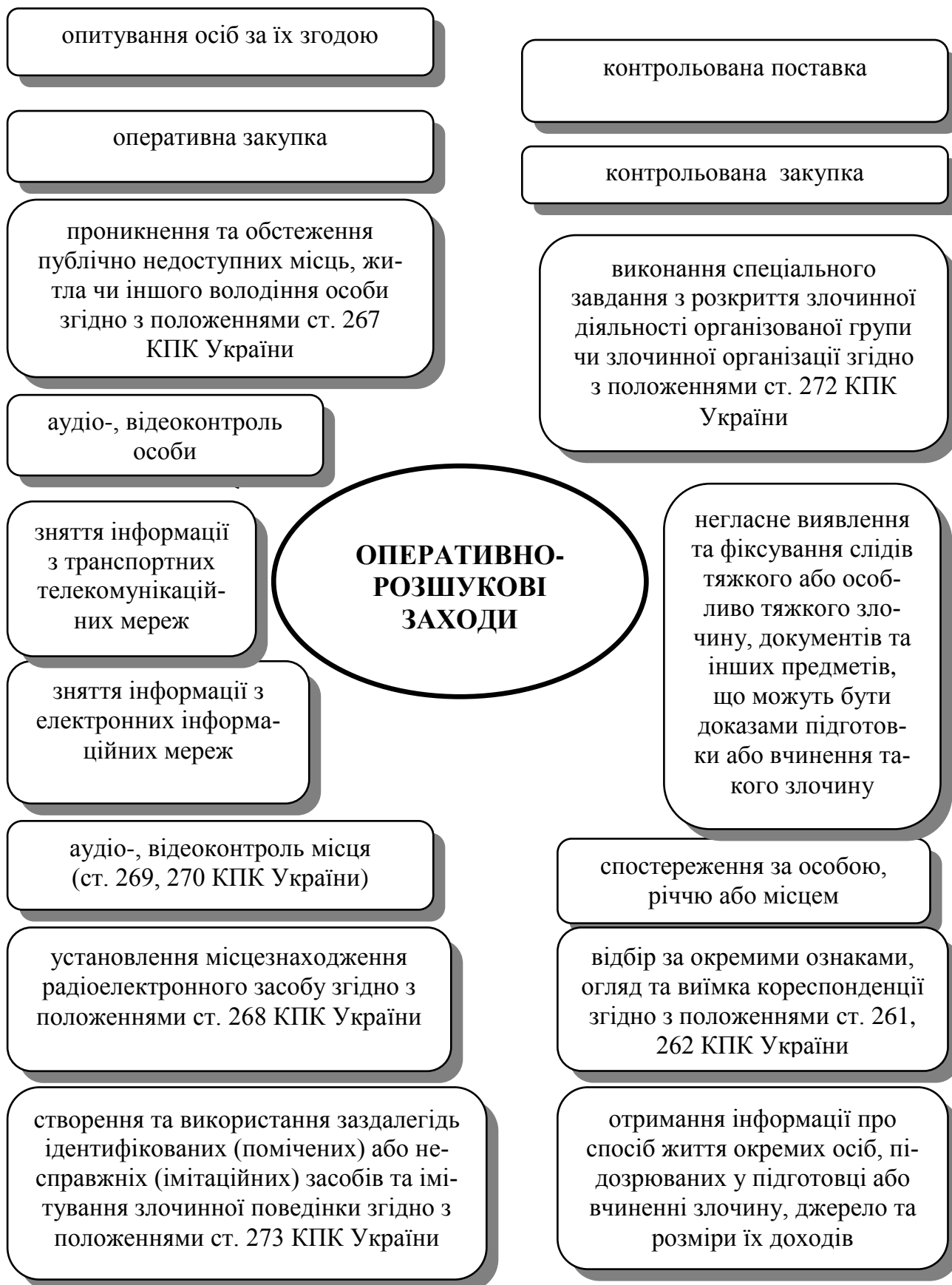
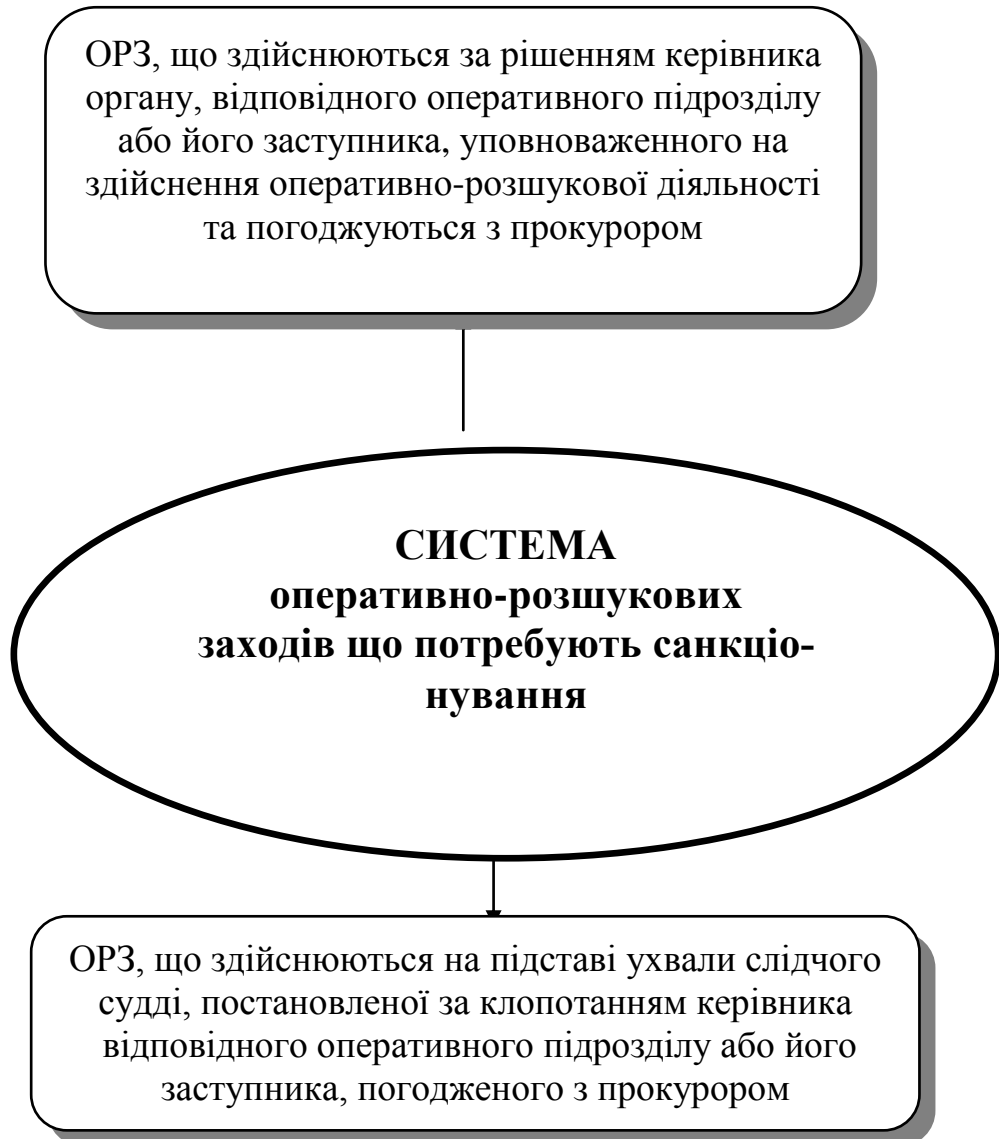

Схема 2.4.7. Перелік оперативно-розшукових заходів (ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»)

Схема 2.4.8. Система ОРЗ, що потребують санкціонування (ч. 2, 3 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»)

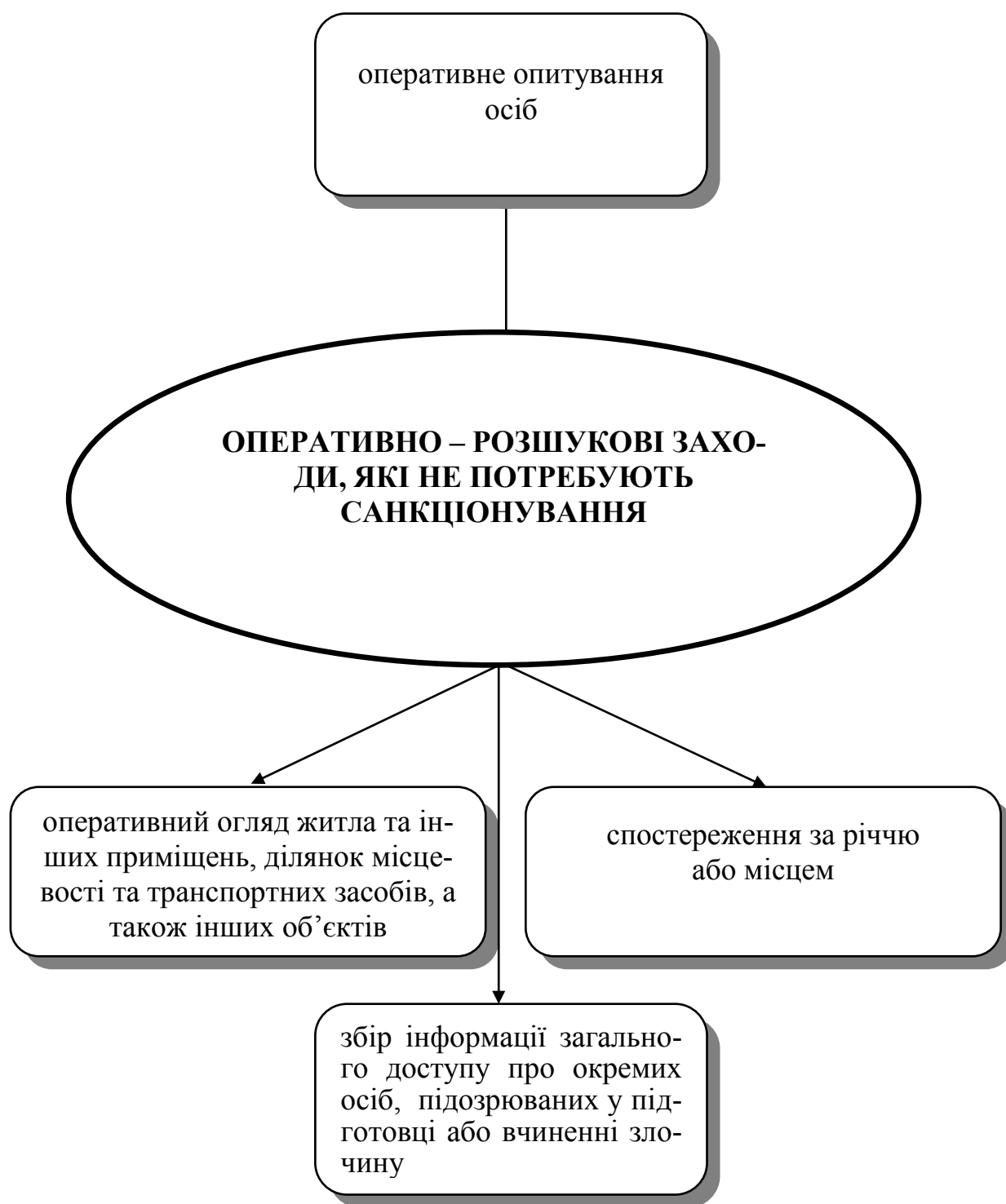

Схема 2.4.8. Оперативно-розшукові заходи, які не потребують дозволу слідчого судді

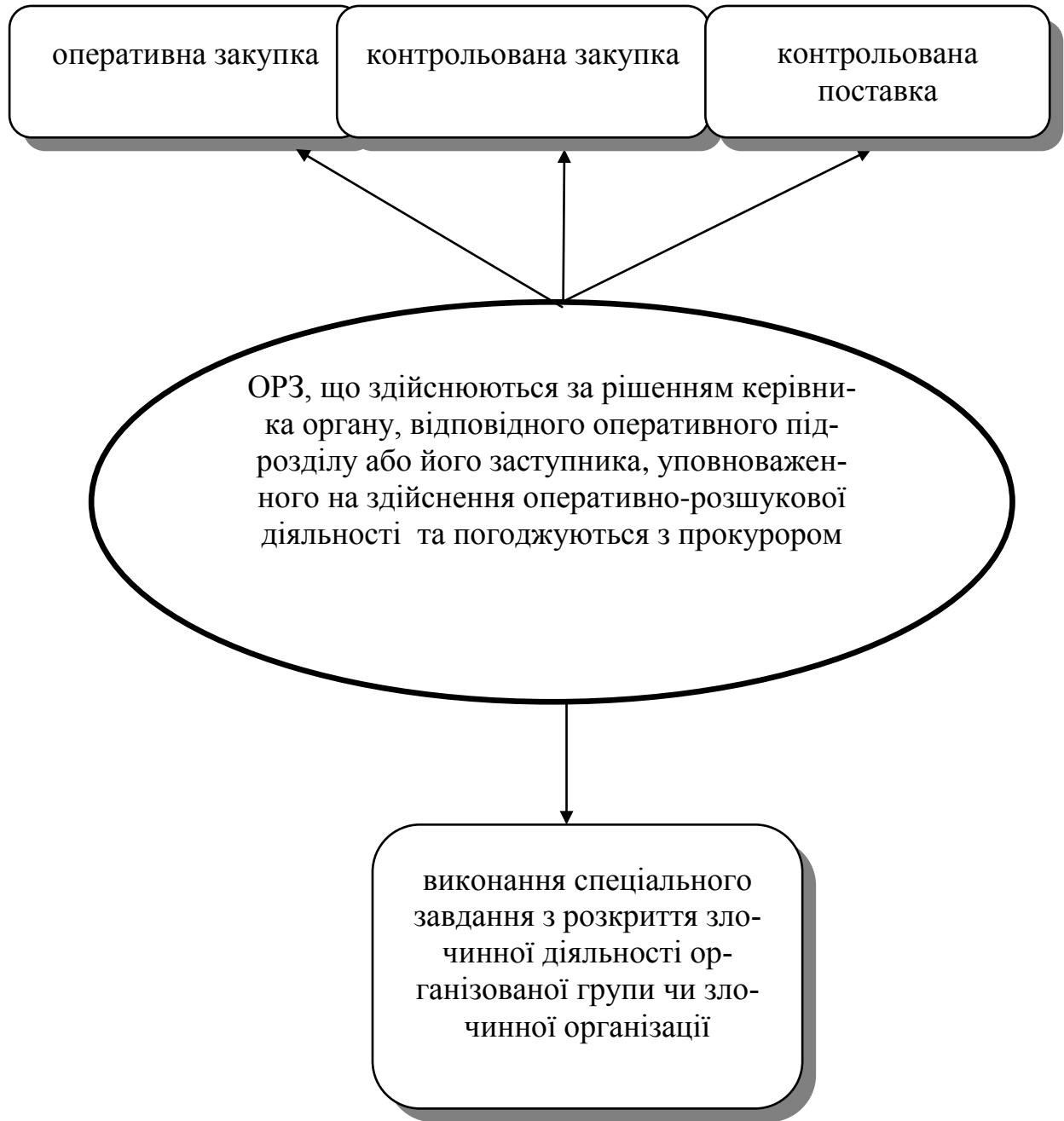

Схема 2.4.9. Оперативно-розшукові заходи відомчого санкціонування

У межах ОРС, заведених за наявності підстав, визначених ч. 1 ст. 6 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», за тяжкими або особливо тяжкими злочинами, у зв'язку з розшуком осіб, які їх учинили або зникли безвісти, проводяться такі оперативно-технічні заходи:

встановлення місцезнаходження радіоелектронного засобу, у тому числі кінцевого обладнання, активованого в мережах операторів рухомого (мобільного) зв'язку, без розкриття змісту повідомлень, що передаються, та інших радіовипромінювальних пристроїв

зняття інформації з електронних інформаційних мереж

зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж

контроль поштових, телеграфних та інших відправлень

**ОРЗ,
що здійснюються на підставі ухвали
слідчого судді, постановленої за кло-
потанням керівника відповідного
оперативного підрозділу або його за-
ступника, погодженого з прокурором**

контроль телефонних
розмов

аудіо-, відеоконтроль
особи та місця

спостереження за особою

проникнення та обстеження публічно
недоступних місць, житла чи іншого
володіння особи

Схема 2.4.10. ОРЗ судового санкціонування

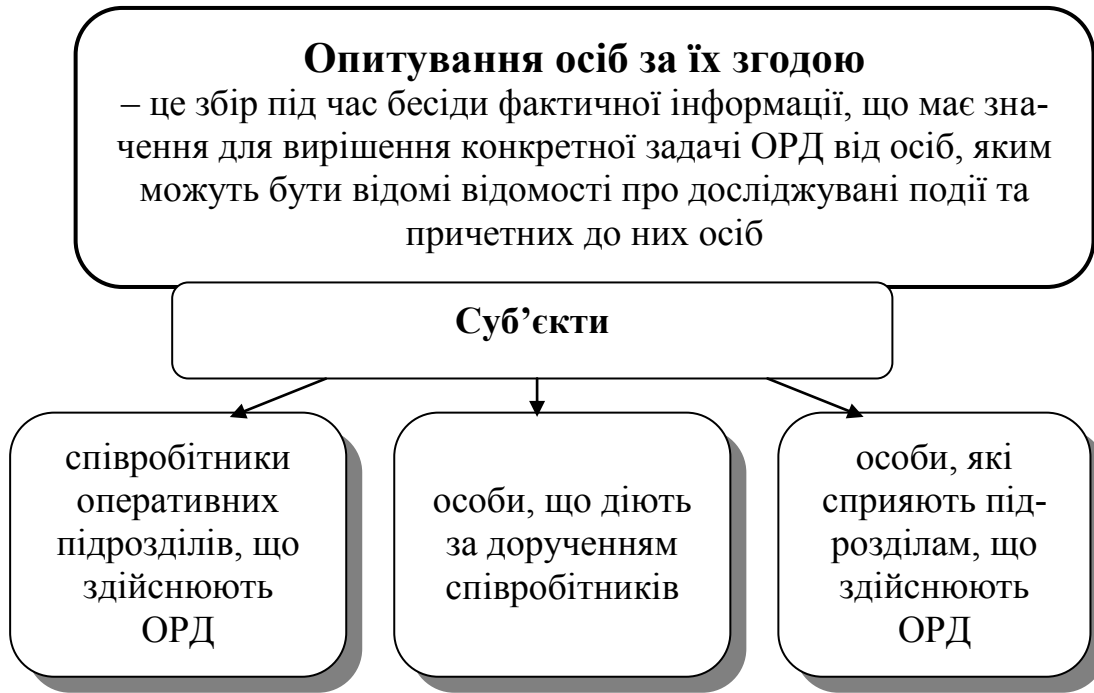

Схема 2.4.11. Поняття та суб'єкти опитування осіб

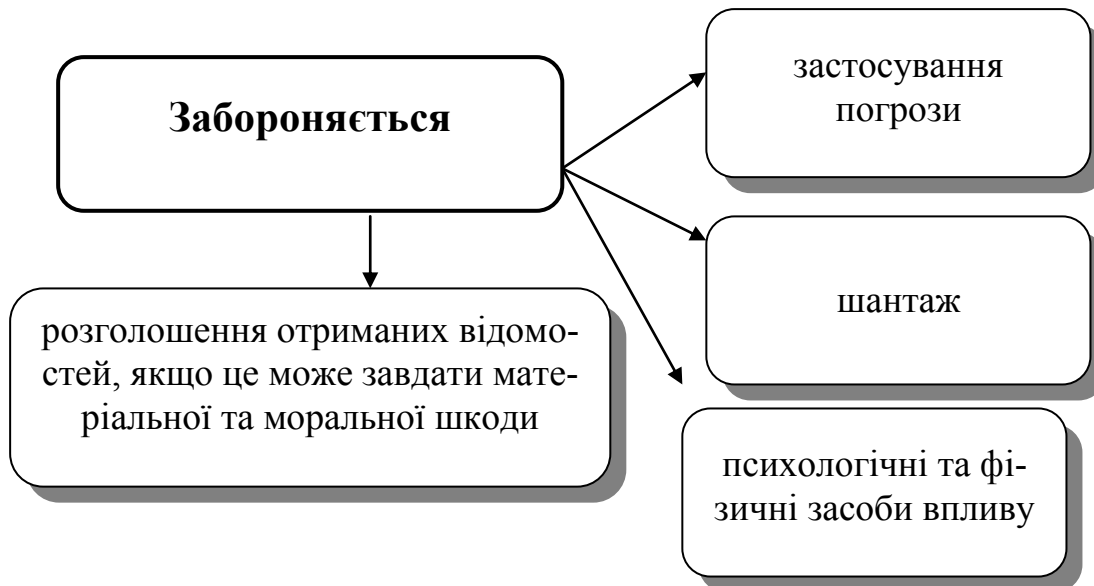

Схема 2.4.12. Забезпечення законності проведення опитування

Схема 2.4.13. Поняття й ознаки контрольованої та оперативної закупівлі і постачання товарів

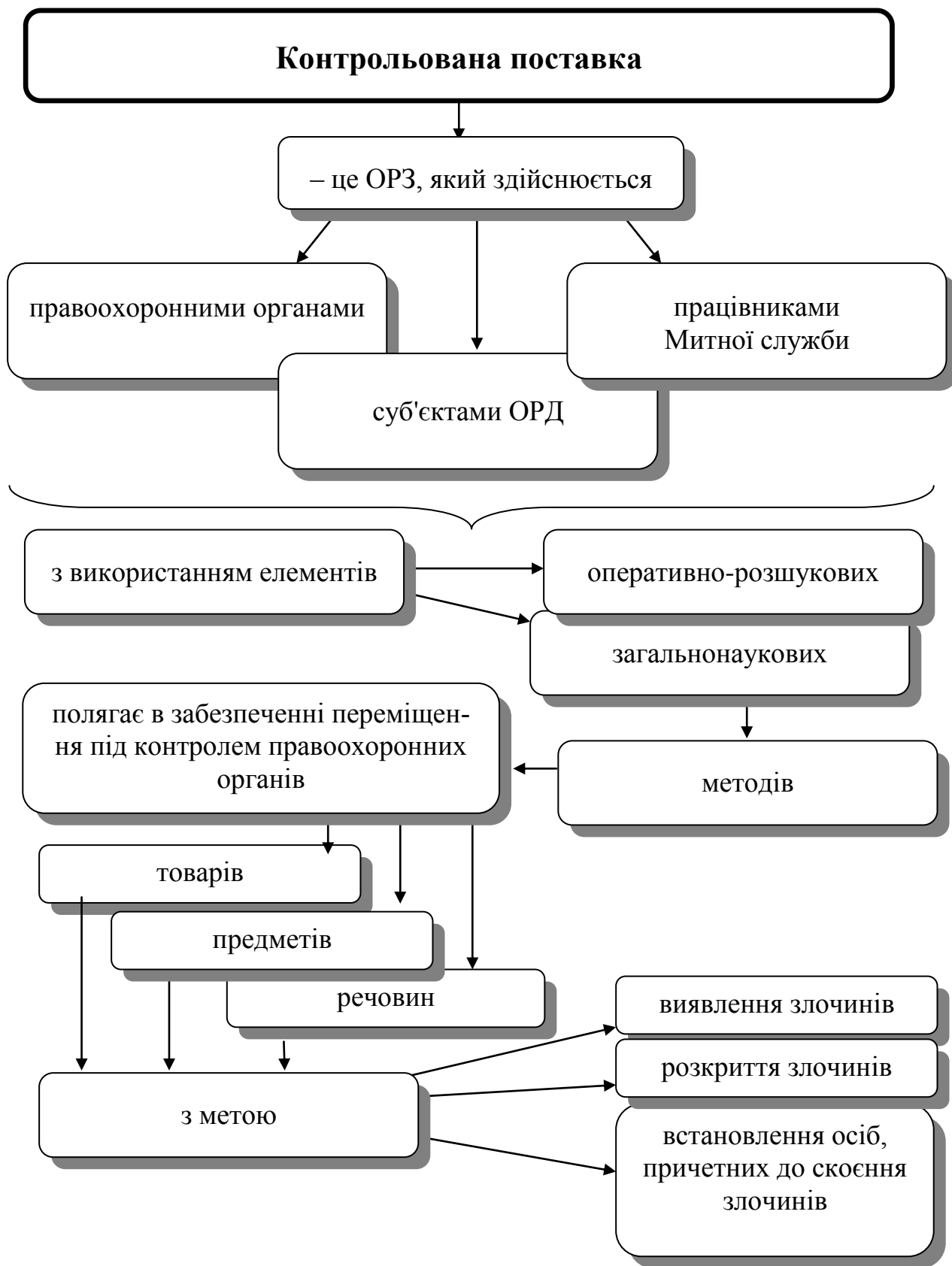

Схема 2.4.14. Поняття контрольованої поставки

Схема 2.4.15. Характеристика контрольованої поставки

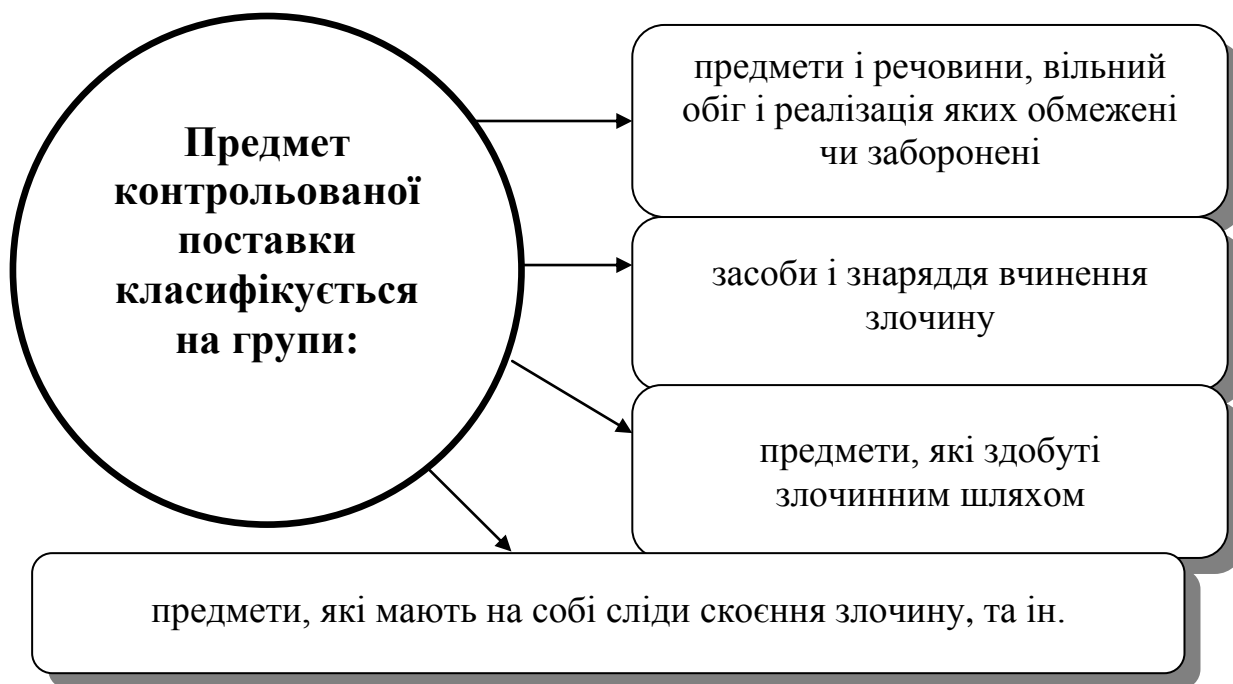

Схема 2.4.16. Класифікація предмета контрольованої поставки

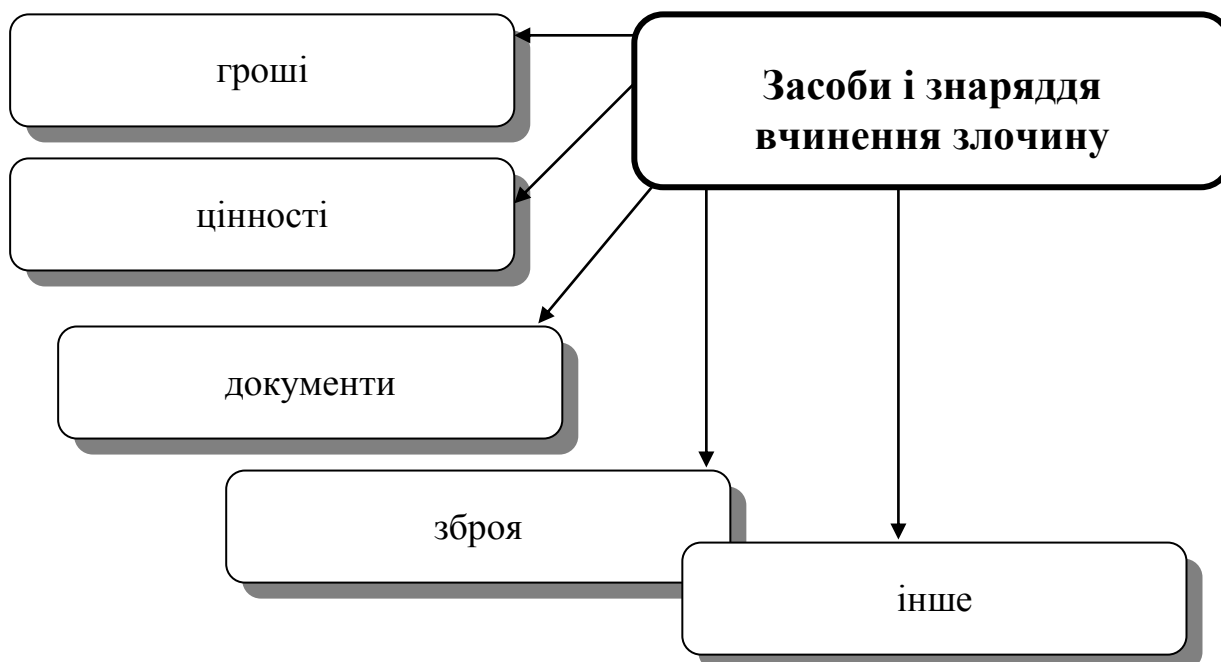

Схема 2.4.17. Види засобів і знарядь вчинення злочину

Схема 2.4.18. Предмети і речовини, обмежені або заборонені для вільного обігу та реалізації, як об'єкт контрольованої поставки

Схема 2.4.19. Класифікація завдань контрольованої поставки

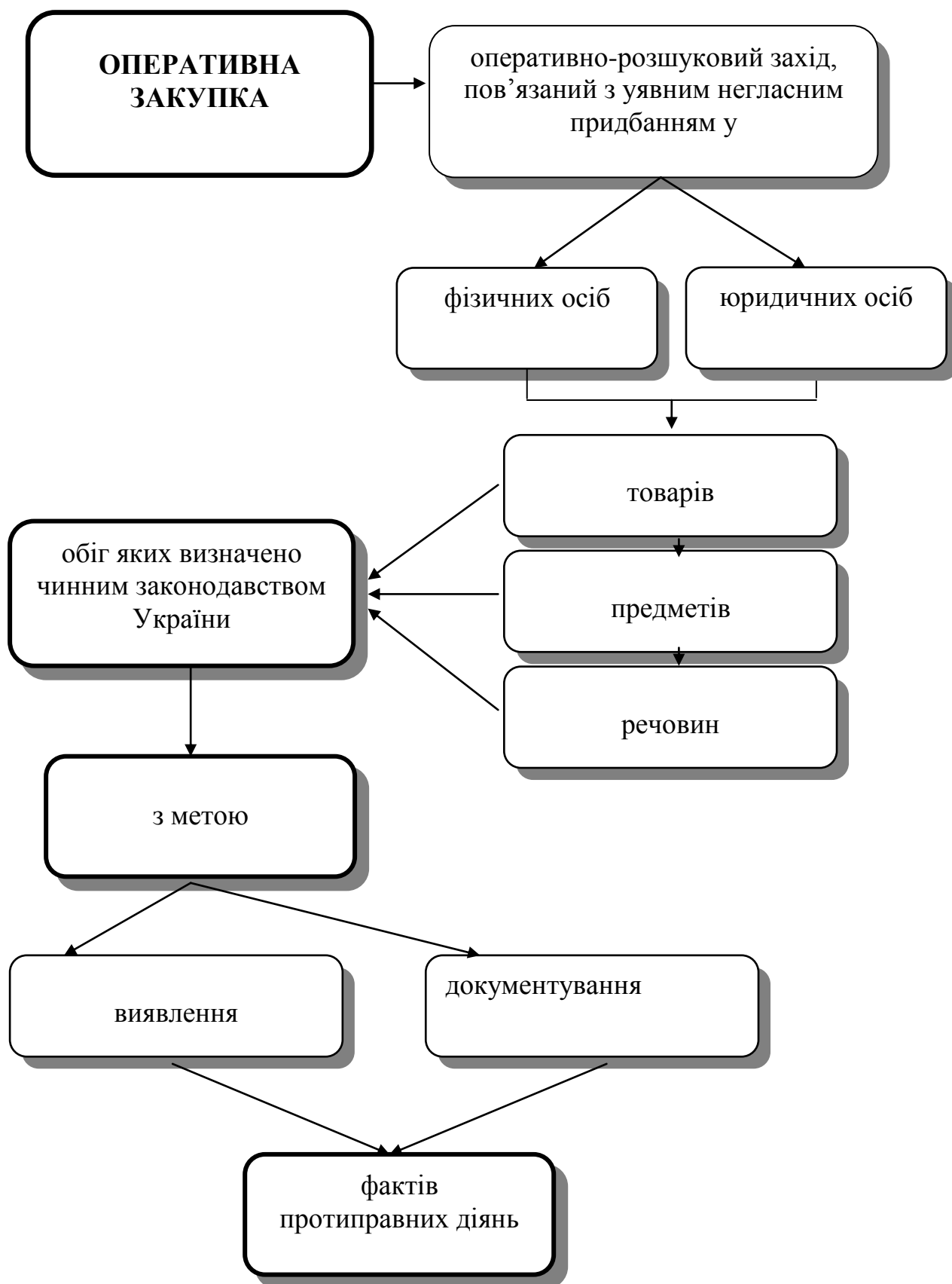

Схема 2.4.20. Поняття оперативної закупки

Схема 2.4.21. Завдання оперативної закупки

Схема 2.4.22. Предмети оперативної закупки

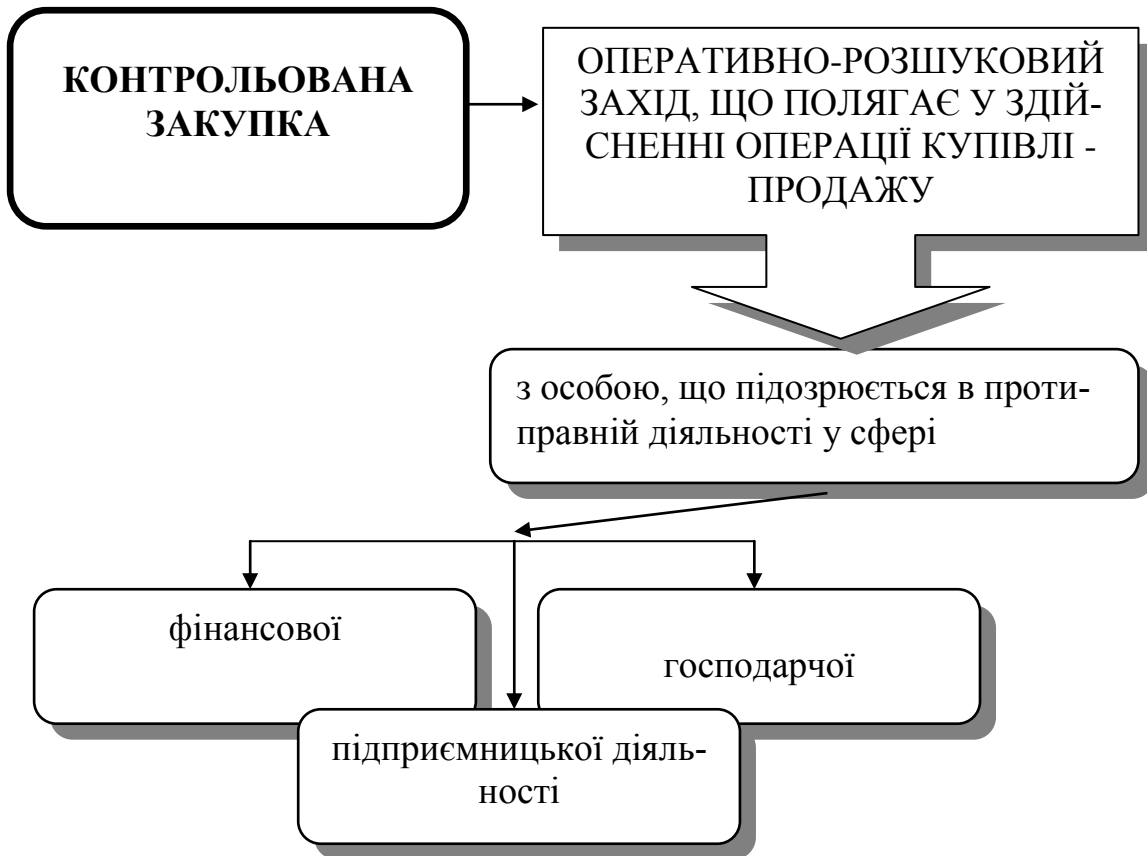

Схема 2.4.23. Поняття контрольованої закупівлі

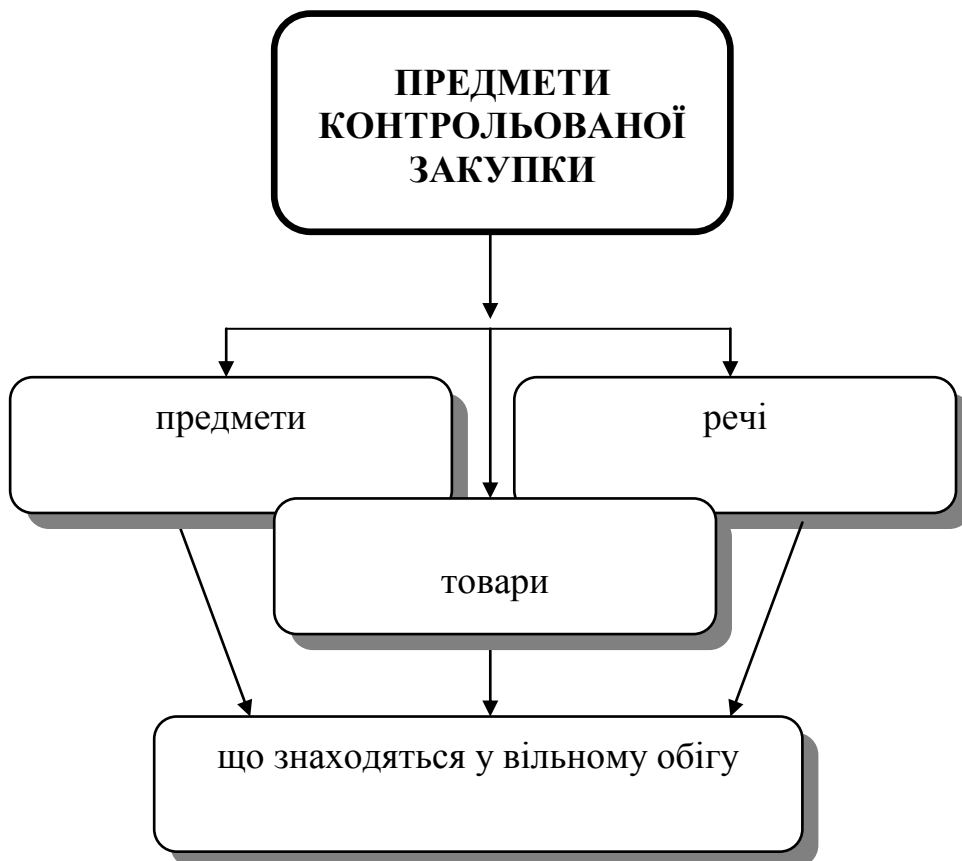

Схема 2.4.24. Предмети контрольованої закупівлі

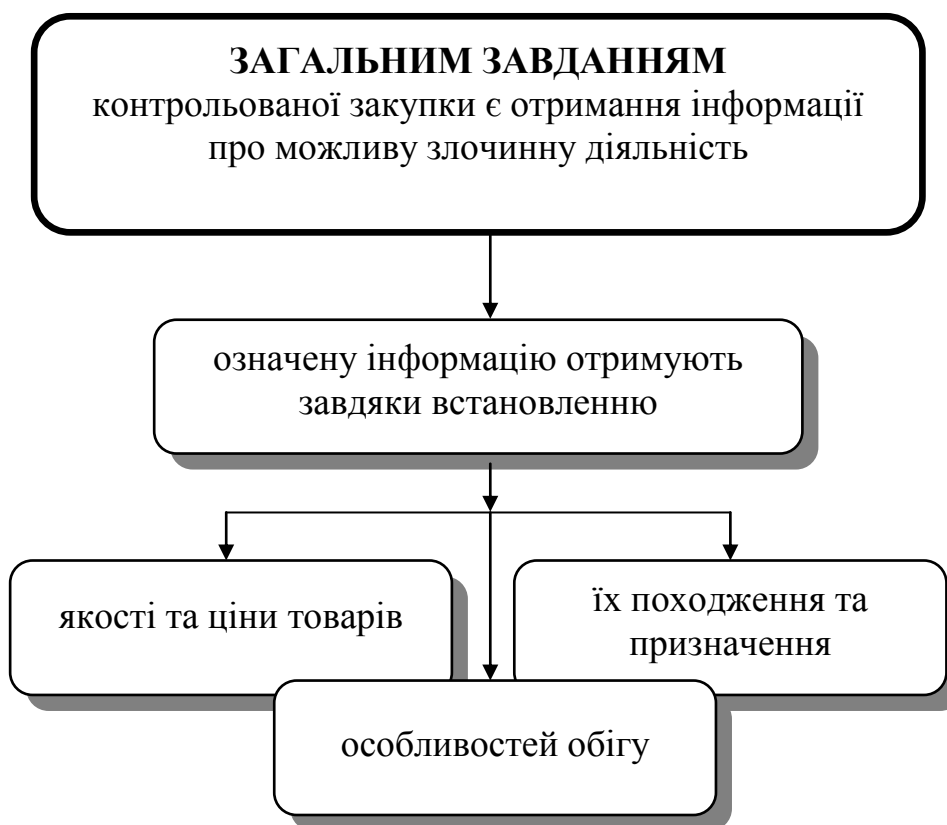

Схема 2.4.25. Завдання контрольованої закупки

Схема 2.4.26. Поняття виконання спеціального завдання

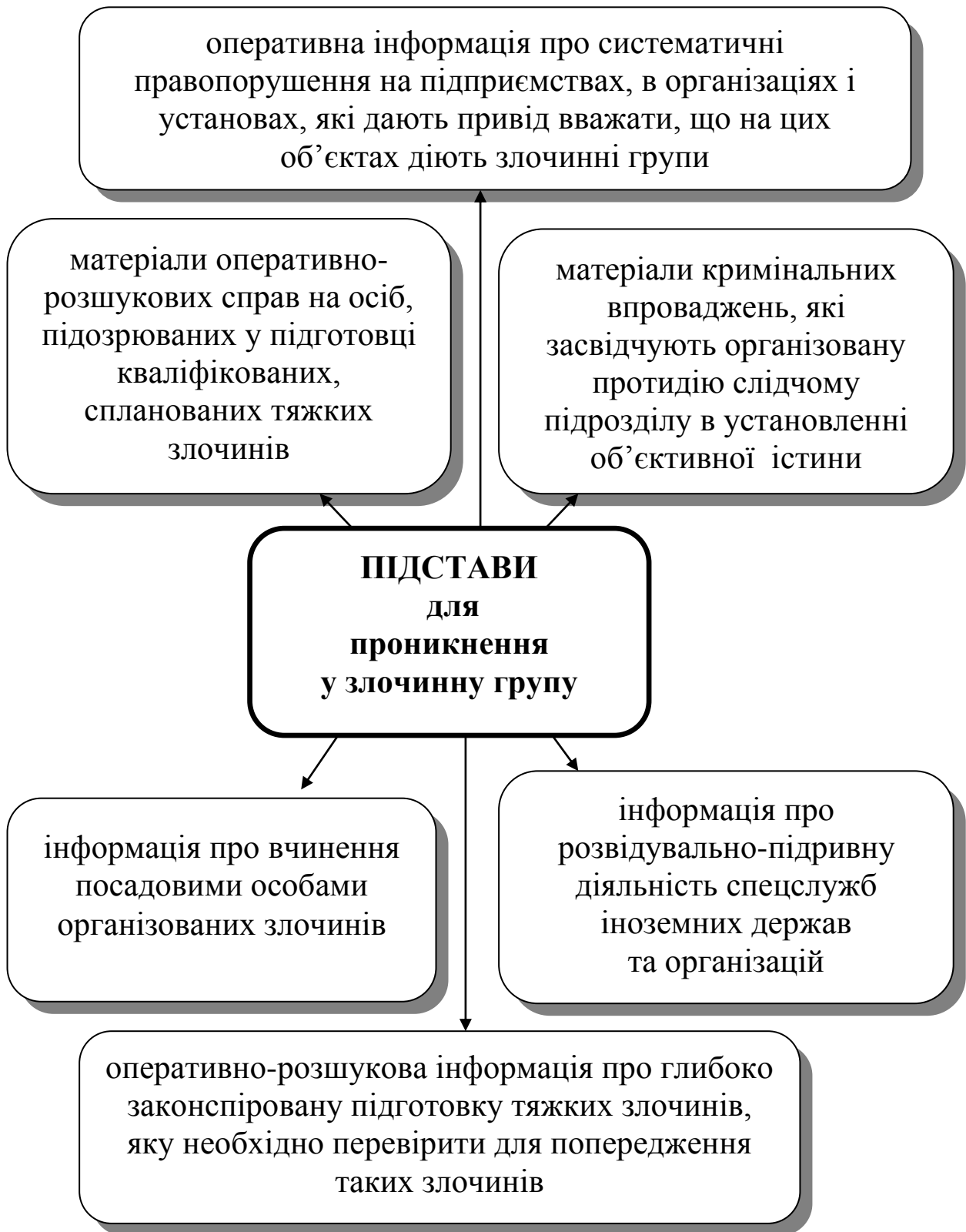

Схема 2.4.27. Підстави для проникнення в злочинну групу

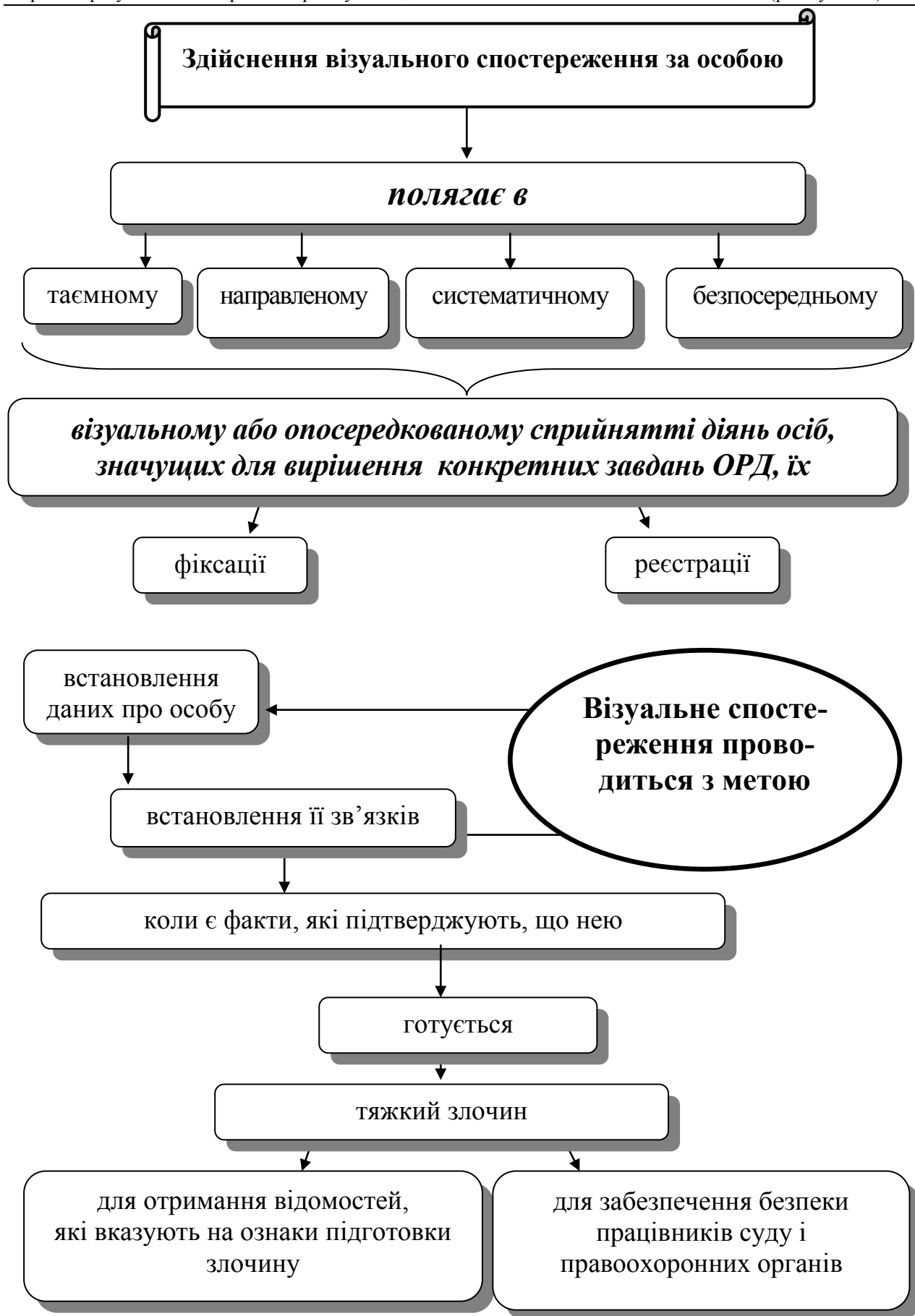

Схема 2.4.28. Поняття й мета візуального спостереження

Схема 2.4.29. Завдання візуального спостереження

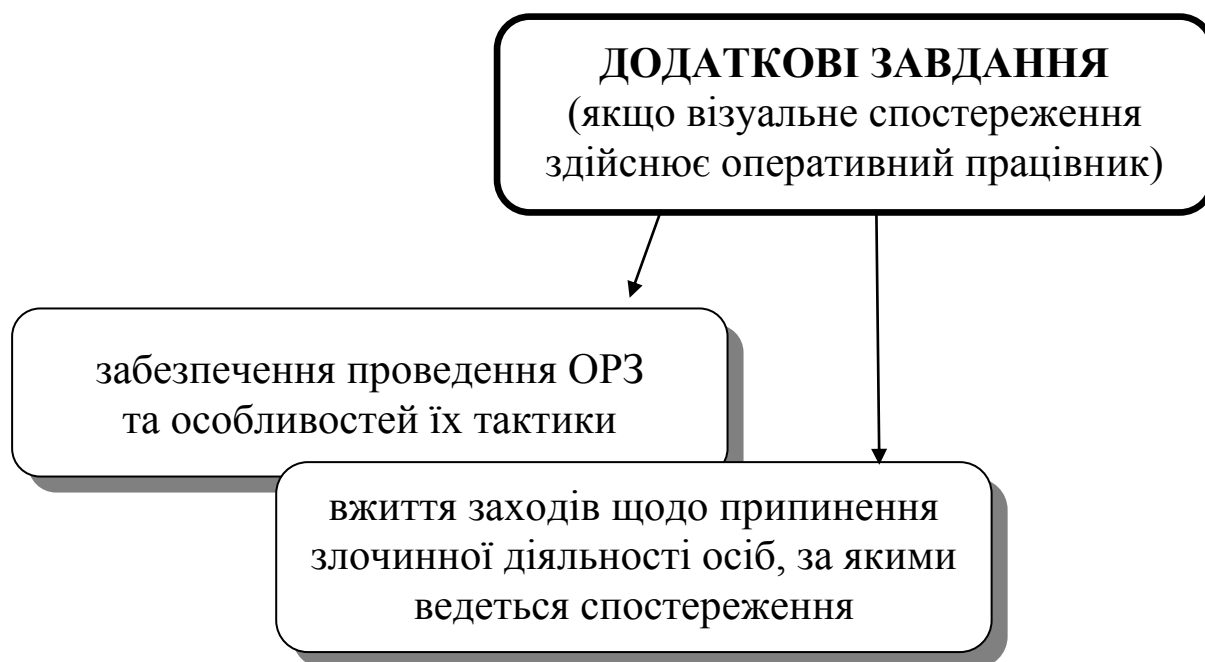

Схема 2.4.30. Додаткові завдання візуального спостереження

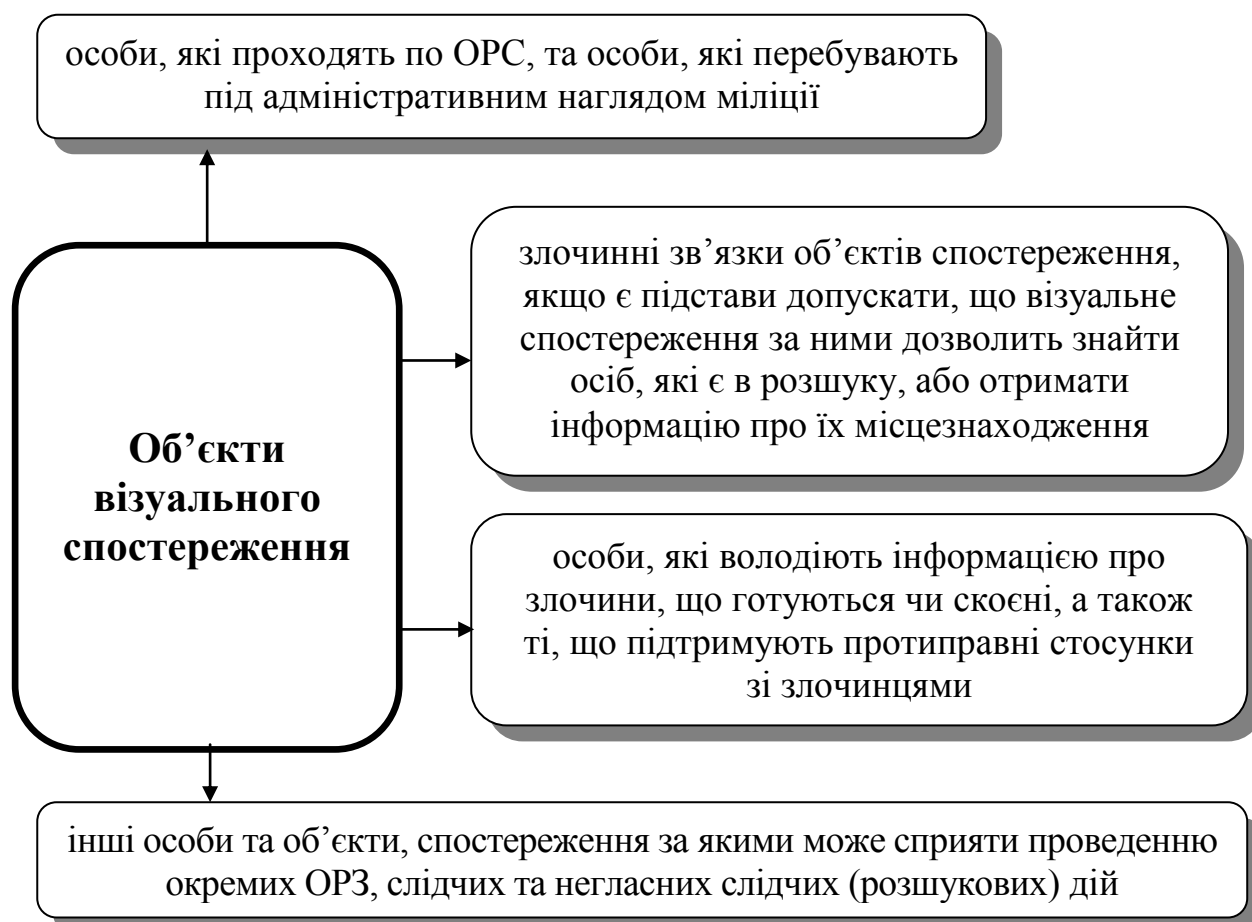

Схема 2.4.31. Об'єкти візуального спостереження

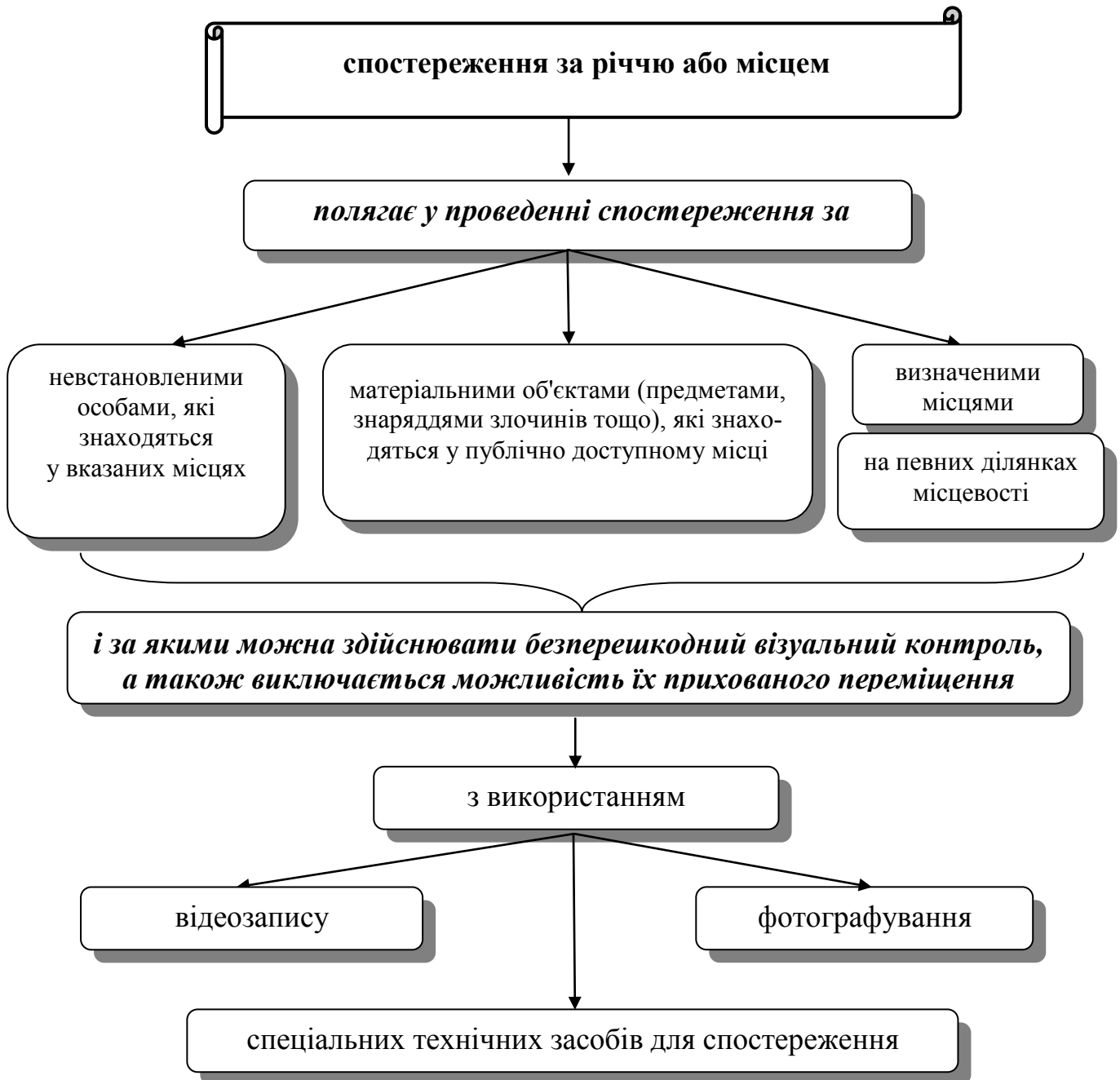

Схема 2.4.32. Візуальне спостереження за річчю або місцем

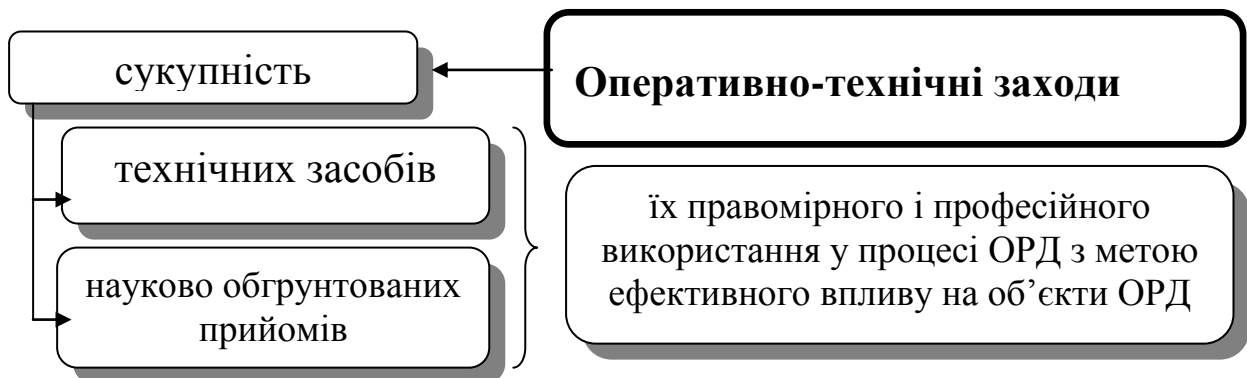

Схема 2.4.33. Поняття оперативно-технічних заходів

Схема 2.4.34. Підстави здійснення ОТЗ

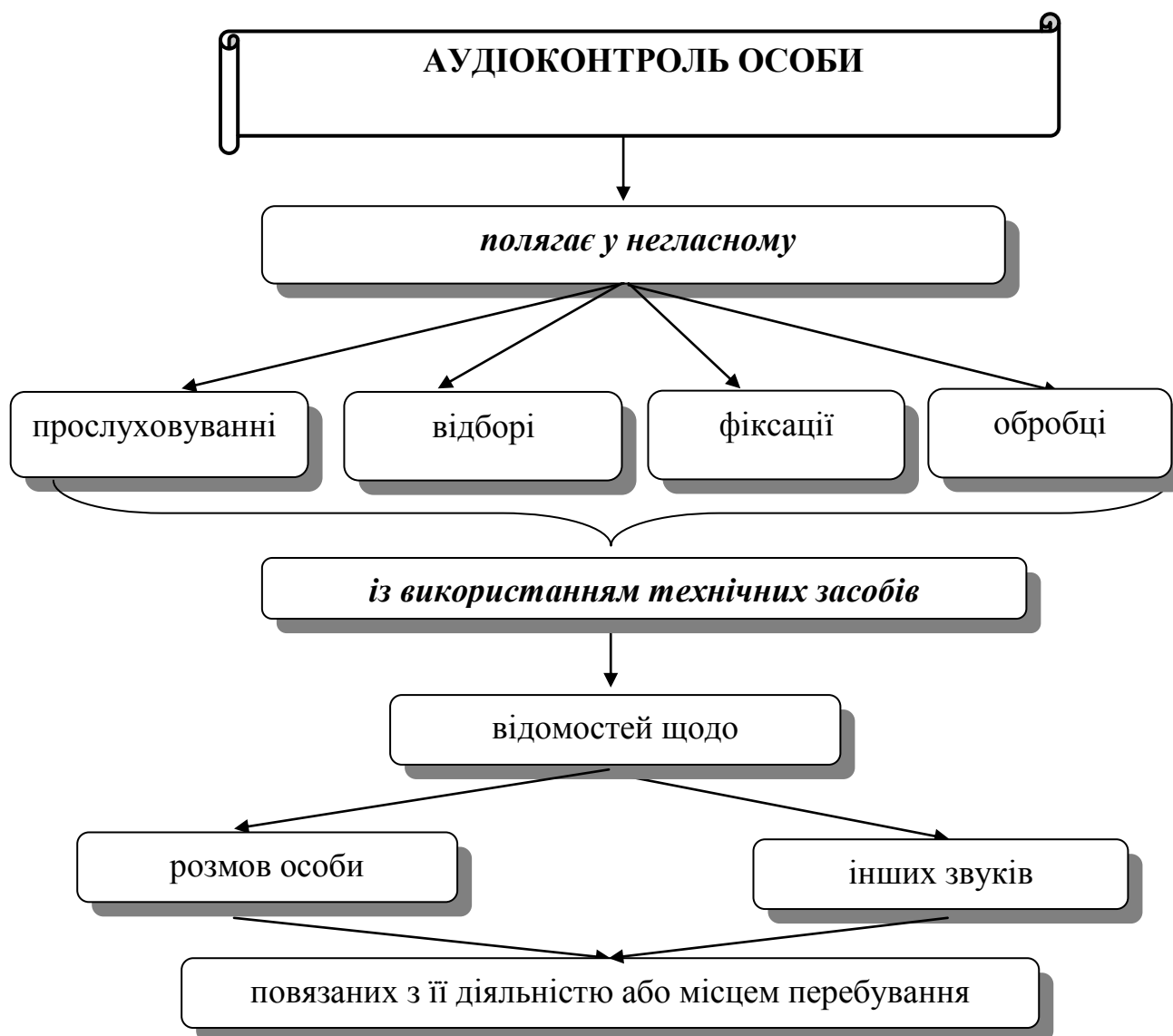

Схема 2.4.35. Поняття такого ОРЗ, як аудіоконтроль особи

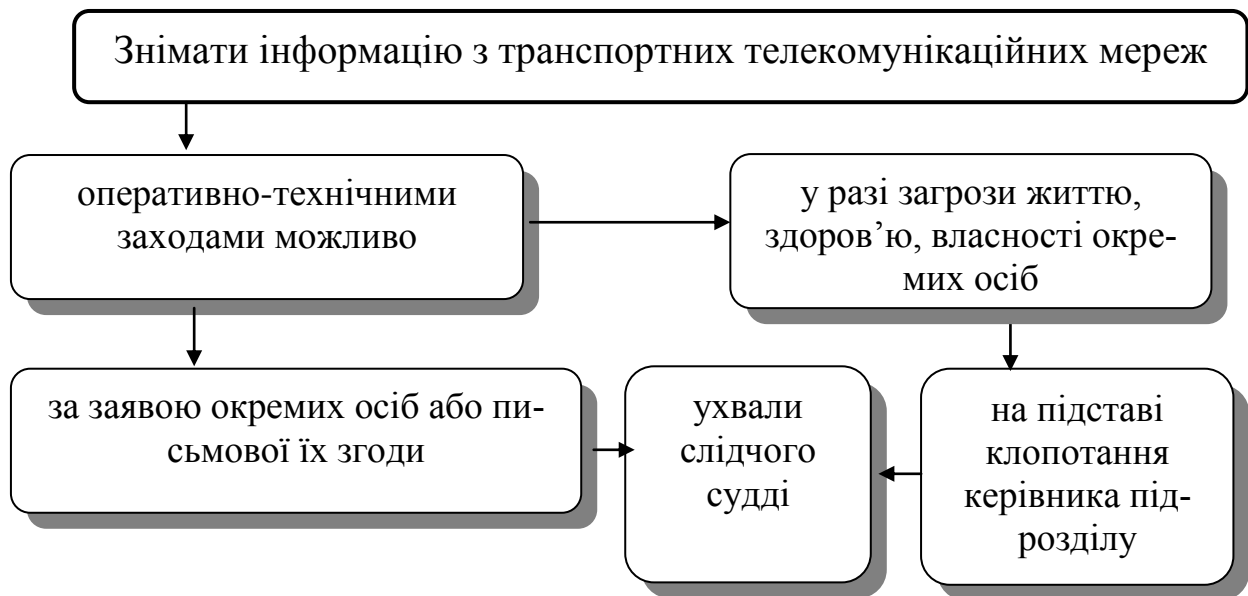

Схема 2.4.36. Підстави здійснення зняття інформації з каналів зв'язку

Схема 2.4.37. Сутність здійснення зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж

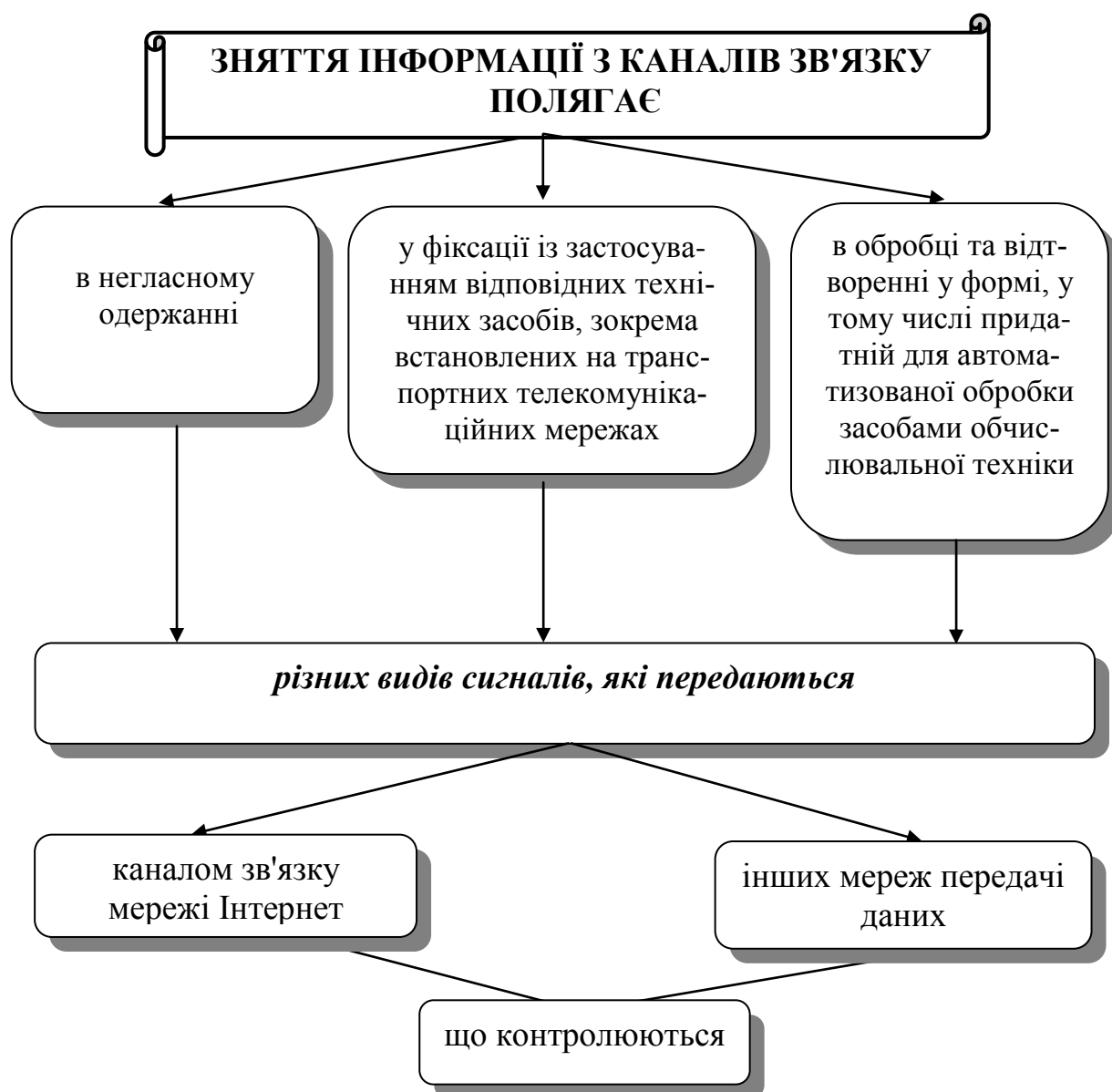

Схема 2.4.38. Сутність здійснення зняття інформації з каналів зв'язку

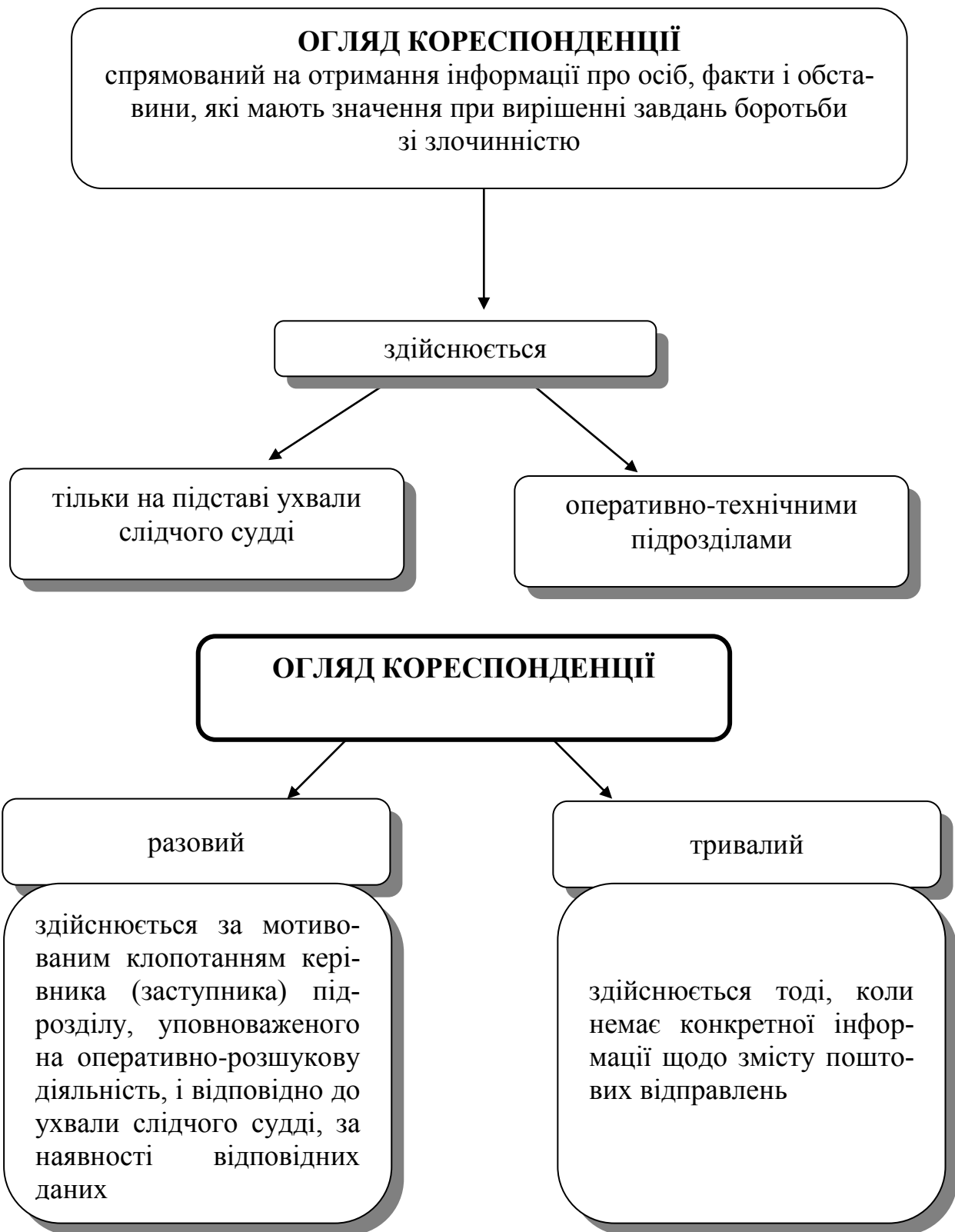

Схема 2.4.39. Сутність контролю кореспонденції

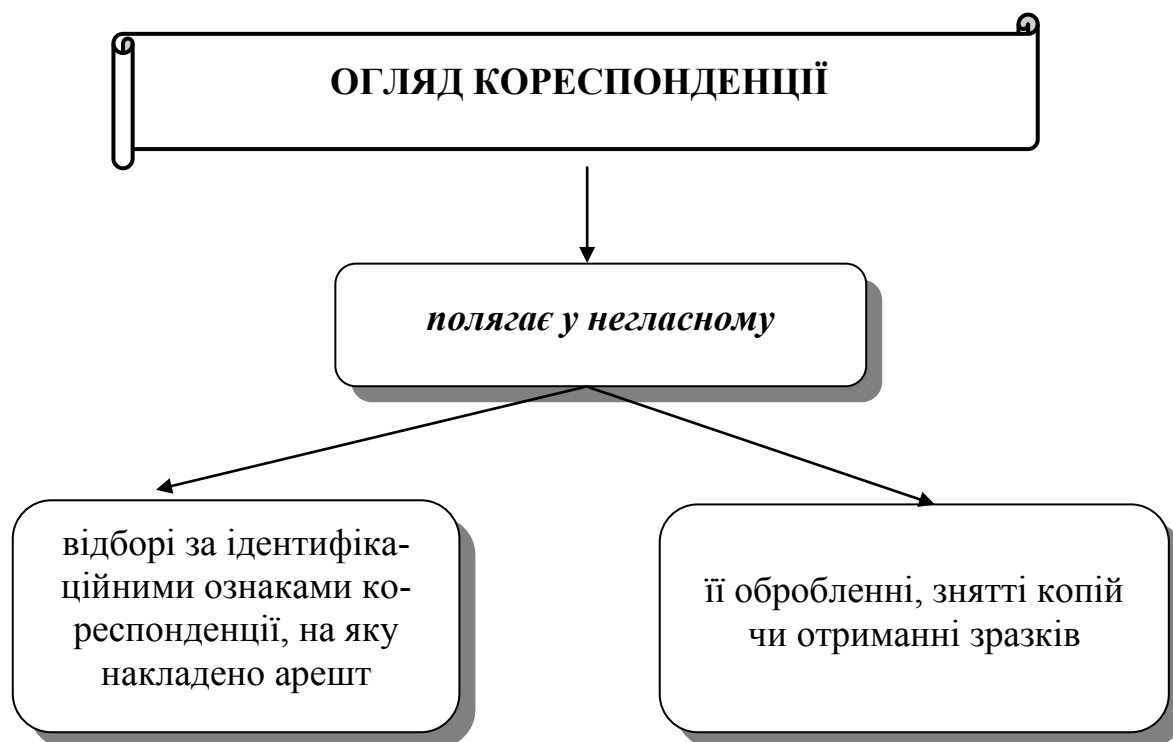

Схема 2.4.40. Зміст контролю кореспонденції

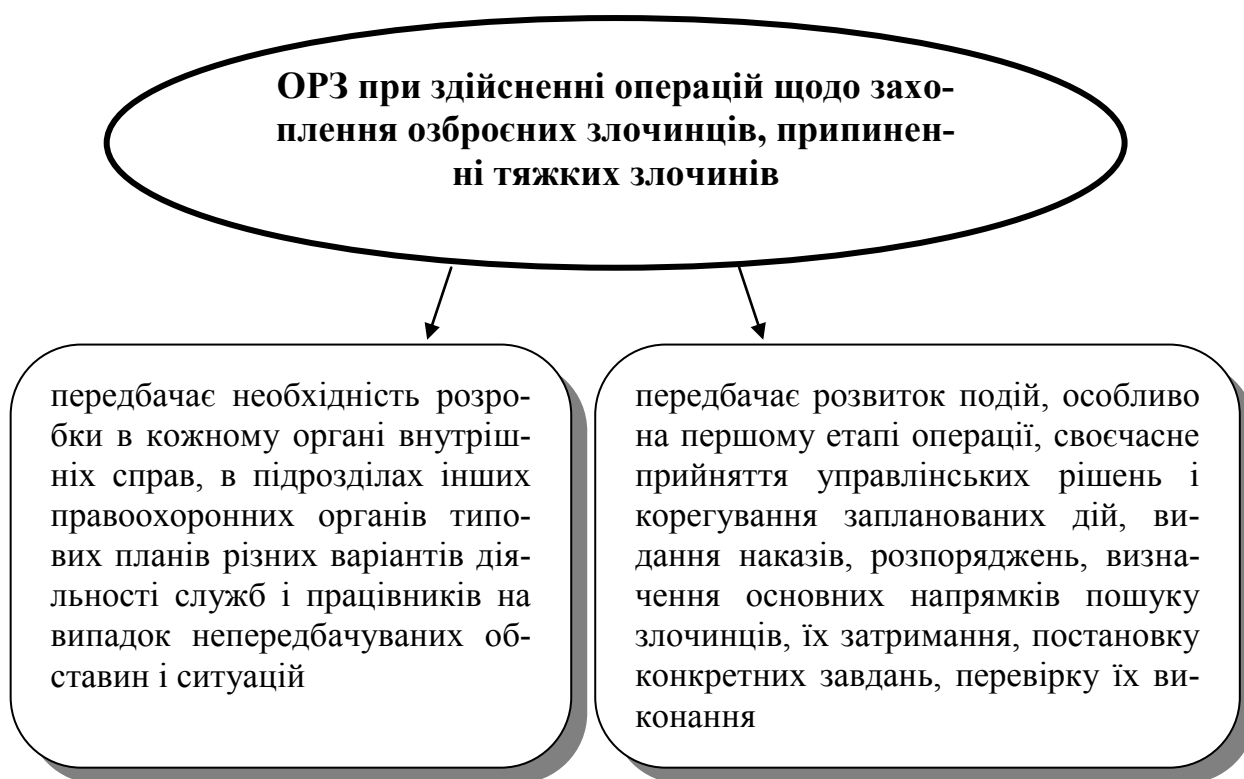

Схема 2.4.41. Характеристика оперативно-розшукових заходів щодо захоплення озброєних злочинців та припинення злочинів

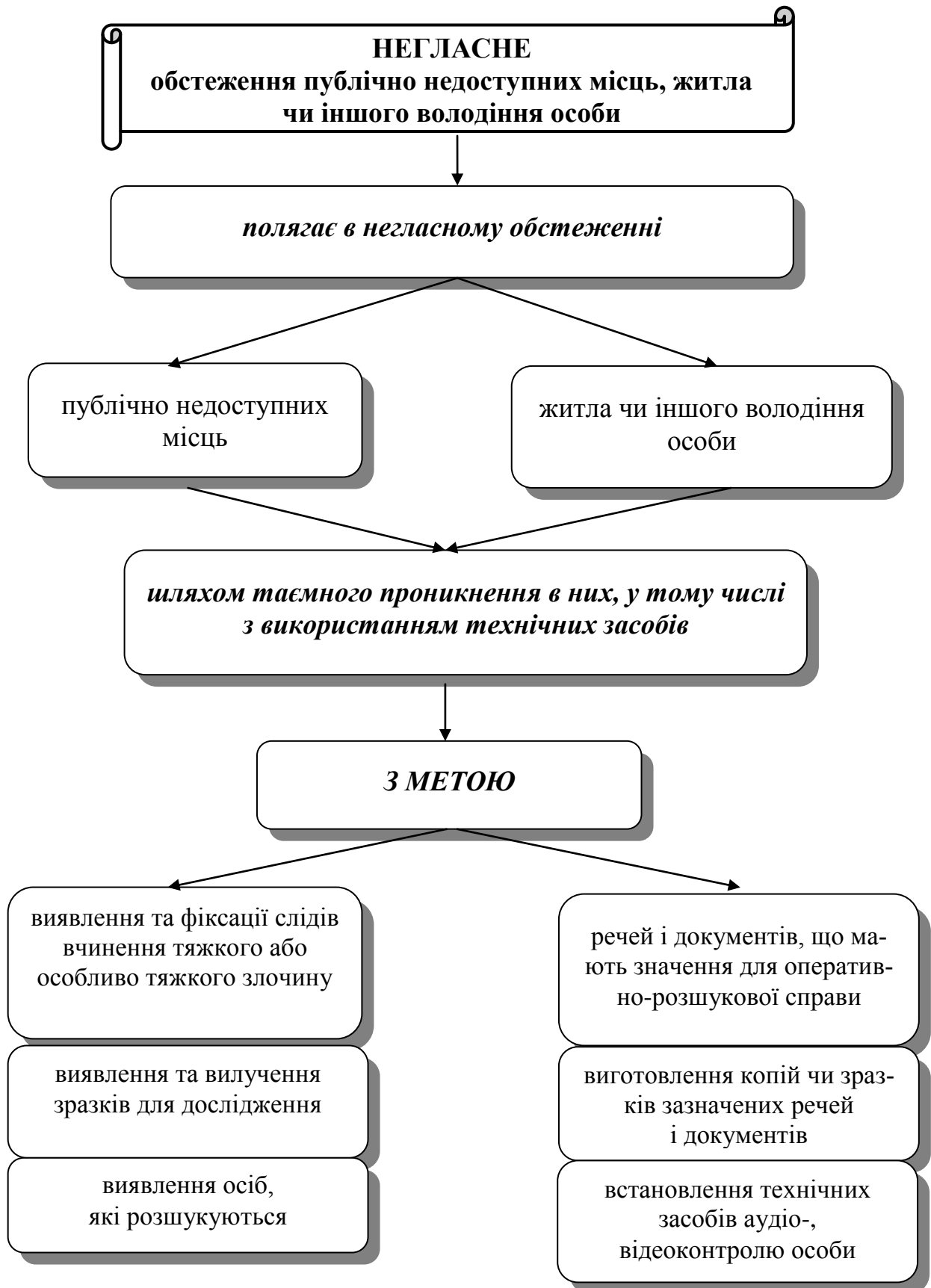

Схема 2.4.42. Поняття негласного обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи

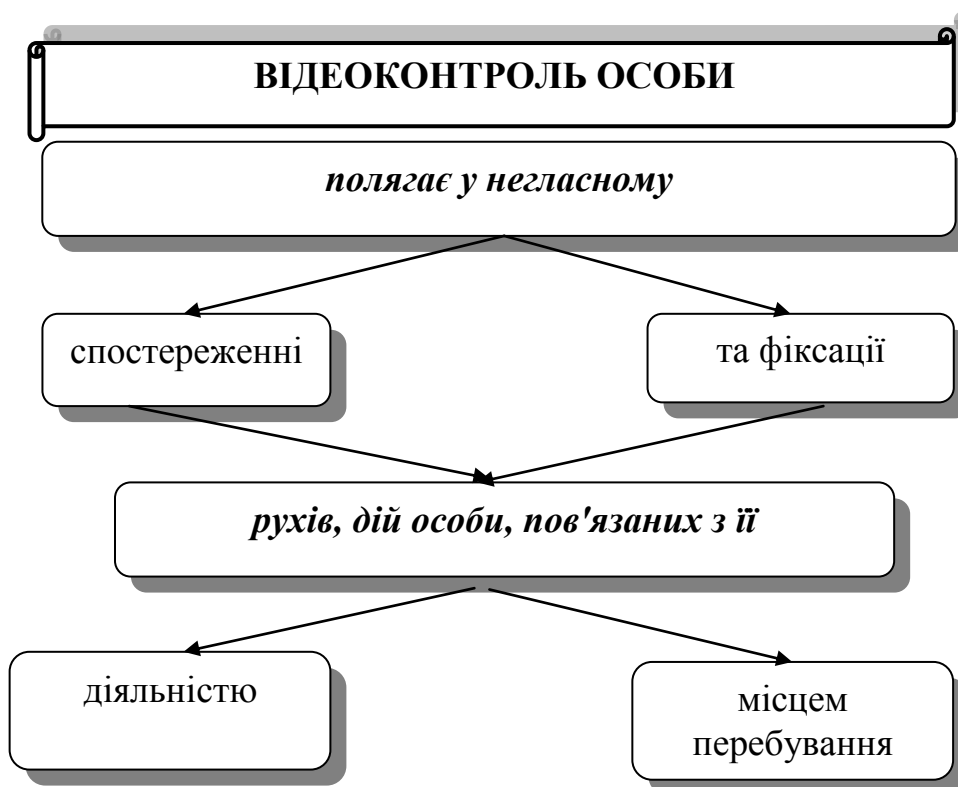

Схема 2.4.43. Сутність відеоконтролю особи

Схема 2.4.44. Сутність установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу

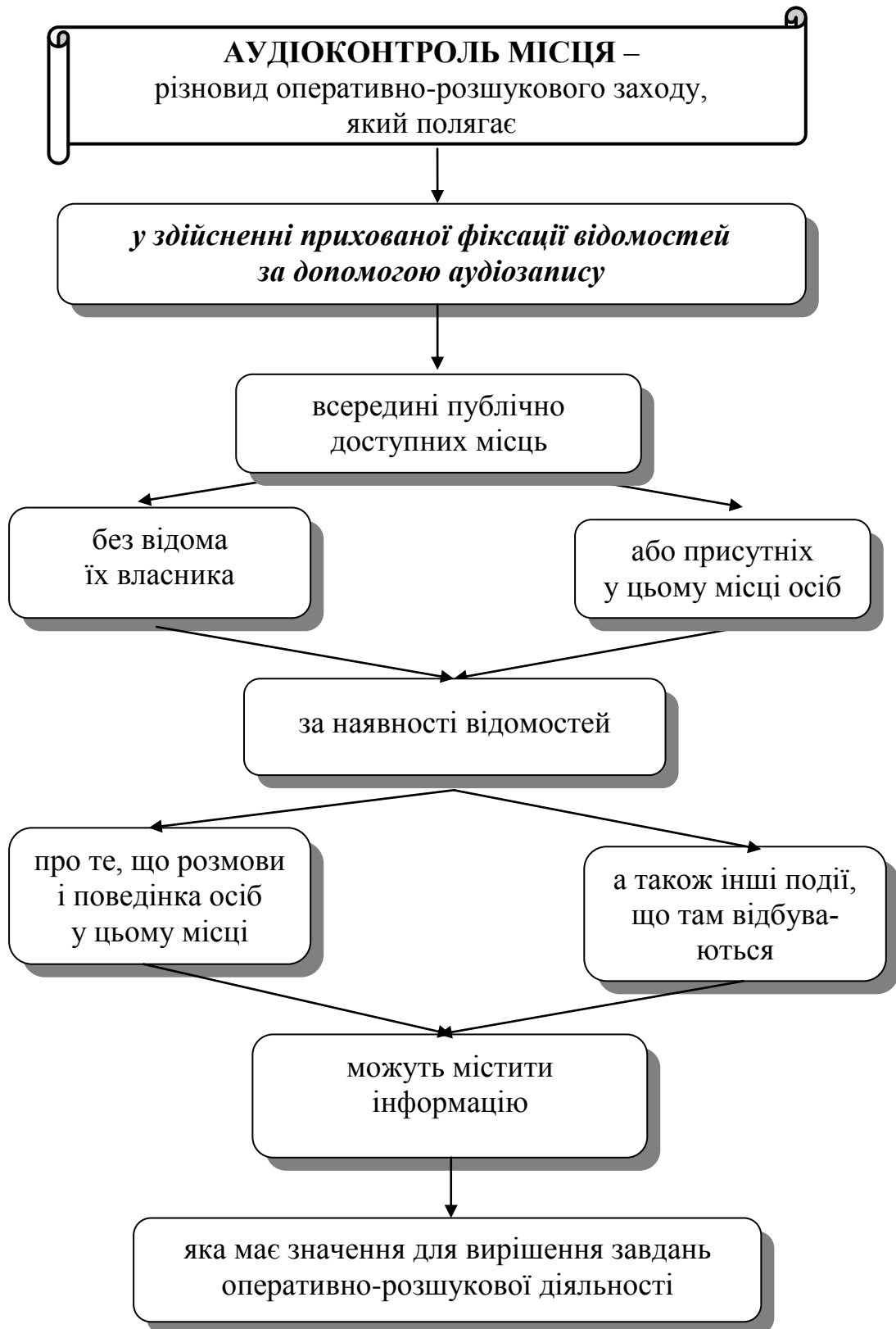

Схема 2.4.45. Аудіоконтроль місця

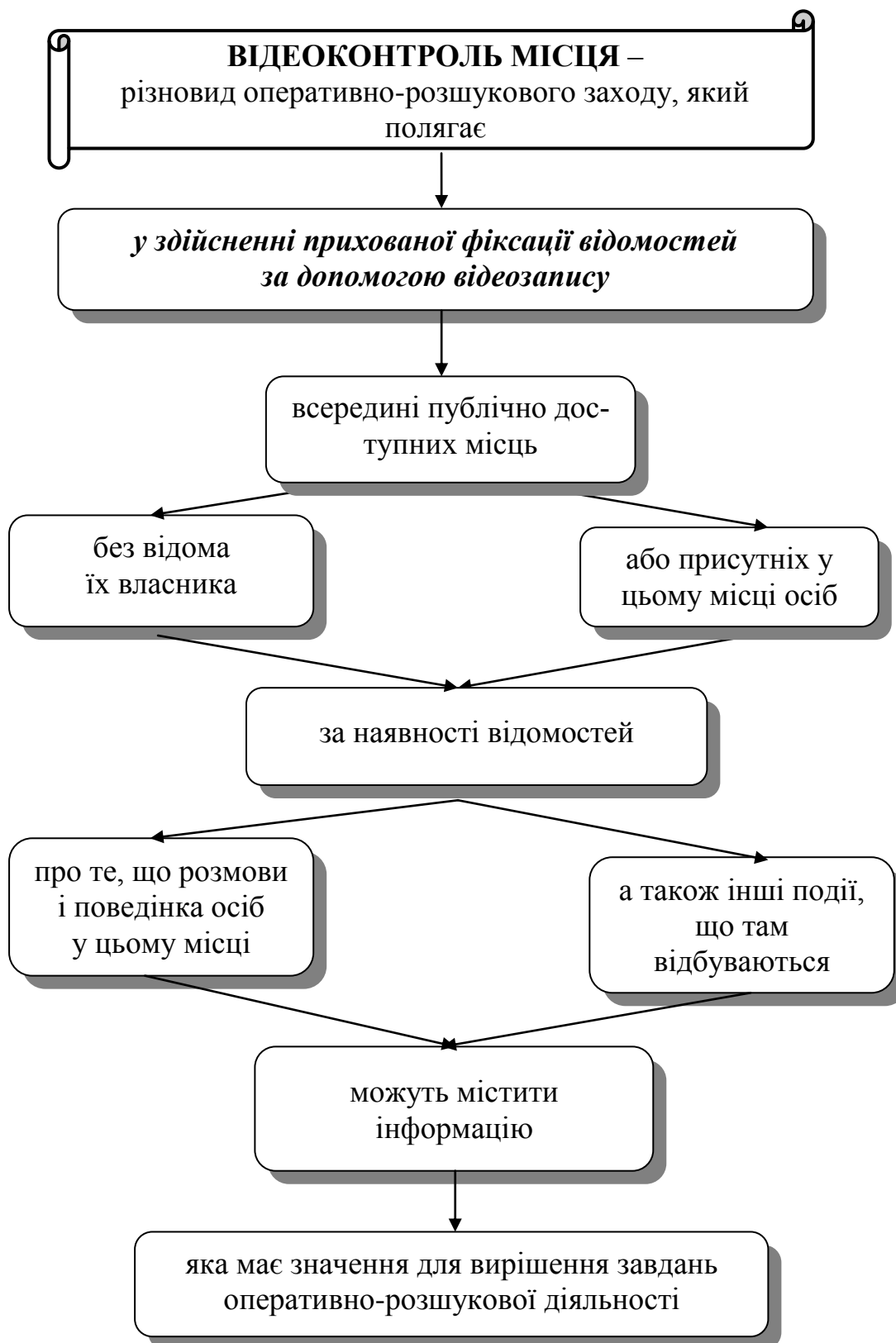

Схема 2.4.46. Відеоконтроль місця

Схема 2.4.47. Сутність здійснення зняття інформації з електронних інформаційних мереж

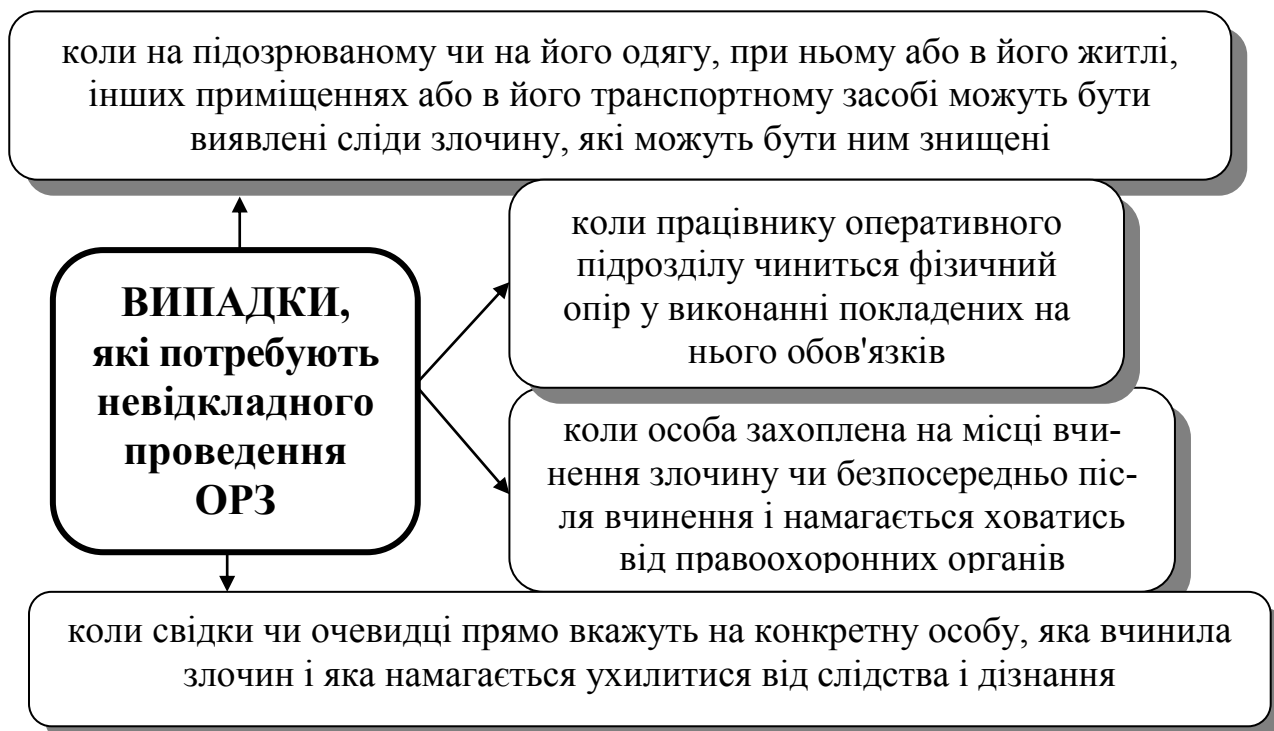

Схема 2.4.48. Випадки, які потребують невідкладного проведення ОРЗ

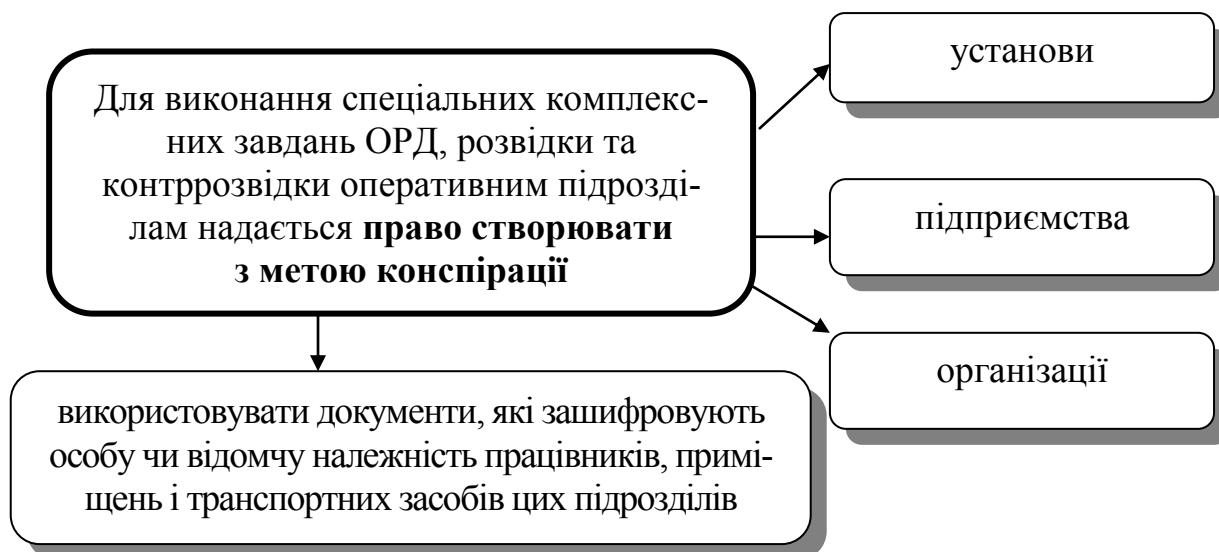

Схема 2.4.49. Способи виконання спеціальних комплексних завдань оперативно-розшукової діяльності

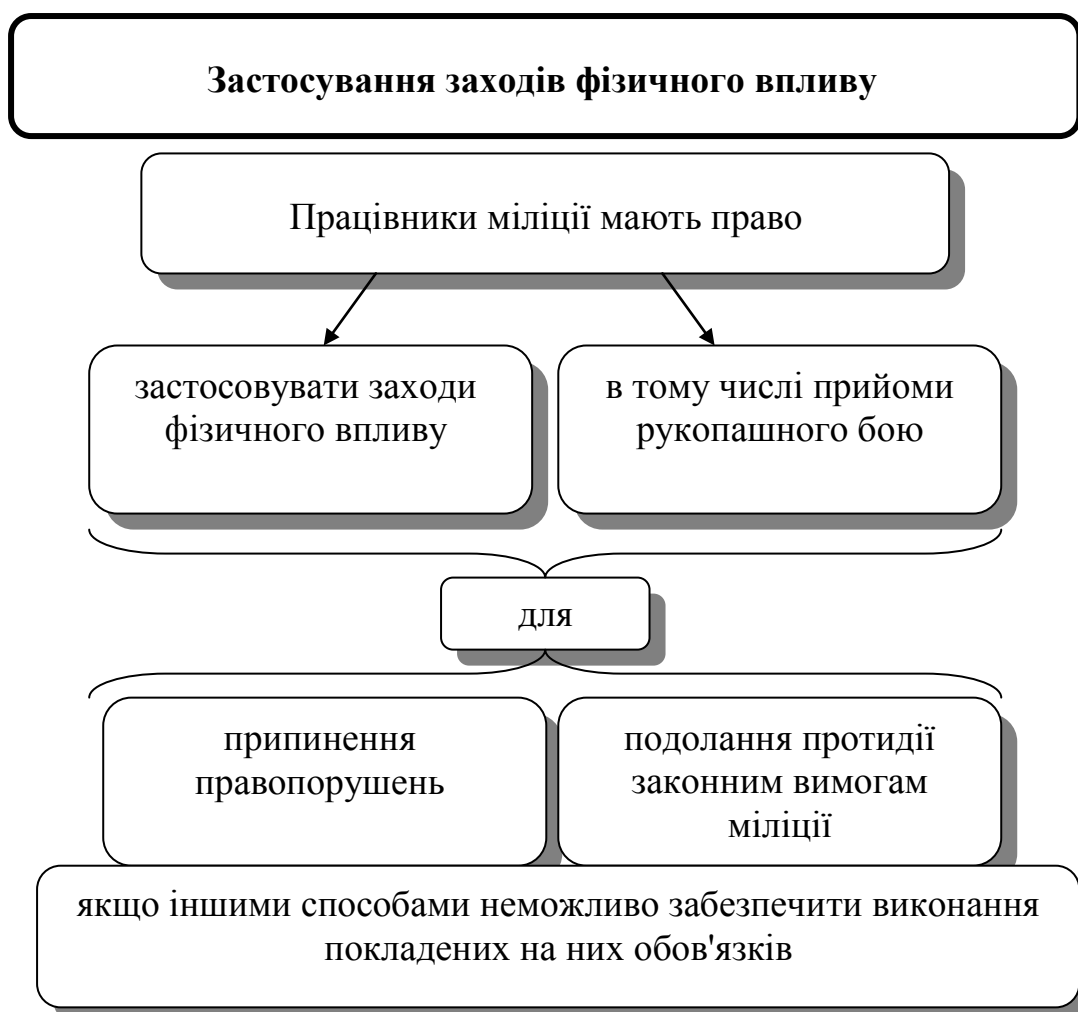

Схема 2.4.50. Застосування заходів фізичного впливу при здійсненні оперативно-розшукової діяльності

Контрольні запитання для самоперевірки знань

1. Категорії підрозділів, які відносяться до суб'єктів оперативно-розшукової діяльності. Їх класифікація.
2. Елементи, які складають систему суб'єктів оперативно-розшукової діяльності.
3. Структурні підрозділи ОВС, які мають право здійснювати оперативно-розшукову діяльність.
4. Визначення та ознаки підрозділів, які мають право здійснювати оперативно-розшукову діяльність (оперативні підрозділи).
5. Поняття, ознаки та компетенція посадових осіб, які мають право здійснювати оперативно-розшукову діяльність.
6. Психологічні особливості діяльності працівників оперативних підрозділів та їх професійно важливі якості особистості.
7. Структурні підрозділи СБУ, ДПСУ, ПАУ, ДКВСУ, УДОУ, розвідувальних органів України, які мають право здійснювати оперативно-розшукову діяльність.
8. Обов'язки підрозділів, що мають право здійснювати оперативно-розшукову діяльність незалежно від їх підпорядкування.
9. Основні обов'язки оперативних підрозділів міліції.
10. Основні обов'язки оперативних підрозділів Служби безпеки України.
11. Основні обов'язки оперативних підрозділів ДПСУ.
12. Основні обов'язки оперативних підрозділів податкової міліції.
13. Основні обов'язки оперативних підрозділів Національного антикорупційного бюро.
14. Зміст основних обов'язків оперативних підрозділів незалежно від їх підпорядкування.
15. Права підрозділів, що мають право здійснювати оперативно-розшукову діяльність, незалежно від їх підпорядкування.
16. Основні права оперативних підрозділів міліції.
17. Основні права оперативних підрозділів Служби безпеки України.
18. Основні права оперативних підрозділів ДПСУ.
19. Основні права оперативних підрозділів податкової міліції.
20. Основні права спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю.
21. Права у сфері оперативно-розшукової діяльності посадових та службових осіб органів та установ виконання покарань, слідчих ізоляторів.
22. Права у сфері оперативно-розшукової діяльності посадових та службових осіб розвідувальних органів України.
23. Права у сфері ОРД, які мають військовослужбовці Управління державної охорони України.
24. Зміст прав обов'язків оперативних підрозділів незалежно від їх підпоряд-

- кування.
25. Поняття та класифікація оперативних працівників відповідно до чинного законодавства.
  26. Способи отримання оперативним працівником інформації про протиправні дії.
  27. Цілі створення інформаційних систем у сфері оперативно-розшукової діяльності.
  28. Зміст поняття, структури та видів оперативної інформації й обліків у правоохоронних органах.
  29. Поняття та зміст категорії «оперативно-розшуковий захід».
  30. Перелік ОРЗ згідно із законодавством країн СНД.
  31. Перелік ОРЗ відповідно до чинного законодавства України.
  32. Класифікація ОРЗ залежно від ступеня санкціонування.
  33. Зміст, завдання, об'єкти, суб'єкти та види оперативного опитування.
  34. Зміст, завдання, об'єкти, суб'єкти та види оперативного огляду.
  35. Зміст, завдання, об'єкти, предмети, суб'єкти оперативної та контрольної закупівлі.
  36. Зміст, завдання, об'єкти, предмети, суб'єкти та види контрольованого постачання.
  37. Поняття та підстави проникнення в злочинну групу.
  38. Поняття, зміст, завдання, об'єкти візуального спостереження.
  39. Поняття та перелік оперативно-технічних заходів.

Розділ 3. ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВЕ ПРОВАДЖЕННЯ

3.1. ПІДСТАВИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

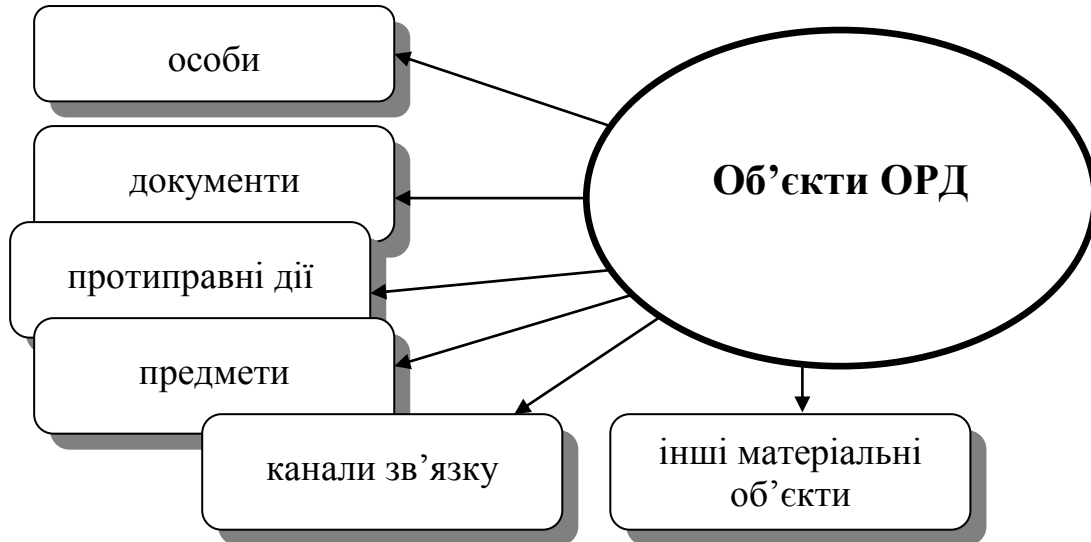

Схема 3.1.1. Об'єкти оперативно-розшукової діяльності

Схема 3.1.2. Підстави проведення оперативно-розшукових заходів

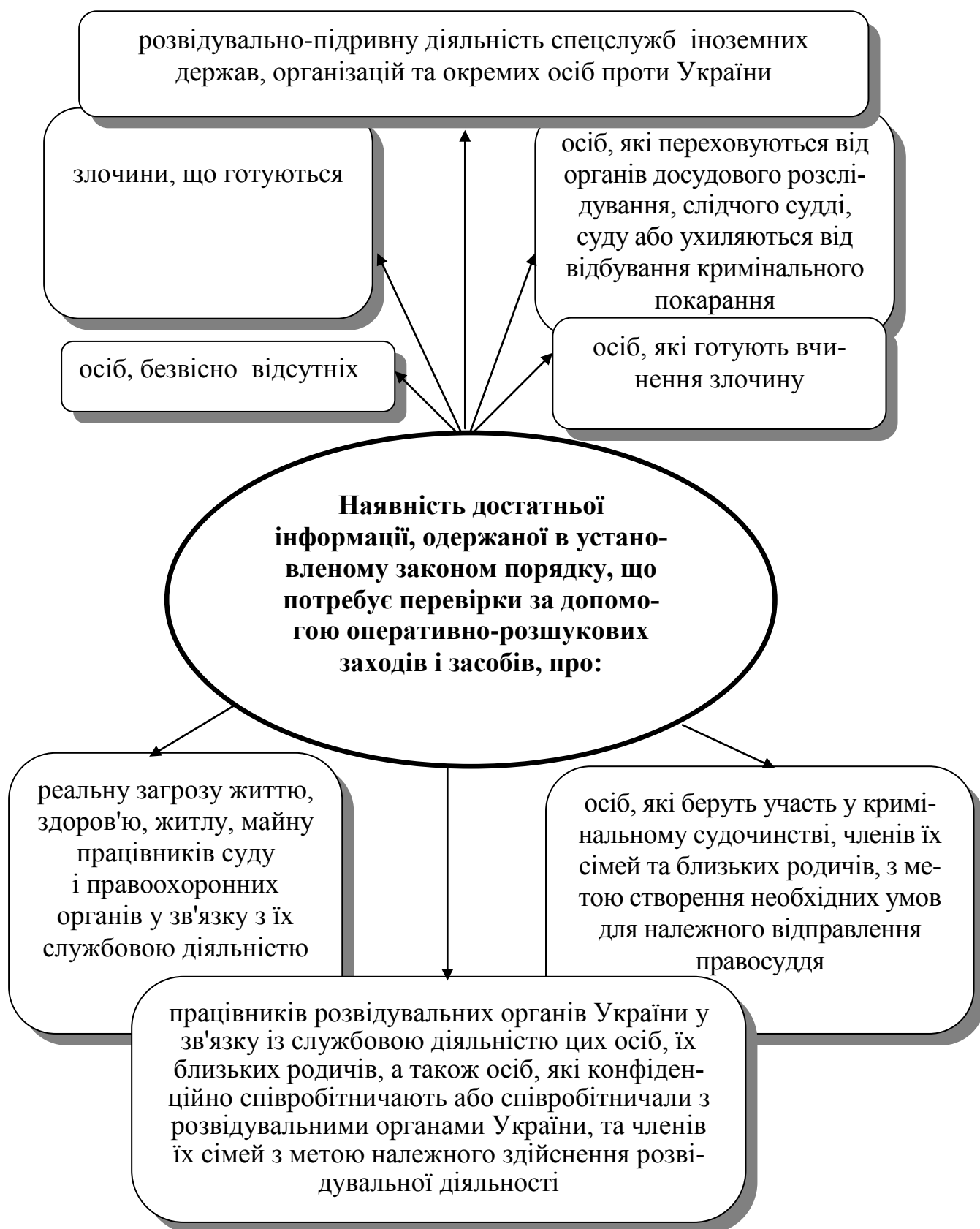

Схема 3.1.3. Зміст підстав для проведення оперативно-розшукової діяльності

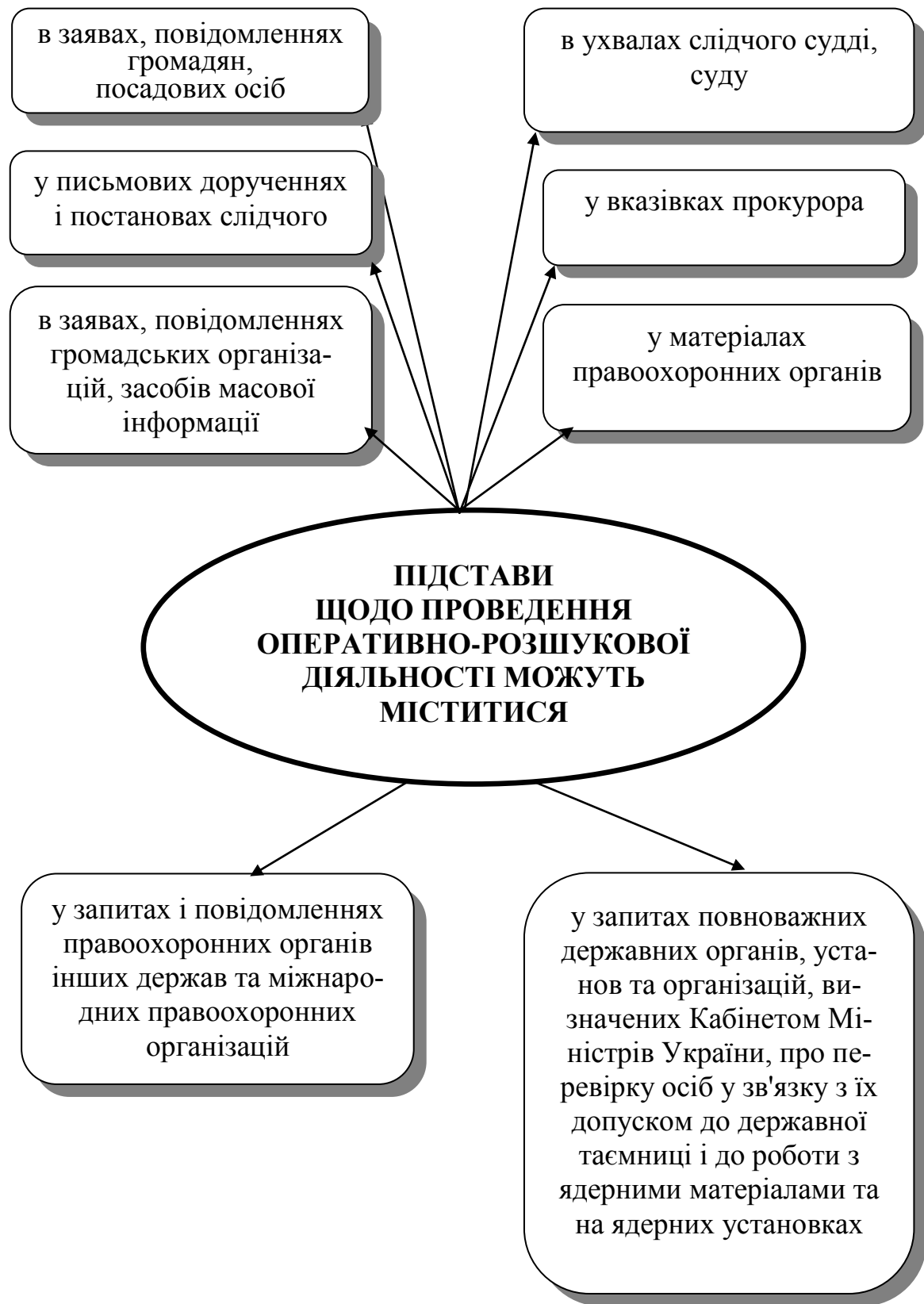

Схема 3.1.4. Формалізація підстав на проведення ОРД

Схема 3.1.5. Види підстав проведення оперативно-розшукових заходів

3.2. ГАРАНТІЇ ЗАКОННОСТІ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Схема 3.2.1. Посадові особи, уповноважені затверджувати постанови про заведення оперативно-розшукової справи в ОВС

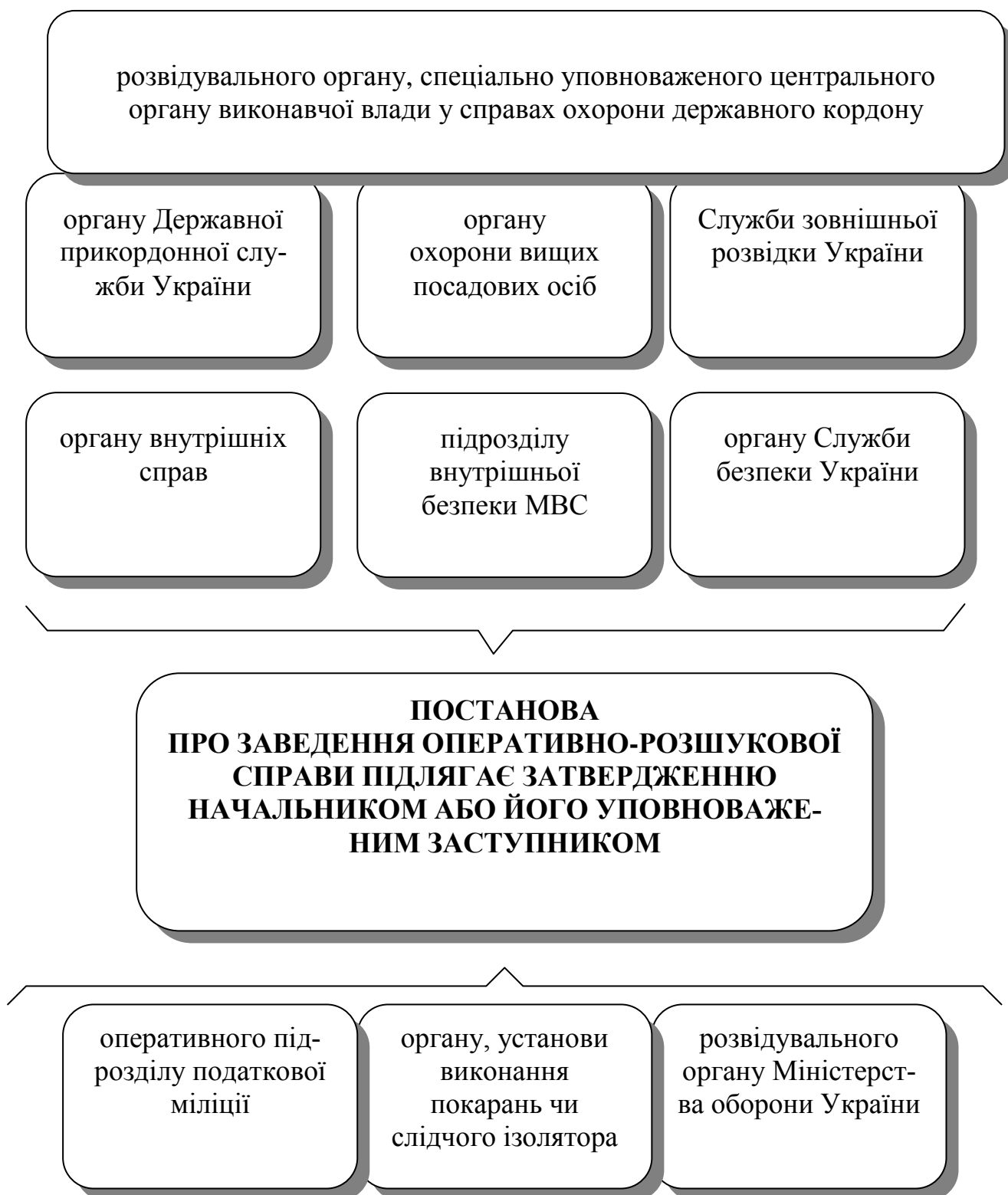

Схема 3.2.2. Посадові особи, уповноважені затверджувати оперативно-розшукову справу

Схема 3.2.3. Органи, що здійснюють контроль за оперативно-розшуковою діяльністю

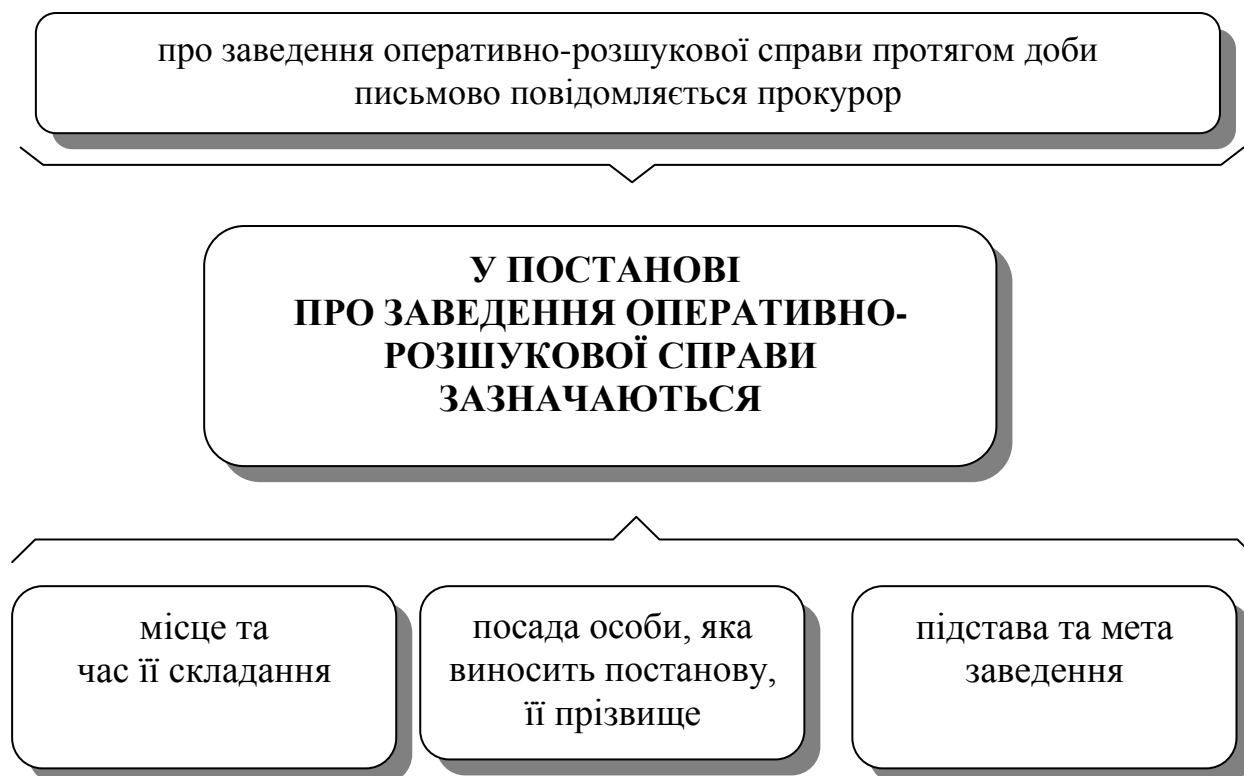

Схема 3.2.4. Зміст постанови про заведення оперативно-розшукової справи

Схема 3.2.5. Підстави заведення оперативно-розшукової справи

Схема 3.2.6. Підстави проведення ОРД без заведення оперативно-розшукової справи

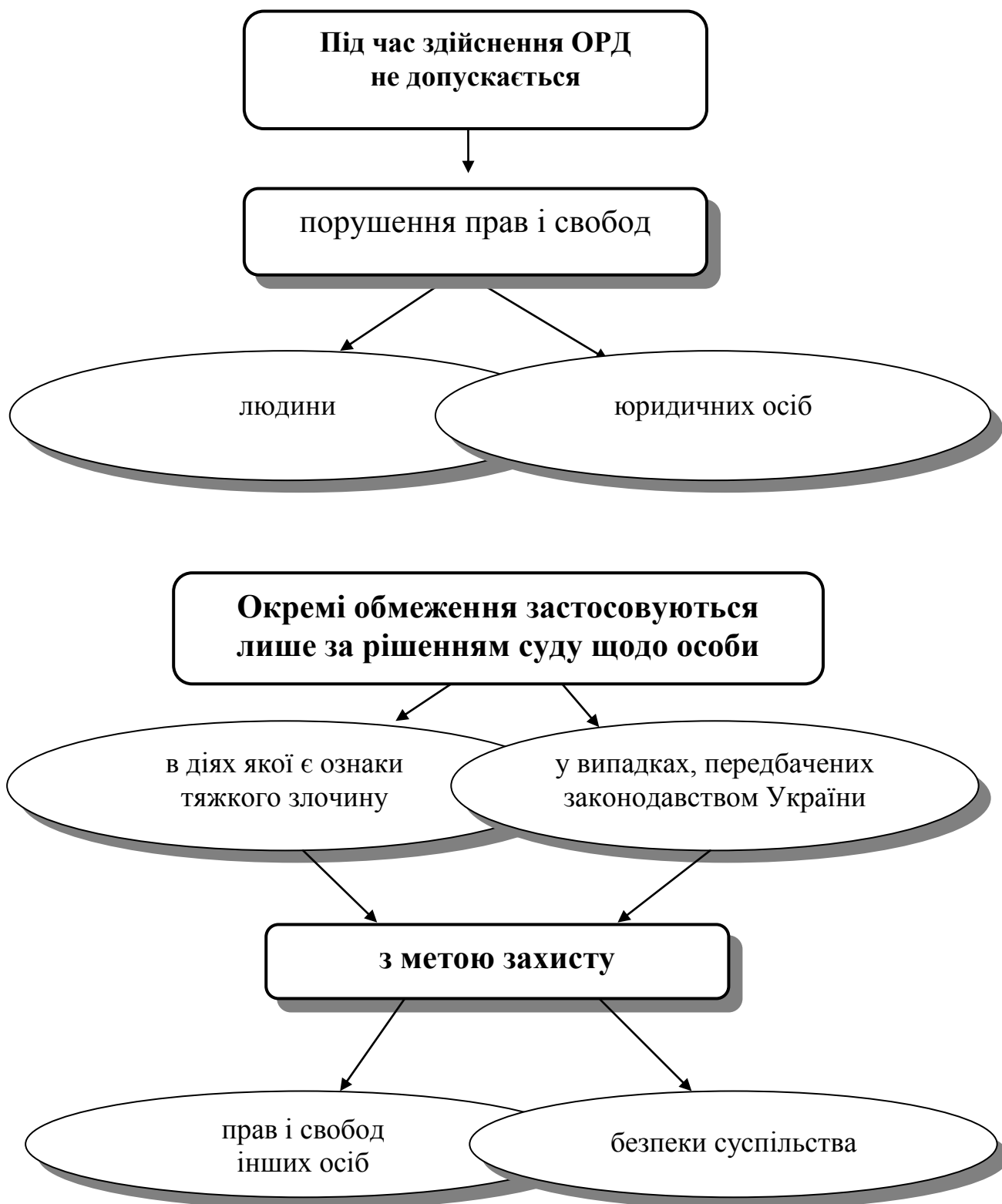

Схема 3.2.7. Гарантії захисту прав і свобод людини при здійсненні оперативно-розшукової діяльності

Схема 3.2.8. Відповідальність керівника оперативного підрозділу, який дає дозвіл на проведення оперативно-розшукових заходів

Схема 3.2.9. Обов'язки працівників оперативних підрозділів при застосуванні оперативно-розшукових заходів

Схема 3.2.10. Гарантії захисту прав і свобод людини при здійсненні оперативно-розшукової діяльності

Схема 3.2.11. Механізм поновлення прав і свобод, порушених під час проведення ОРД

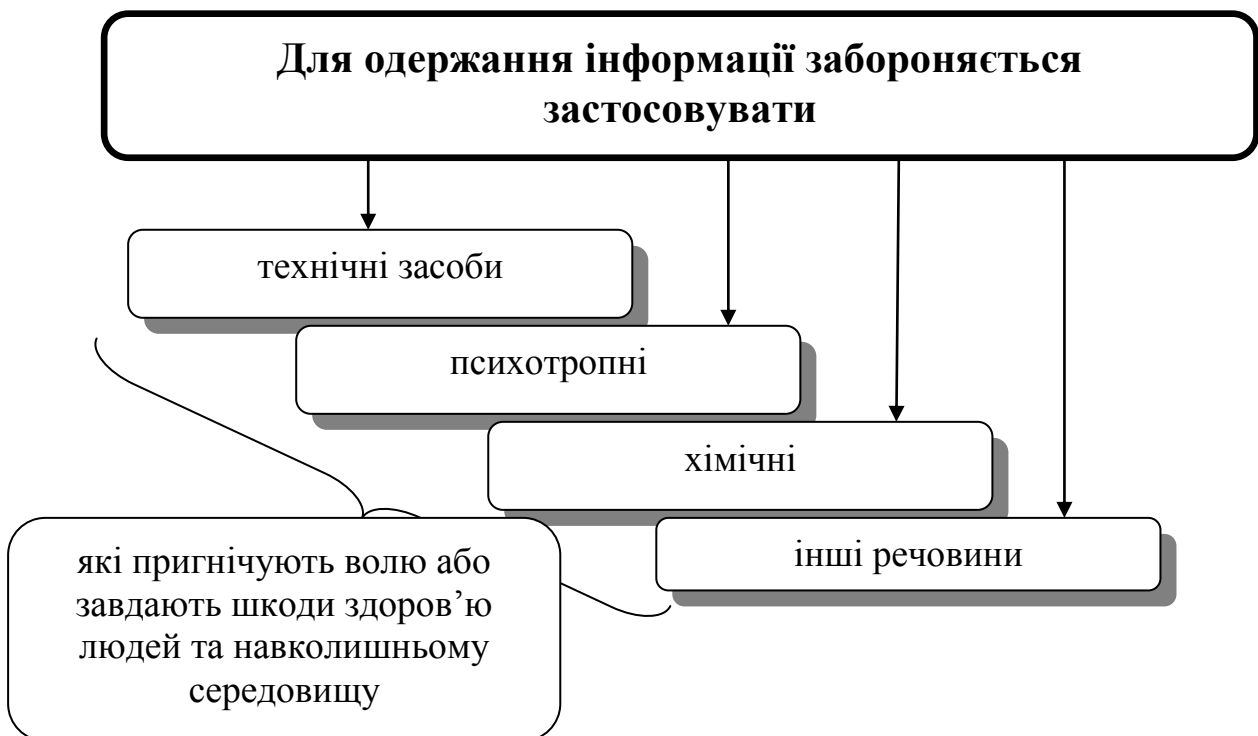

Схема 3.2.12. Обмеження способів отримання інформації

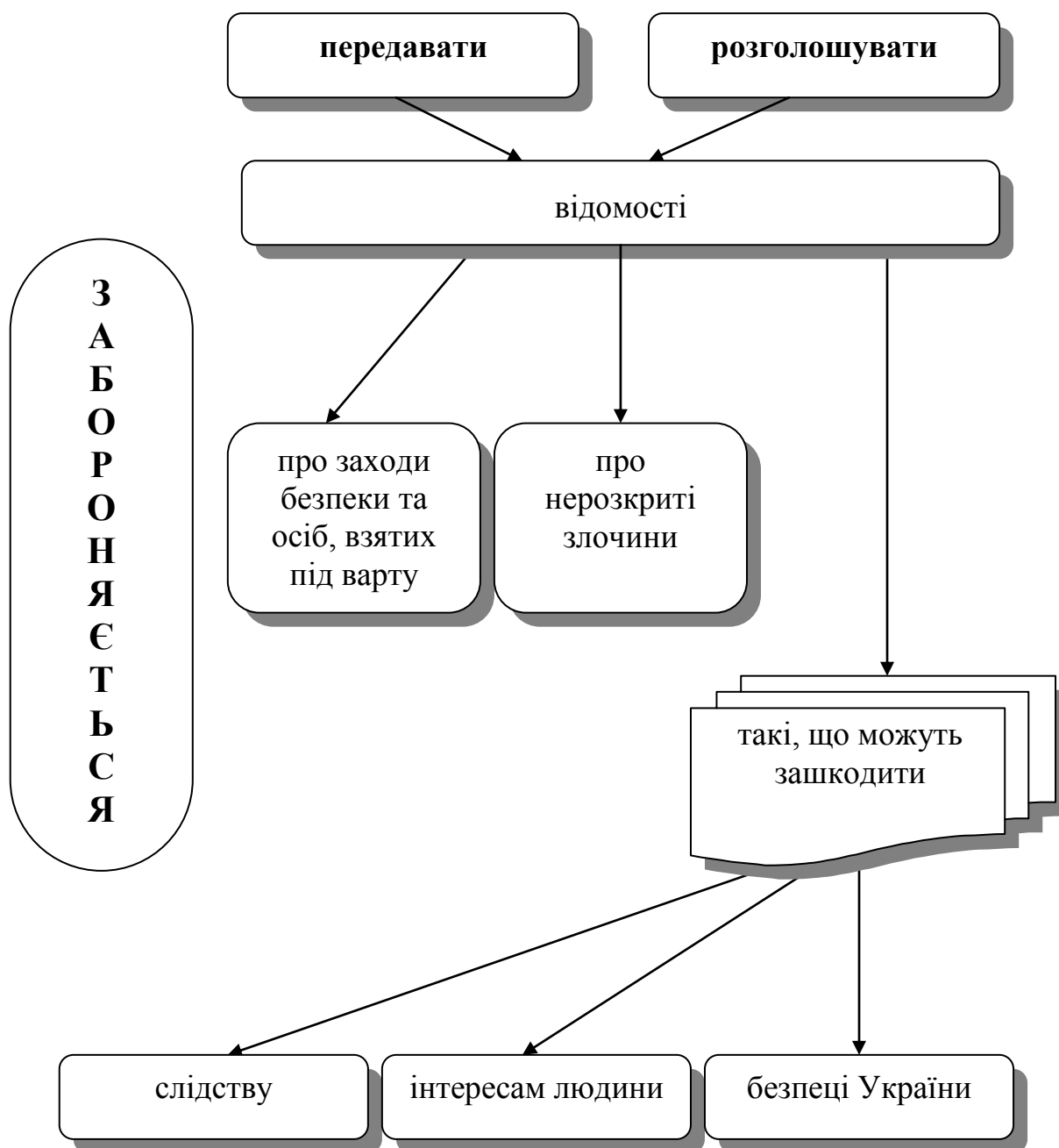

Схема 3.2.13. Обмеження передачі оперативної інформації суб'єктам кримінального процесу

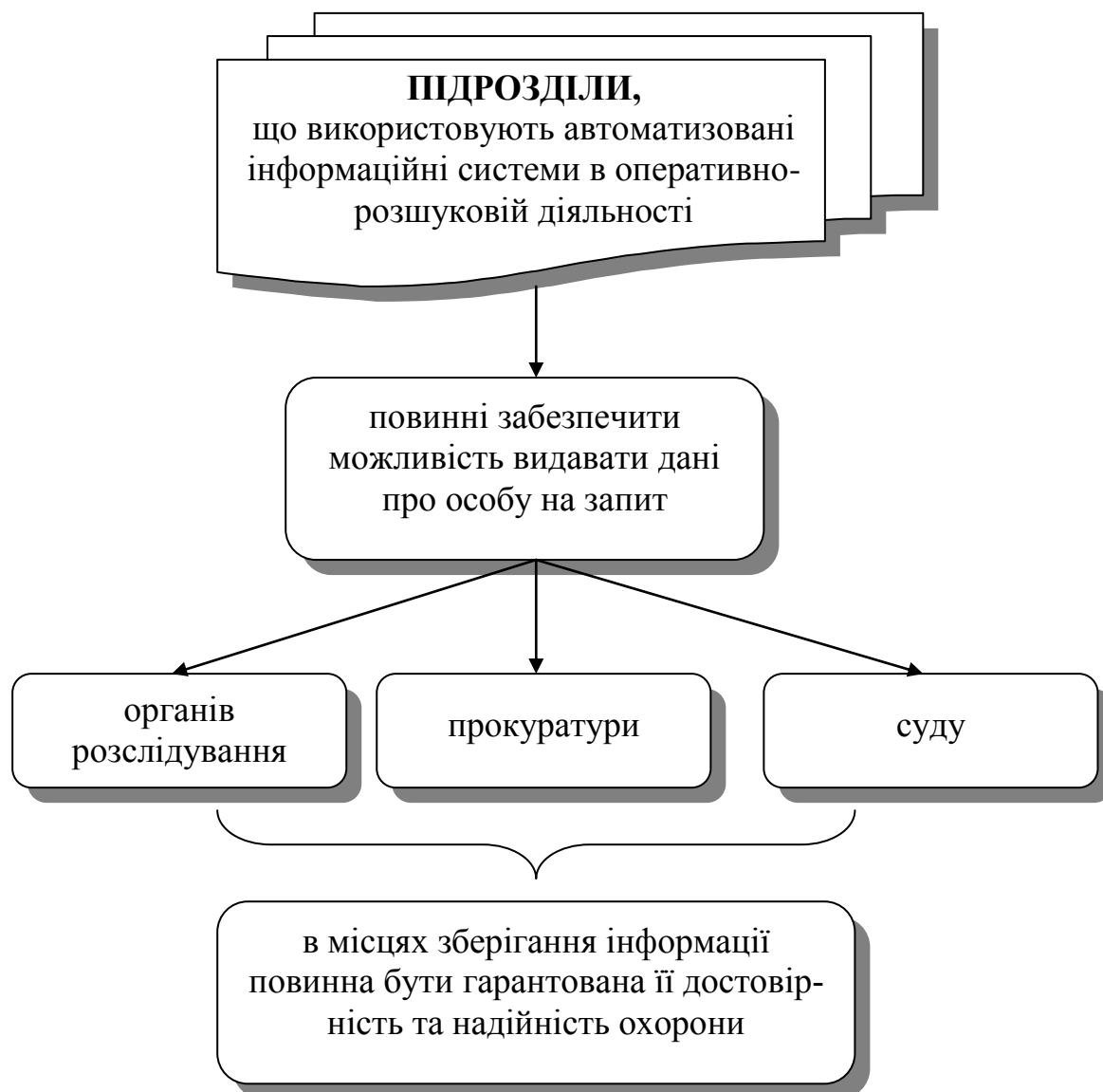

Схема 3.2.14. Умови передачі оперативної інформації суб'єктам кримінального процесу

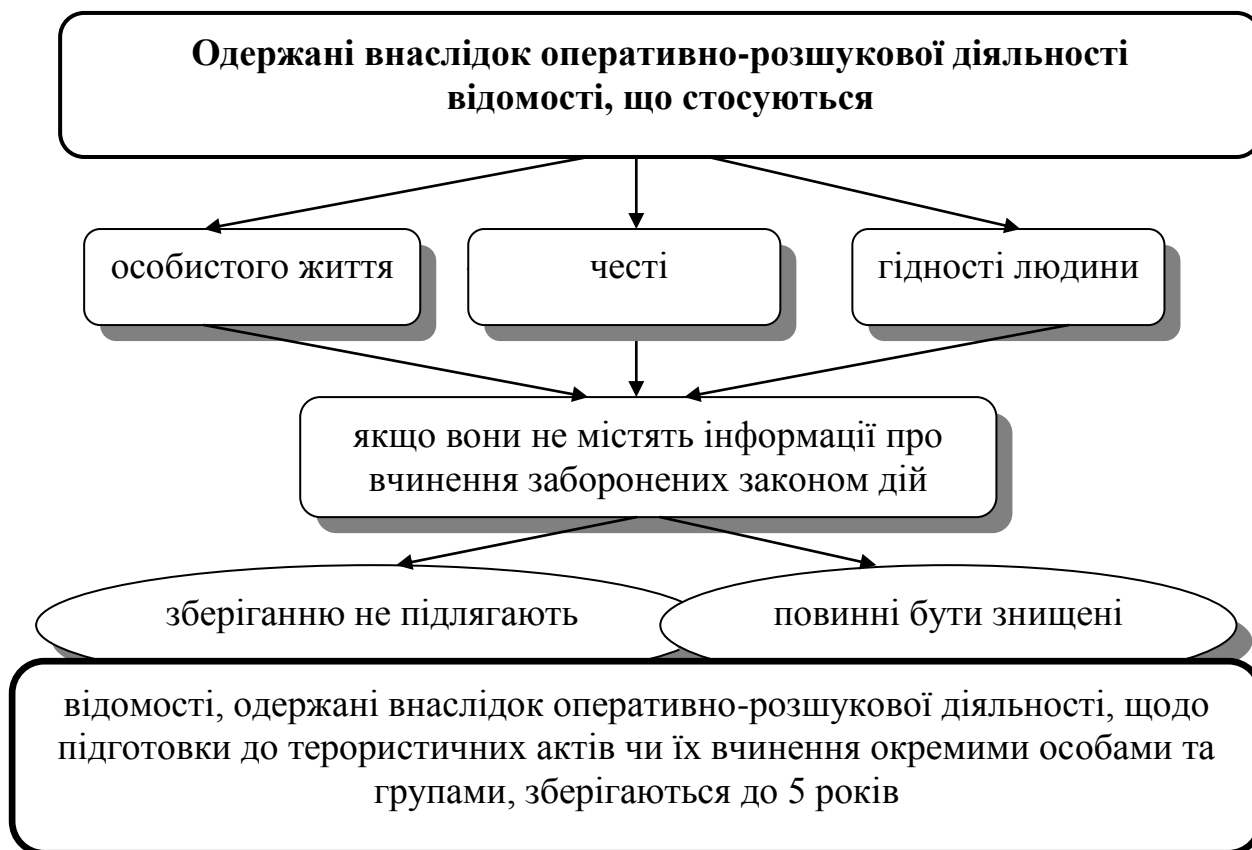

Схема 3.2.15. Гарантії поновлення прав і свобод, порушених під час проведення ОРД

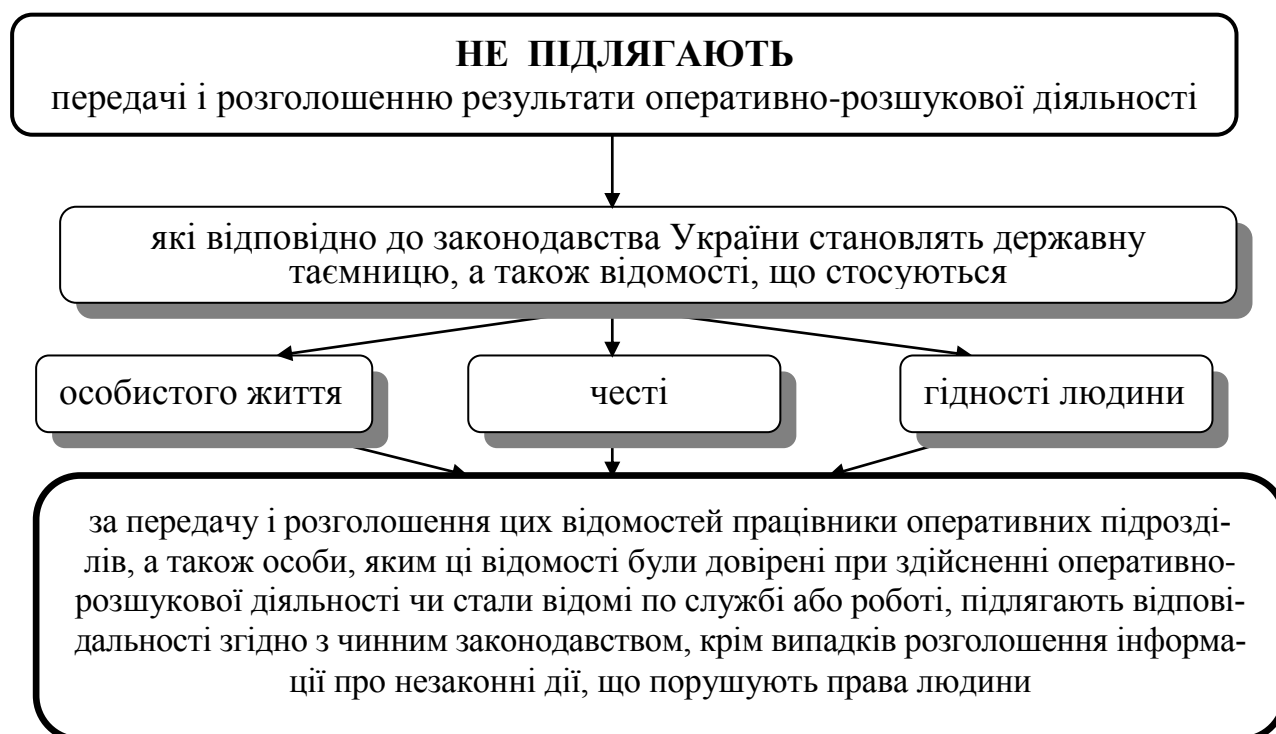

Схема 3.2.16. Обмеження передачі і розголошення результатів оперативно-розшукової діяльності

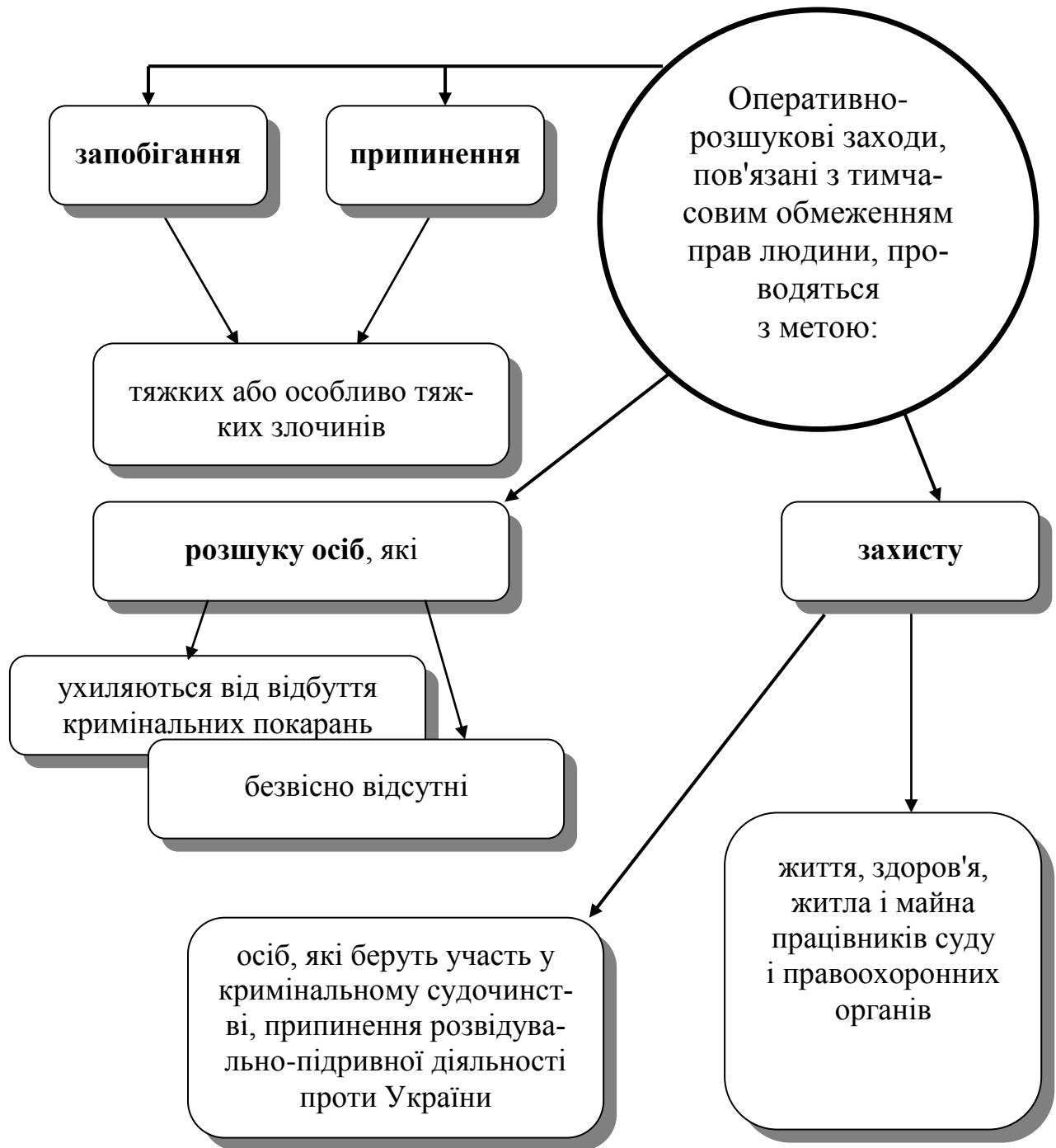

Схема 3.2.17. Умови здійснення заходів, пов'язаних з тимчасовим обмеженням прав людини

3.3. СТРОКИ ВЕДЕННЯ ТА ПОРЯДОК ЗАКРИТТЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ СПРАВ

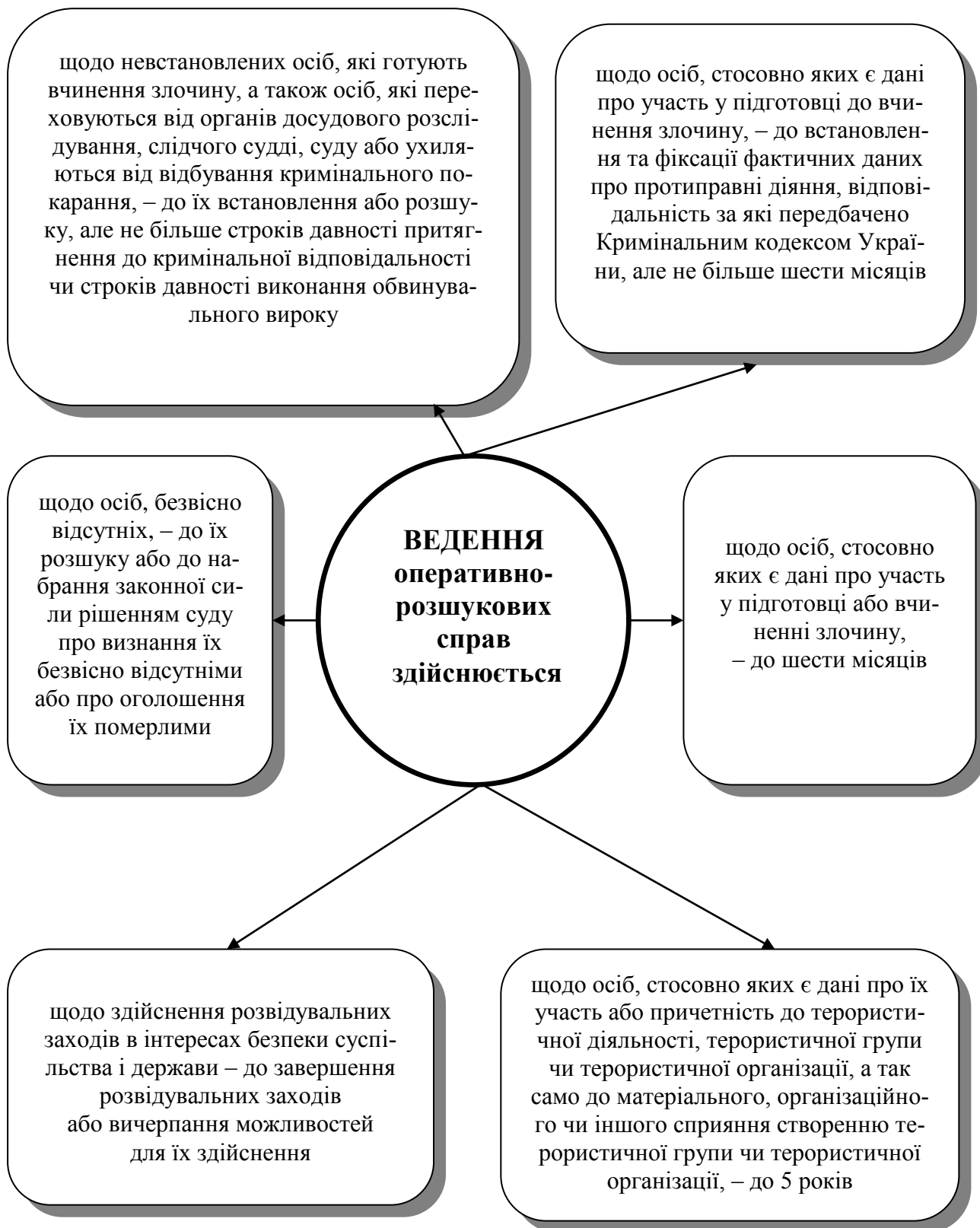

Схема 3.3.1. Випадки ведення оперативно-розшукових справ

За наявності даних, отриманих у ході ведення оперативно-розшукової справи, про участь особи у підготовці тяжкого чи особливо тяжкого злочину строк ведення справи може бути продовжений

до 12 місяців

начальниками головних, самостійних управлінь Міністерства внутрішніх справ, Центрального управління Служби безпеки, головних управлінь, управлінь Міністерства внутрішніх справ України та податкової міліції в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві, Севастополі, регіональних органів та органів військової контррозвідки Служби безпеки, розвідувального органу спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах охорони державного кордону України, територіальних органів спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах охорони державного кордону, Головою Державної прикордонної служби України, Головою Державної митної служби, Головою Служби зовнішньої розвідки, керівником розвідувального органу Міністерства оборони або їх заступниками за погодженням із Генеральним прокурором України, прокурорами Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва, Севастополя і прирівняними до них прокурорами, їх заступниками

подальше продовження строку ведення оперативно-розшукової справи, але не більш як до 18 місяців, може бути здійснено

Міністром внутрішніх справ, Головою Служби безпеки, першим заступником керівника центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, а також Головою Державної прикордонної служби, Головою Державної митної служби, Головою Служби зовнішньої розвідки, керівником розвідувального органу Міністерства оборони та начальником Управління державної охорони за погодженням із Генеральним прокурором або його заступником

продовження строків ведення оперативно-розшукових справ щодо іноземців та осіб без громадянства, які підозрюються у розвідувально-підривній діяльності проти України, підготовці або вчиненні терористичного акту, понад 18 місяців

здійснює Голова Служби безпеки, Голова Служби зовнішньої розвідки, Голова Державної прикордонної служби України, керівник розвідувального органу Міністерства оборони за погодженням з Генеральним прокурором

Схема 3.3.2. Випадки ведення оперативно-розшукових справ

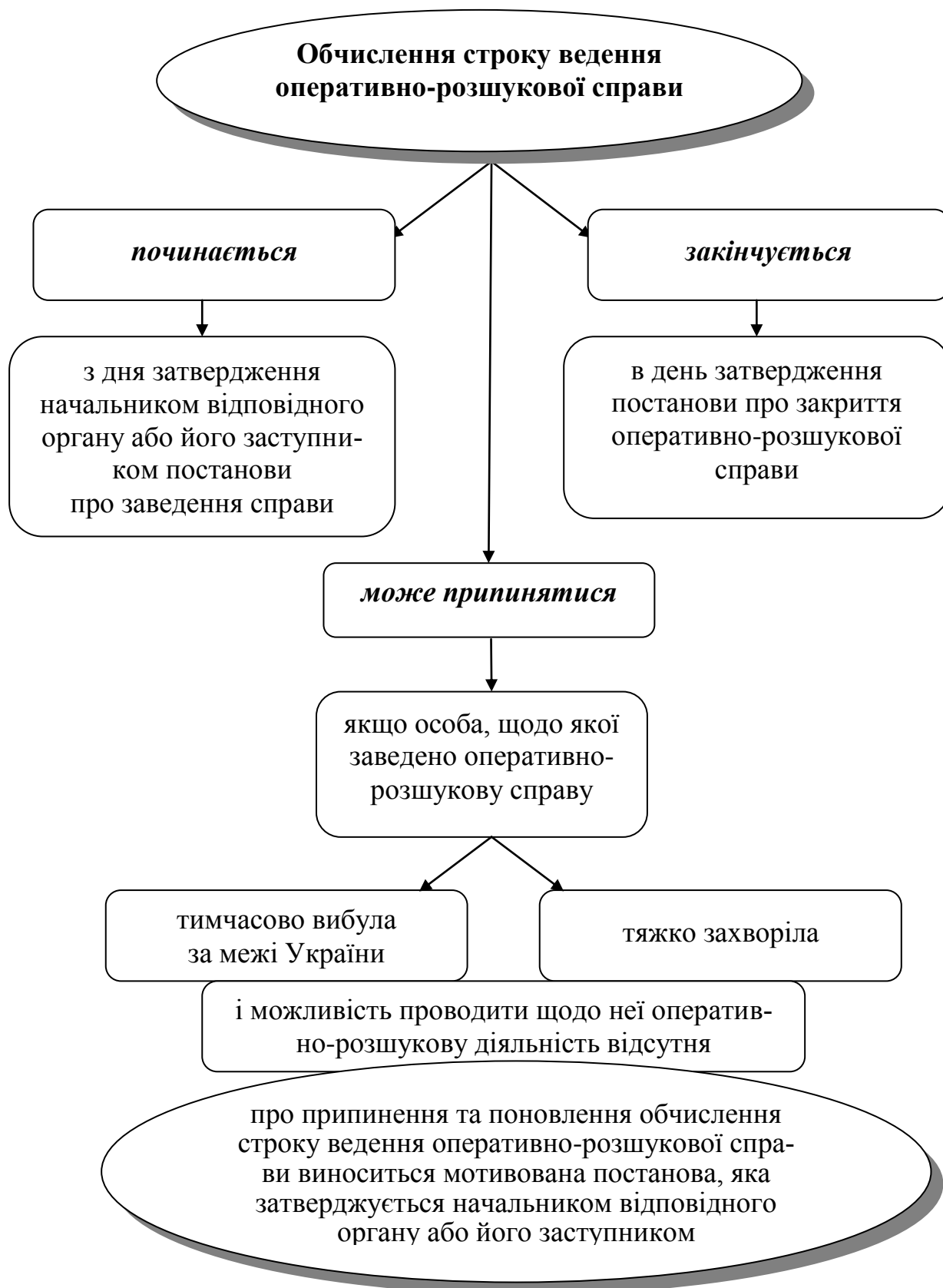

Схема 3.3.3. Обчислення строків ведення оперативно-розшукових справ

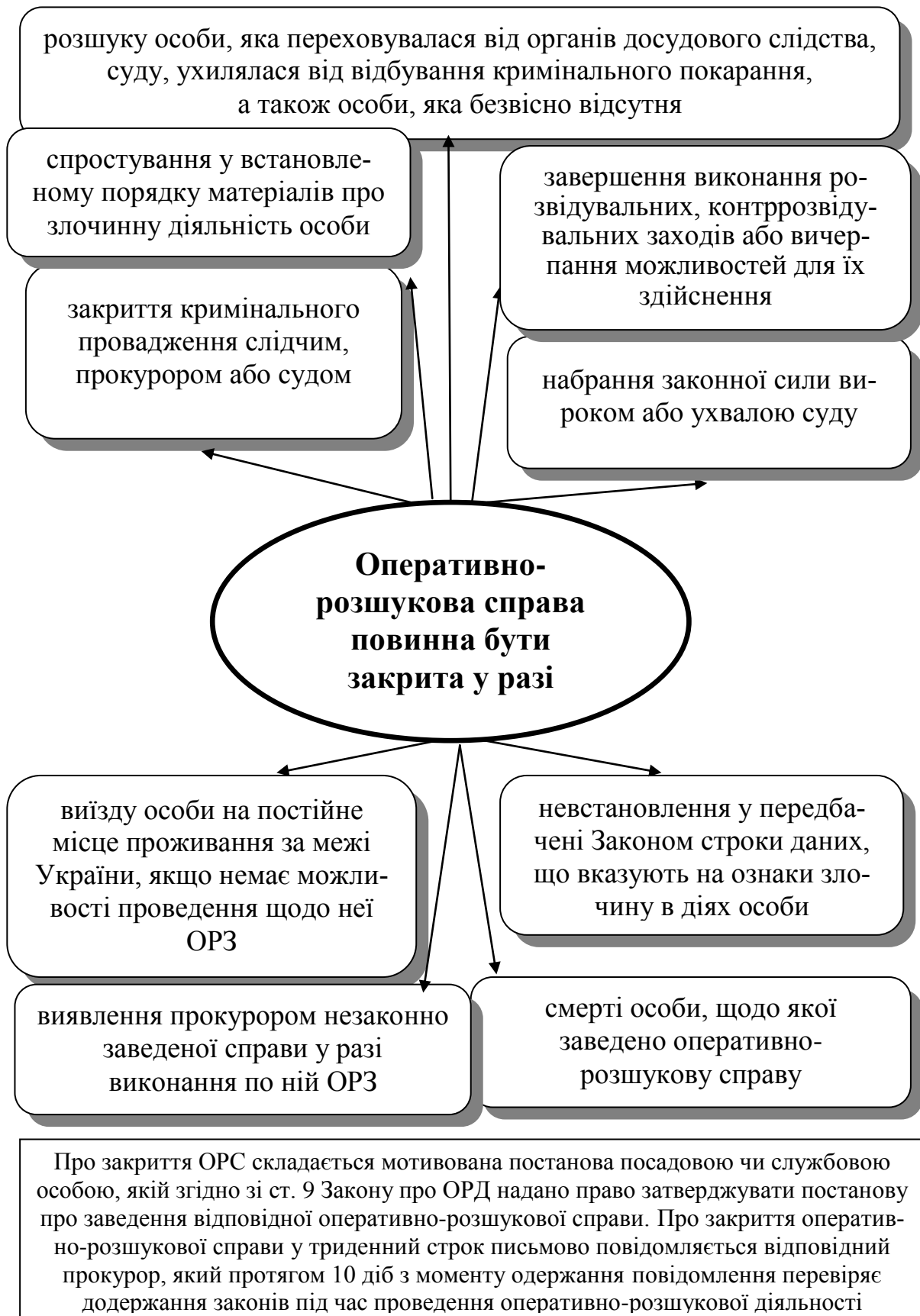

Схема 3.3.4. Підстави закриття оперативно-розшукових справ

3.4. ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛІВ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

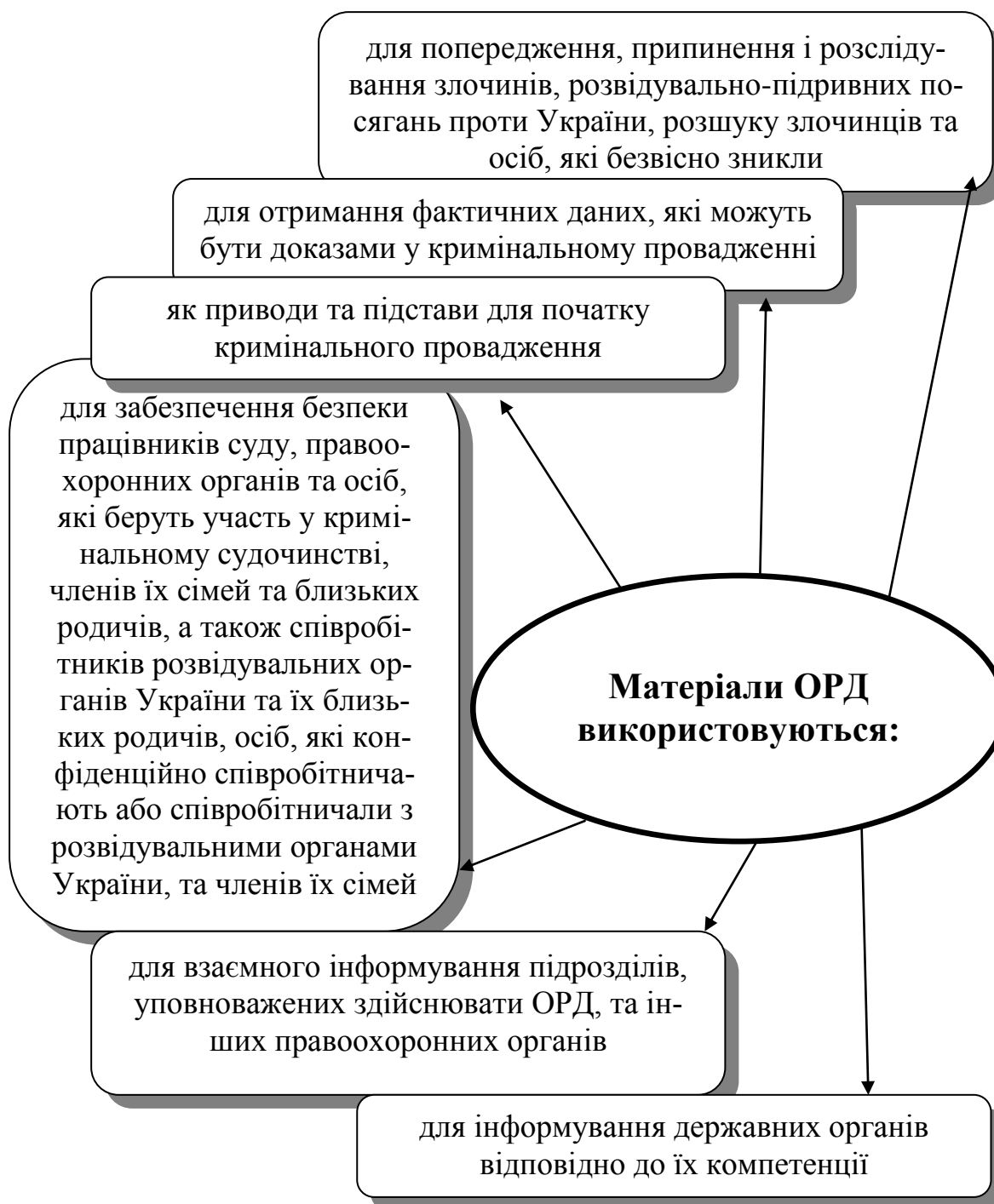

Схема 3.4.1. Використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності

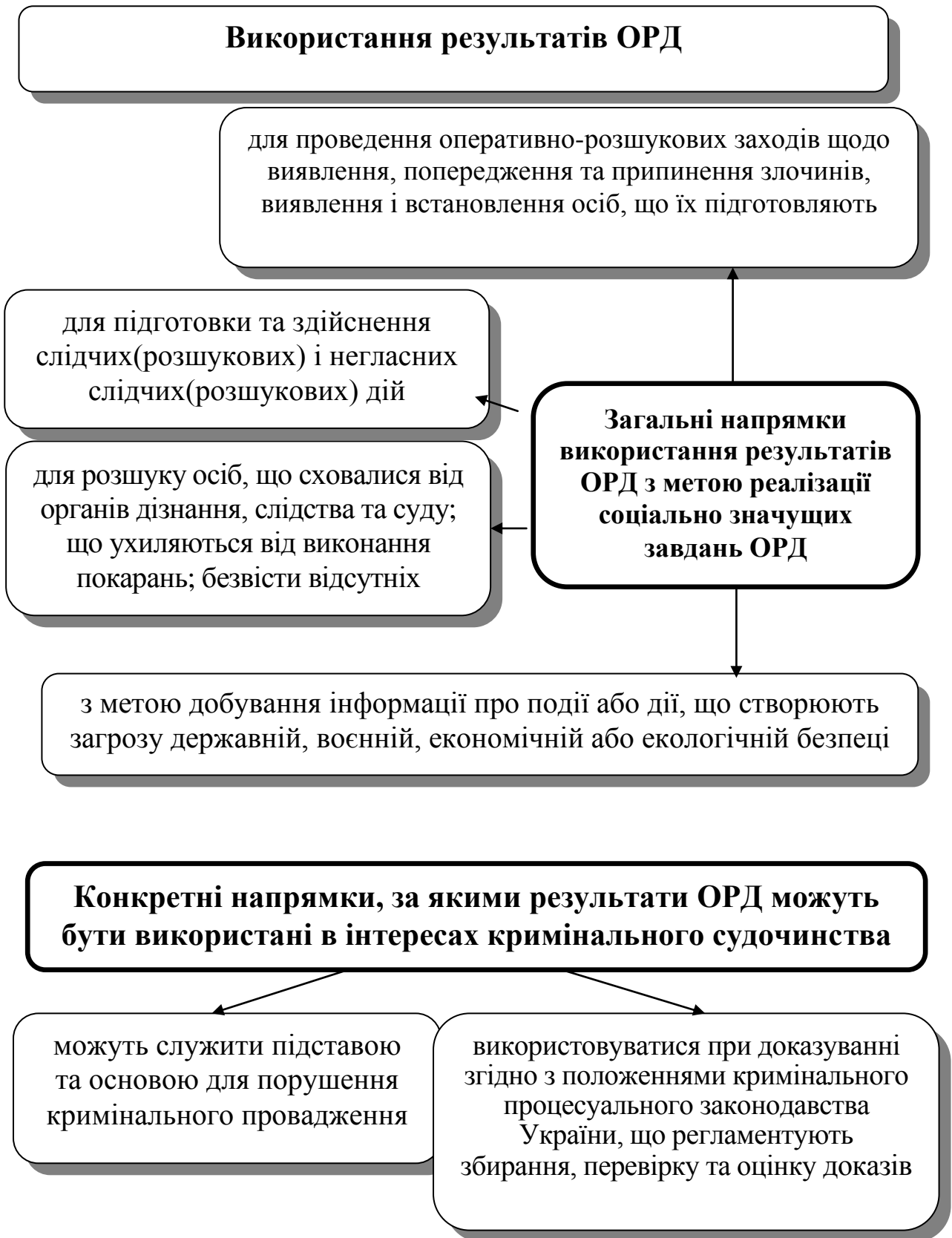

Схема 3.4.2. Напрямки використання результатів оперативно-розшукової діяльності

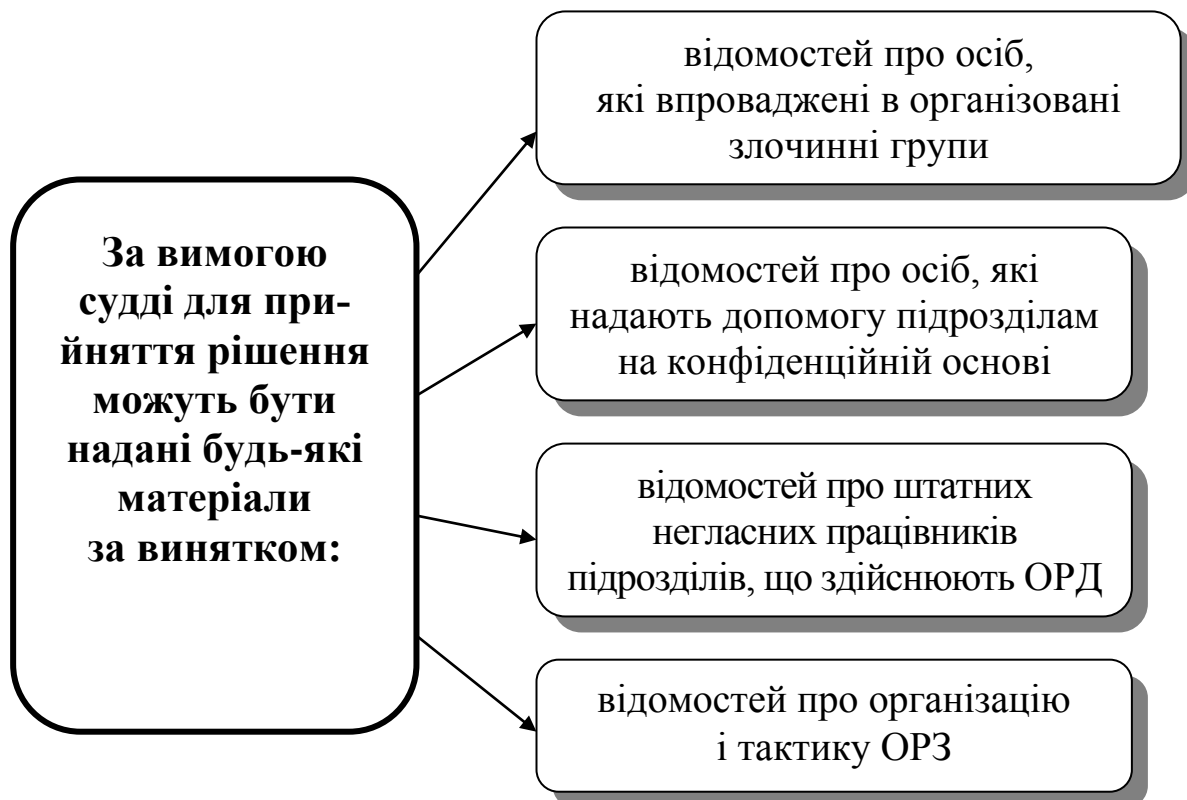

Схема 3.4.3. Матеріали оперативно-розшукової діяльності, що не можуть надаватися судді

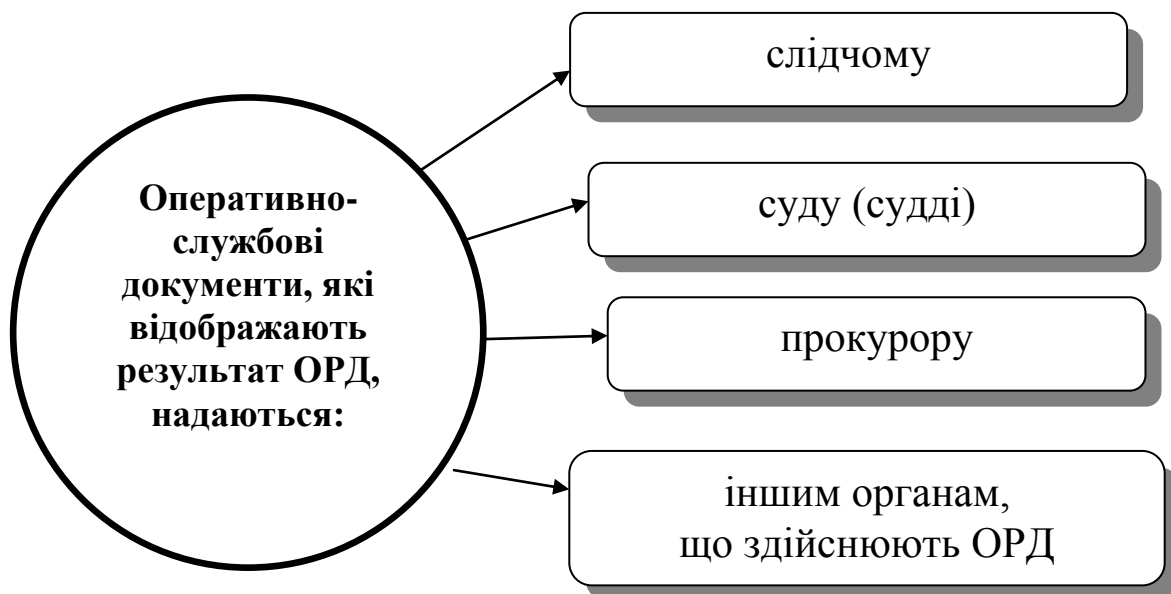

Схема 3.4.4. Органи та особи, яким надаються матеріали ОРС

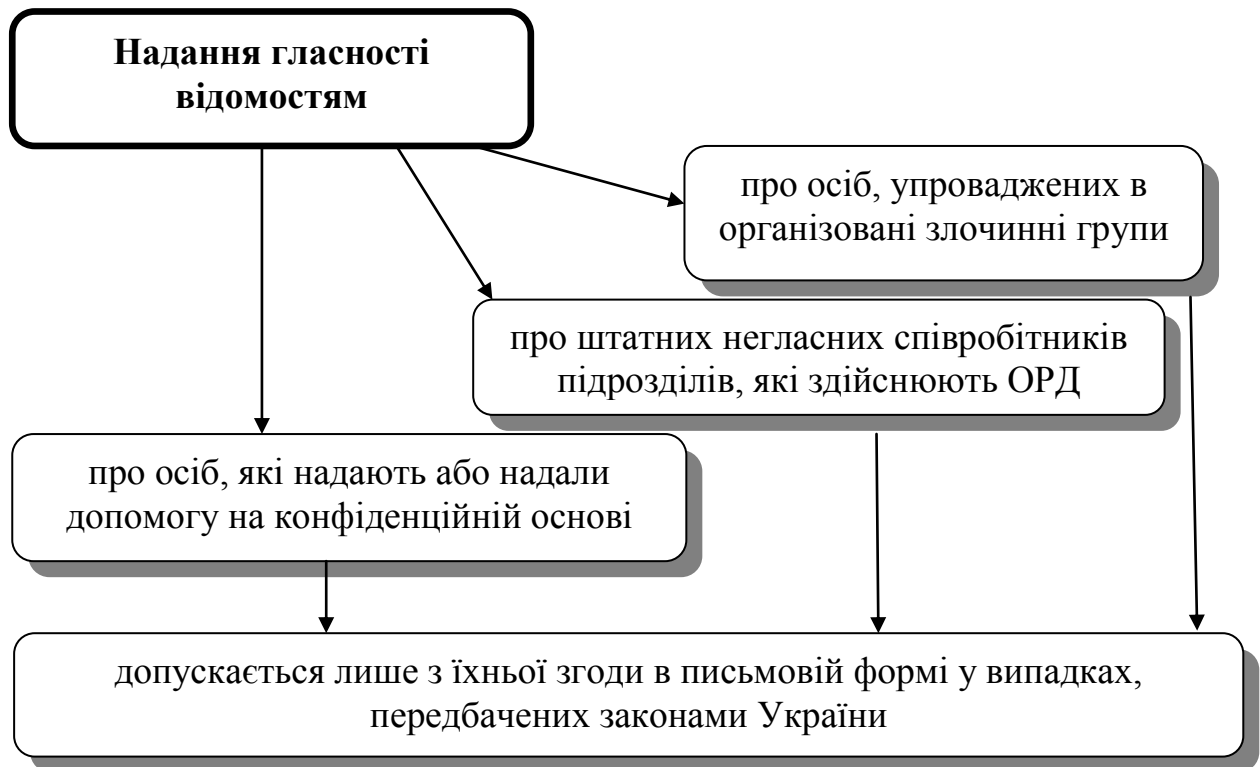

Схема 3.4.5. Порядок легалізації матеріалів ОРД

Схема 3.4.6. Правова форма результату ОРЗ

Схема 3.4.7. Способи отримання результатів ОРЗ особою, яка проводить дізнання, слідчим, прокурором і судом

Захист відомостей про підрозділи, що здійснюють ОРД

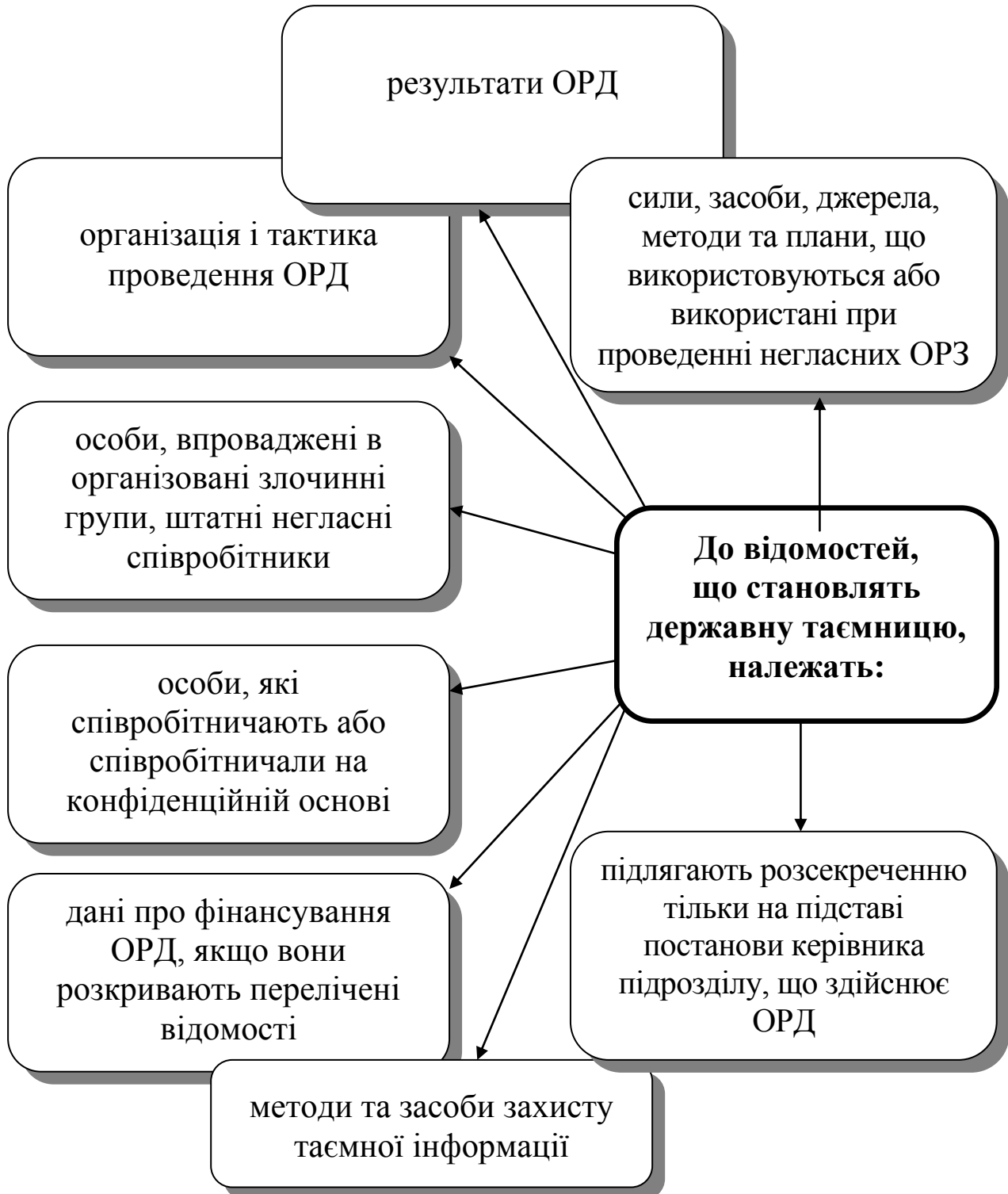

Схема 3.4.8. Захист відомостей про підрозділи, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність

Контрольні запитання для самоперевірки знань

1. Перелік об'єктів оперативно-розшукової діяльності.
2. Поняття та перелік підстав здійснення оперативно-розшукової діяльності.
3. Класифікація об'єктів, щодо яких діють підстави здійснення оперативно-розшукової діяльності.
4. Формалізація підстав на проведення оперативно-розшукової діяльності.
5. Види підстав проведення оперативно-розшукових заходів.
6. Посадові особи, уповноважені затверджувати оперативно-розшукову справу.
7. Перелік органів, що здійснюють контроль за оперативно-розшуковою діяльністю.
8. Підстави, зміст та порядок заведення оперативно-розшукових справ.
9. Перелік підстав проведення ОРД без заведення оперативно-розшукової справи.
10. Гарантії захисту прав і свобод людини при здійсненні оперативно-розшукової діяльності.
11. Відповідальність та обов'язки працівників оперативних підрозділів при застосуванні оперативно-розшукових заходів.
12. Механізм поновлення прав і свобод, порушених під час проведення ОРД.
13. Законодавчі обмеження способів отримання інформації.
14. Обмеження та умови передачі оперативної інформації суб'єктам кримінального процесу.
15. Гарантії поновлення прав і свобод, порушених під час проведення ОРД.
16. Перелік обмежень передачі і розголошення результатів оперативно-розшукової діяльності.
17. Законодавчі умови невідкладного здійснення заходів, пов'язаних з тимчасовим обмеженням прав людини.
18. Випадки ведення оперативно-розшукових справ.
19. Строки ведення оперативно-розшукових справ.
20. Порядок обчислення строків ведення оперативно-розшукових справ.
21. Перелік підстав закриття оперативно-розшукових справ.
22. Перелік напрямків використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності.
23. Умови, що виключають передачу матеріалів ОРД судді.
24. Порядок легалізації матеріалів ОРД.
25. Способи отримання результатів ОРЗ особою, яка проводить дізнання, слідчим, прокурором і судом.
26. Перелік засобів реалізації результатів ОРЗ у кримінальному судочинстві.
27. Визначений чинним законодавством механізм захисту відомостей про підрозділи, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність.

Розділ 4. СПРИЯННЯ ЗДІЙСНЕННЮ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

4.1. ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ СПРИЯННЯ ЗДІЙСНЕННЮ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

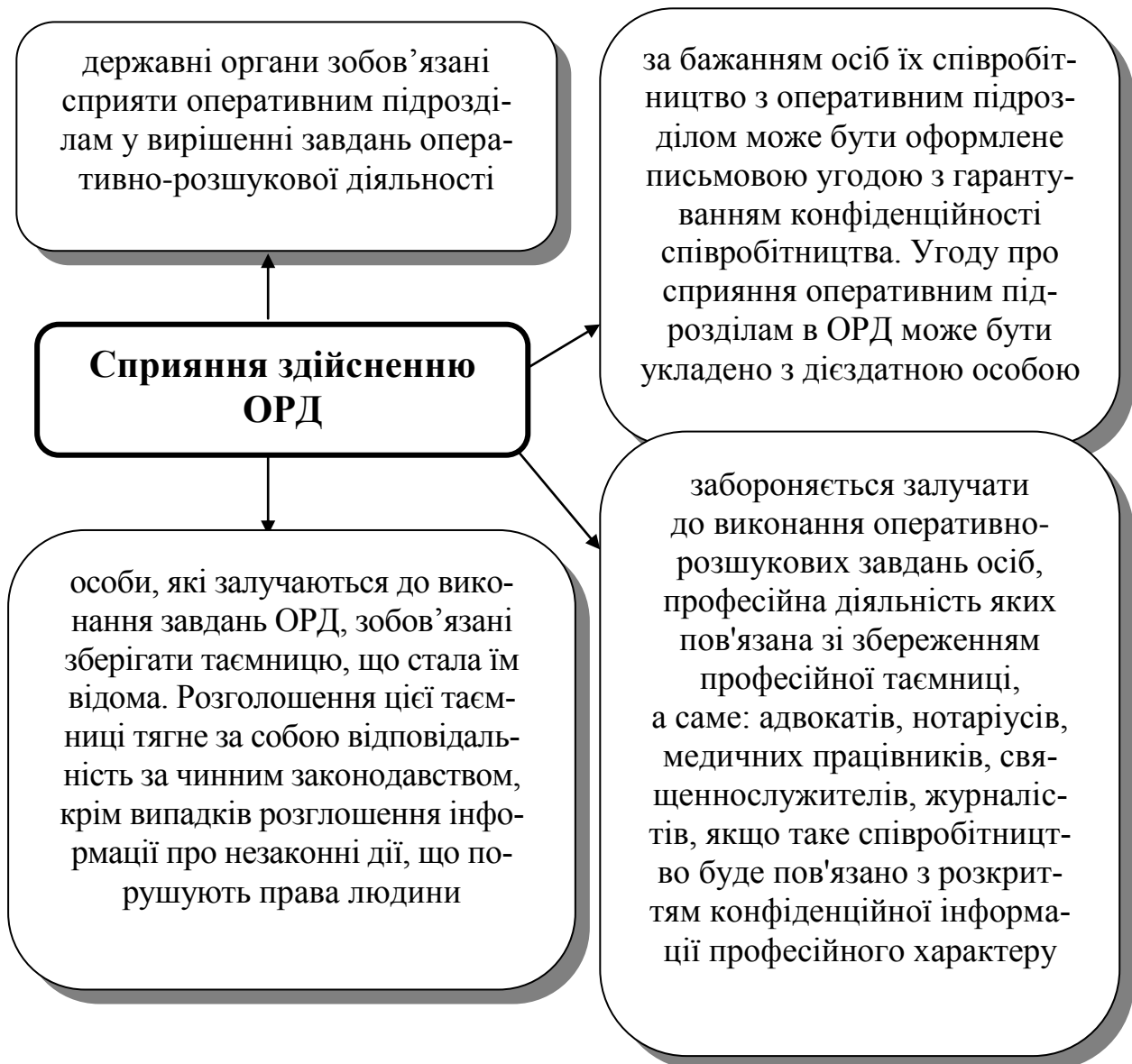

Схема 4.1.1. Порядок сприяння здійсненню оперативно-розшукової діяльності

Схема 4.1.2. Суб'єкти сприяння у здійсненні оперативно-розшукової діяльності

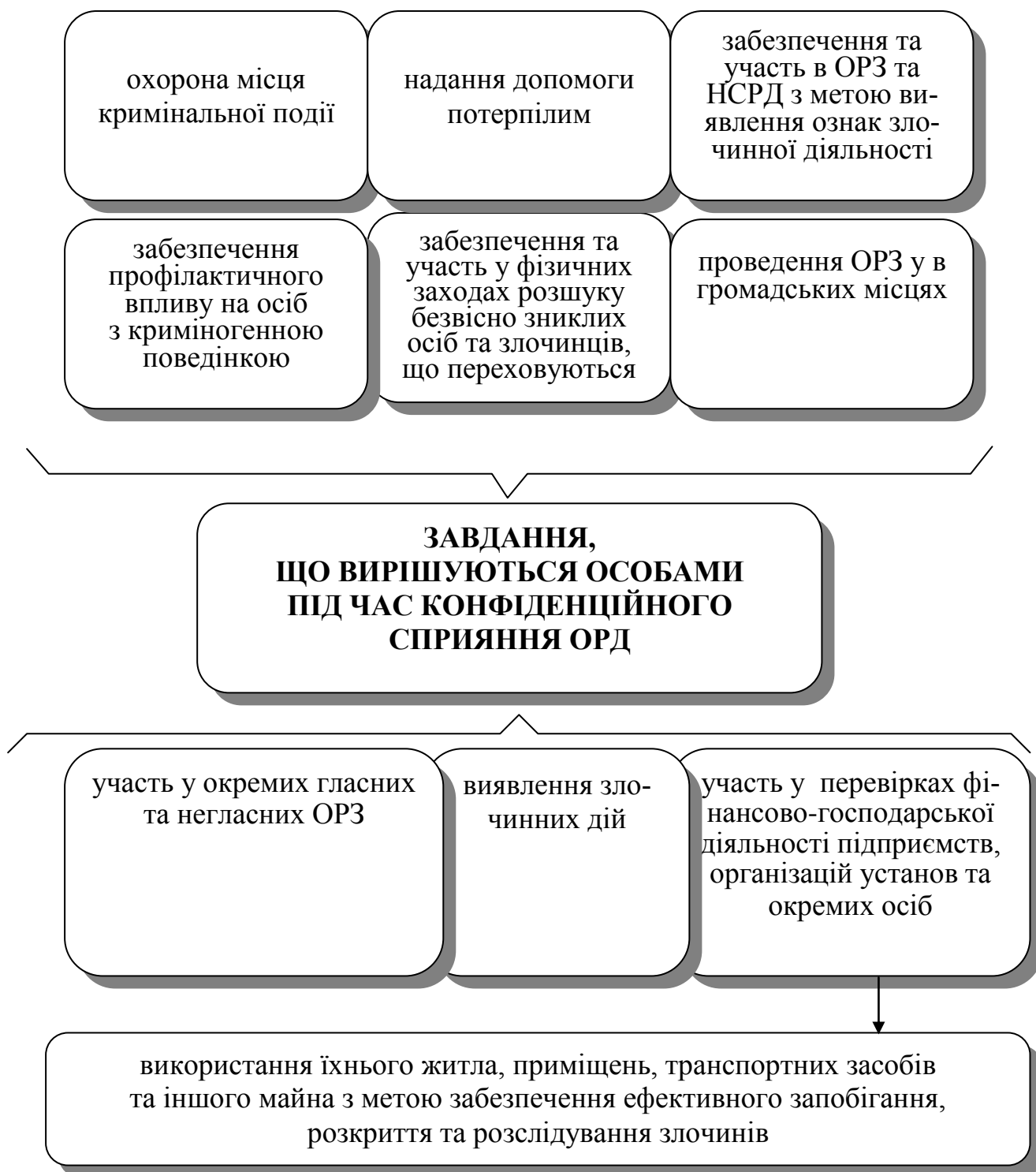

Схема 4.1.3. Завдання конфіденційного сприяння ОРД

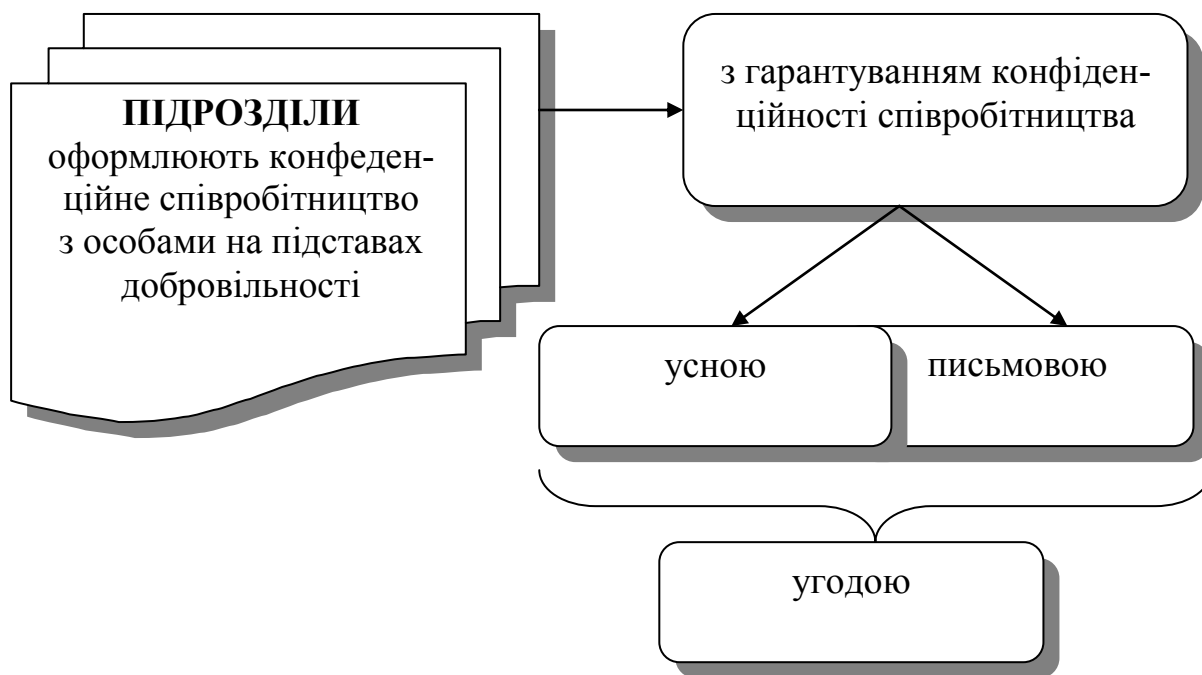

Схема 4.1.4. Умови конфіденційного сприяння ОРД

Схема 4.1.5. Умови залучення до сприяння ОРД особи, яка вчинила протиправне діяння

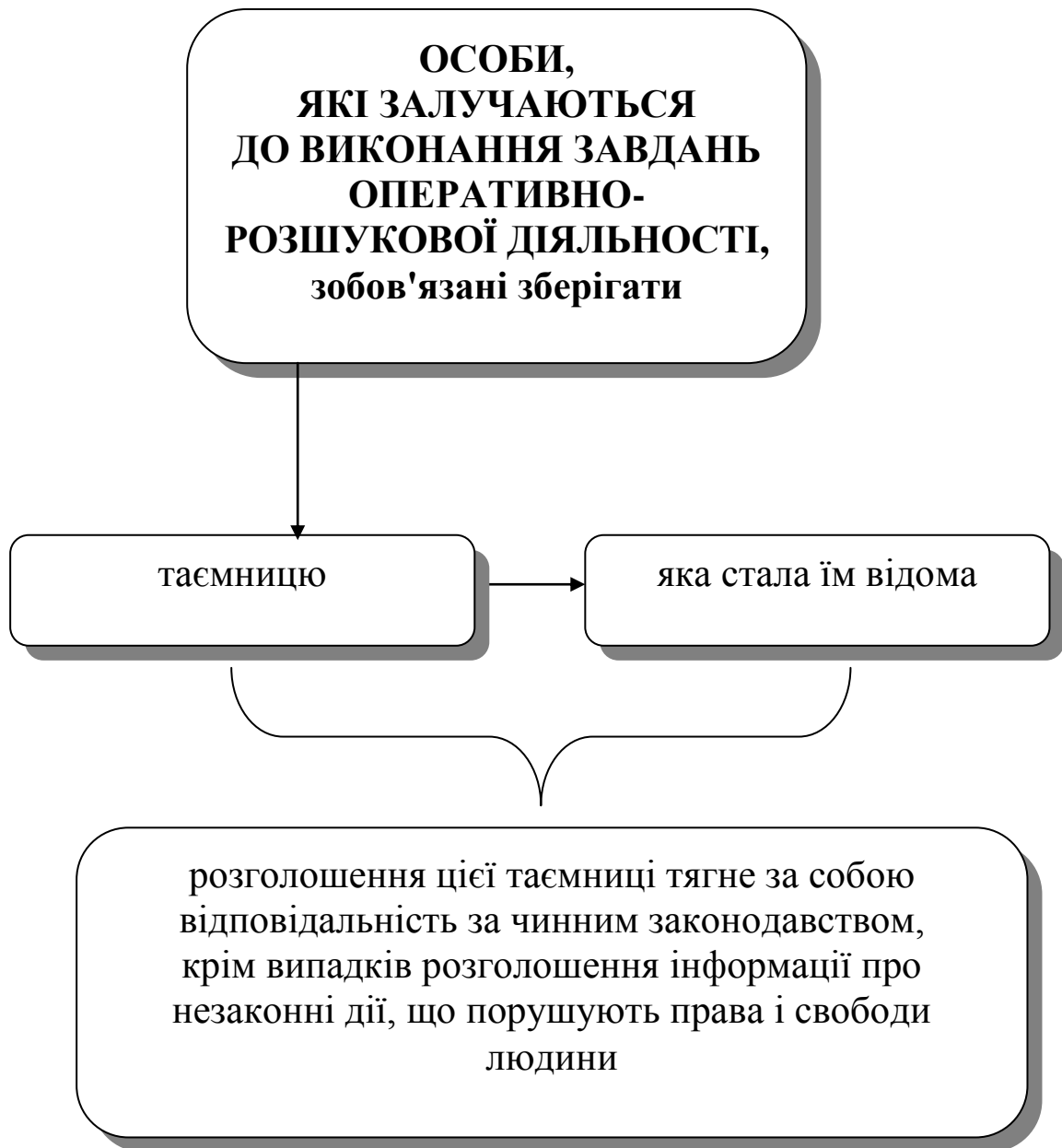

Схема 4.1.6. Умови зберігання конфіденційності інформації особами, які залучаються до виконання завдань ОРД

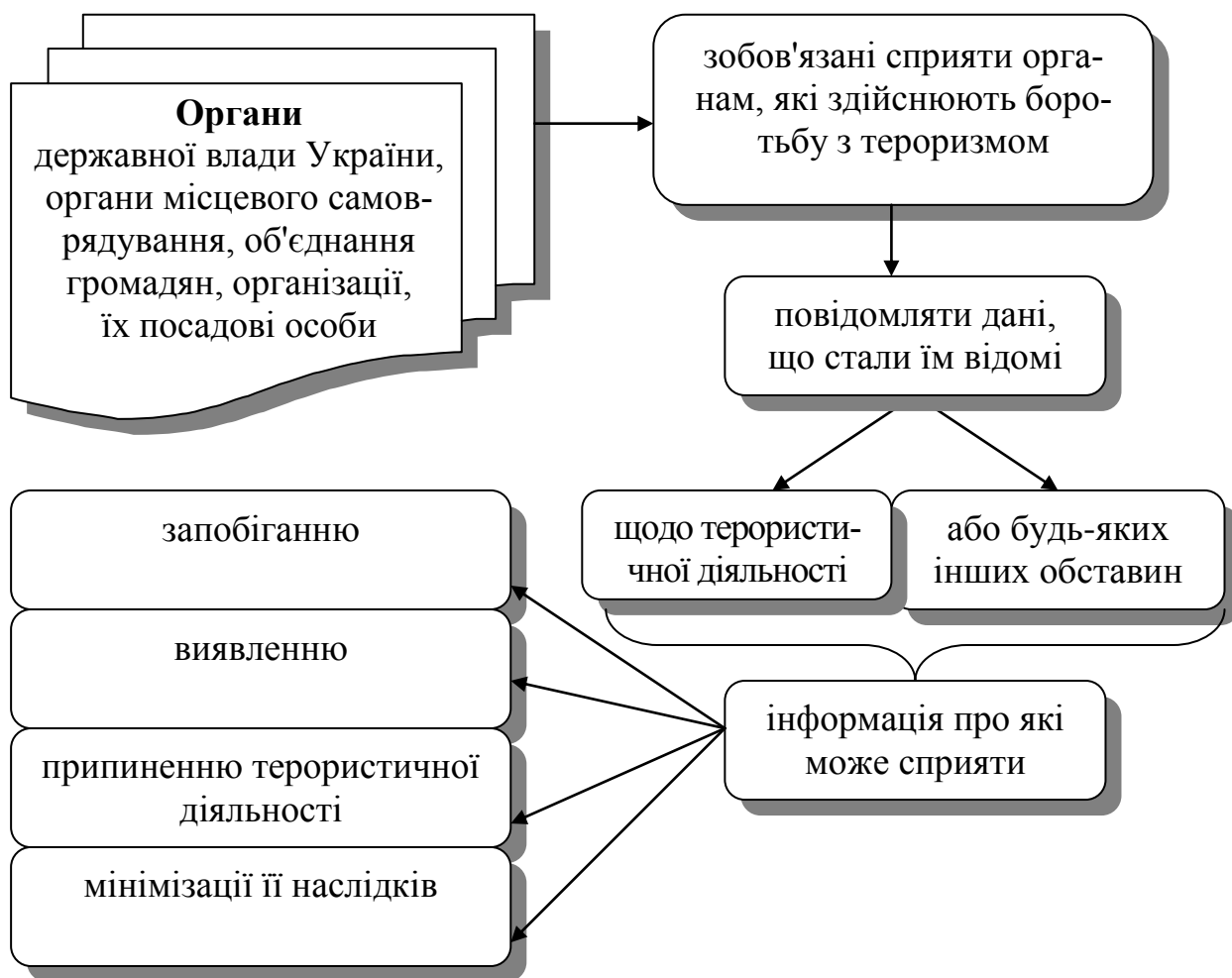

Схема 4.1.7. Сприяння органам, які здійснюють боротьбу з тероризмом

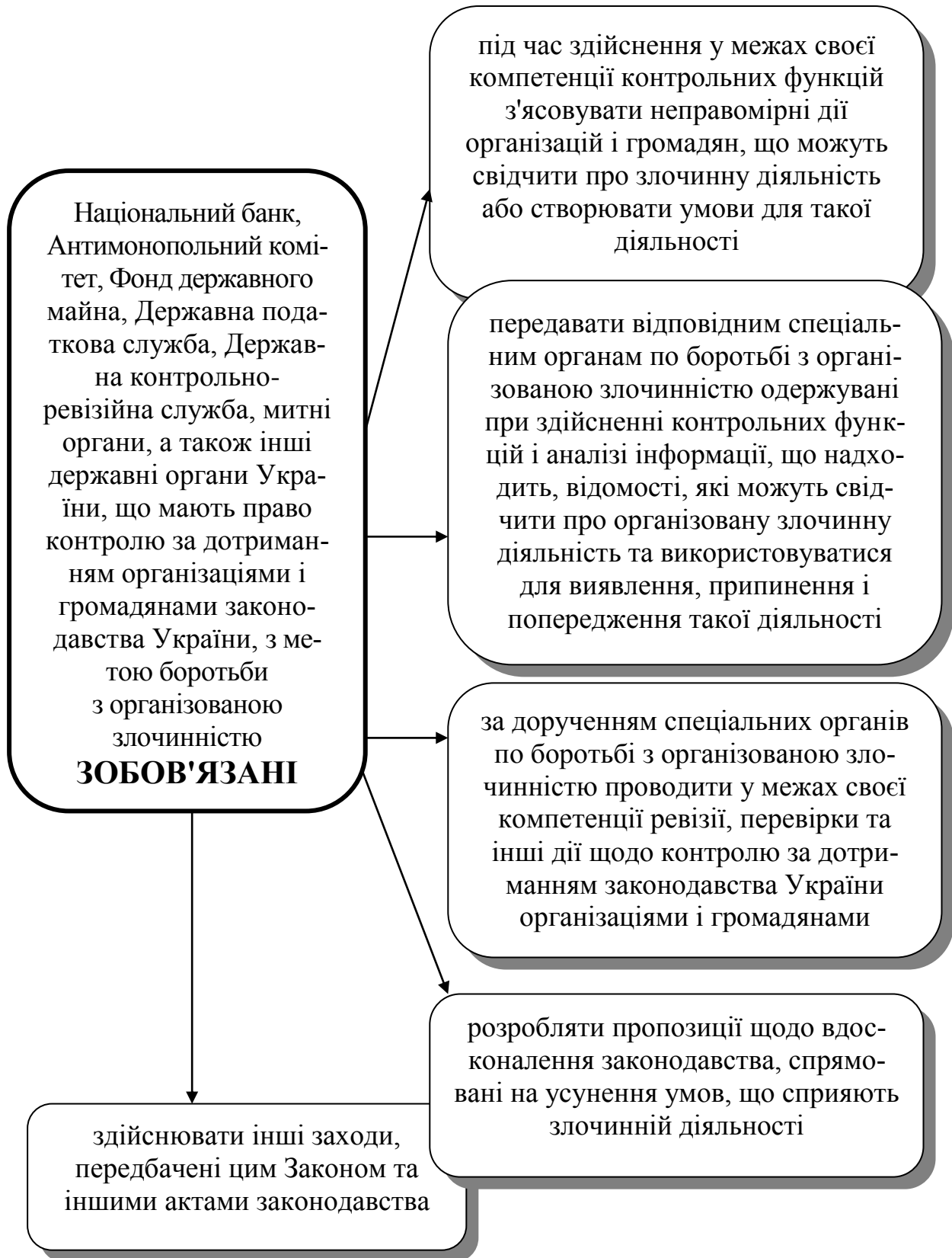

Схема 4.1.8. Обов'язки державних органів щодо сприяння боротьбі з організованою злочинністю

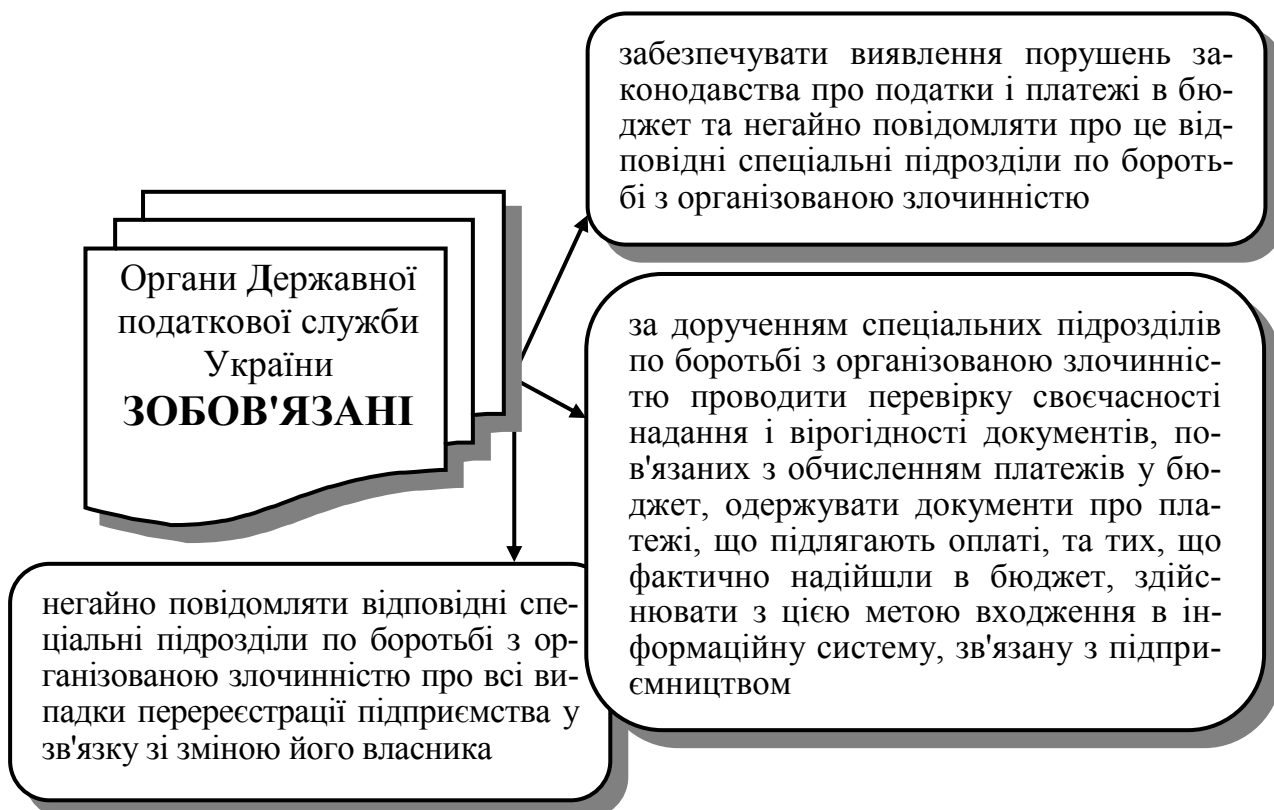

Схема 4.1.9. Обов'язки Державної податкової служби України щодо сприяння боротьбі з організованою злочинністю

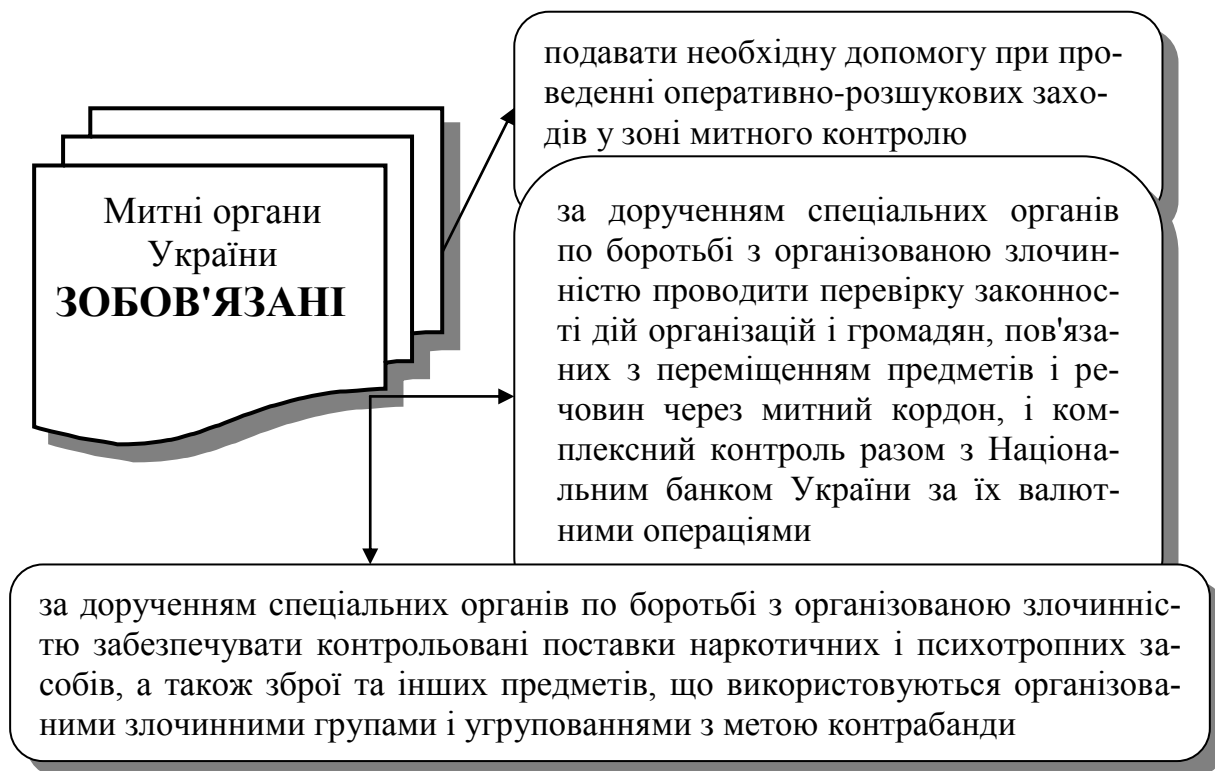
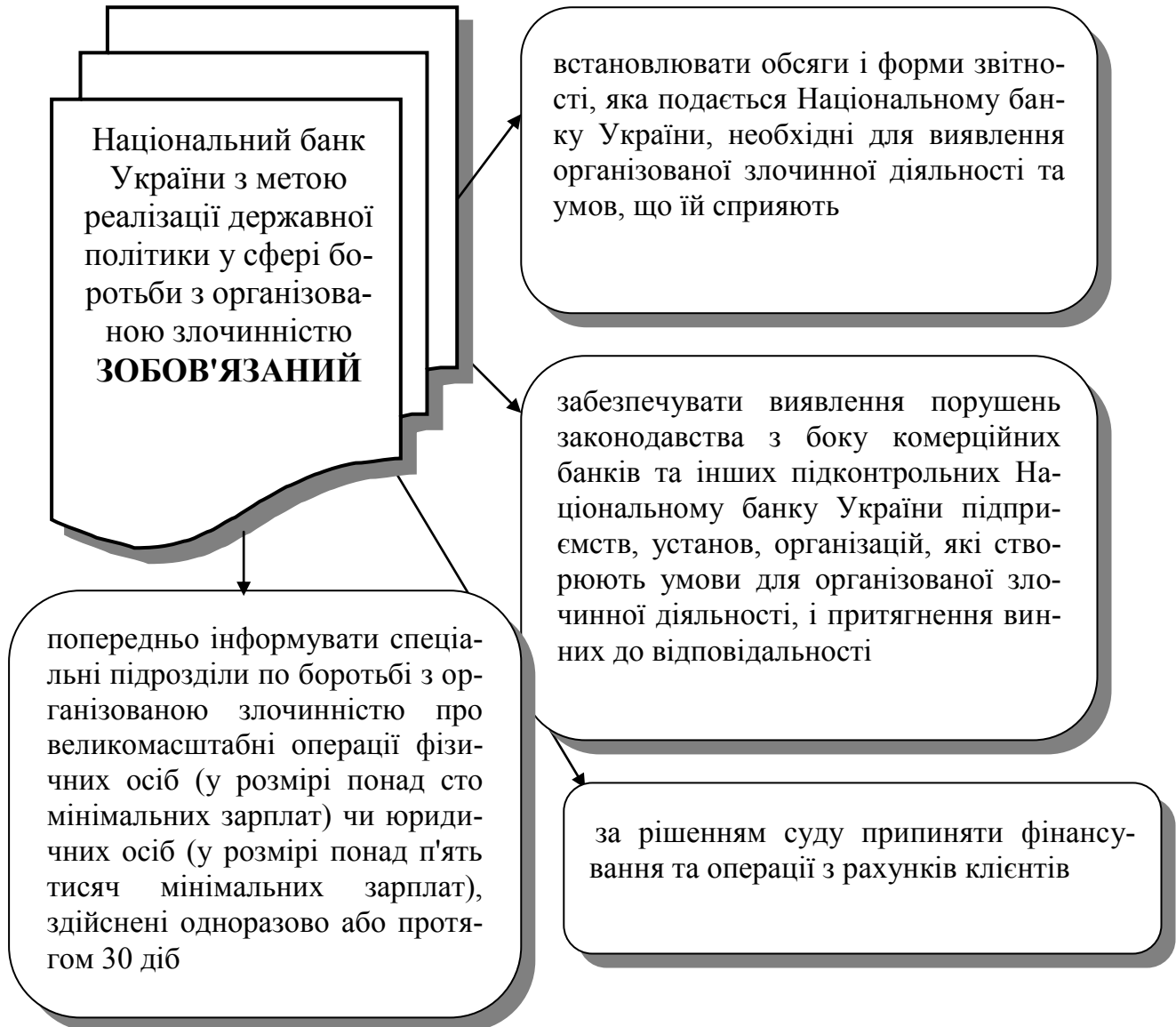

Схема 4.1.10. Обов'язки митних органів України щодо сприяння боротьбі з організованою злочинністю

Схема 4.1.11. Обов'язки Національного банку України щодо сприяння з метою реалізації державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю

4.2. СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАЦІВНИКІВ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ

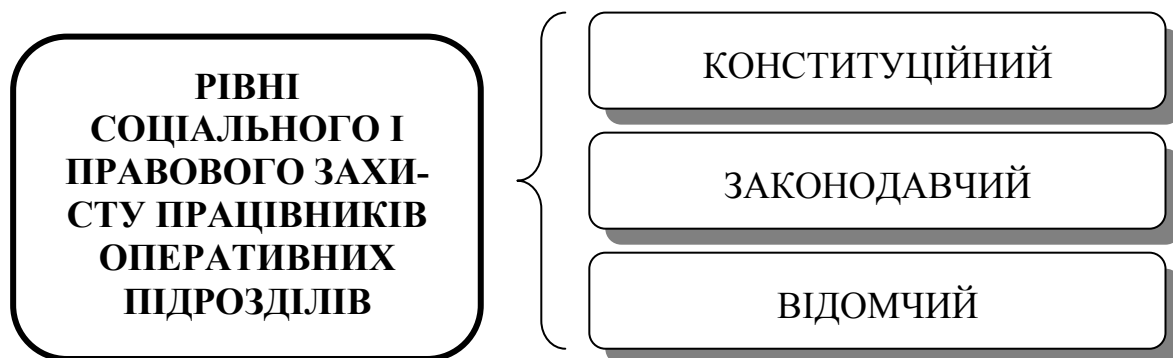

Схема 4.2.1. Рівні соціально-правового захисту працівників оперативних підрозділів

Схема 4.2.2. Конституційні гарантії прав працівників оперативних підрозділів

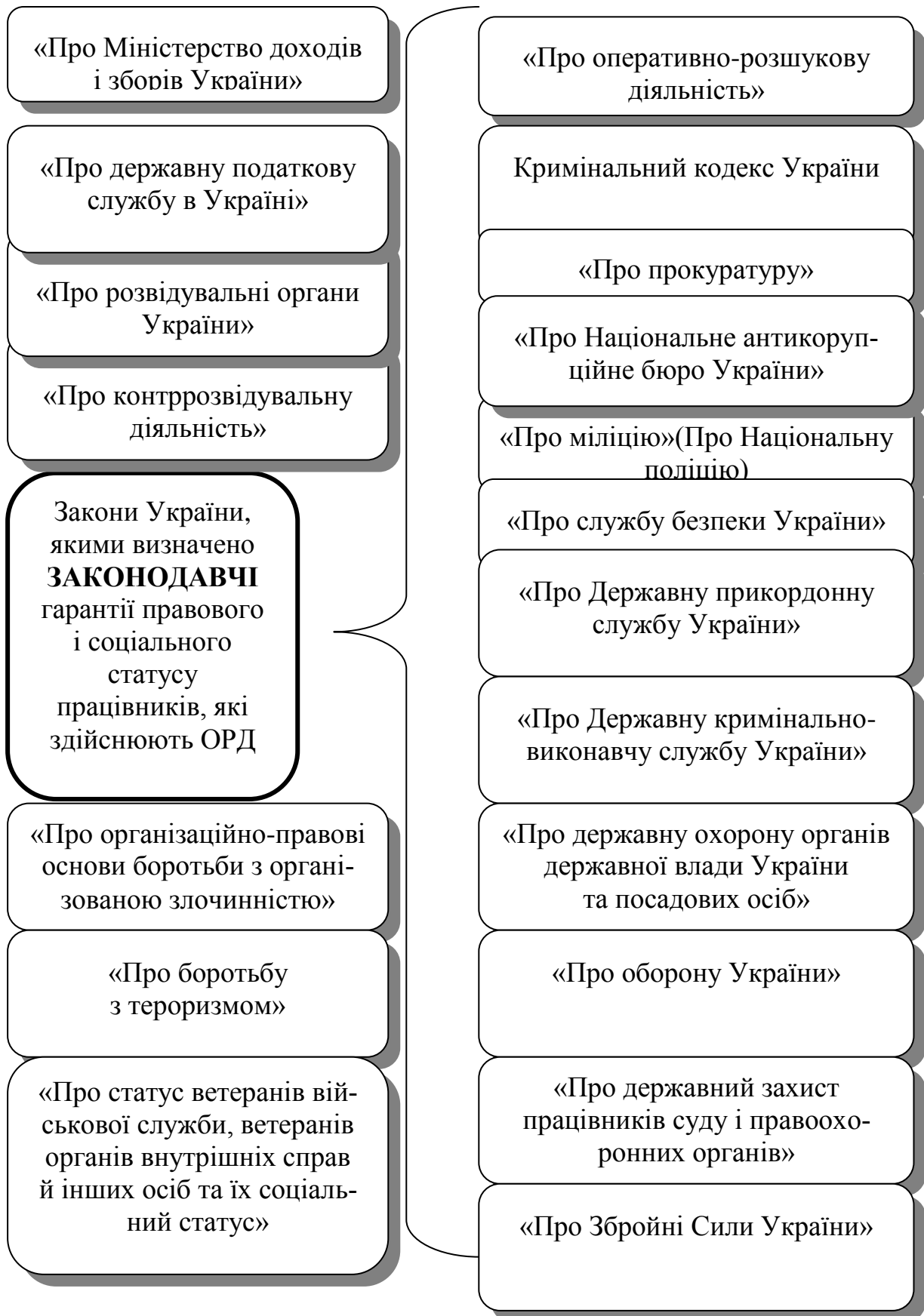

Схема 4.2.3. Законодавчий рівень соціально-правового захисту працівників оперативних підрозділів

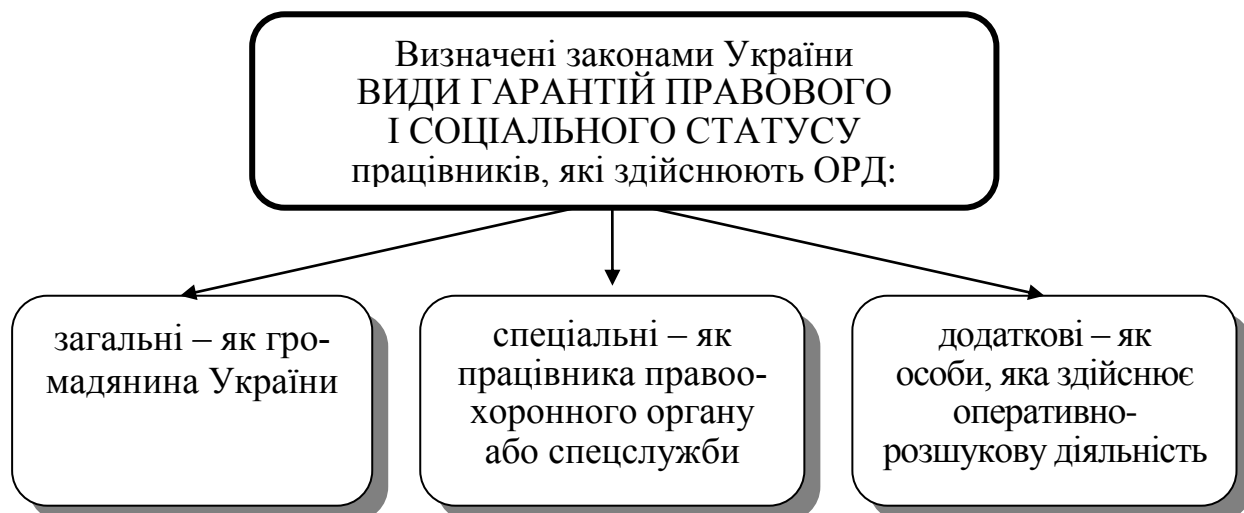

Схема 4.2.4. Класифікація гарантій соціально-правового захисту працівників оперативних підрозділів

Схема 4.2.5. Механізм соціально-правового захисту працівників оперативних підрозділів

Схема 4.2.6. Особливості відповідальності працівника оперативного підрозділу

Схема 4.2.7. Захист відомостей щодо працівників оперативних підрозділів

4.3. СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ОСОБИ, ЯКА ЗАЛУЧАЄТЬСЯ ДО ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

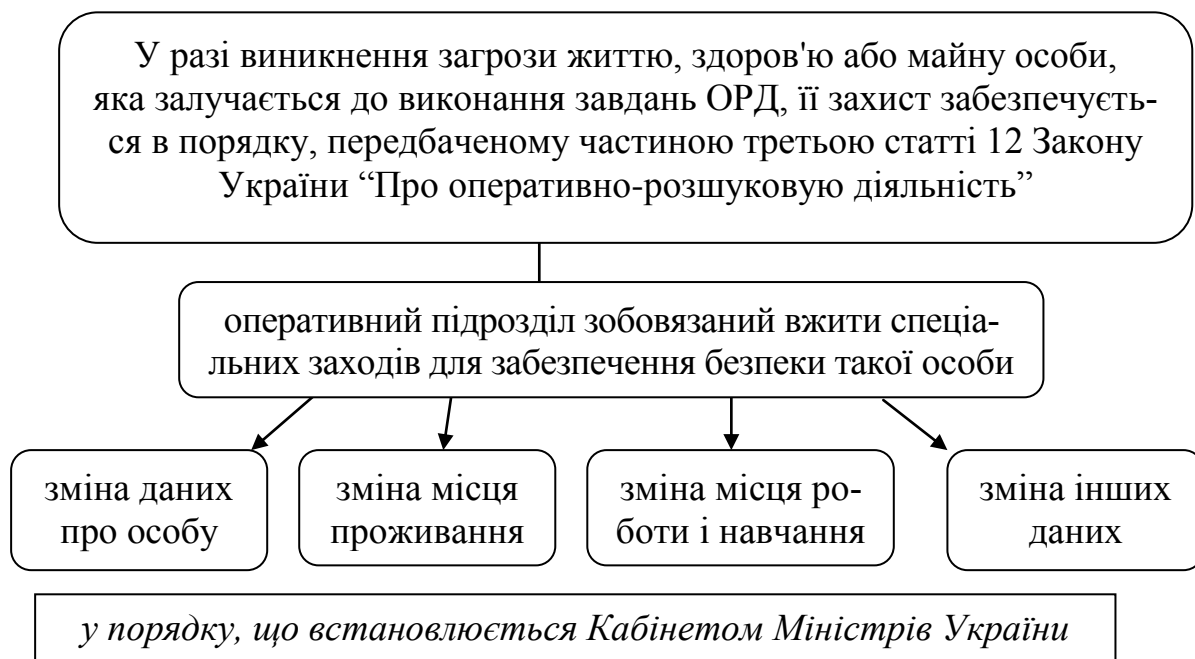

Схема 4.3.1. Механізм соціально-правового захисту осіб, які залучаються до негласного співробітництва для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності

Схема 4.3.2. Соціальний і правовий захист осіб, які залучаються до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності

Схема 4.3.3. Державний захист особи, яка залучається до виконання завдань ОРД

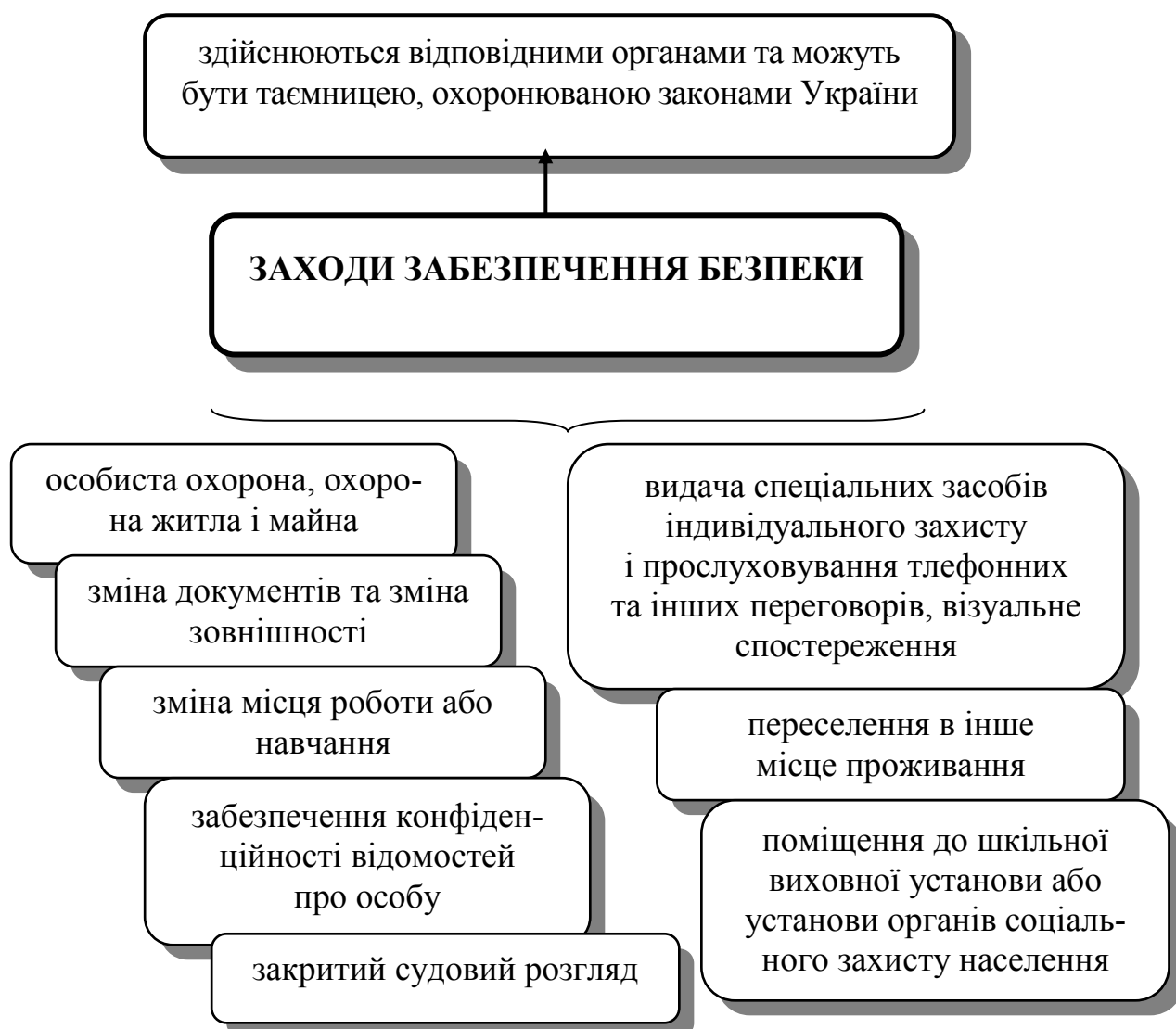

Схема 4.3.4. Заходи забезпечення безпеки особи, яка залучається до виконання завдань ОРД

Контрольні запитання для самоперевірки знань

1. Порядок сприяння здійсненню оперативно-розшукової діяльності, визначений законодавством.
2. Суб'єкти сприяння в здійсненні оперативно-розшукової діяльності.
3. Завдання конфіденційного сприяння ОРД.
4. Умови конфіденційного сприяння ОРД.
5. Умови залучення до сприяння ОРД особи, яка вчинила протиправне діяння.
6. Законодавчі умови зберігання конфіденційності інформації особами, які залучаються до виконання завдань ОРД.
7. Форми сприяння ОРД державними органами, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами, організаціями і посадовими особами.
8. Визначений законодавством України механізм сприяння органам, які здійснюють боротьбу з тероризмом.
9. Обов'язки державних органів щодо сприяння боротьбі з організованою злочинністю.
10. Перелік рівнів соціально-правового захисту працівників оперативних підрозділів.
11. Конституційні гарантії прав працівників оперативних підрозділів.
12. Зміст законодавчого рівня соціально-правового захисту працівників оперативних підрозділів.
13. Класифікація гарантій соціально-правового захисту працівників оперативних підрозділів.
14. Зміст механізму соціально-правового захисту працівників оперативних підрозділів.
15. Механізм соціально-правового захисту осіб, які залучаються до негласного співробітництва для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності.
16. Перелік заходів забезпечення безпеки особи, яка залучається до виконання завдань ОРД.

Розділ 5. КОНТРОЛЬ ЗА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

5.1. ПРОКУРОРСЬКИЙ НАГЛЯД ЗА ДОТРИМАННЯМ ЗАКОННОСТІ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

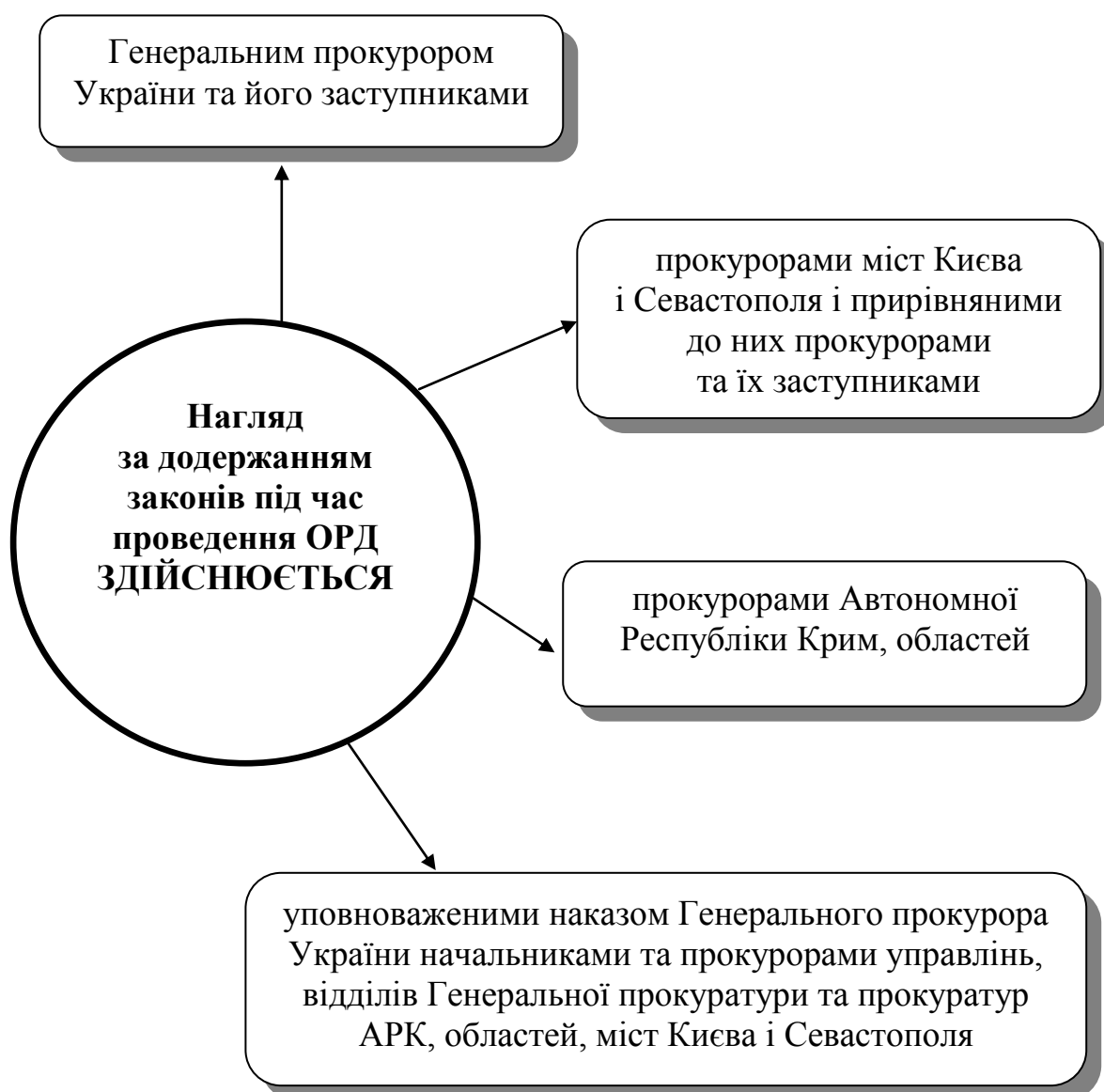

Схема 5.1.1. Нагляд за дотриманням законів під час проведення оперативно-розшукових заходів

Схема 5.1.2. Компетенція прокурора щодо нагляду за дотриманням законності в оперативно-розшуковій діяльності

Схема 5.1.3. Завдання прокурорського нагляду за оперативно-розшуковою діяльністю

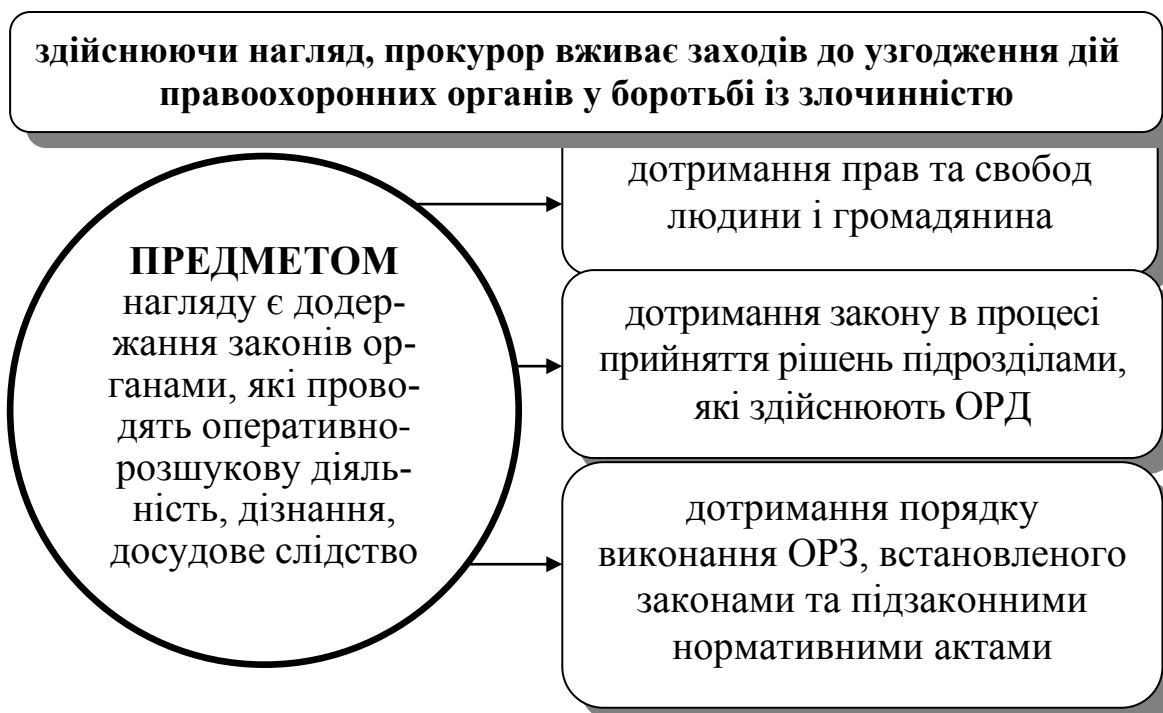

Схема 5.1.4. Зміст предмета прокурорського нагляду за оперативно-розшуковою діяльністю

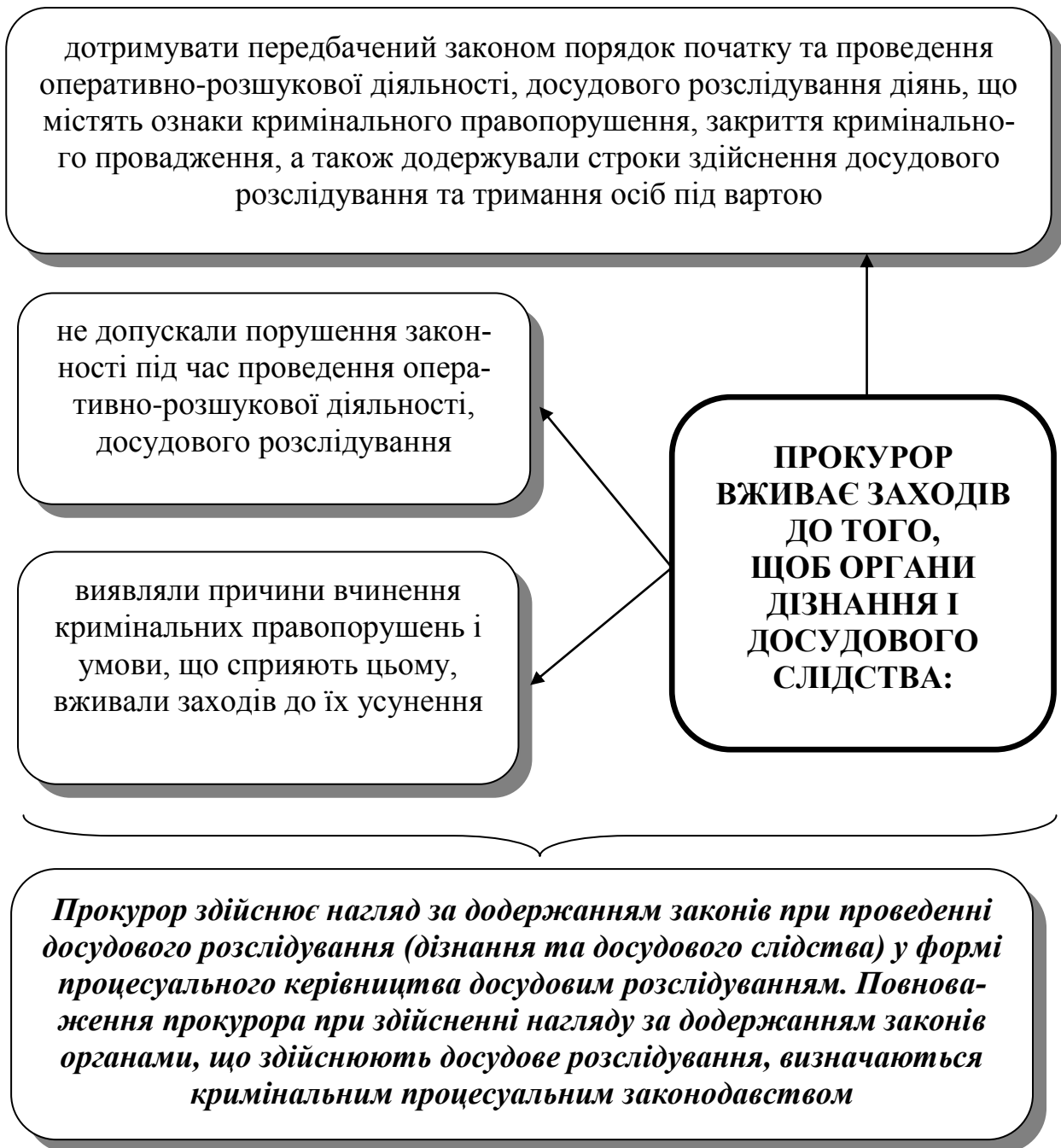

Схема 5.1.5. Нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання і досудове слівство

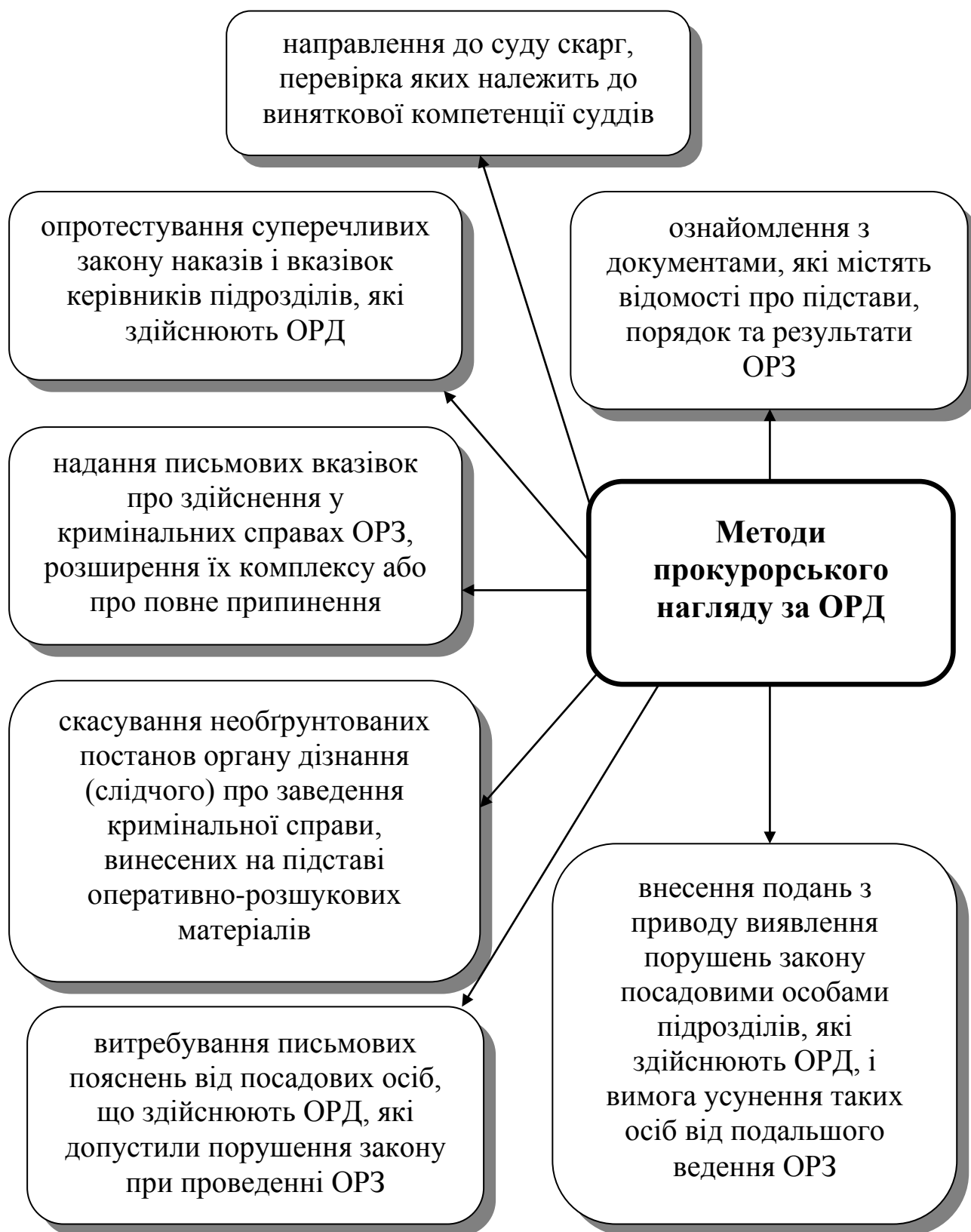

Схема 5.1.6. Методи прокурорського нагляду за оперативно-розшуковою діяльністю

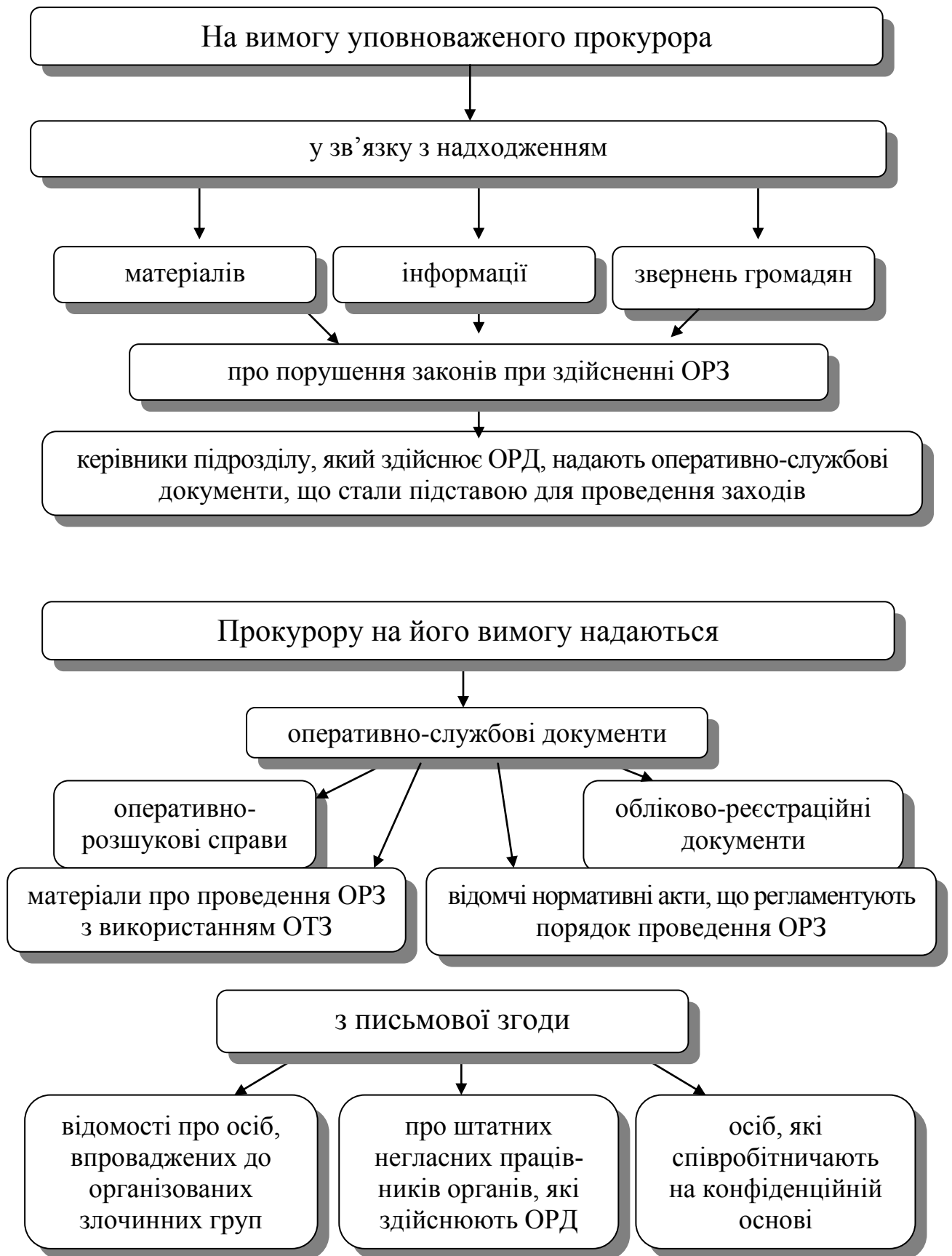

Схема 5.1.7. Матеріали оперативно-розшукової діяльності, що надаються прокурору на його вимогу

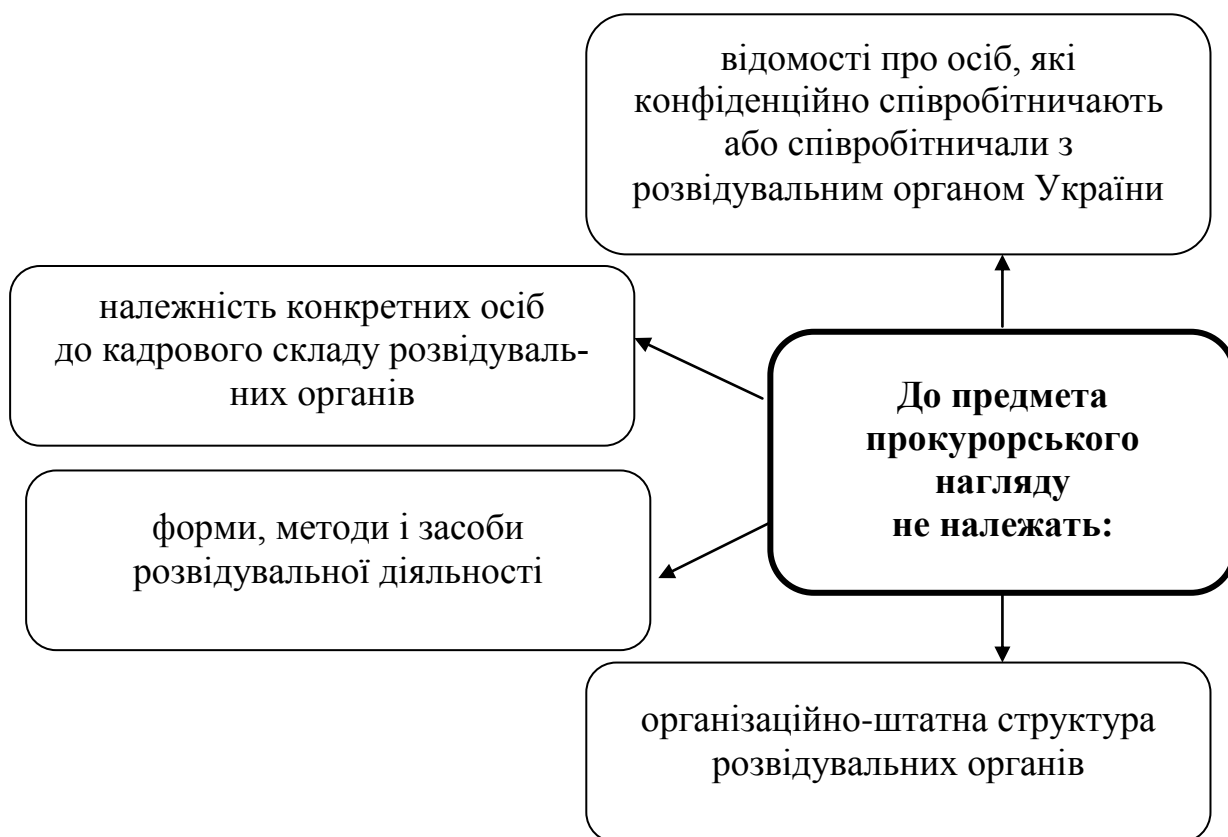

Схема 5.1.8. Дані оперативно-розшукової діяльності, що не належать до предмета прокурорського нагляду

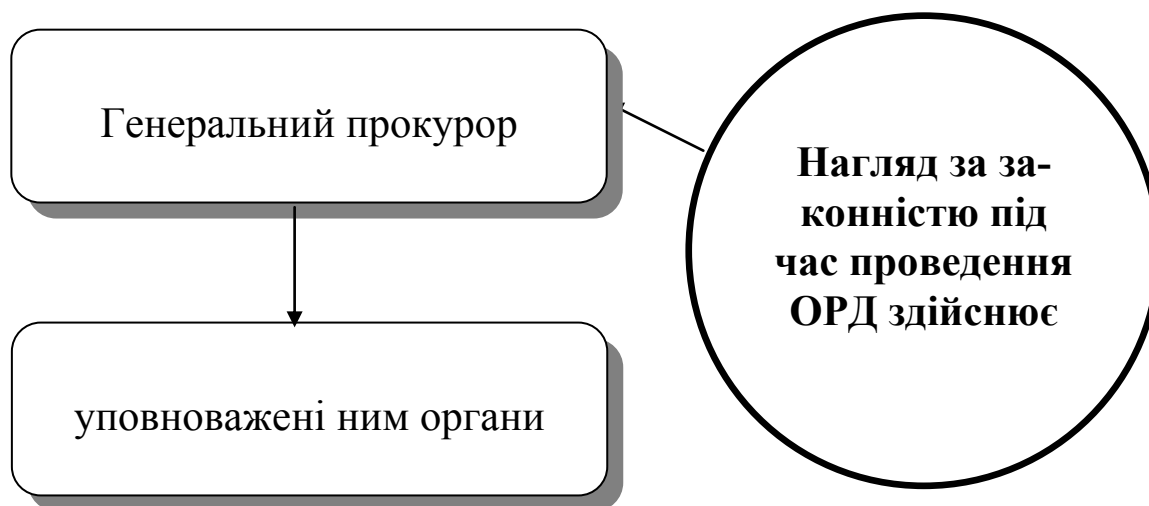

Схема 5.1.9. Органи та особи, що здійснюють контроль та нагляд за законністю під час здійснення оперативно-розшукової діяльності

5.2. ВИДИ КОНТРОЛЮ ЗА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

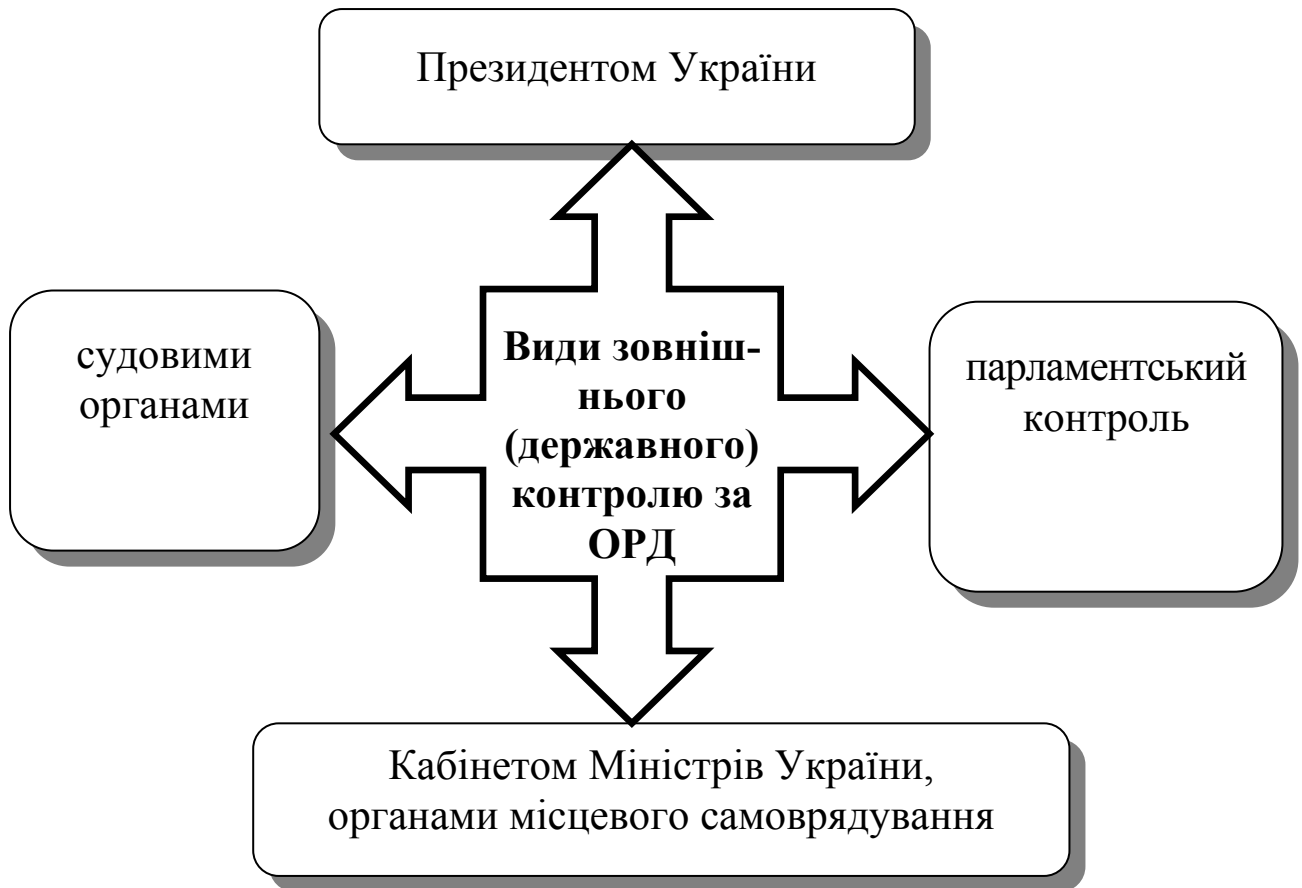

Схема 5.2.1. Види контролю за законністю під час здійснення оперативно-розшукової діяльності

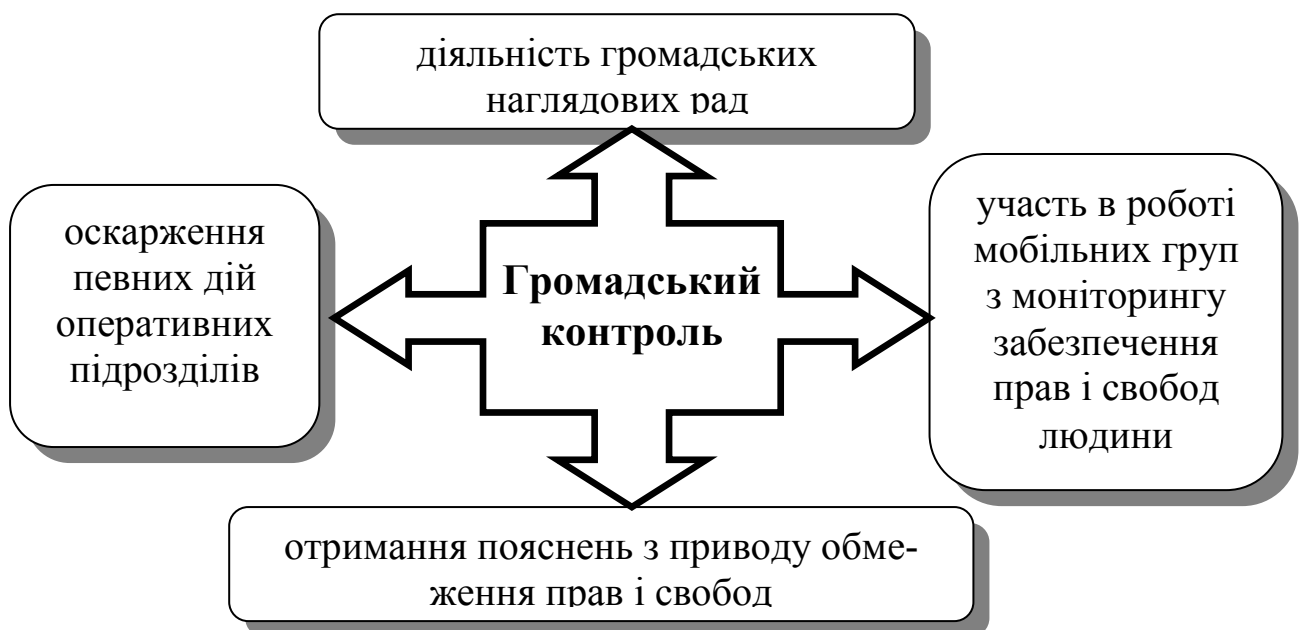

Схема 5.2.2. Зміст громадського контролю у сфері ОРД

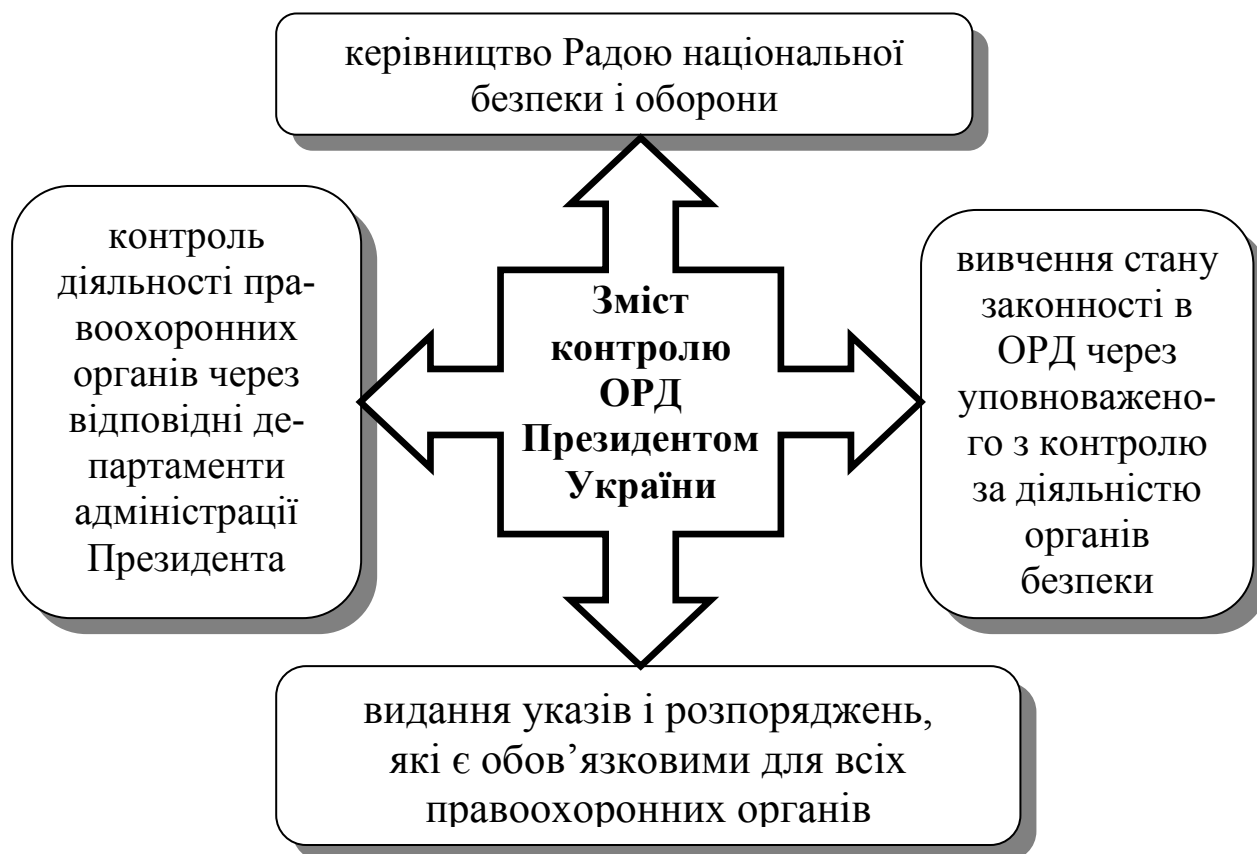

Схема 5.2.3. Контроль та нагляд за законністю під час здійснення оперативно-розшукової діяльності Президентом України

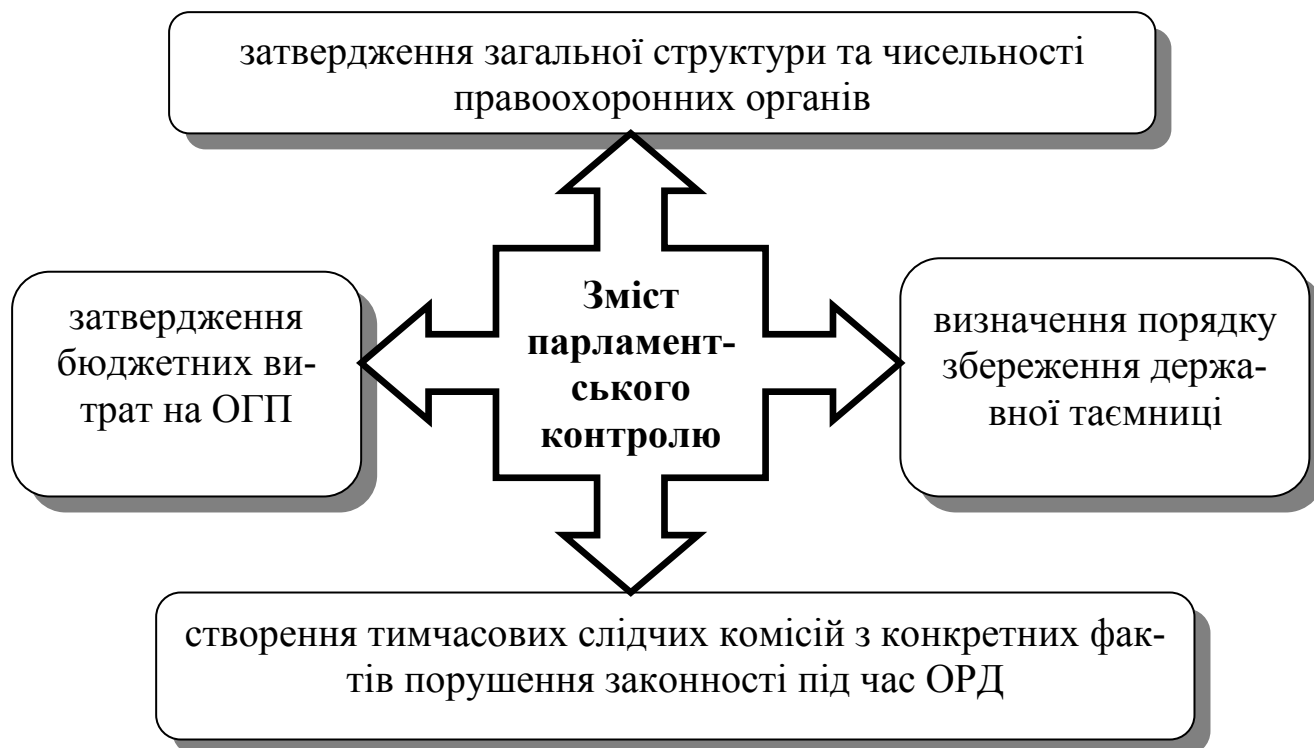

Схема 5.2.4. Зміст парламентського контролю у галузі ОРД

Схема 5.2.5. Суб'єкти, уповноважені на здійснення контролю за діяльністю підрозділів, що мають право проводити ОРД

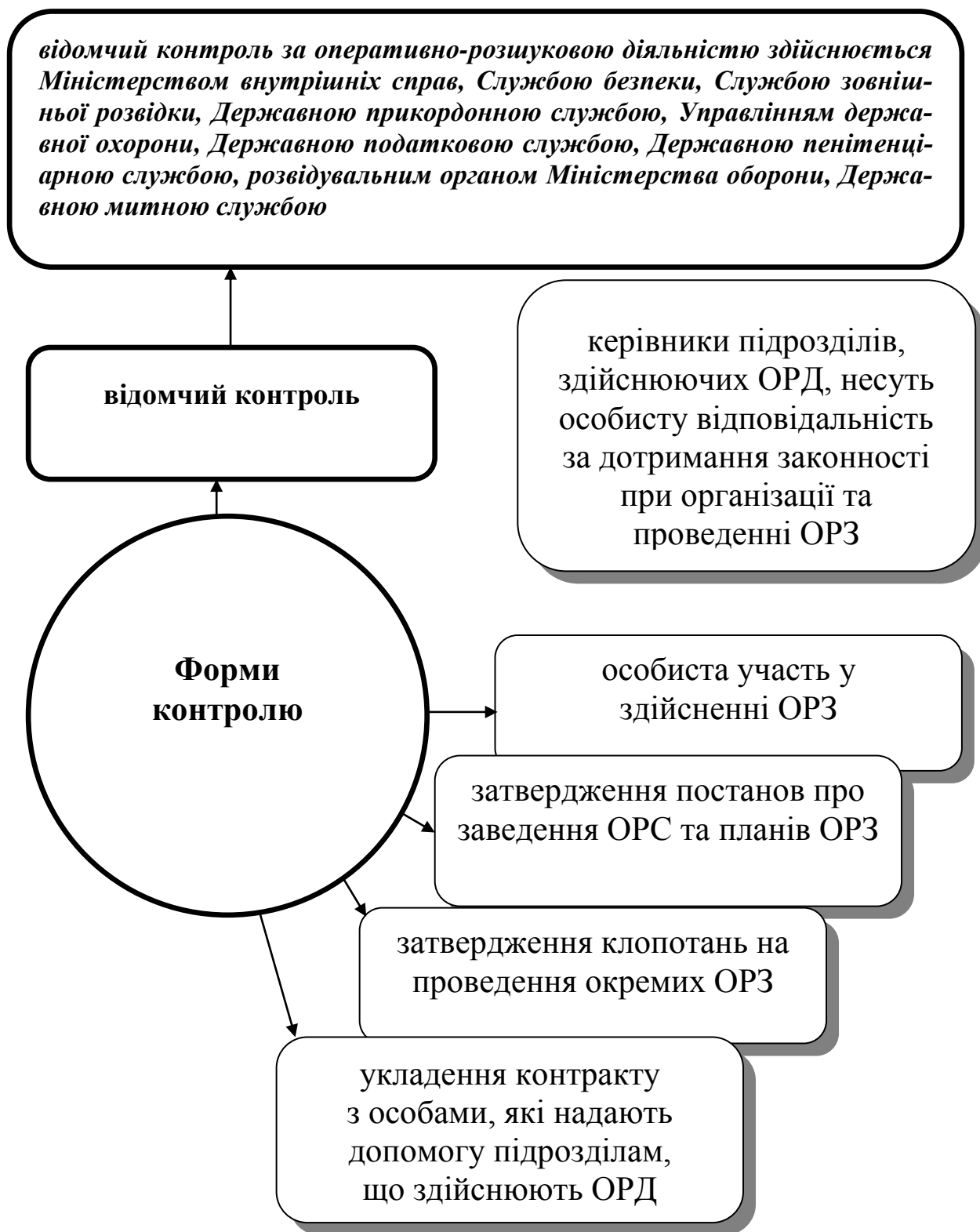

Схема 5.2.6. Поняття та форми відомчого контролю за оперативно-розшуковою діяльністю

Схема 5.2.7. Способи та мета відомчого контролю за оперативно-розшуковою діяльністю

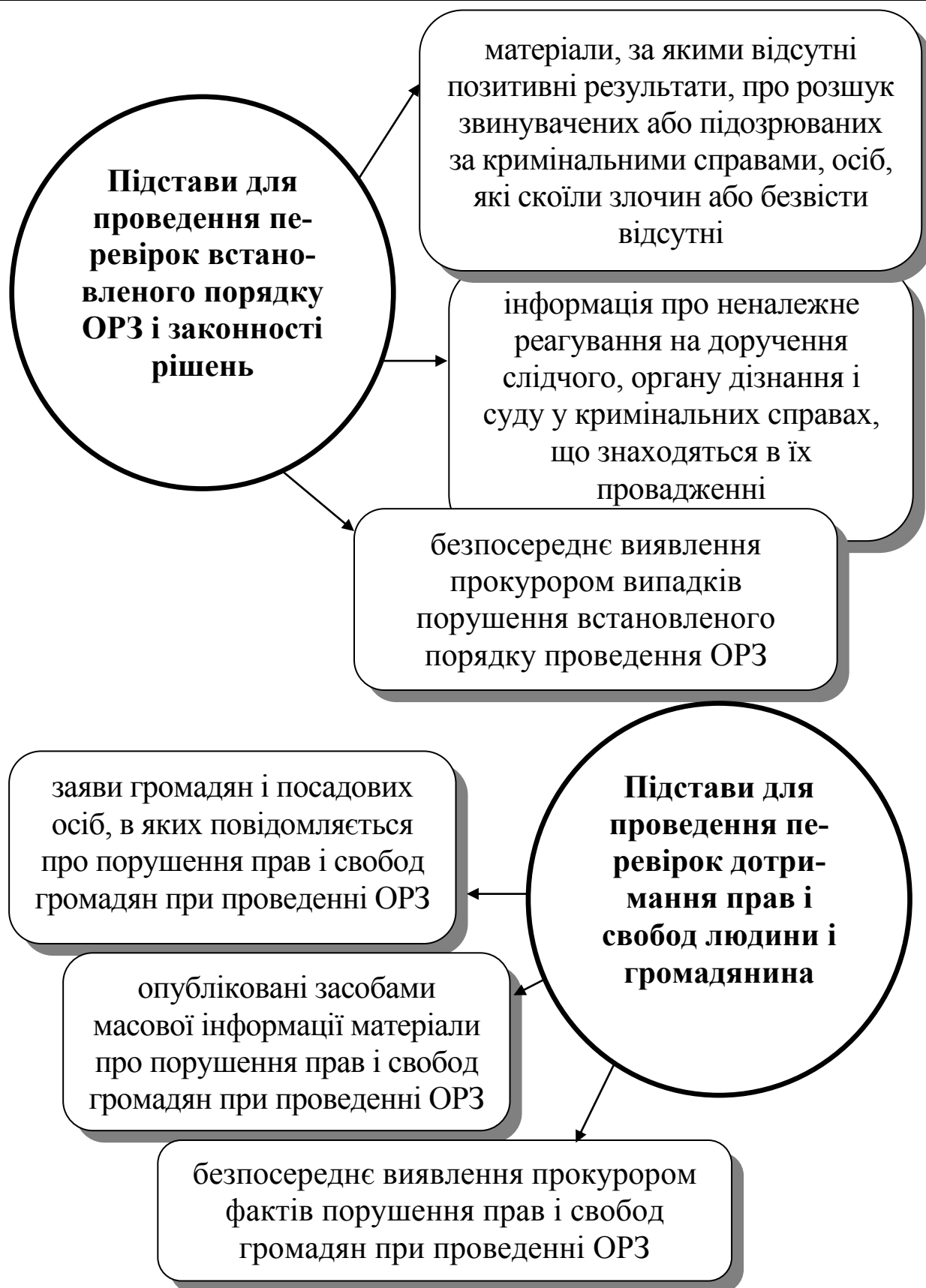

Схема 5.2.8. Зміст контролю та нагляду за законністю в оперативно-розшуковій діяльності

5.3. СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

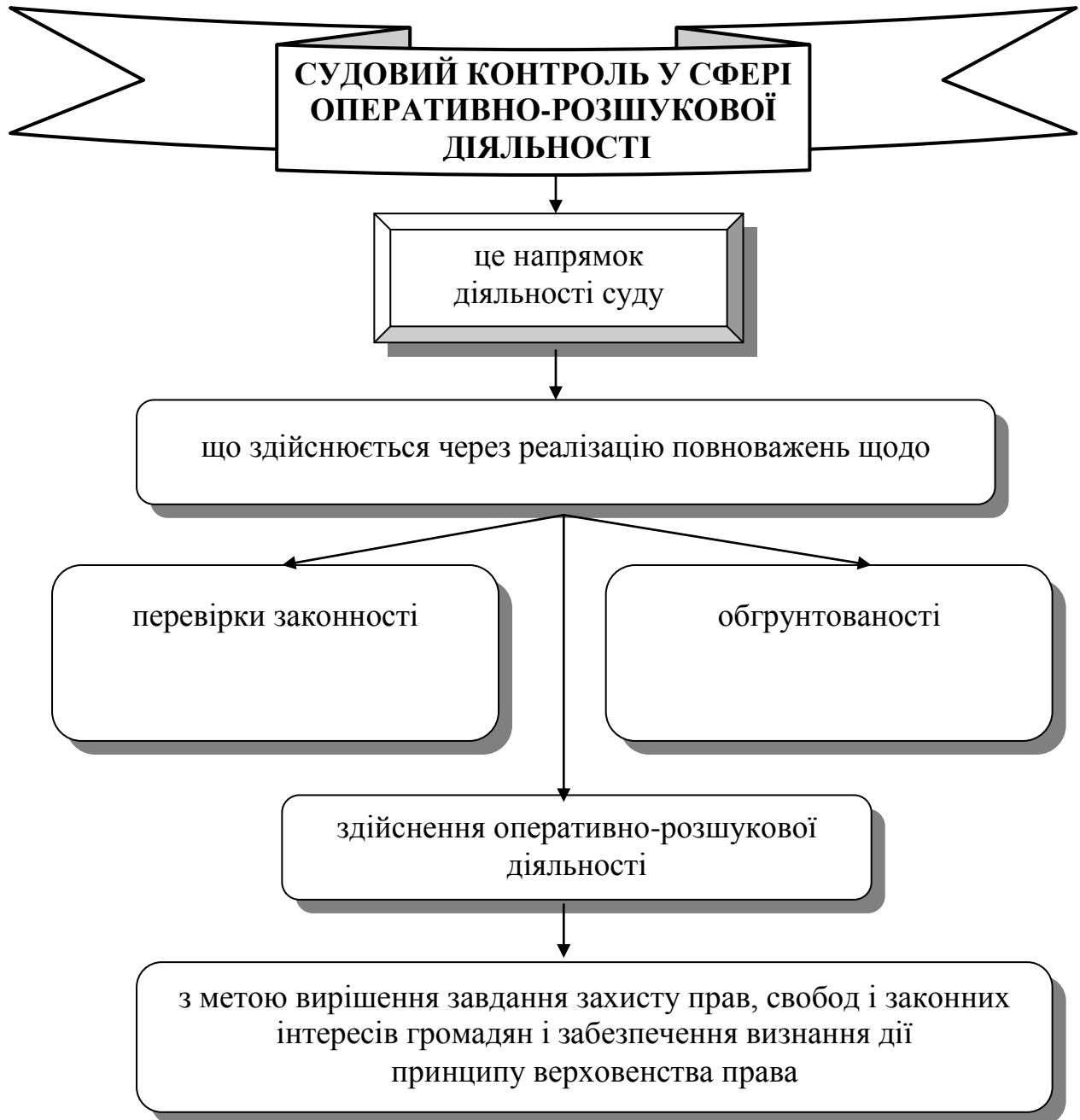

Схема 5.3.1. Поняття судового контролю за законністю в оперативно-розшуковій діяльності

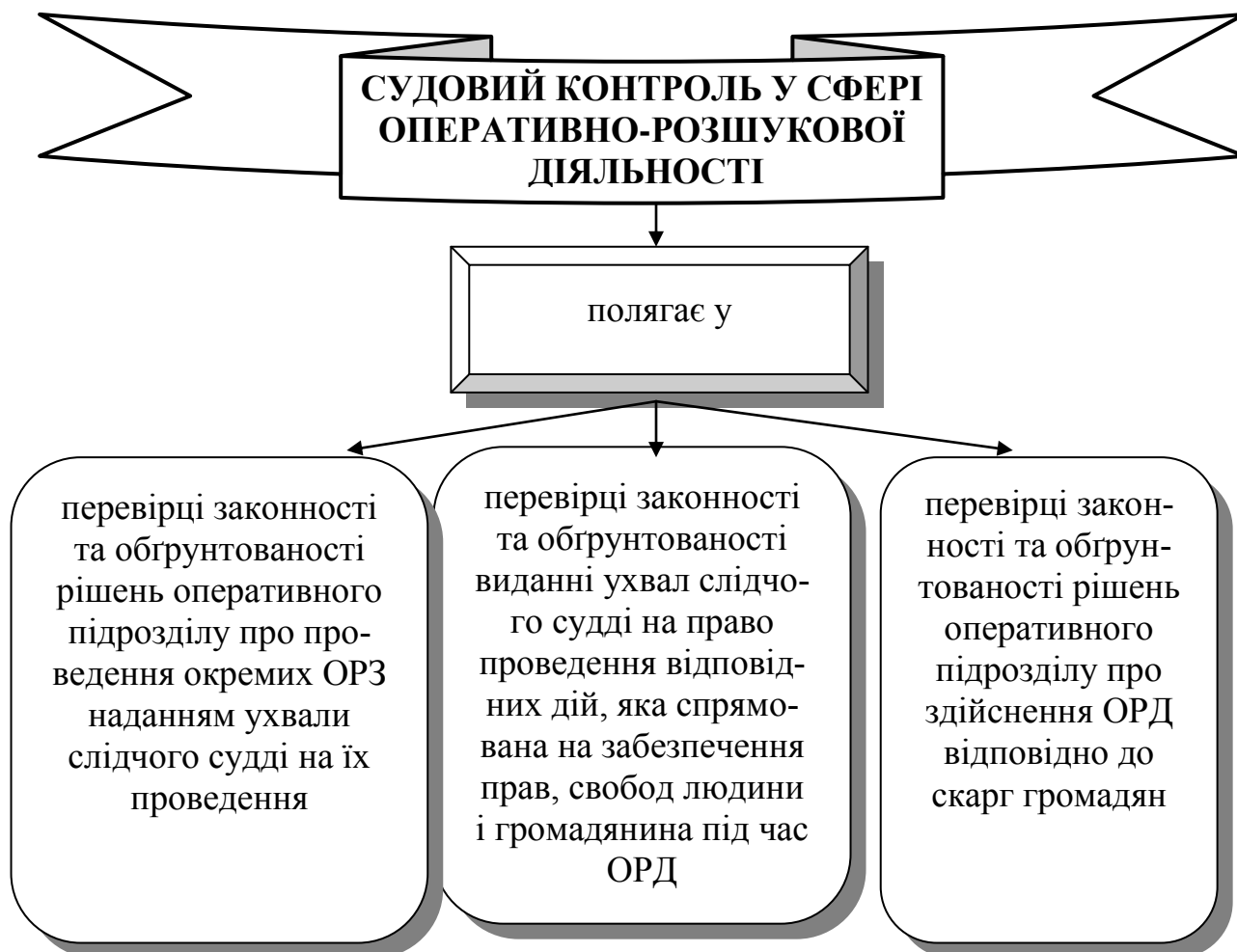

Схема 5.3.2. Зміст судового контролю за законністю в оперативно-розшуковій діяльності

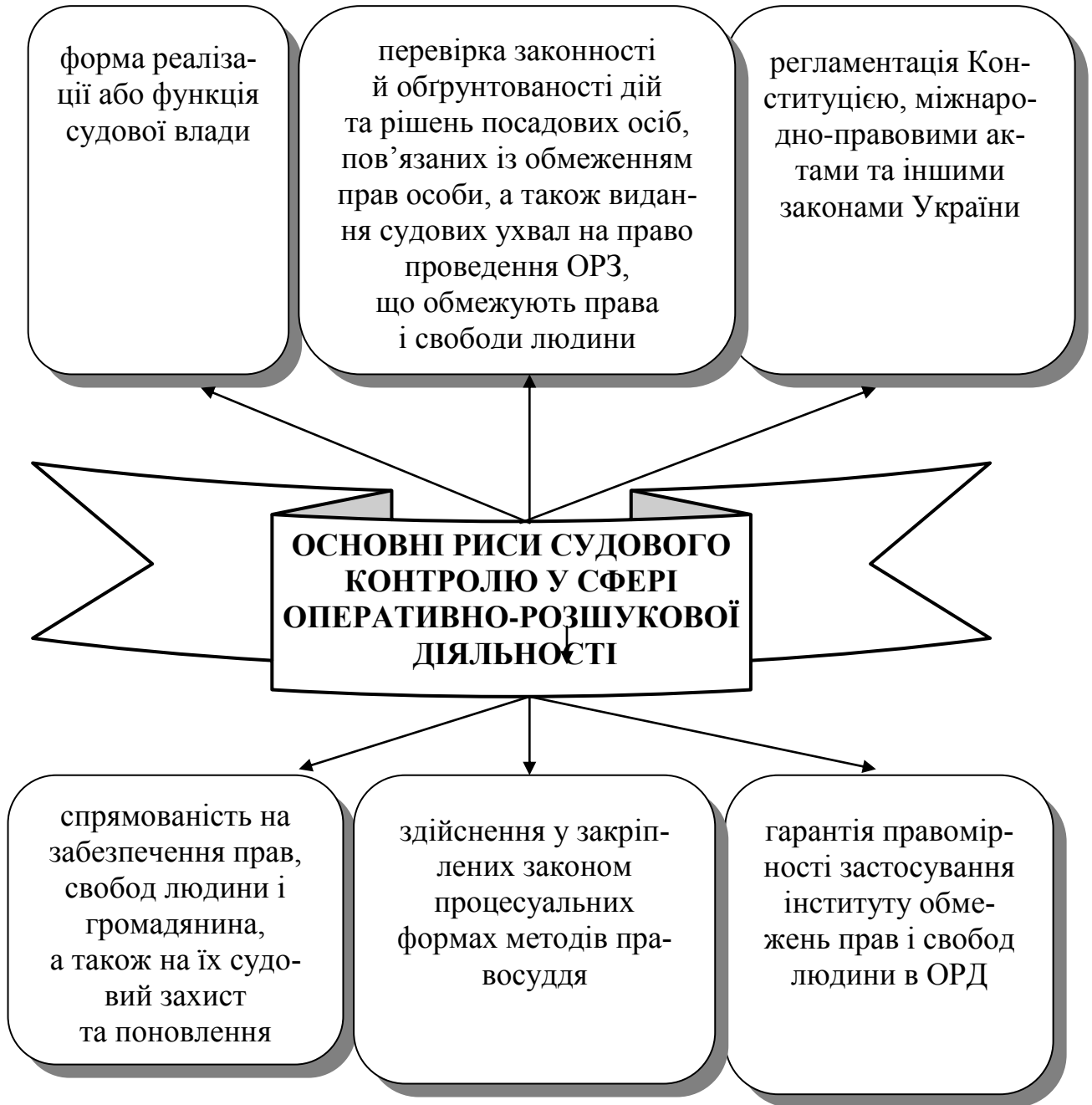

Схема 5.3.3. Зміст судового контролю за законністю в оперативно-розшуковій діяльності

Схема 5.3.4. Зміст об'єкта судового контролю за законністю в оперативно-розшуковій діяльності

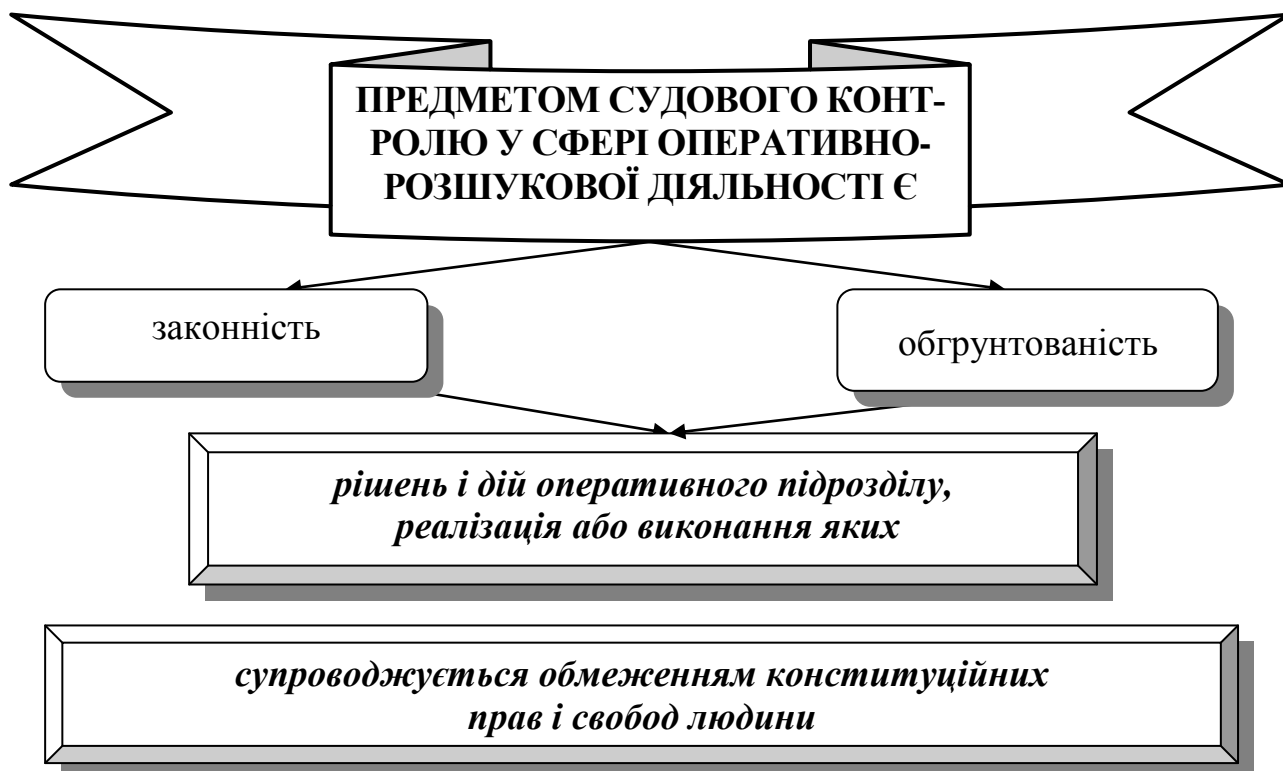

Схема 5.3.5. Зміст предмета судового контролю за законністю в оперативно-розшуковій діяльності

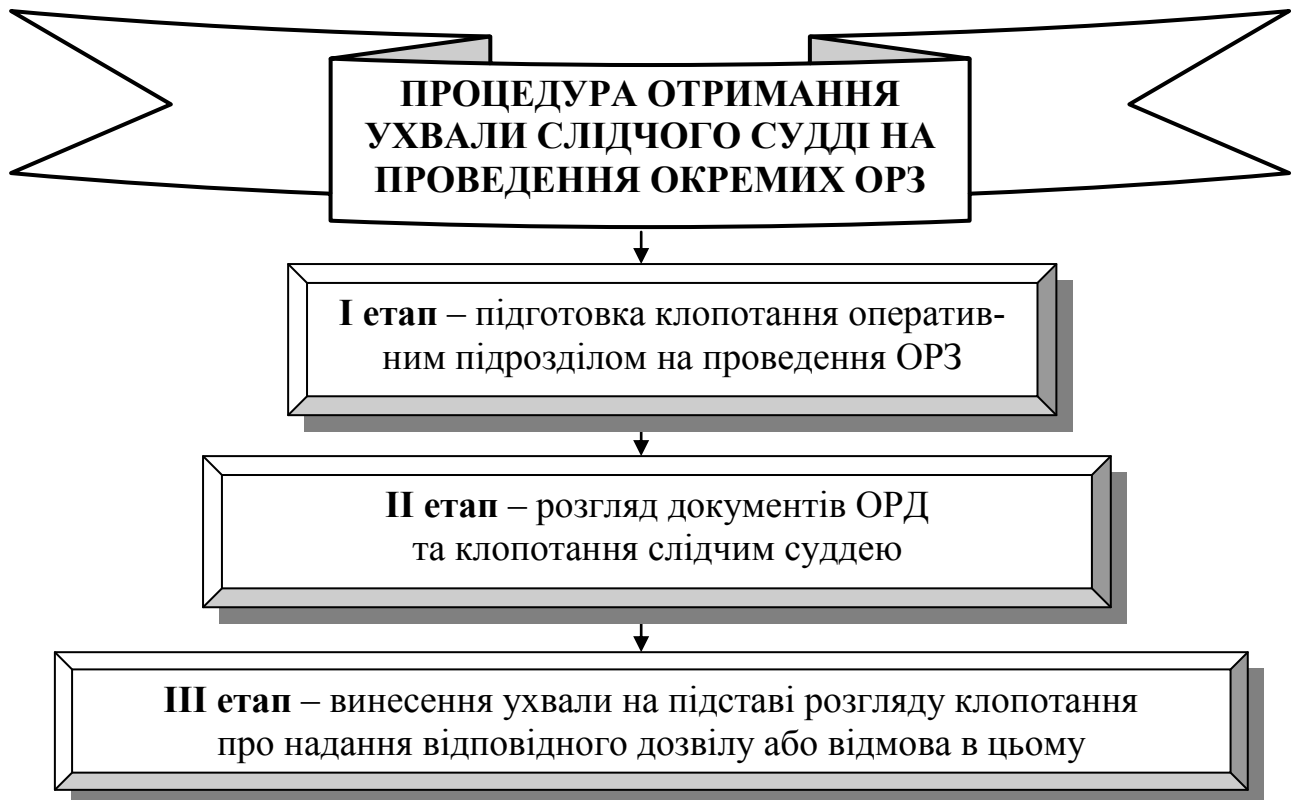

Схема 5.3.6. Процедура судового контролю за законністю в оперативно-розшуковій діяльності

Схема 5.3.7. Зміст клопотання на проведення ОРЗ, що обмежують конституційні права громадян

Контрольні запитання для самоперевірки знань

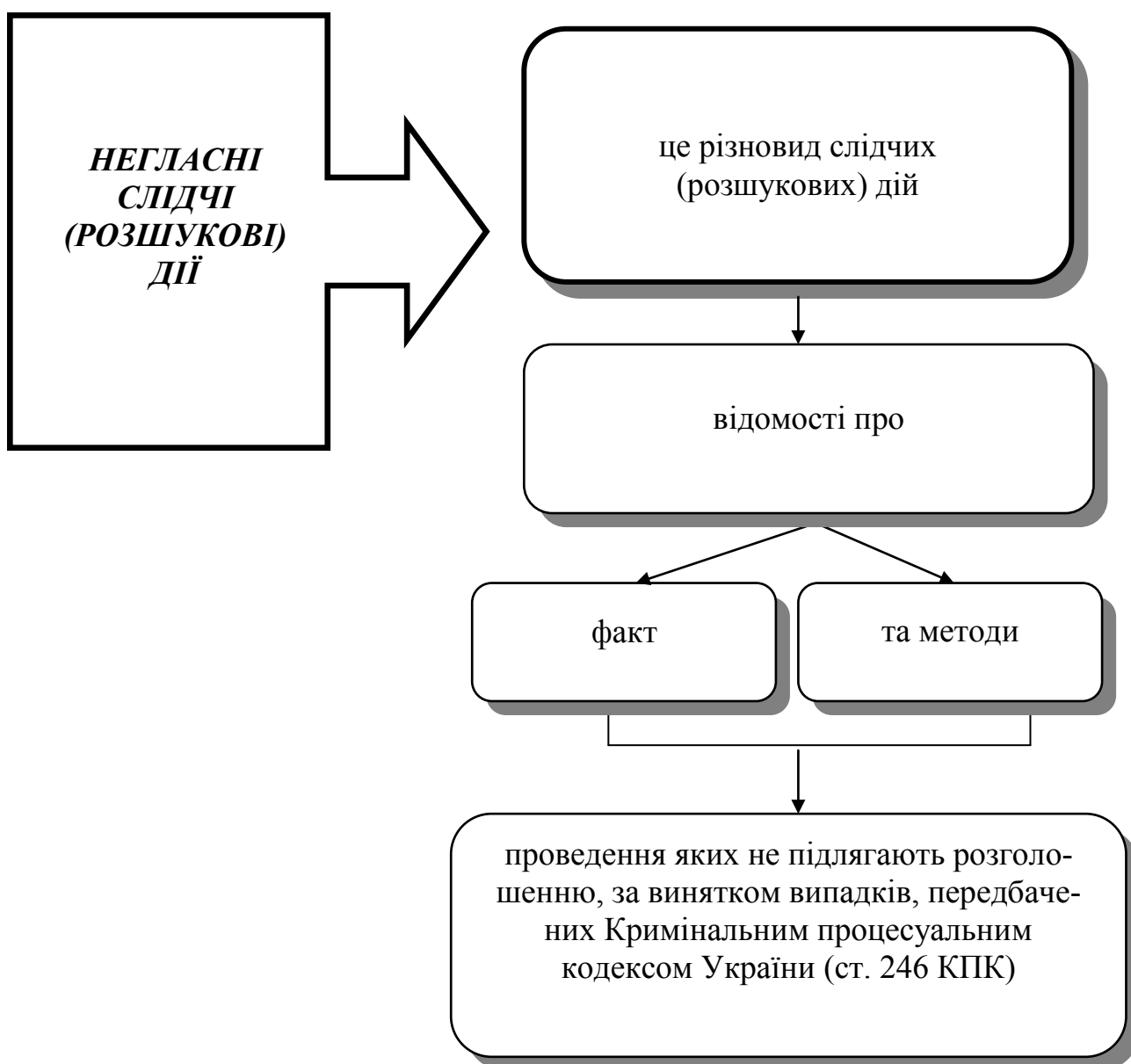
1. Хто здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукових заходів?
2. Компетенція прокурора щодо нагляду за дотриманням законності в оперативно-розшуковій діяльності.
3. Завдання прокурорського нагляду за оперативно-розшуковою діяльністю.
4. Зміст предмета прокурорського нагляду за оперативно-розшуковою діяльністю.
5. Механізм нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання і досудове слідство.
6. Методи прокурорського нагляду за оперативно-розшуковою діяльністю.
7. Матеріали оперативно-розшукової діяльності, що надаються прокурору на його вимогу.
8. Предмет прокурорського нагляду у сфері ОРД.
9. Органи та особи, що здійснюють контроль та нагляд за законністю під час здійснення оперативно-розшукової діяльності.
10. Поняття та форми відомчого контролю за оперативно-розшуковою діяльністю.
11. Зміст способів та мета відомчого контролю за оперативно-розшуковою діяльністю.
12. Зміст контролю та нагляду за законністю в оперативно-розшуковій діяльності.
13. Поняття та зміст парламентського контролю за законністю в оперативно-розшуковій діяльності.
14. Поняття та зміст контролю Президента України за законністю в оперативно-розшуковій діяльності.
15. Поняття та зміст громадського контролю за законністю в оперативно-розшуковій діяльності.
16. Поняття та зміст відомчого контролю за законністю в оперативно-розшуковій діяльності.
17. Поняття та зміст контролю за законністю в оперативно-розшуковій діяльності органами виконавчої влади та місцевого самоврядування.
18. Процедура судового контролю за законністю під час оперативно-розшукової діяльності.
19. Об'єкт та предмет судового контролю за законністю під час оперативно-розшукової діяльності.
20. Поняття та зміст судового контролю за законністю під час оперативно-розшукової діяльності.

Розділ 6. КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ

6.1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Схема 6.1.1. Процесуальний статус оперативних підрозділів
(ст. 41 Кримінального процесуального кодексу України)

Схема 6.1.2. Поняття негласної слідчої (розшукової) дії

(Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: Наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16 листопада 2012 р. № 114/1042/516/936/16875/5)

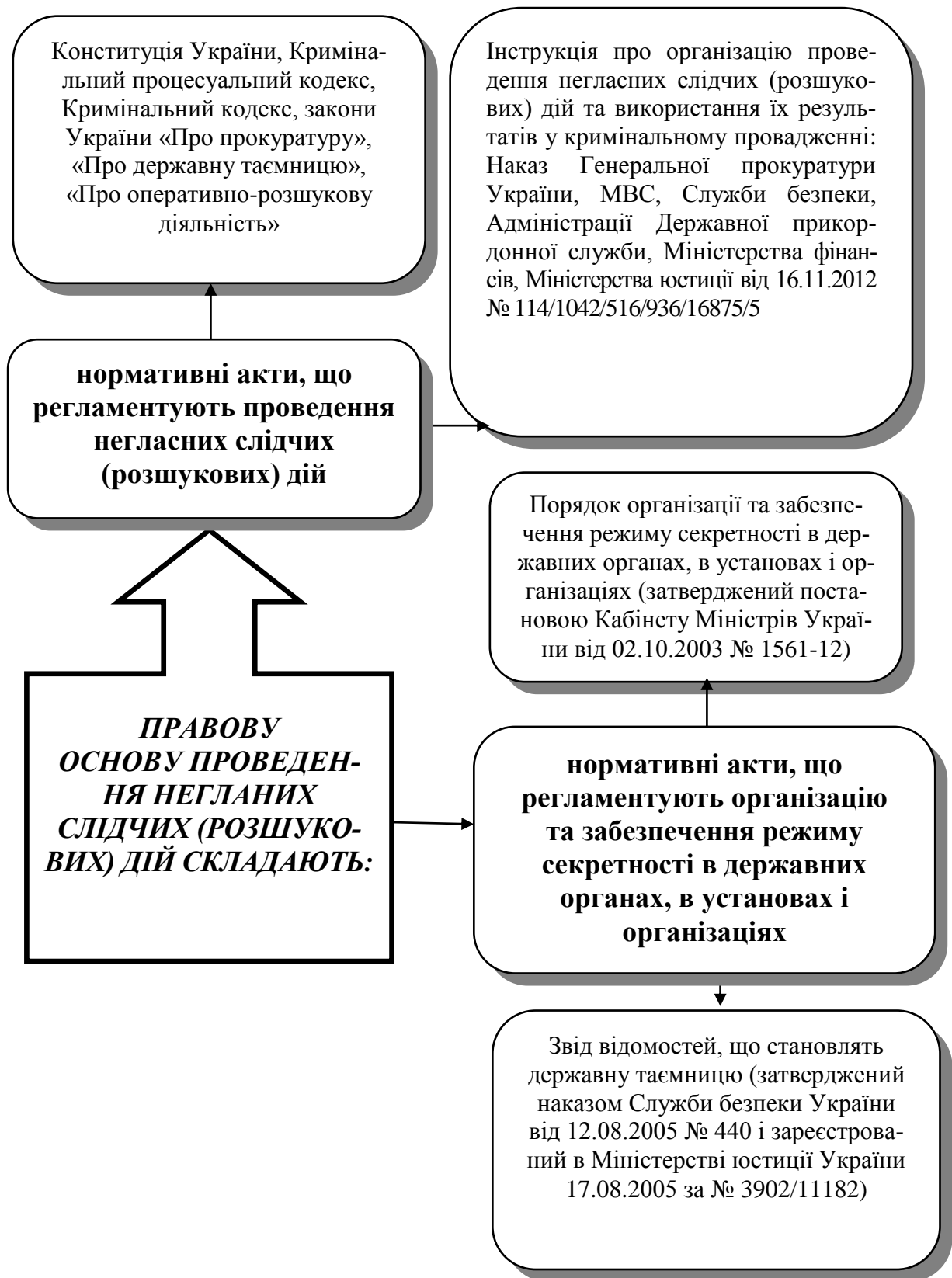

Схема 6.1.3. Правова основа проведення негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 246 Кримінального процесуального кодексу України)

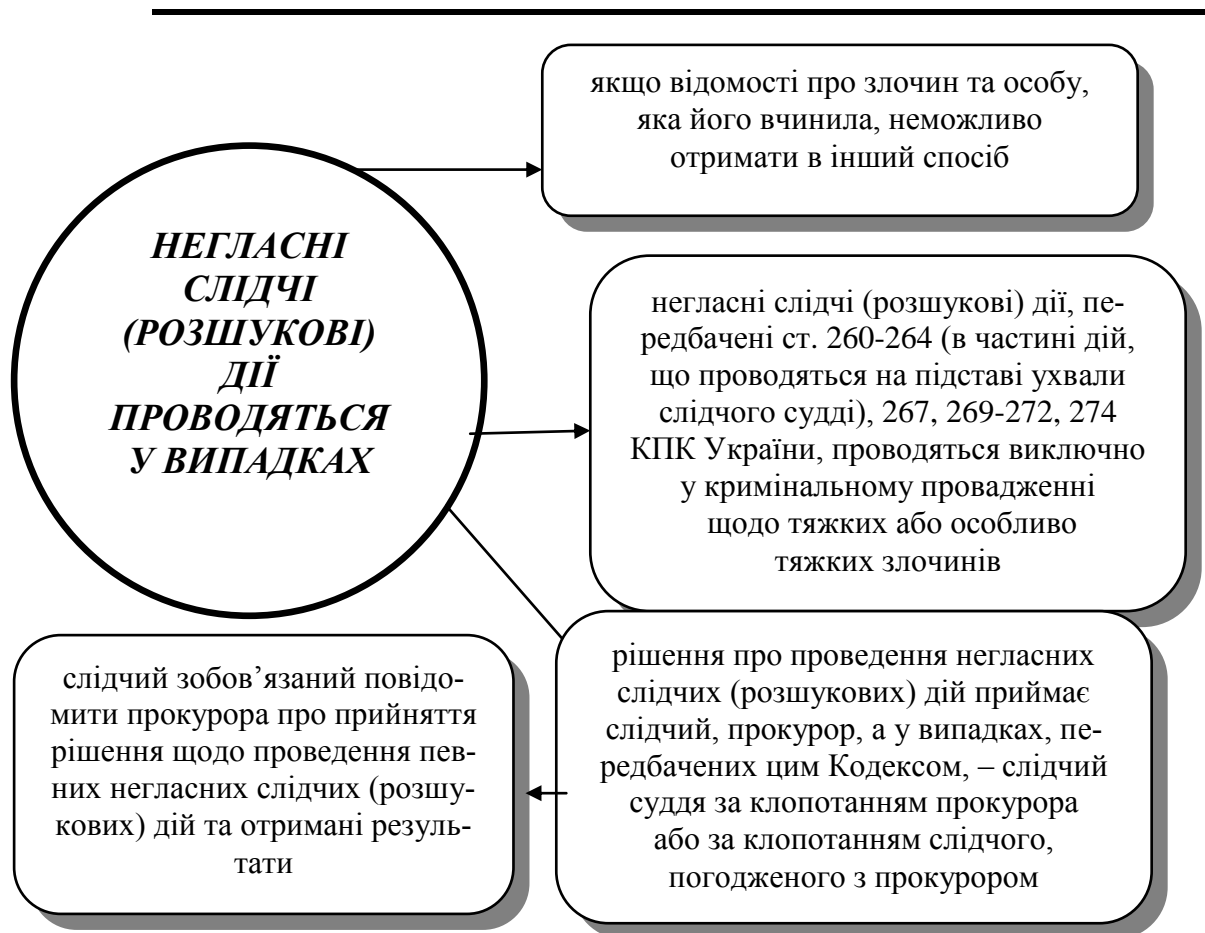
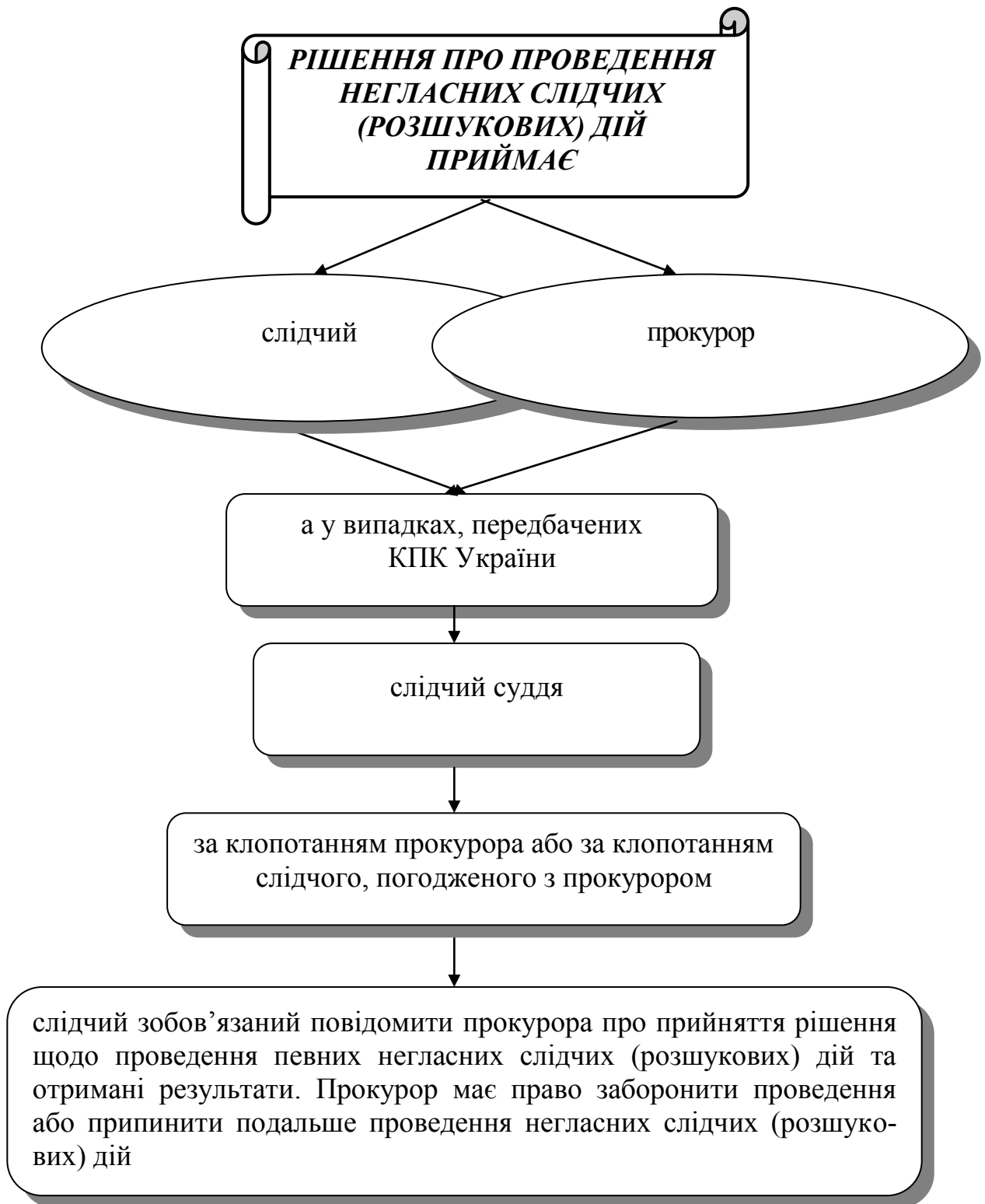

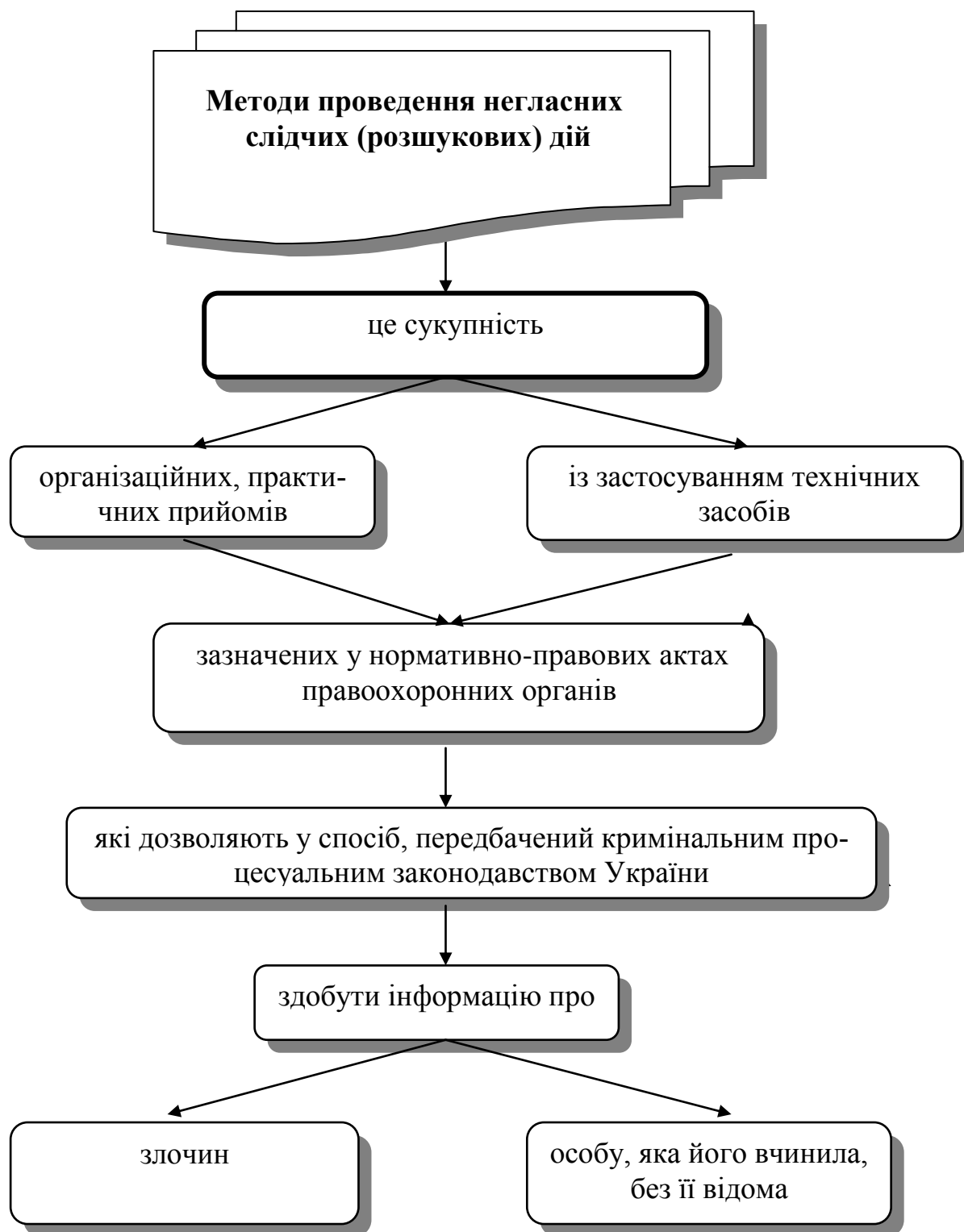
Схема 6.1.4. Випадки проведення негласних слідчих (розшукових) дій

Схема 6.1.5. Суб'єкти проведення негласних слідчих (розшукових) дій

Схема 6.1.6. Суб'єкти прийняття рішення про проведення негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 246 Кримінального процесуального кодексу України)

Схема 6.1.7. Методи проведення негласних слідчих (розшукових) дій (п. 1.4 Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні (наказ Генеральної прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16 листопада 2012 р. № 114/1042/516/936/16875/5)

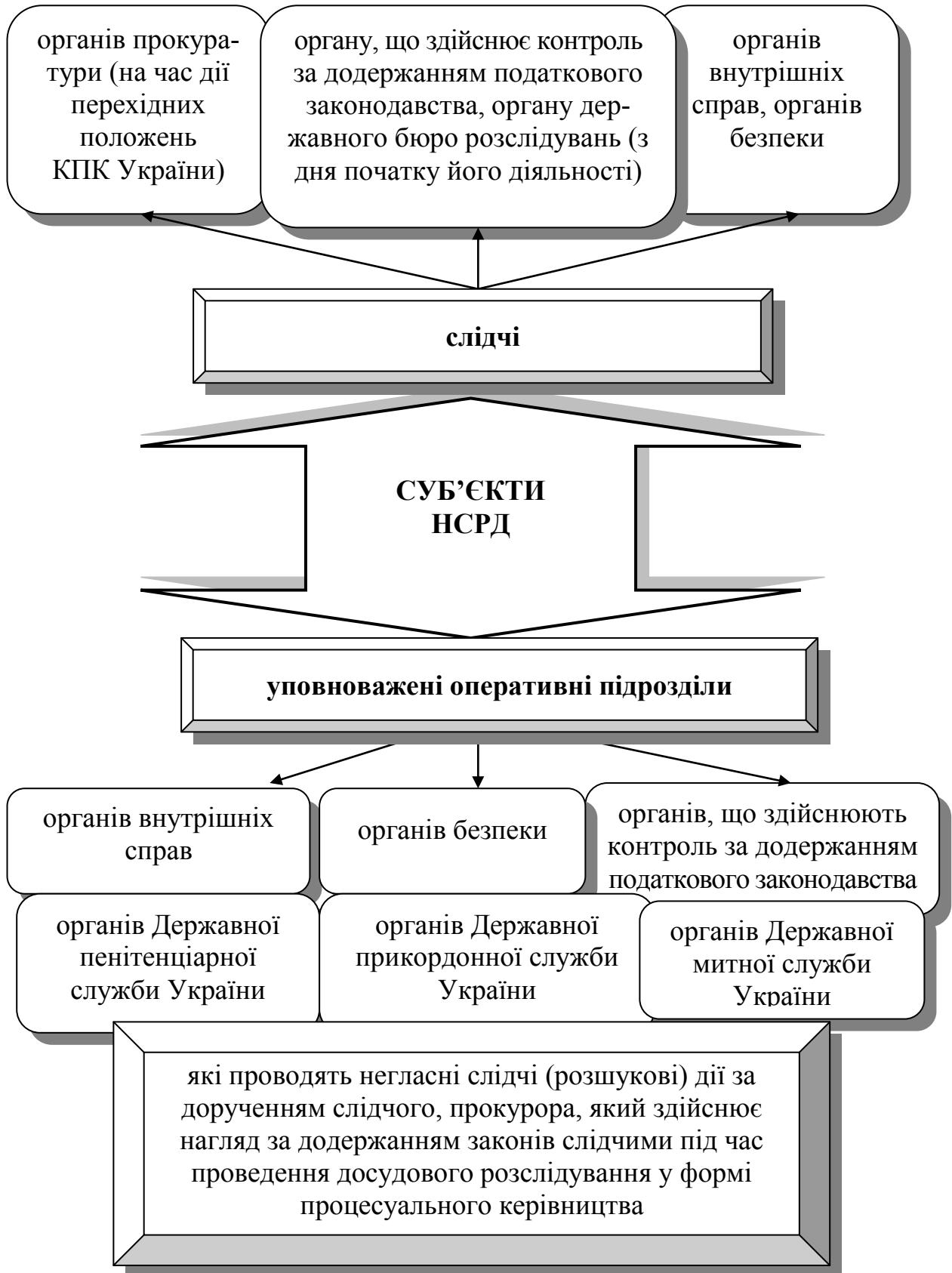

Схема 6.1.8. Суб'єкти, уповноважені на проведення негласних слідчих (розшукових дій)

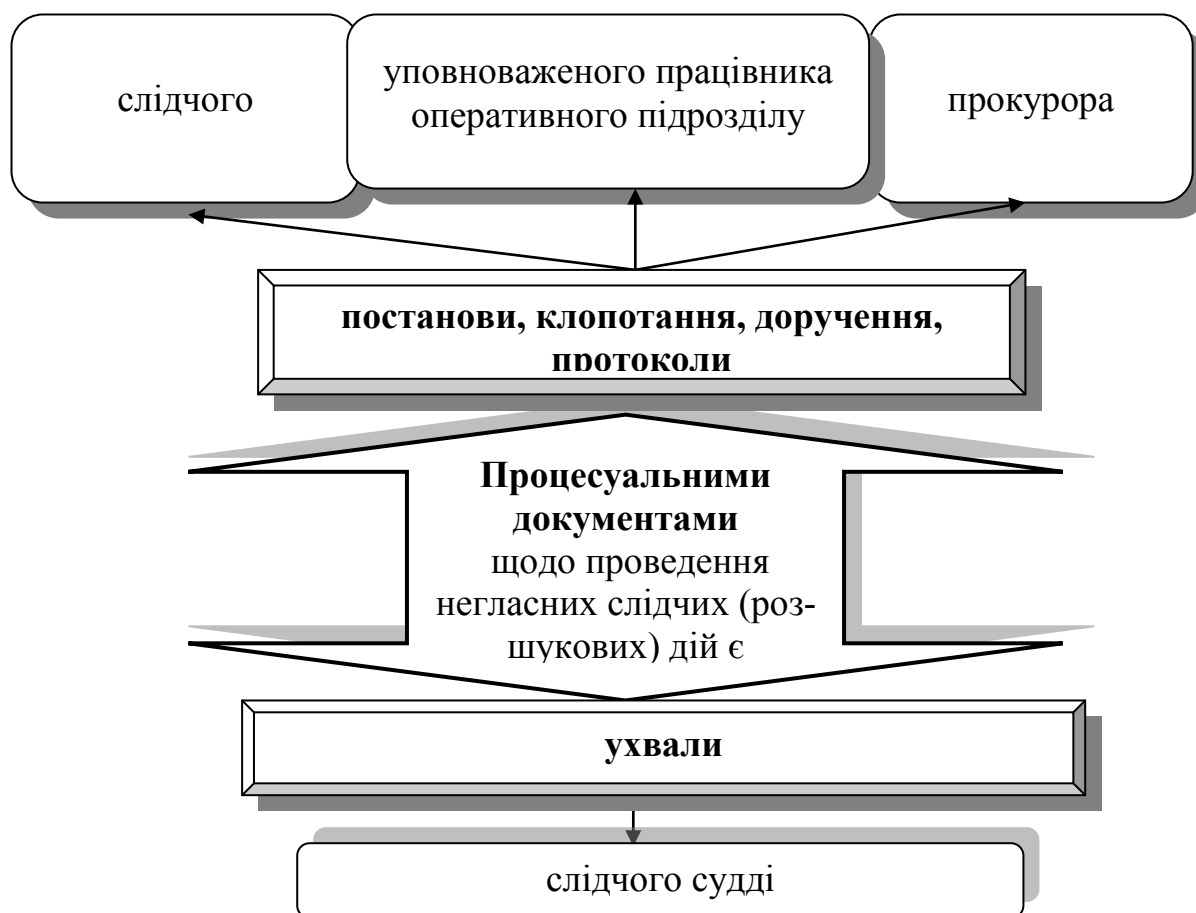

Схема 6.1.9. Процесуальні документи щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій

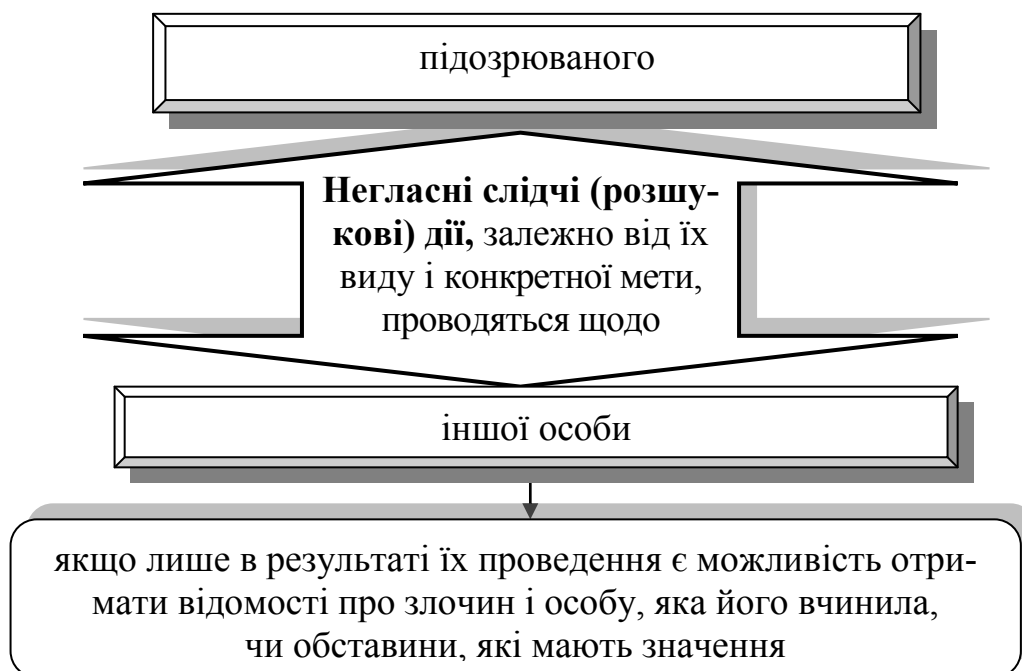

Схема 6.1.10. Об'єкти проведення негласних слідчих (розшукових) дій

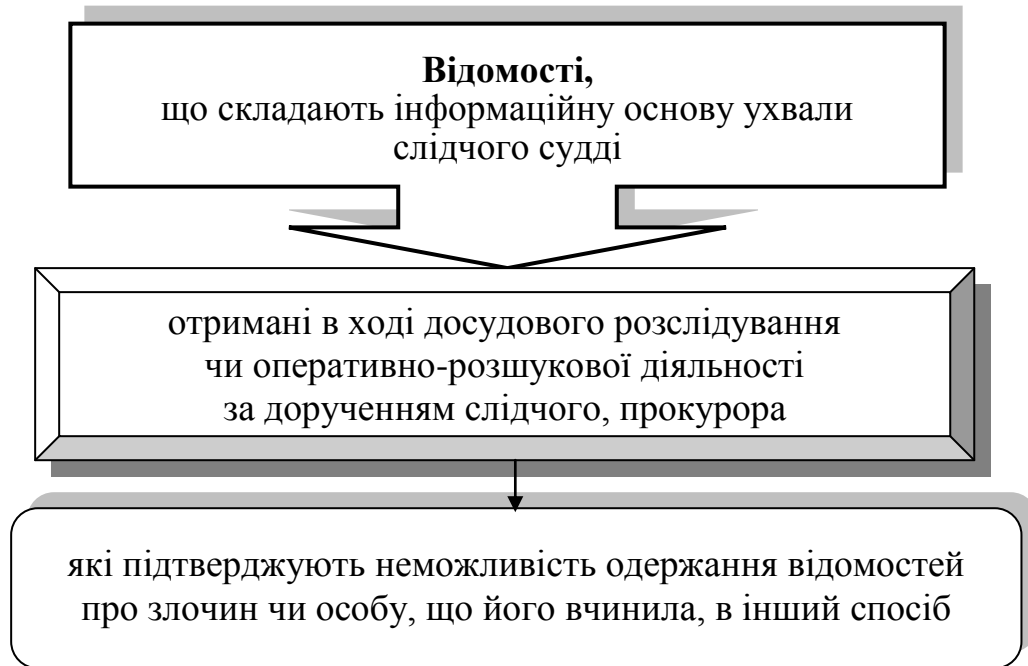

Схема 6.1.11. Відомості, які необхідно надати слідчому судді для отримання ухвали на проведення негласних слідчих (розшукових) дій

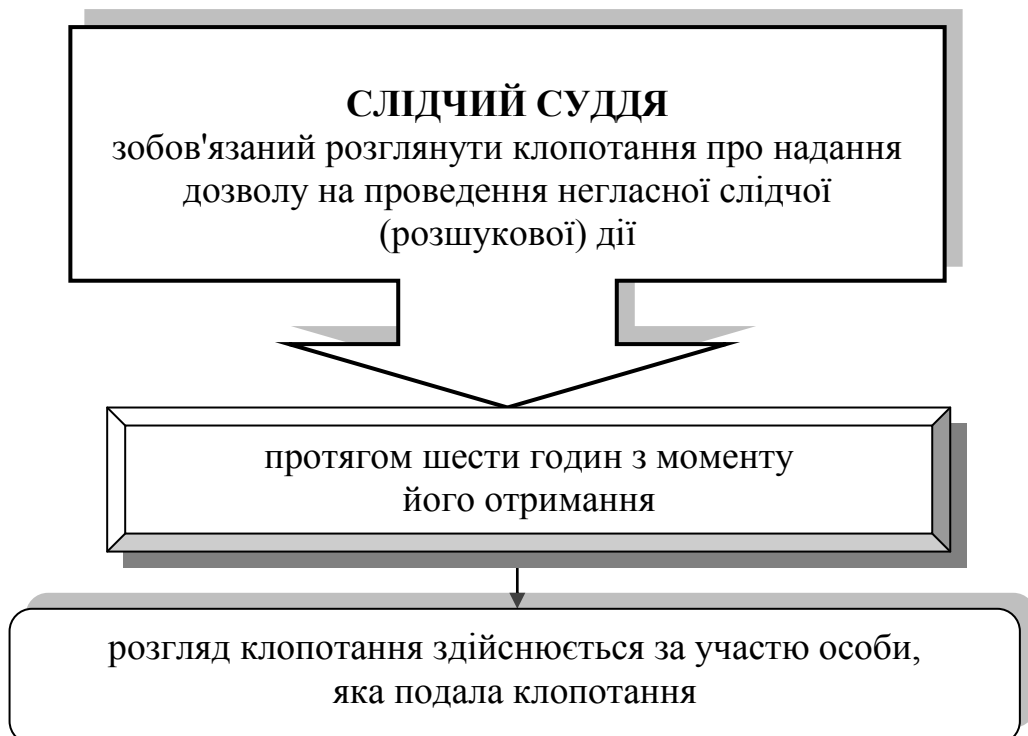

Схема 6.1.12. Розгляд клопотання про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії

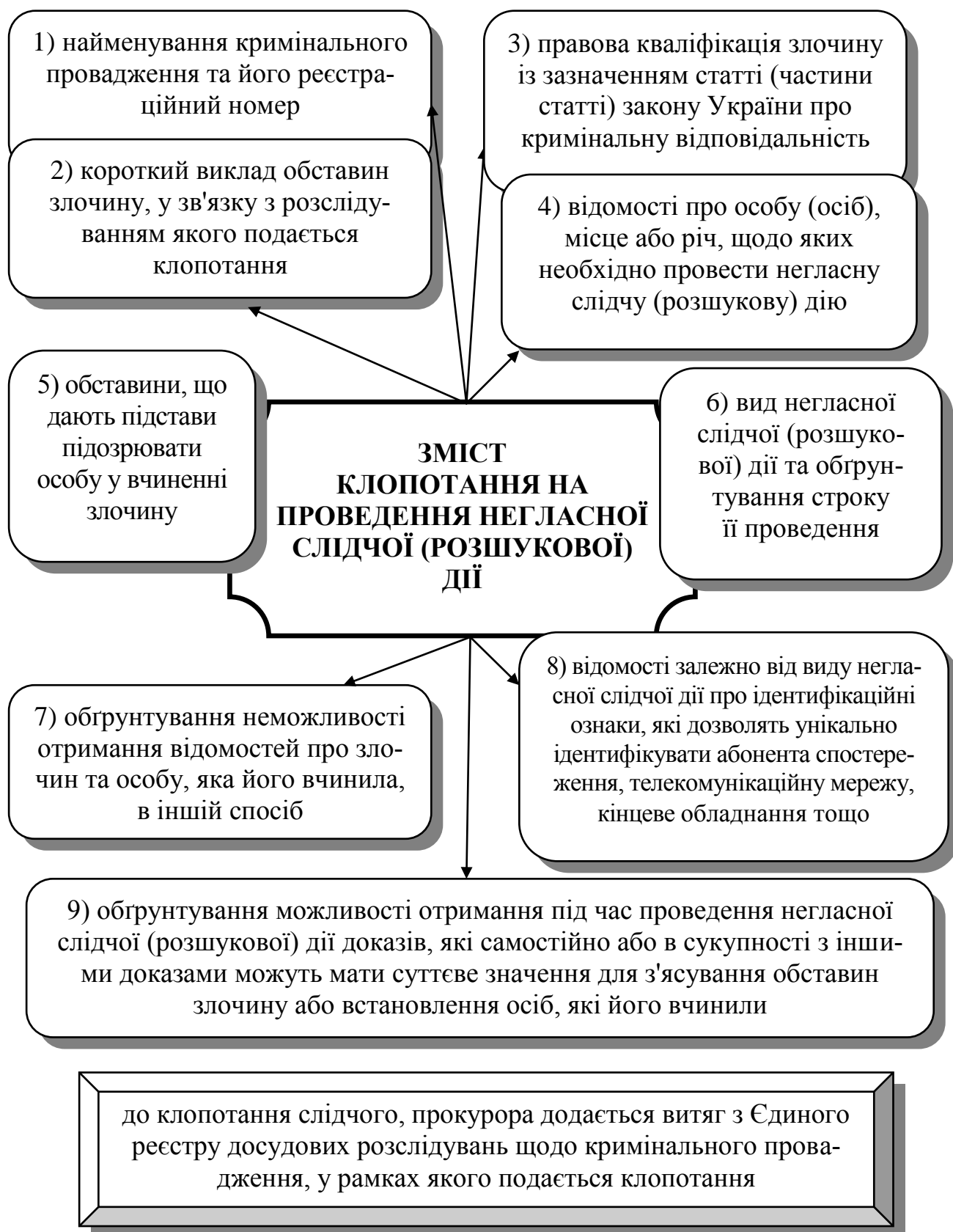
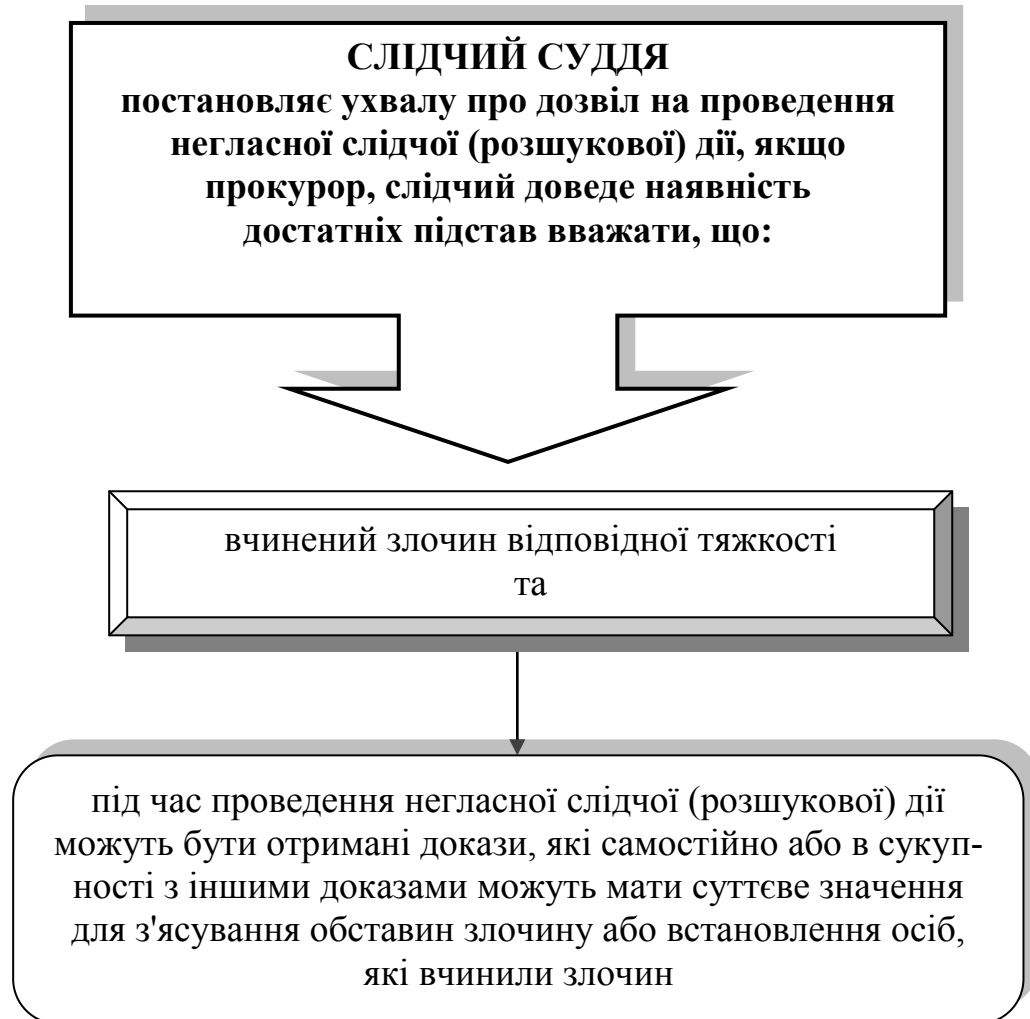

Схема 6.1.13. Інформаційний зміст клопотання на здійснення негласної слідчої (розшукової) дії

Схема 6.1.14. Підстави надання ухвали про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії

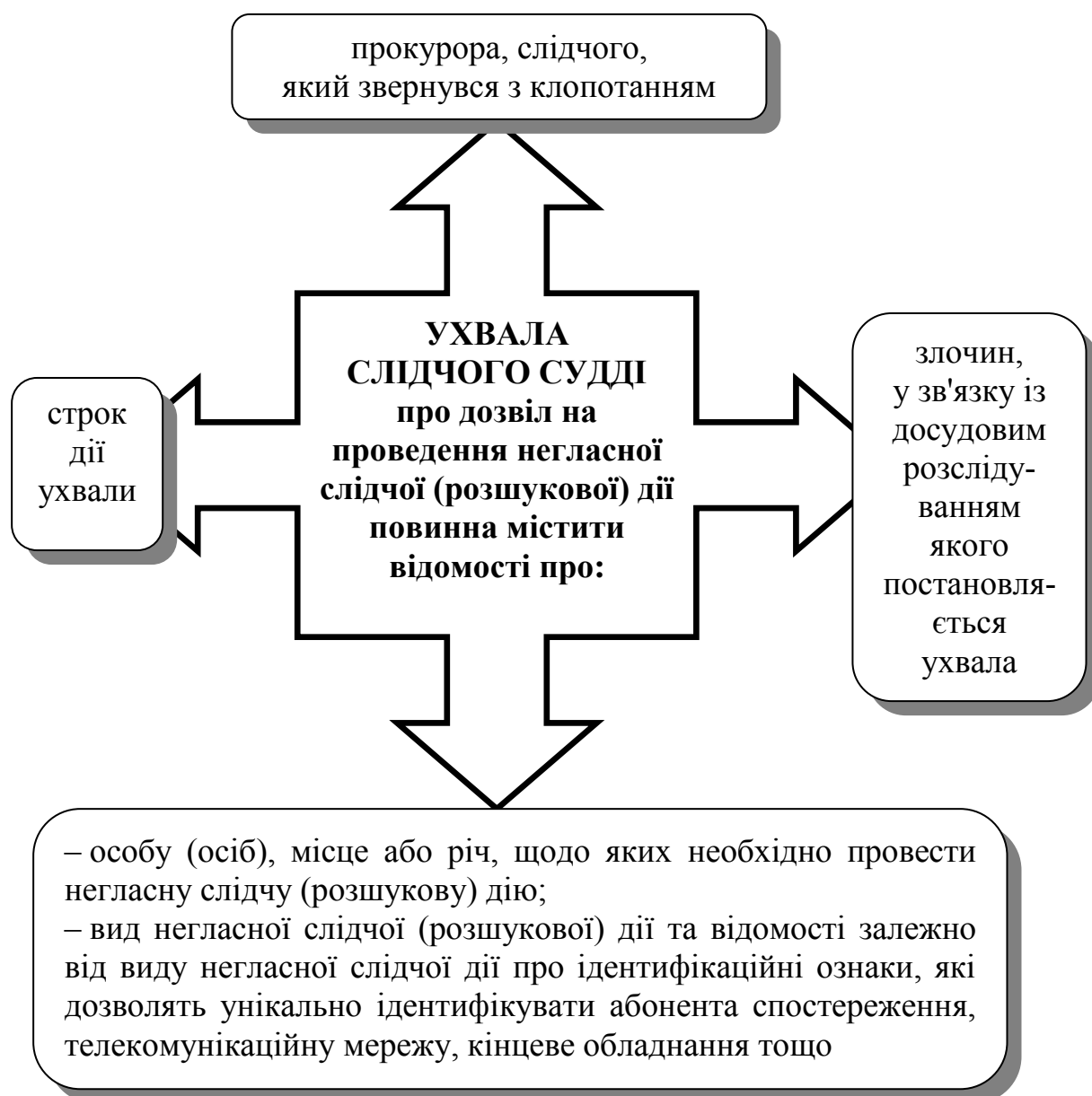

Схема 6.1.15. Вимоги до змісту ухвали про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії

у виняткових невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та запобіганням вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, передбаченого розділом I, II, VI, VII (ст. 201 та 209), IX, XIII, XIV, XV, XVII Особливої частини Кримінального кодексу України, негласна слідча (розшукова) дія може бути розпочата до постановлення ухвали слідчого судді у випадках, передбачених цим Кодексом, за рішенням слідчого, узгодженого з прокурором, або прокурора

**ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНОЇ
СЛІДЧОЇ (РОЗШУКОВОЇ) ДІЇ**
до постановлення ухвали
слідчого судді

у такому випадку прокурор зобов'язаний невідкладно після початку цієї негласної слідчої (розшукової) дії звернутися з відповідним клопотанням до слідчого судді

слідчий суддя розглядає таке клопотання згідно з вимогами ст. 248 цього Кодексу

виконання будь-яких дій з проведення негласної слідчої (розшукової) дії повинно бути негайно припинено, якщо слідчий суддя постановить ухвалу про відмову в наданні дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії. Отримана внаслідок такої негласної слідчої (розшукової) дії інформація повинна бути знищена в порядку, передбаченому ст. 255 цього Кодексу

Схема 6.1.15. Умови проведення негласної слідчої (розшукової) дії до ухвали слідчого судді

Схема 6.1.16. Інформаційні вимоги до постанови на проведення негласної слідчої (розшукової) дії

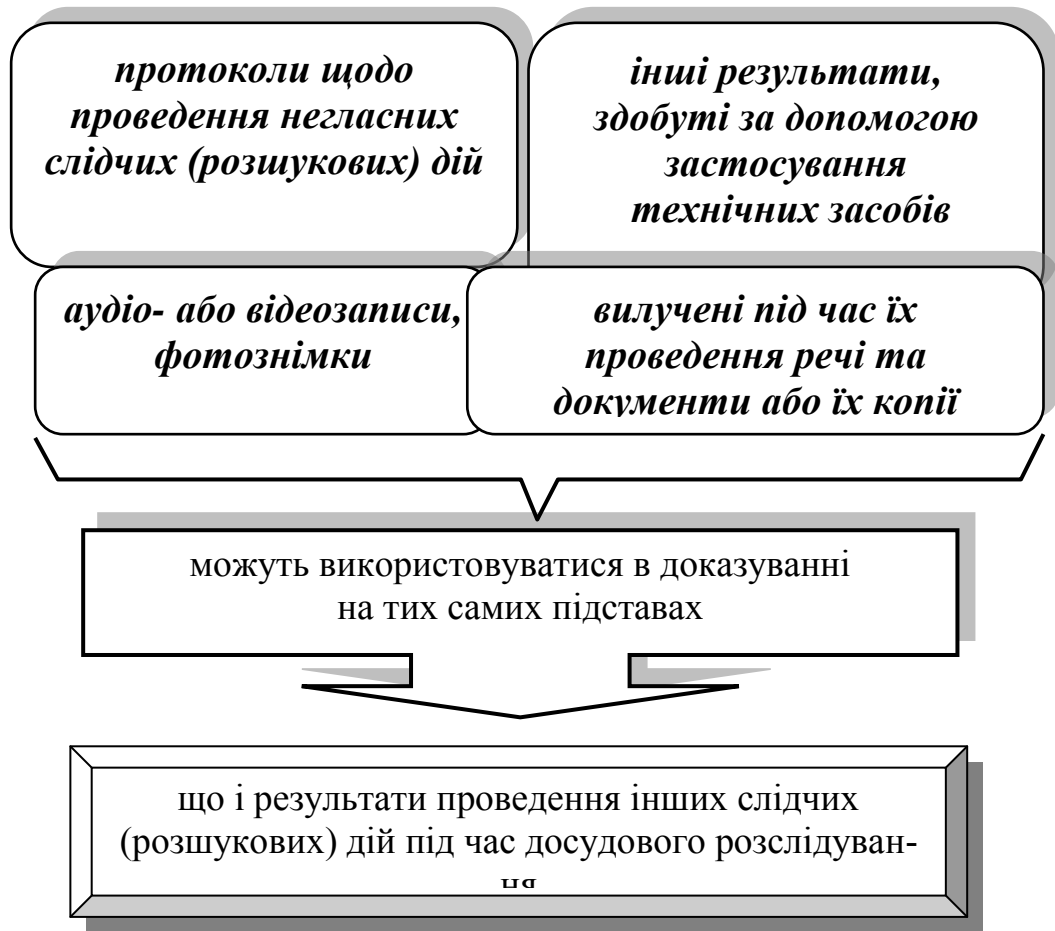

Схема 6.1.17.1. Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у доказуванні

Схема 6.1.17.2. Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у доказуванні

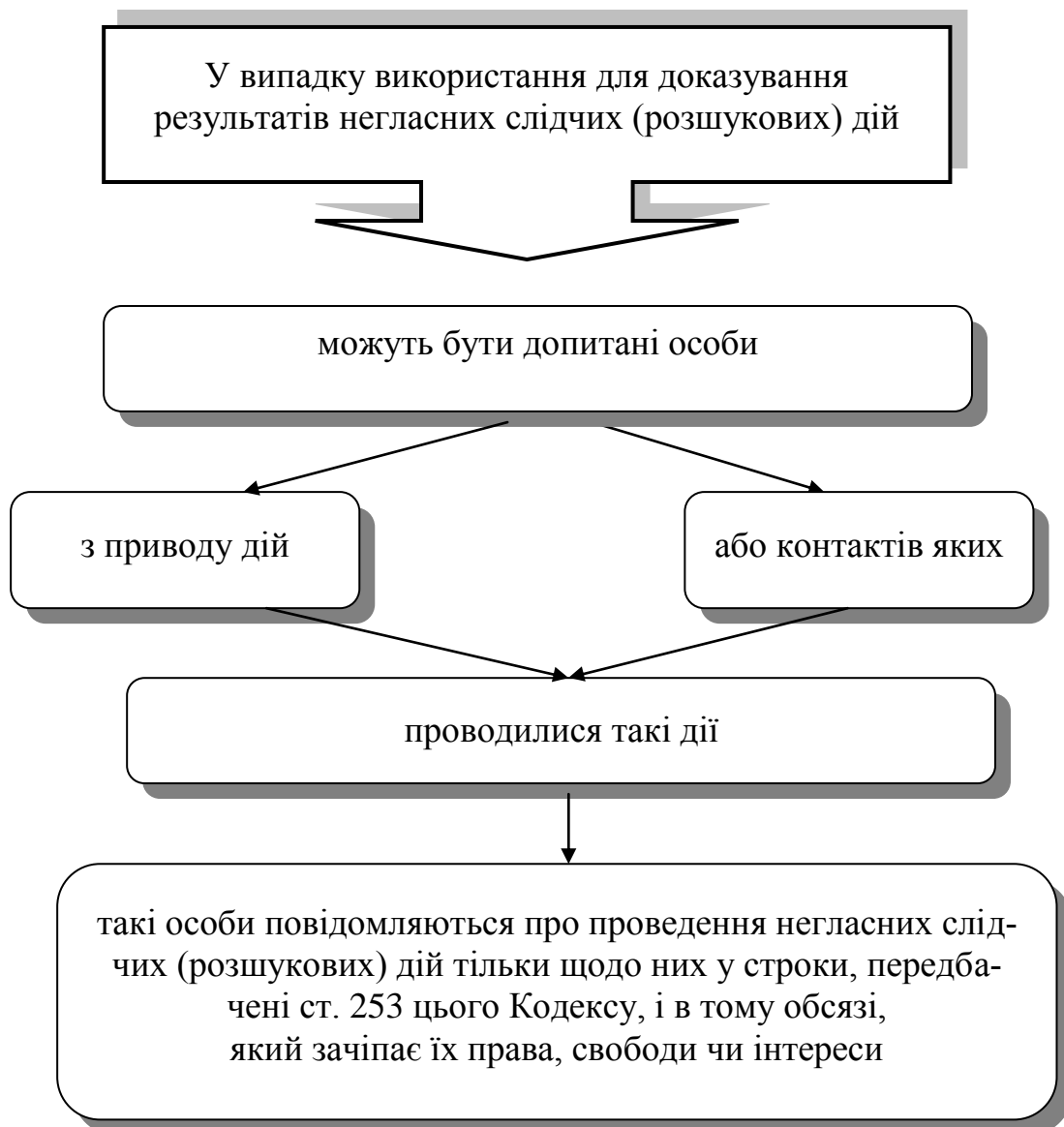

Схема 6.1.17.3. Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у доказуванні

6.2. НЕГЛАСНІ СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЇ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВТРУЧАННЯМ У ПРИВАТНЕ СПІЛКУВАННЯ

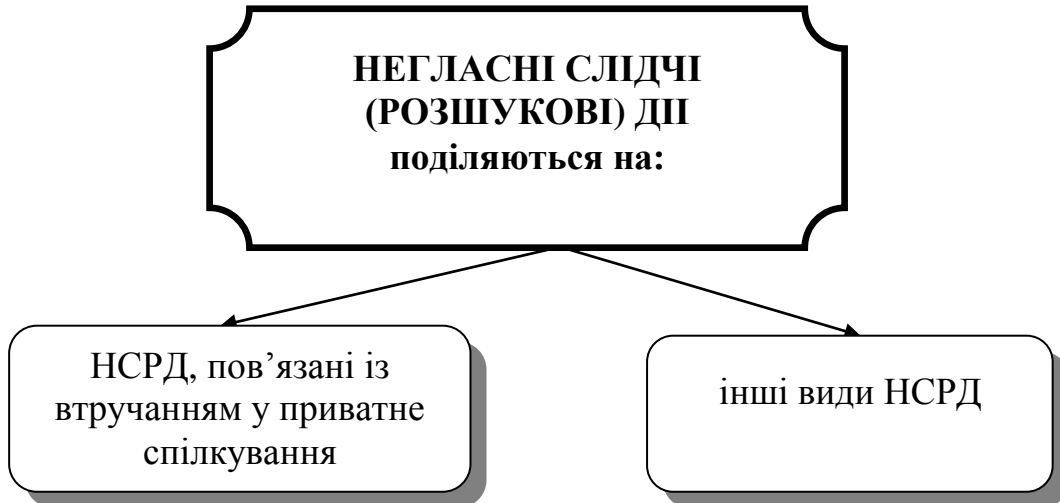

Схема 6.2.1. Класифікація негласних слідчих (розшукових) дій у доказуванні за ступенем обмеження прав і свобод людини

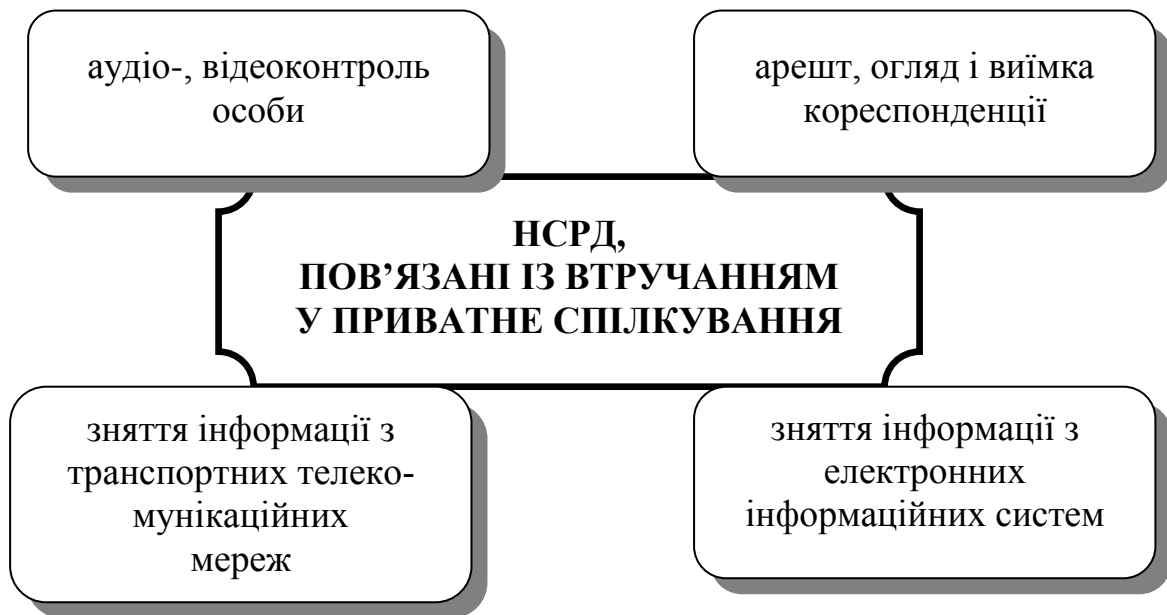

Схема 6.2.2. Негласні слідчі (розшукові) дії, пов'язані з втручанням у приватне спілкування

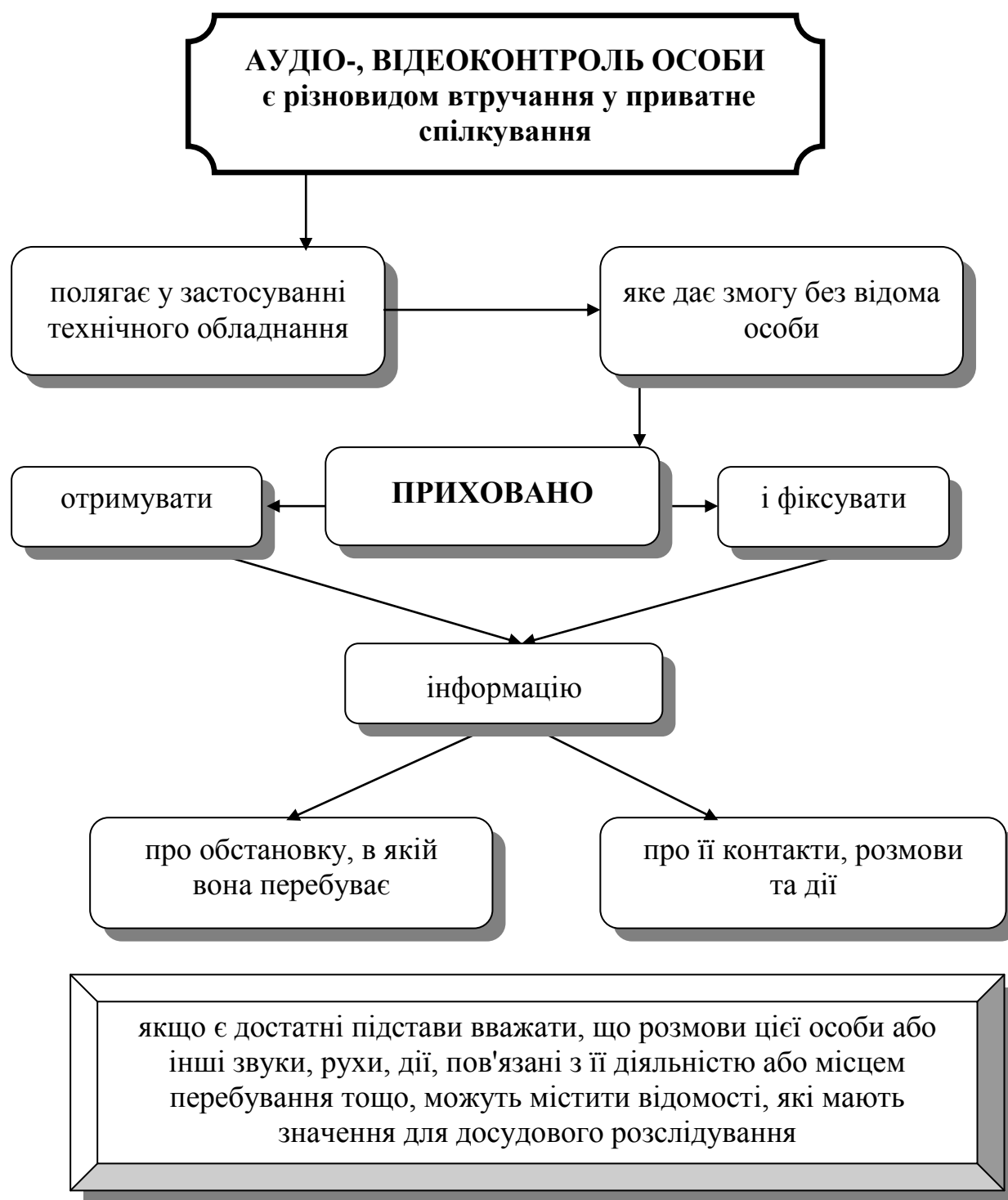

Схема 6.2.3. Аудіо-, відеоконтроль особи

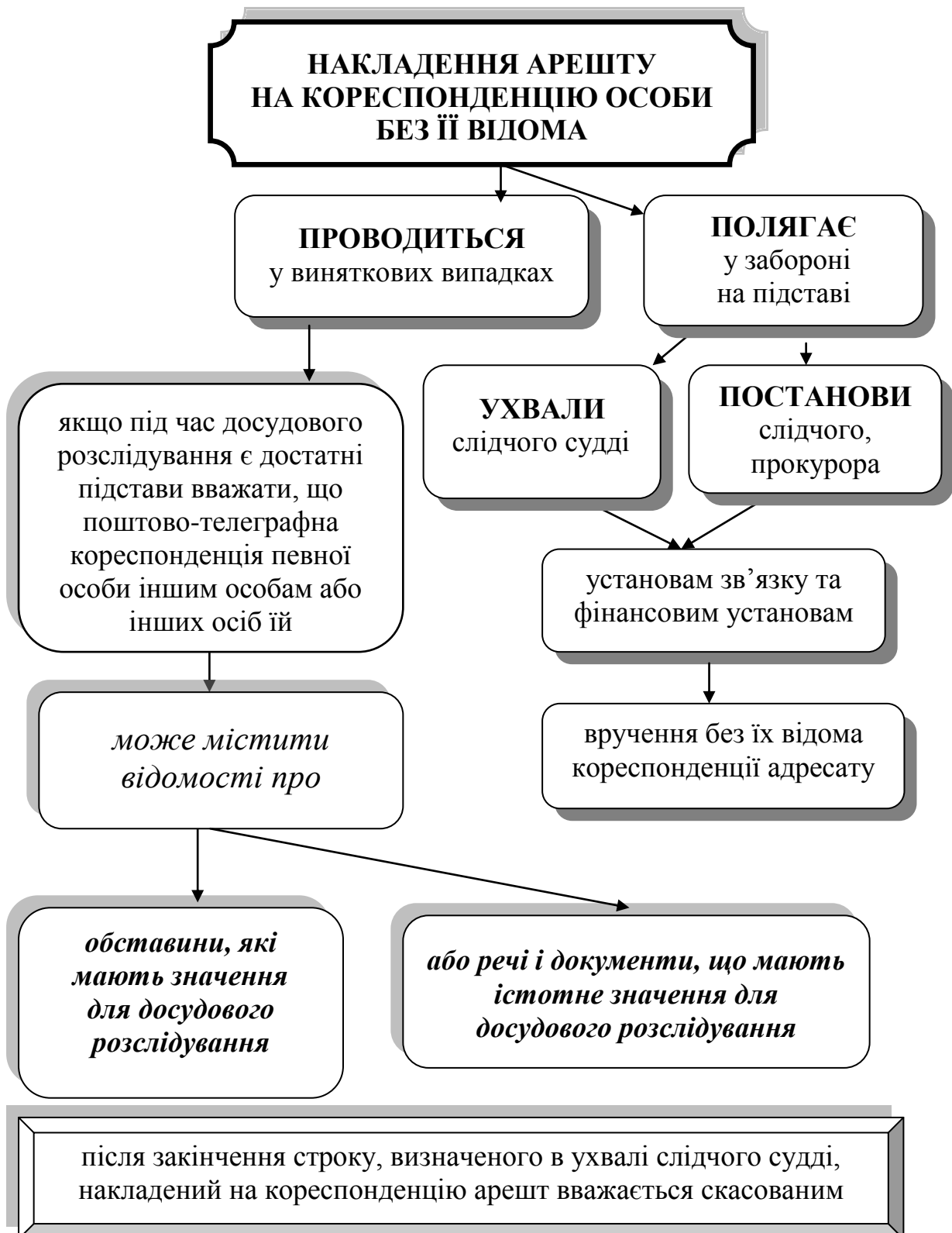

Схема 6.2.4. Накладення арешту на кореспонденцію

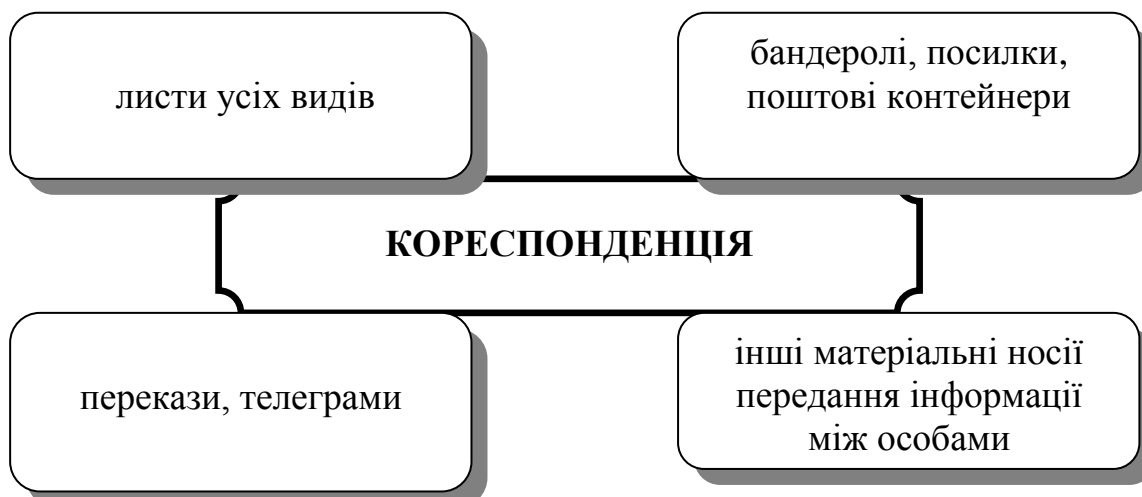

Схема 6.2.5. Об'єкти НСРД накладення арешту на кореспонденцію

Схема 6.2.6. Огляд і виїмка кореспонденції

Схема 6.2.7. Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж

Схема 6.2.8. Зняття інформації з електронних інформаційних систем

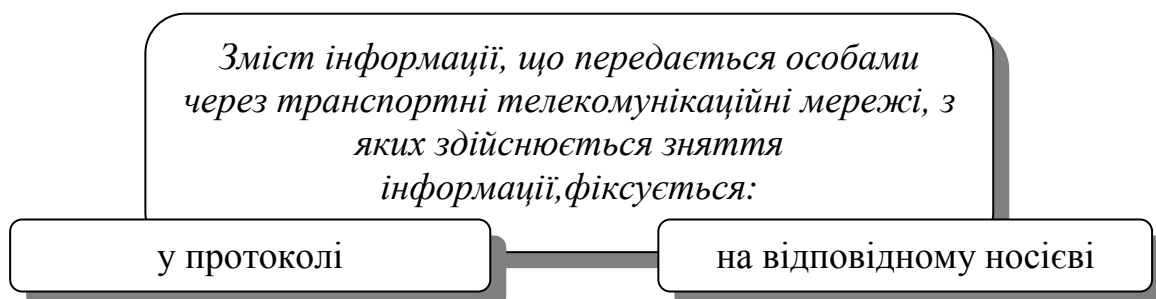

Схема 6.2.9. Фіксація та збереження інформації, отриманої з телекомунікаційних мереж

6.3. ІНШІ ВИДИ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Схема 6.3.1. Класифікація негласних слідчих (розшукових) дій

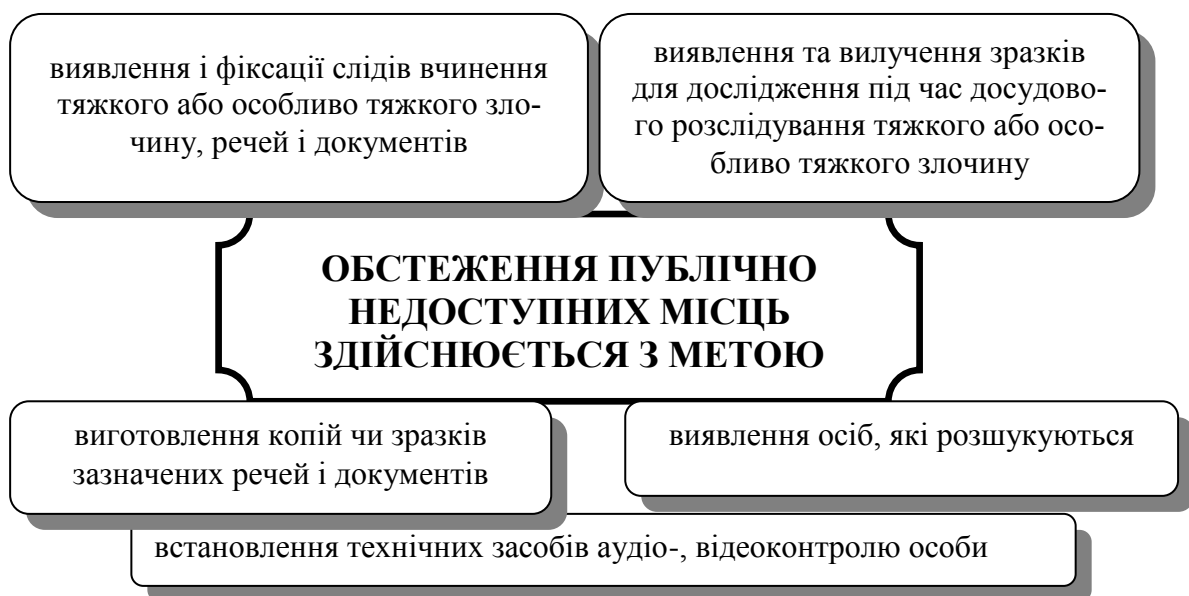

Схема 6.3.2. Мета обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи

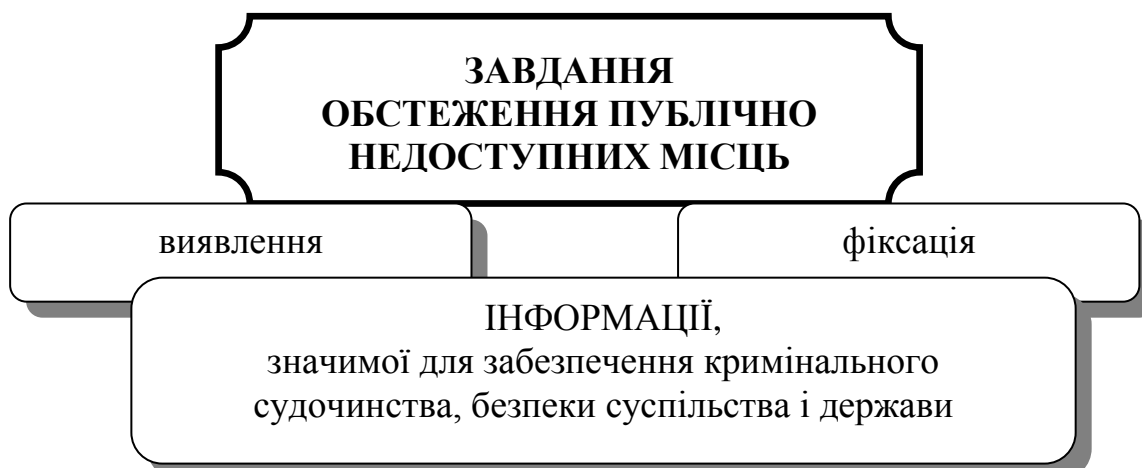

Схема 6.3.3. Завдання обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи

Схема 6.3.4. Обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи

Схема 6.3.5. Структурні елементи організації обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи

Схема 6.3.6. Матеріальні підстави застосування обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи

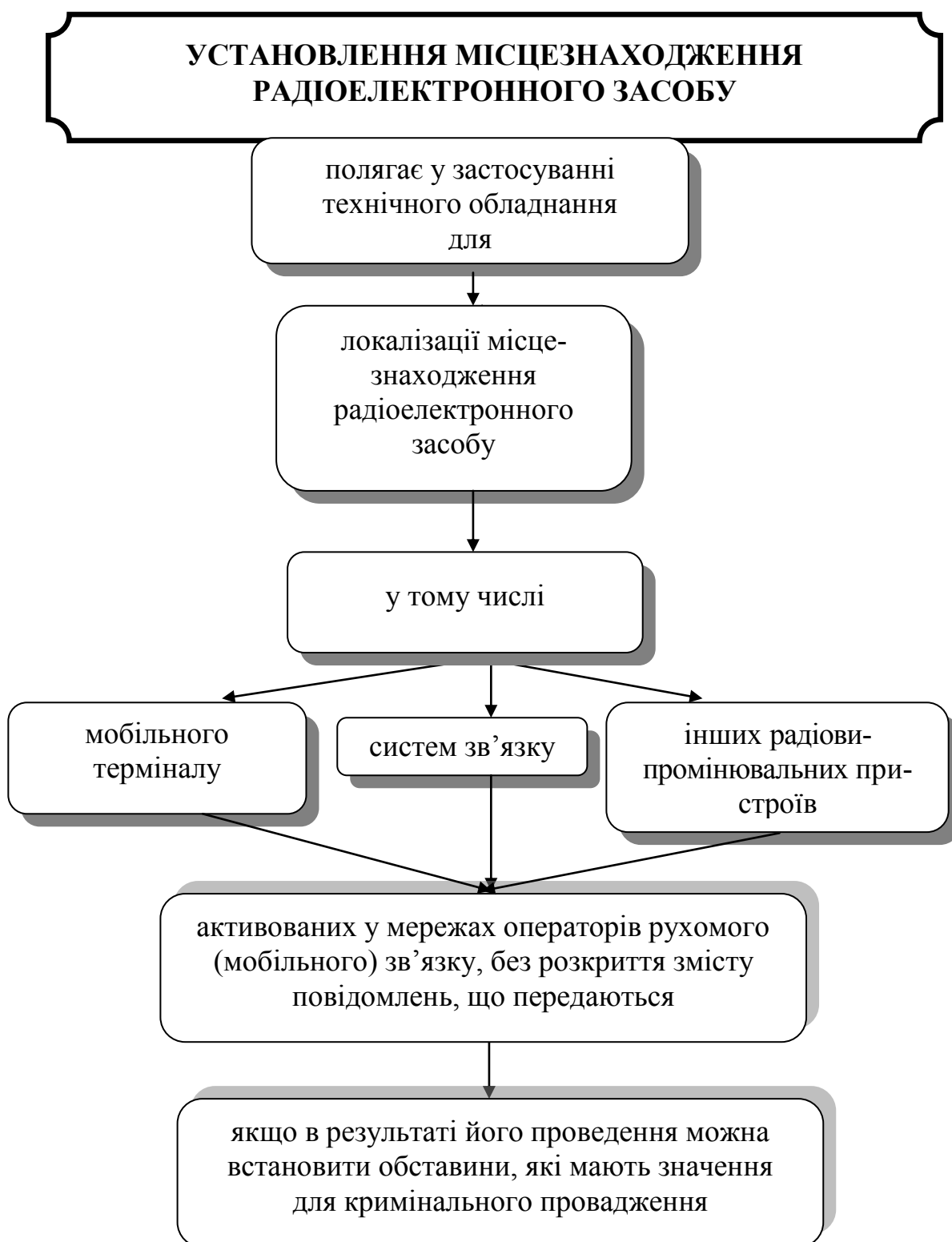
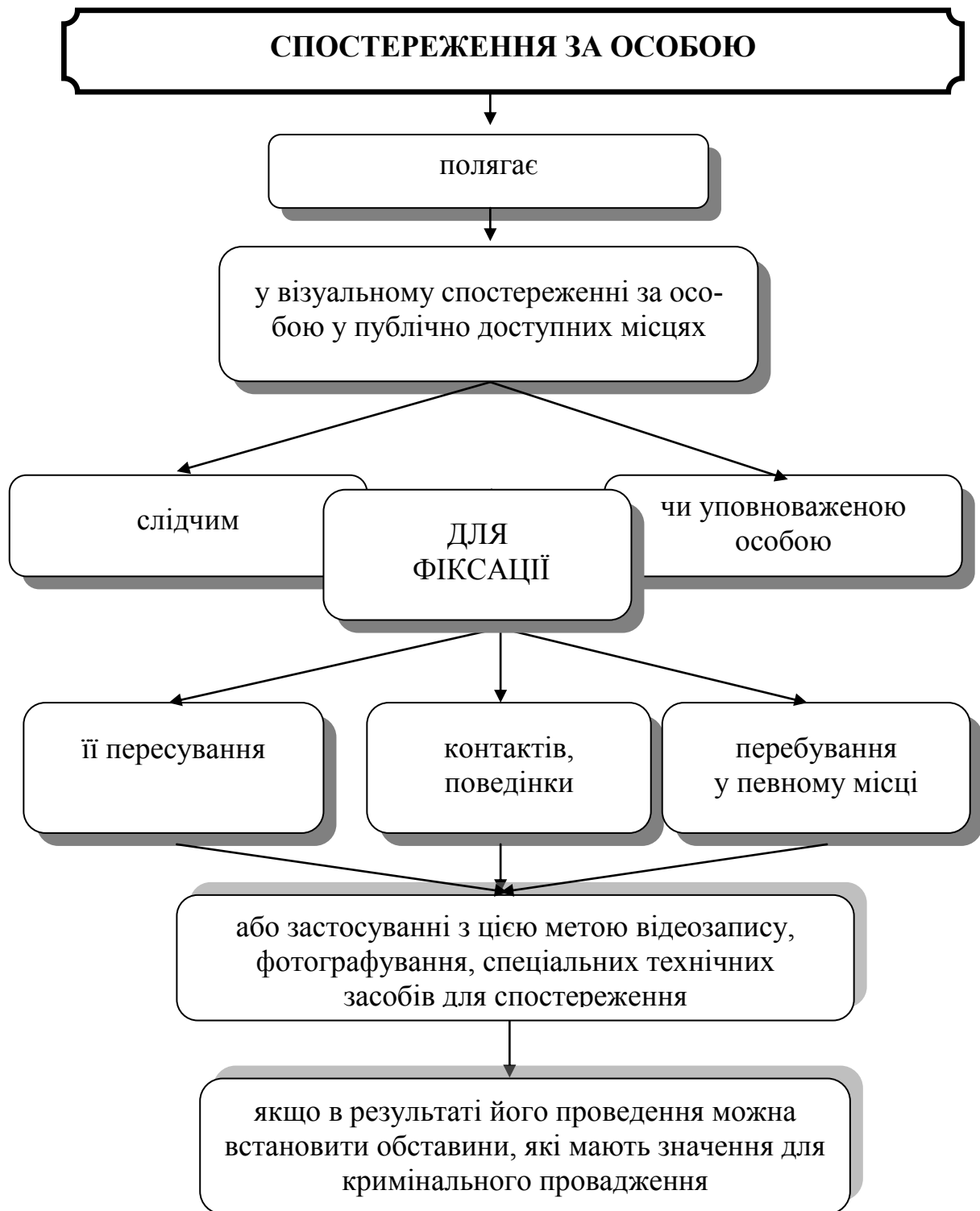

Схема 6.3.7. Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу

(спостереження за особою проводиться на підставі ухвали слідчого судді, постановленої в порядку, передбаченому ст. 246, 248-250 КПК України)

Схема 6.3.8. Спостереження за особою

Схема 6.3.9. Спостереження за річчю або місцем

Схема 6.3.10. Завдання візуального спостереження

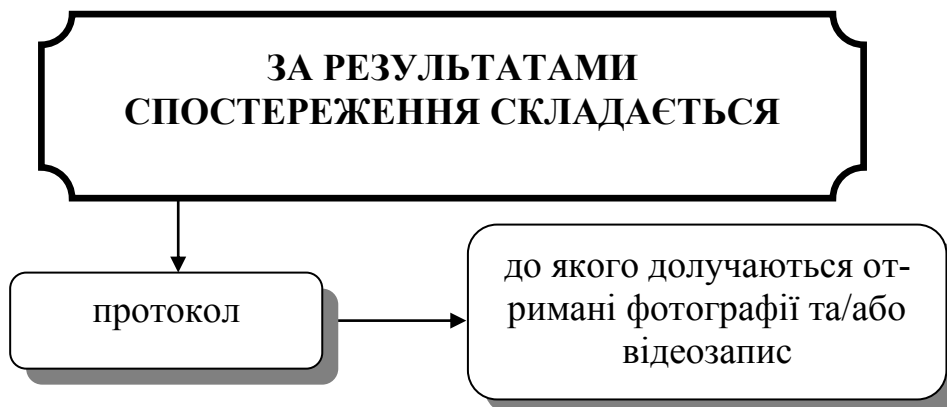

Схема 6.3.11. Оформлення результатів візуального спостереження

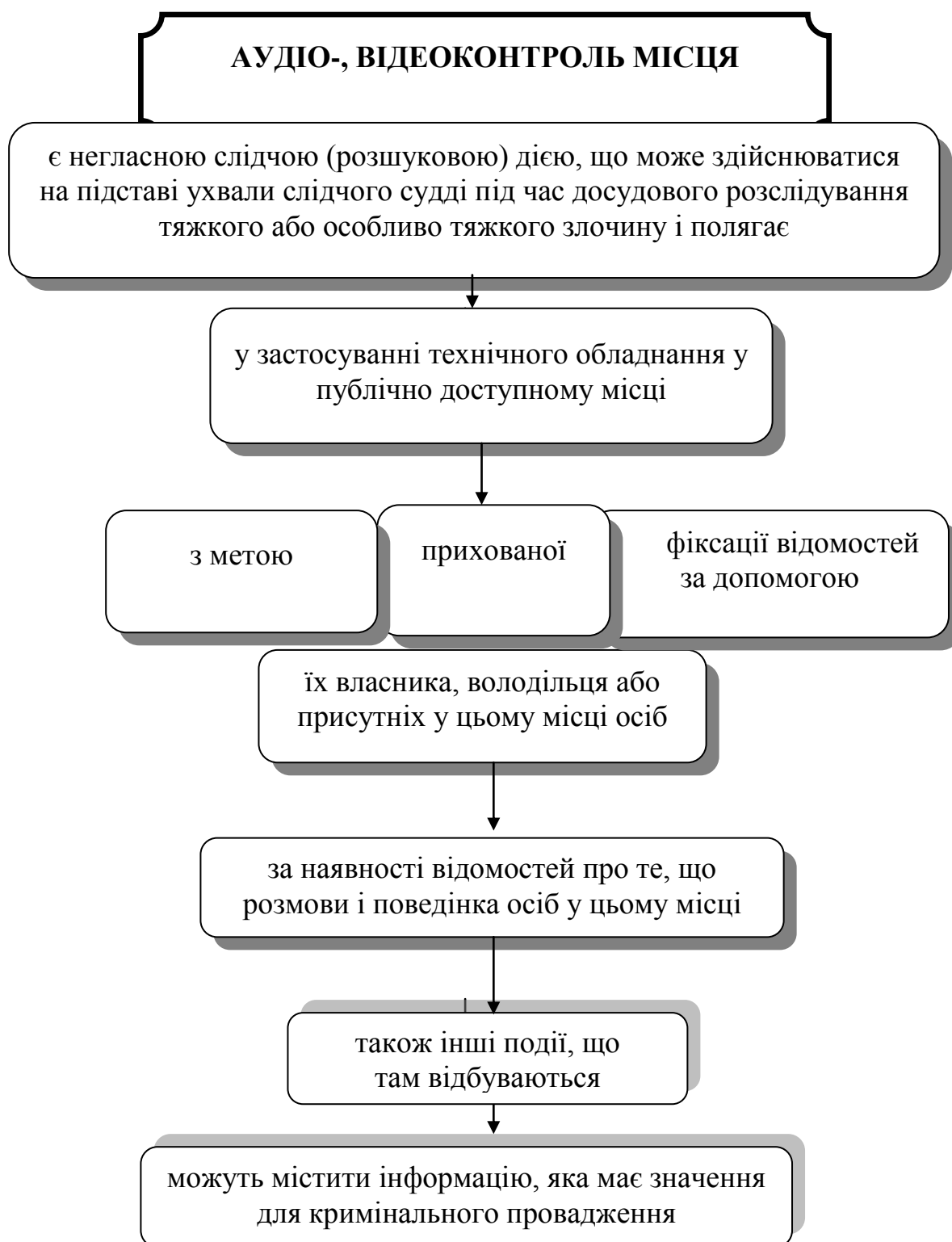

Схема 6.3.12. Аудіо-, відеоконтроль місця

(виключно прокурор має право прийняти рішення про проведення контролю за вчиненням злочину. Якщо при проведенні такого контролю виникає необхідність тимчасового обмеження конституційних прав особи, воно має здійснюватися в межах, які допускаються Конституцією України, на підставі рішення слідчого судді згідно з вимогами цього Кодексу)

Схема 6.3.13. Контроль за вчиненням злочину

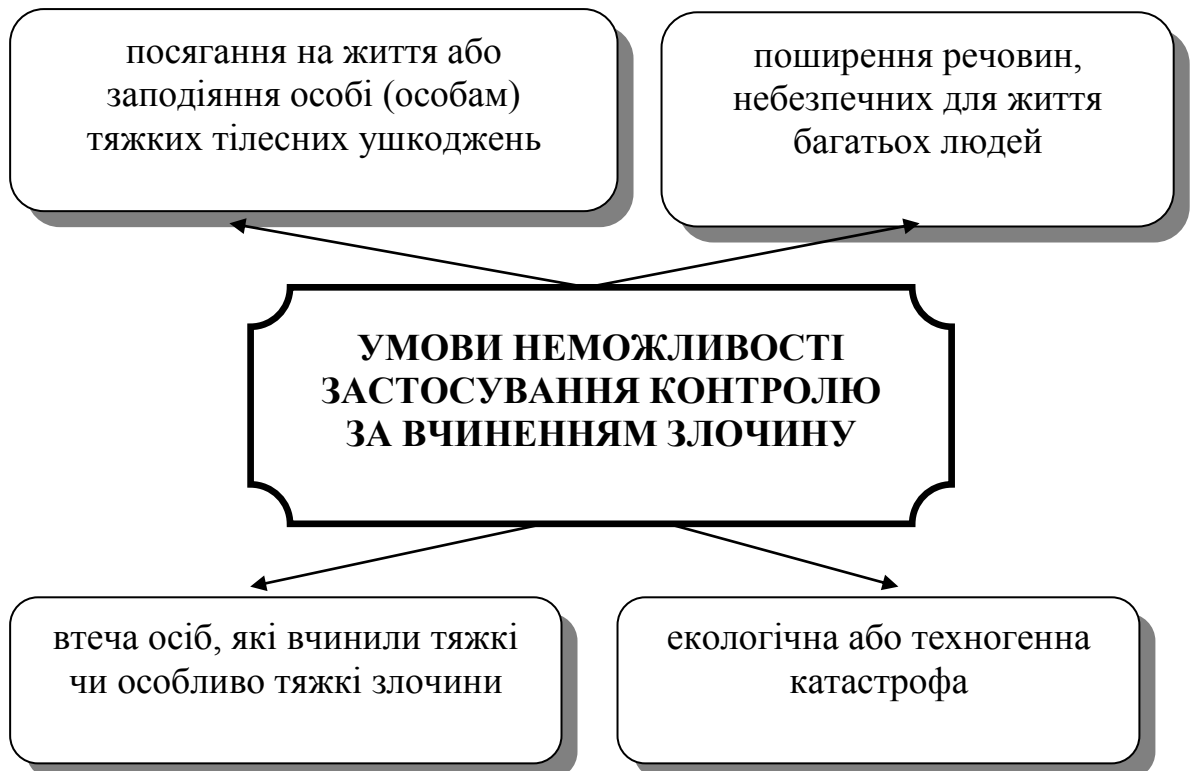

Схема 6.3.14. Умови неможливості застосування контролю за вчиненням злочину

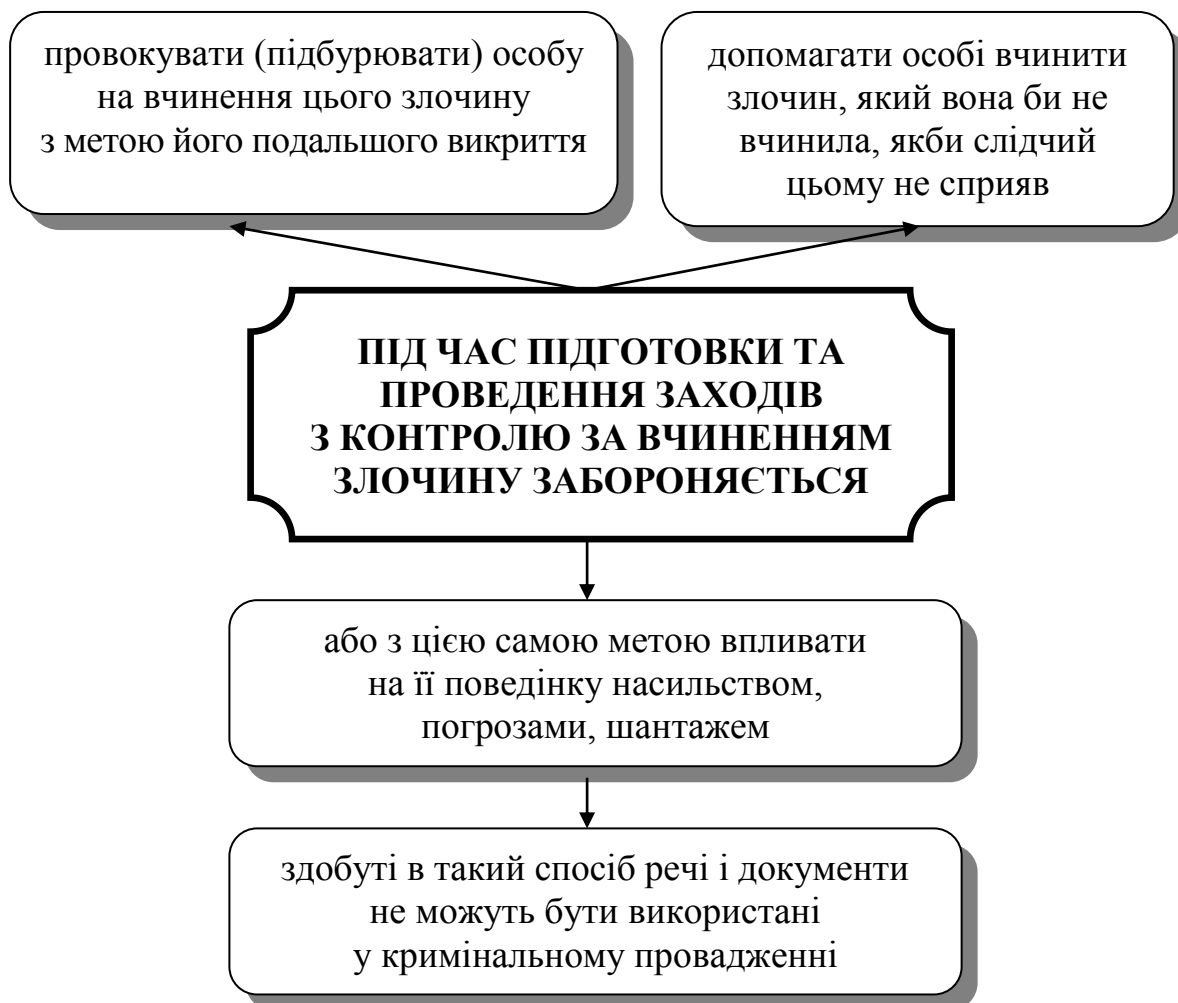

Схема 6.3.15. Обмеження дій під час підготовки застосування контролю за вчиненням злочину

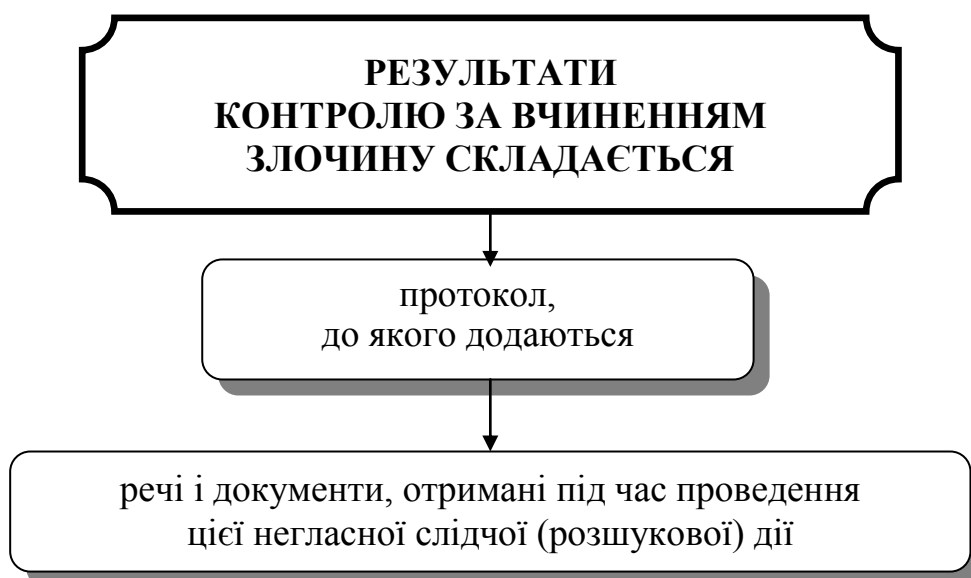

Схема 6.3.16. Фіксація результатів застосування контролю за вчиненням злочину

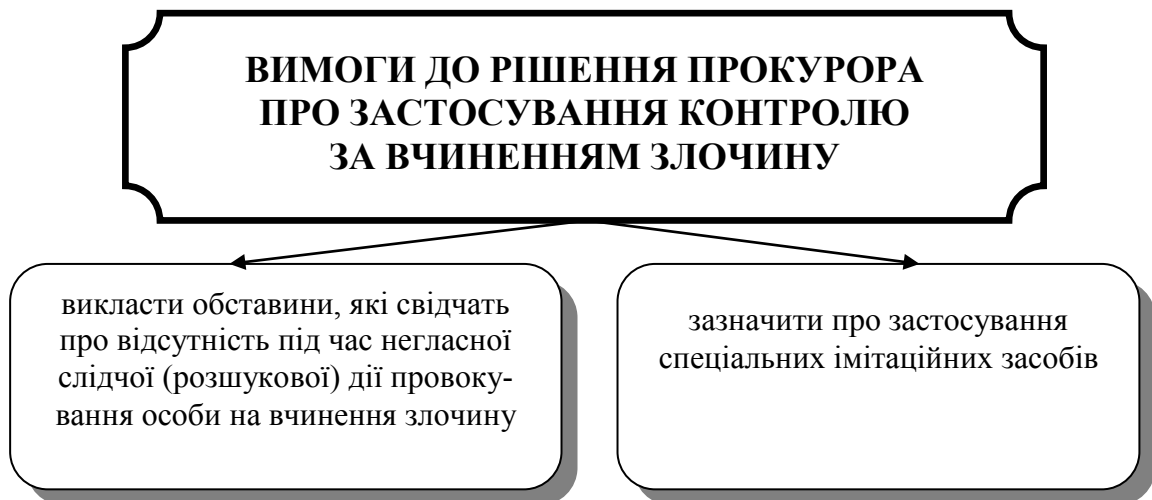

Схема 6.3.17. Рішення прокурора про застосування контролю за вчиненням злочину

Схема 6.3.18. Спеціальний слідчий експеримент

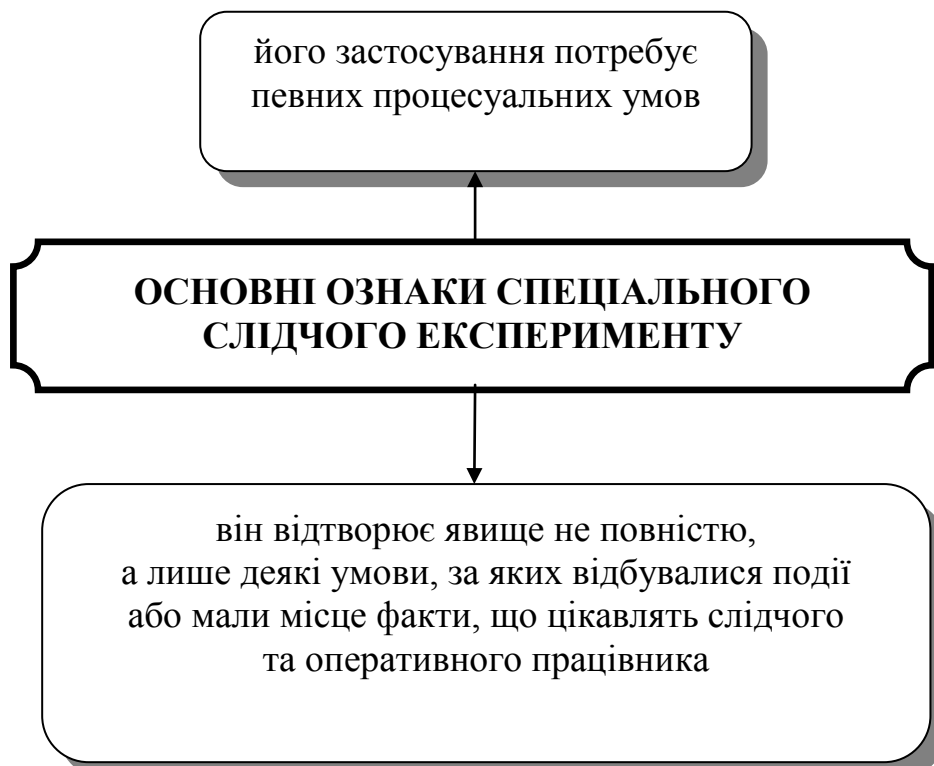

Схема 6.3.19. Ознаки спеціального слідчого експерименту

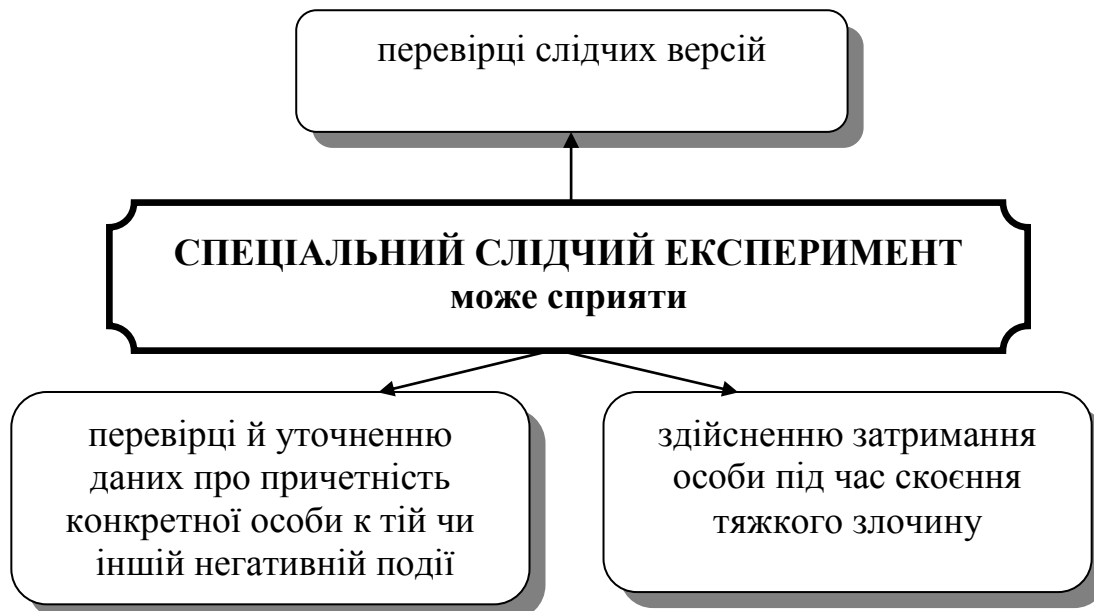

Схема 6.3.20. Завдання спеціального слідчого експерименту

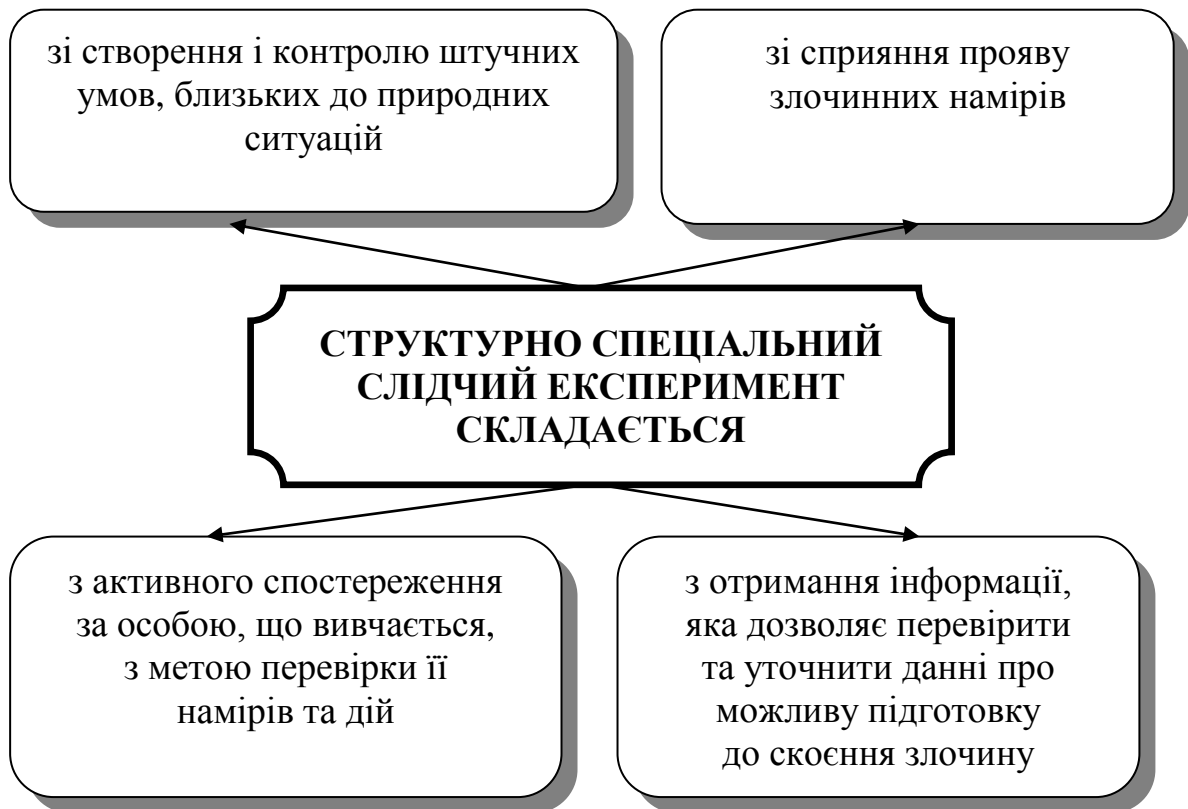

Схема 6.3.21. Структура спеціального слідчого експерименту

Схема 6.3.22. Види спеціального слідчого експерименту

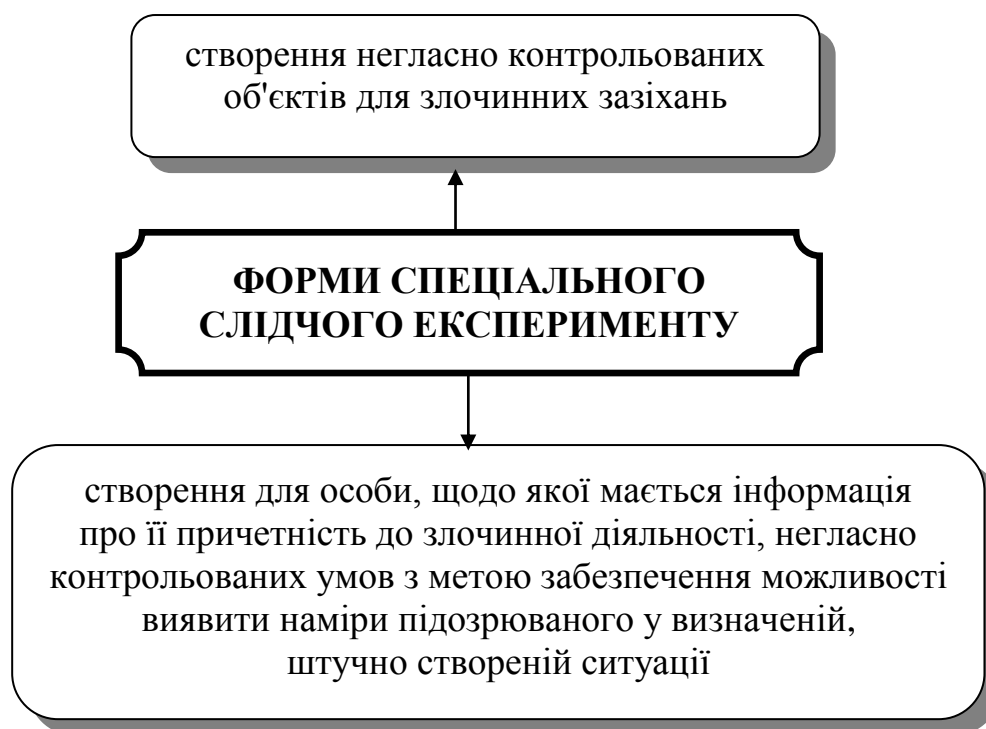

Схема 6.3.23. Форми спеціального слідчого експерименту

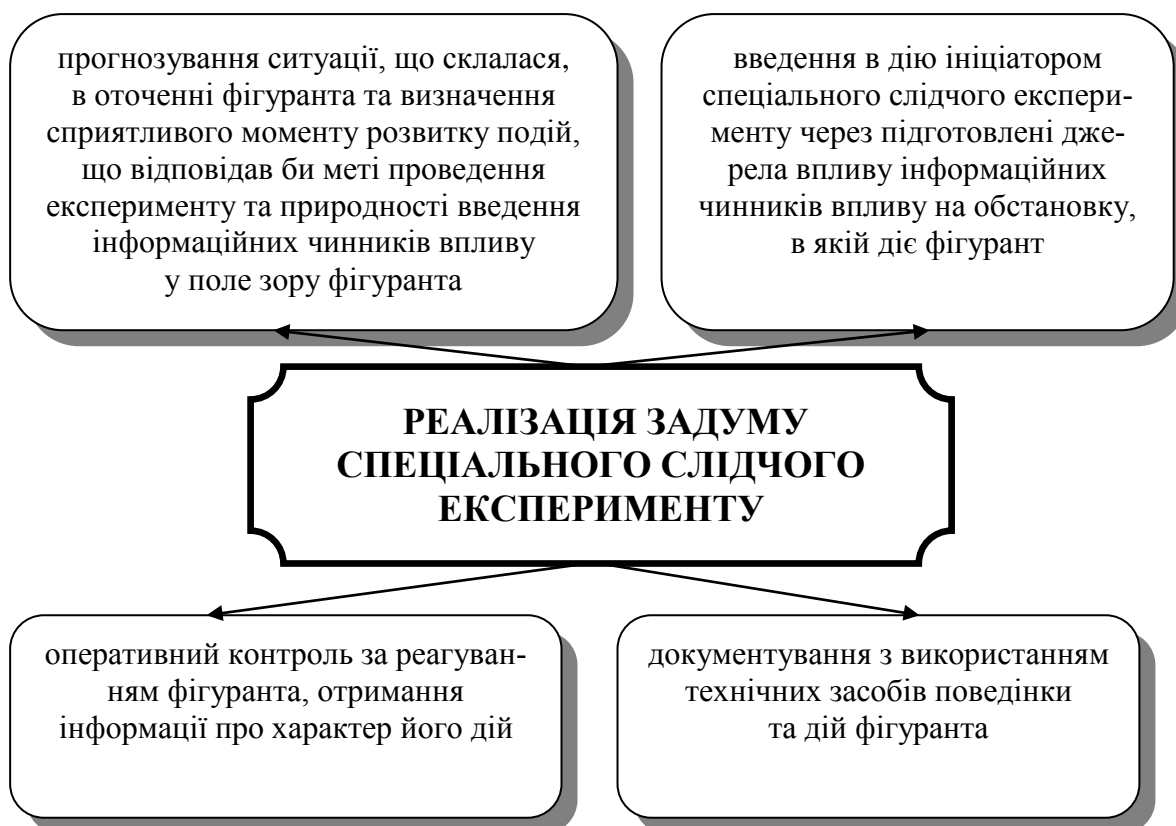

Схема 6.3.24. Реалізація задуму спеціального слідчого експерименту

Схема 6.3.25. Імітування обстановки злочину

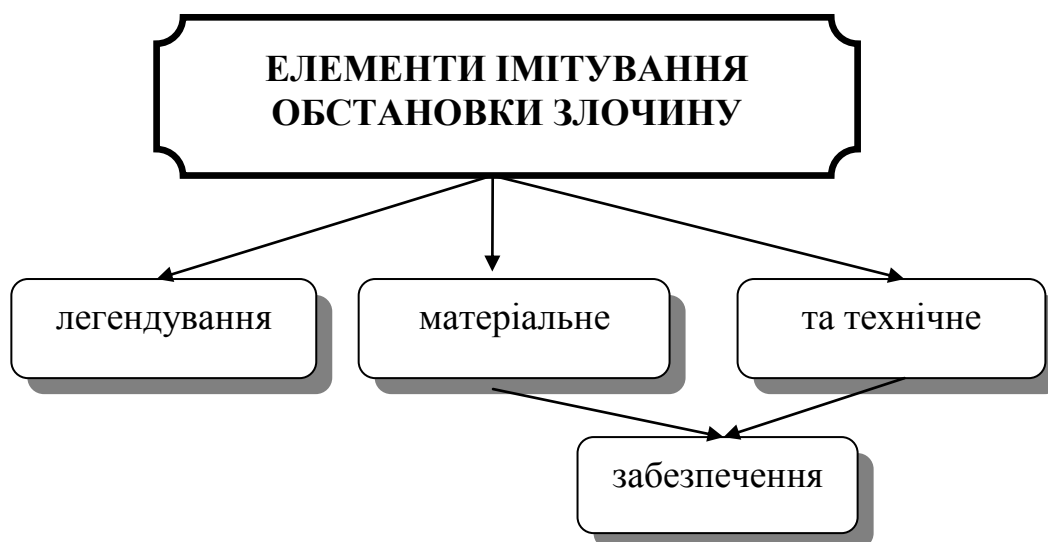

Схема 6.3.26. Складові елементи імітування обстановки злочину

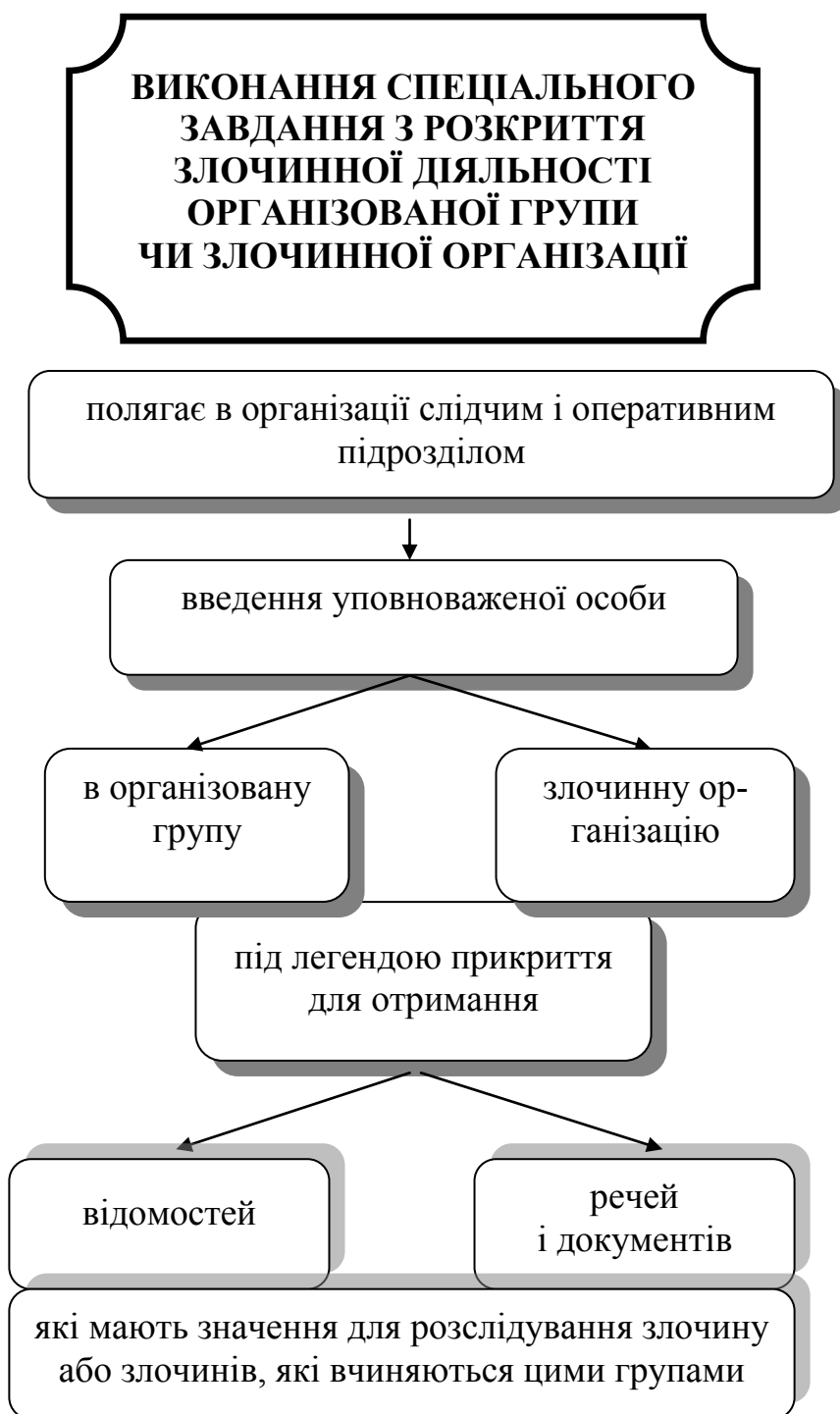

Схема 6.3.27. Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації

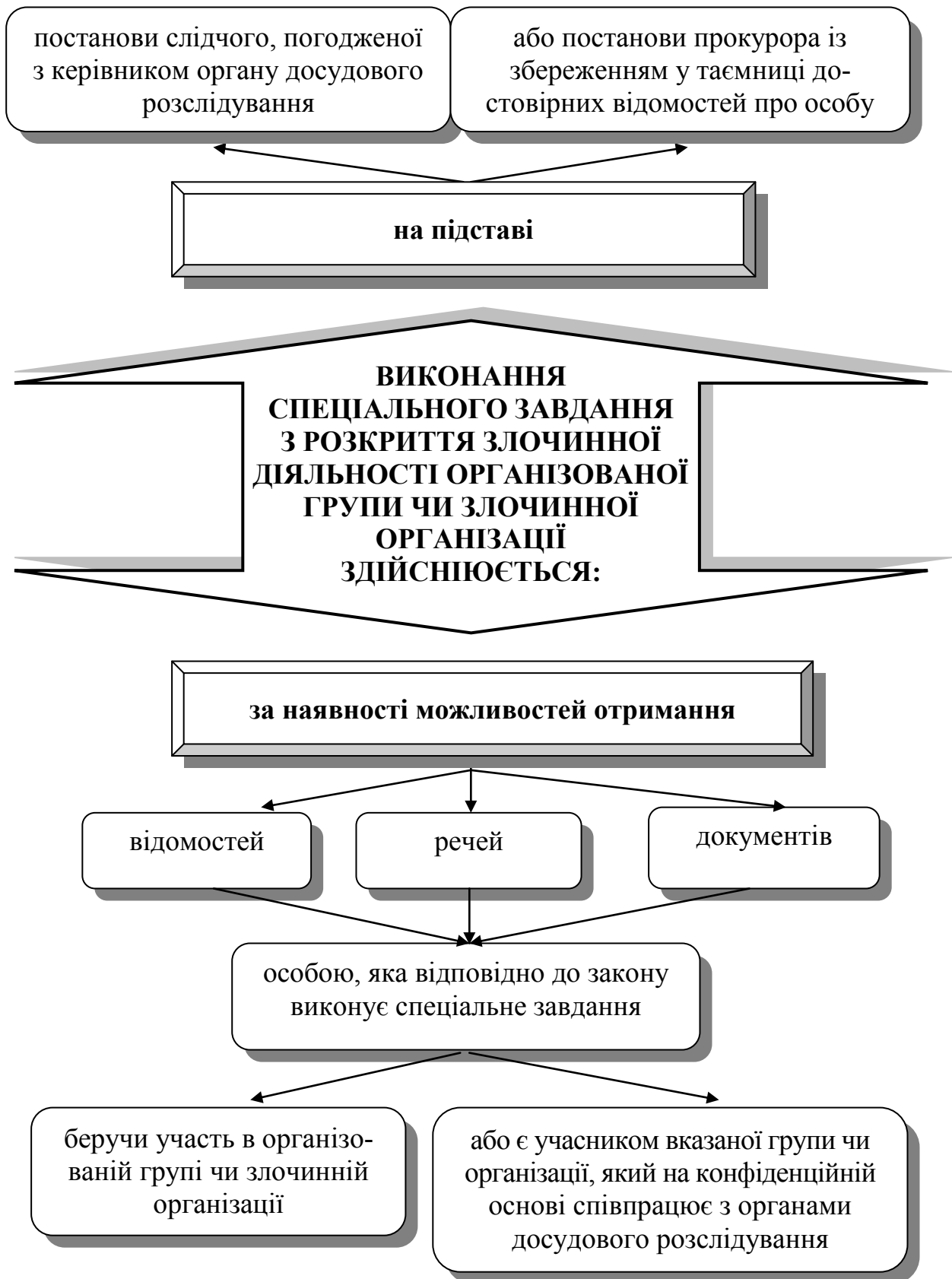

Схема 6.3.28. Підстави виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації

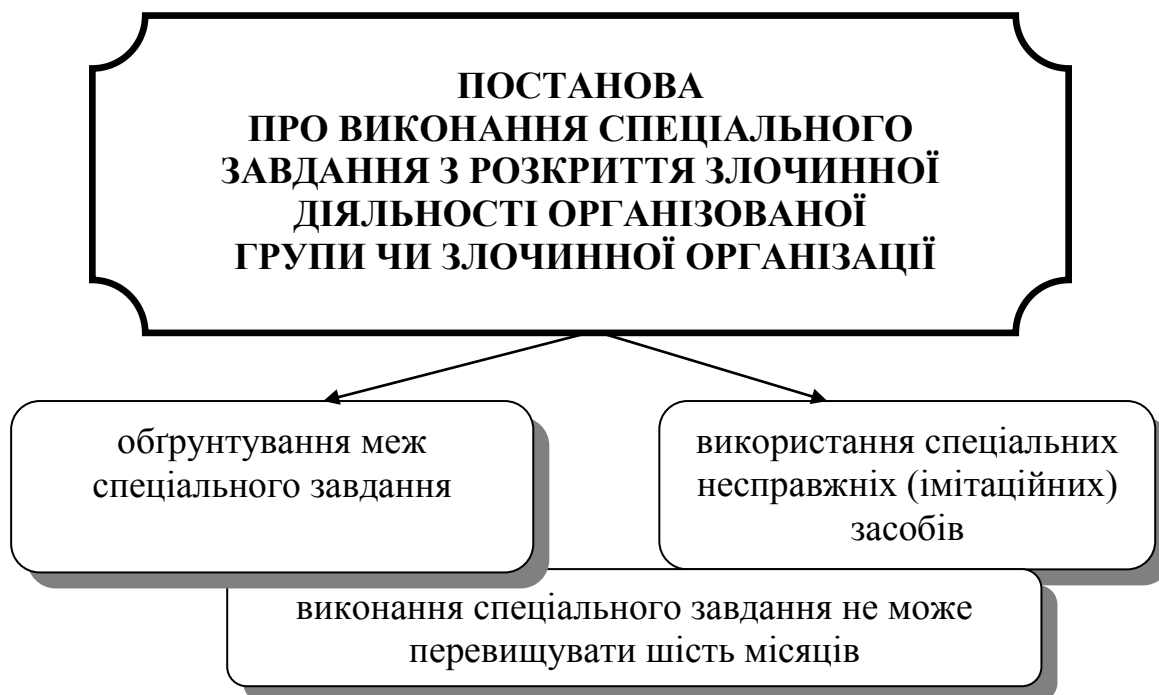

Схема 6.3.29. Вимоги до постанови про виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації

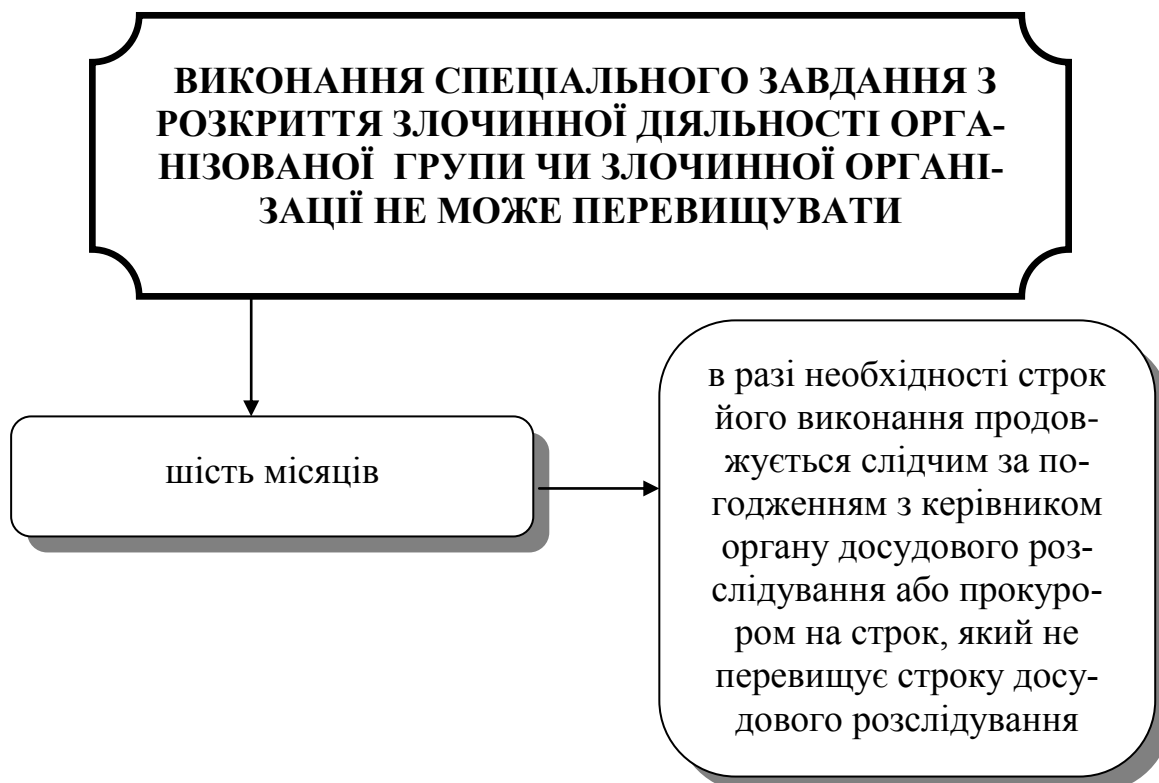

Схема 6.3.30. Терміни виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації

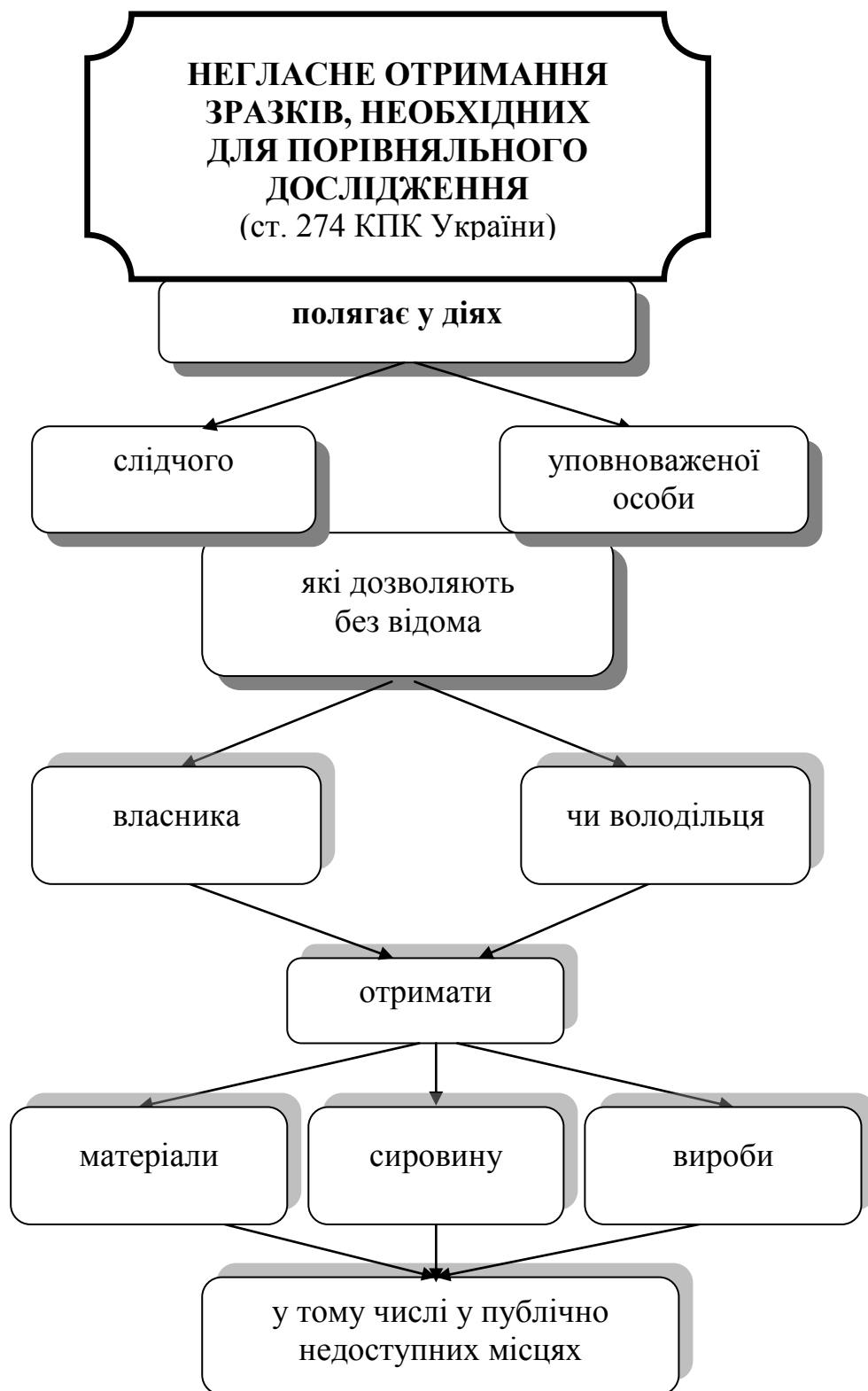

Схема 6.3.31. Негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження

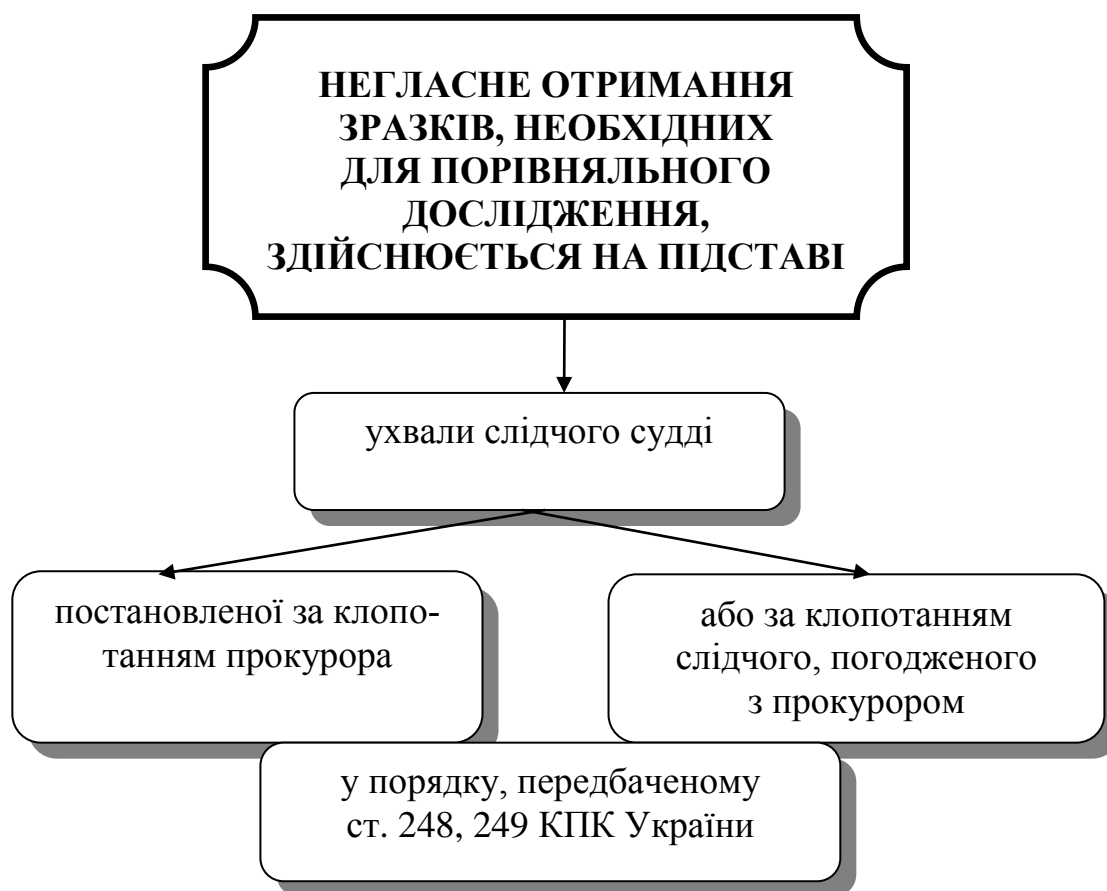

Схема 6.3.32. Підстави здійснення негласного отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження

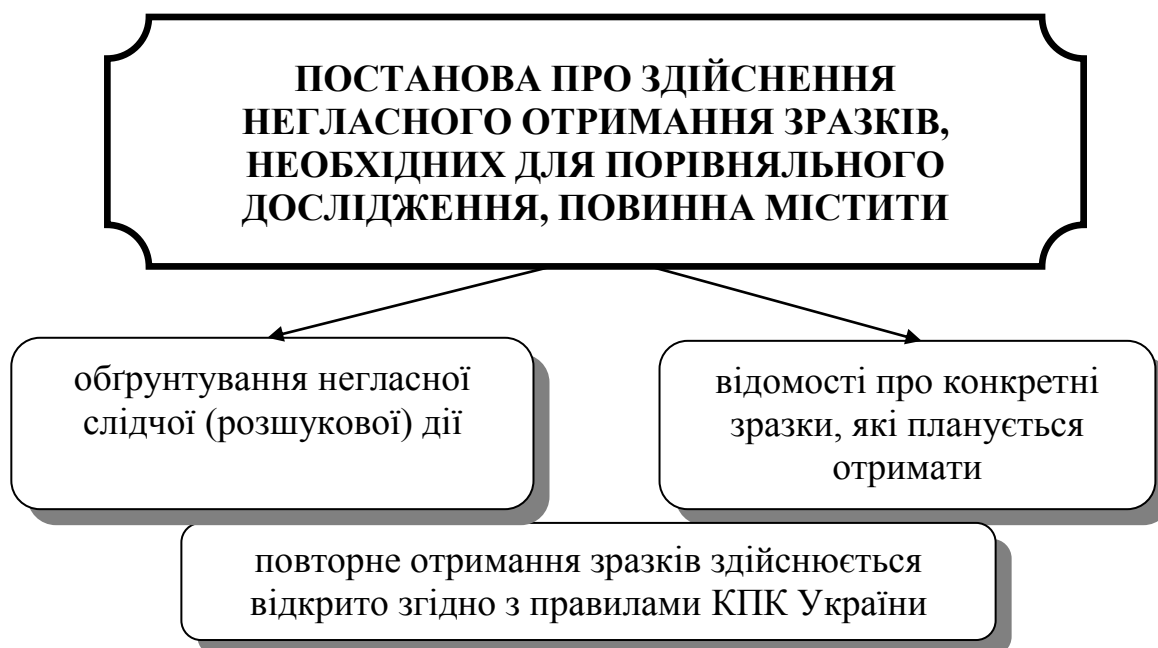

Схема 6.3.33. Вимоги до постанови про здійснення негласного отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження

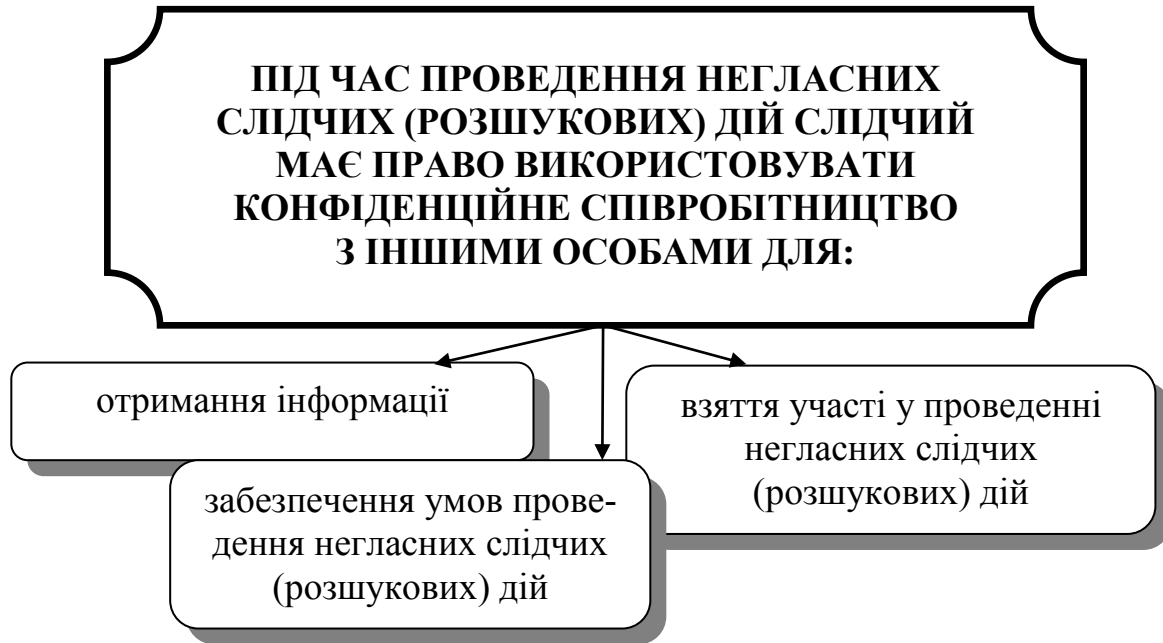
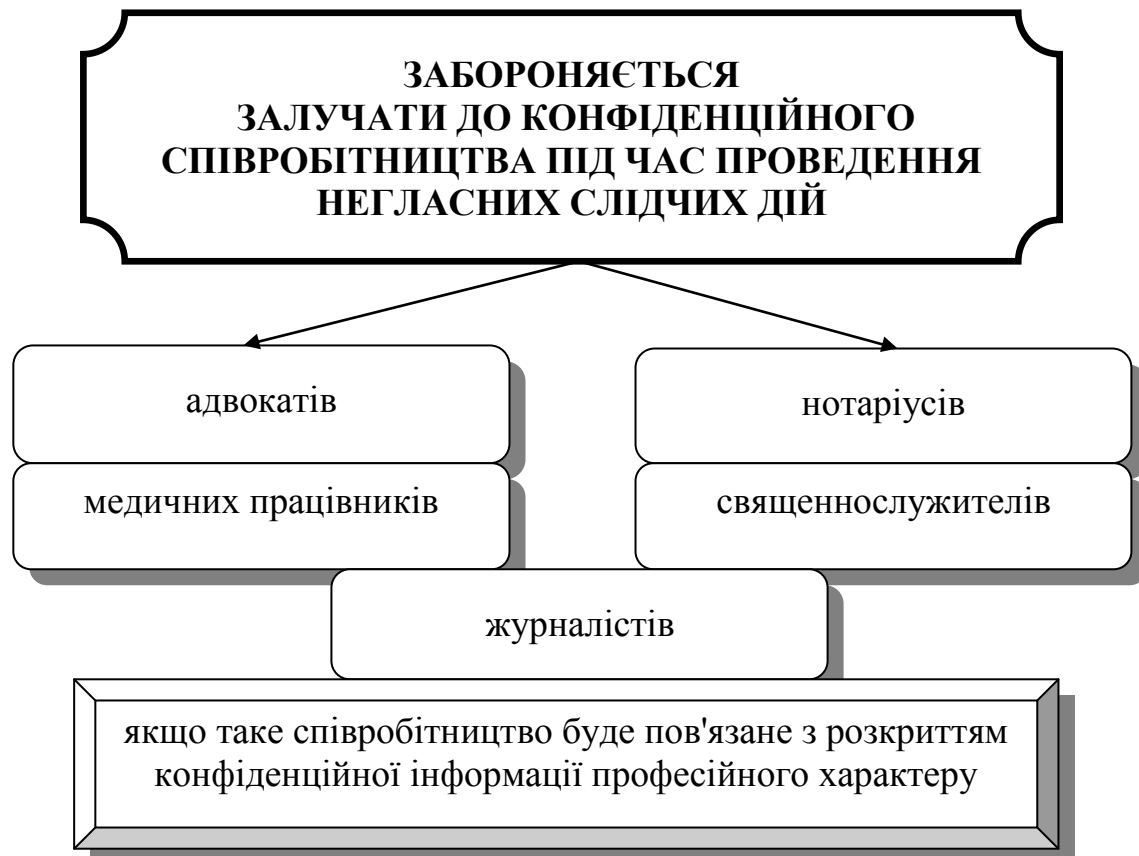

Схема 6.3.34. Використання конфіденційного співробітництва

(недотримання такої заборони під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій є підставою для визнання отриманих за їх результатами фактичних даних недопустимими доказами)

Схема 6.3.35. Обмеження використання конфіденційного співробітництва

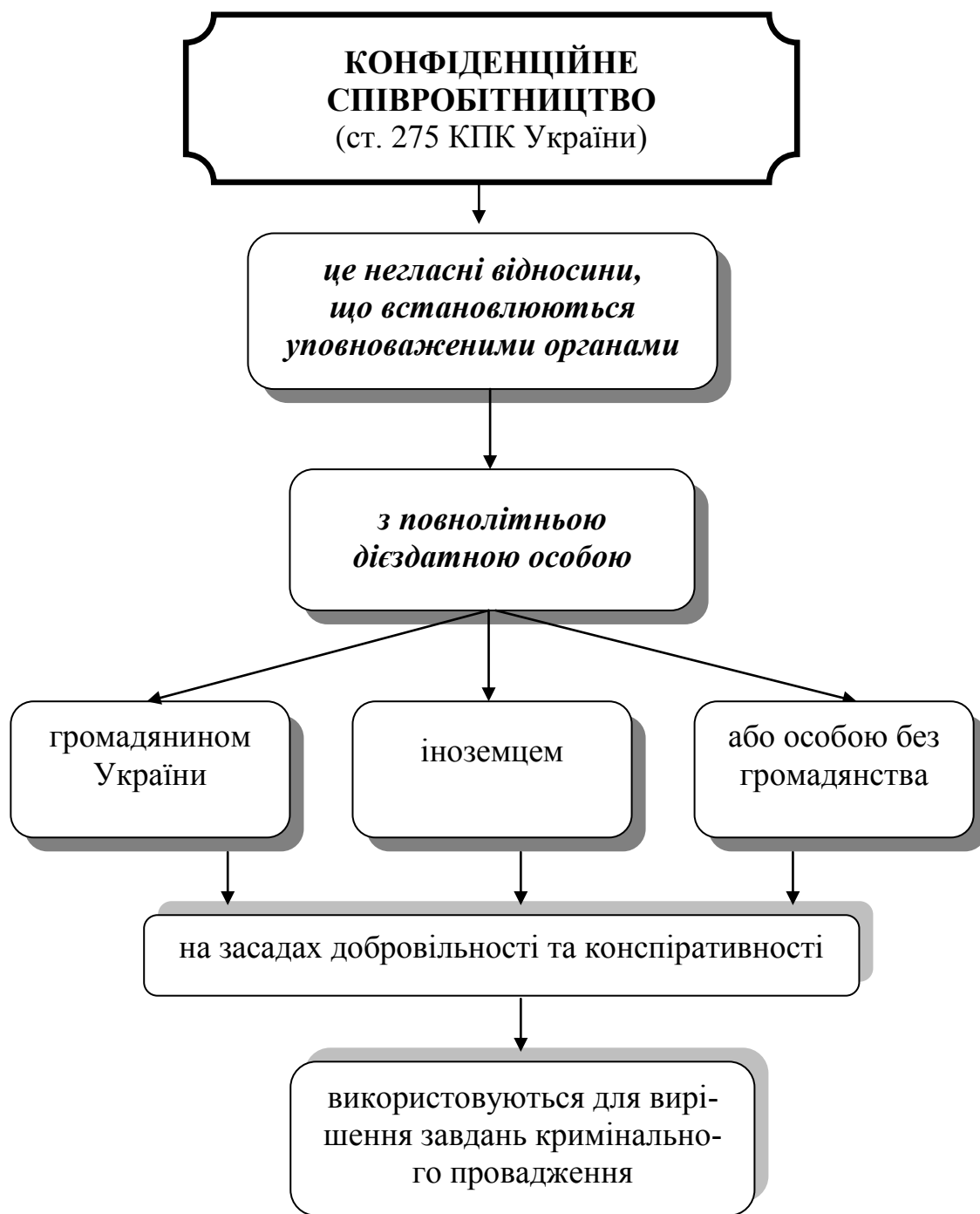

Схема 6.3.36. Поняття конфіденційного співробітництва

Схема 6.3.37. Засоби, що використовуються під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій

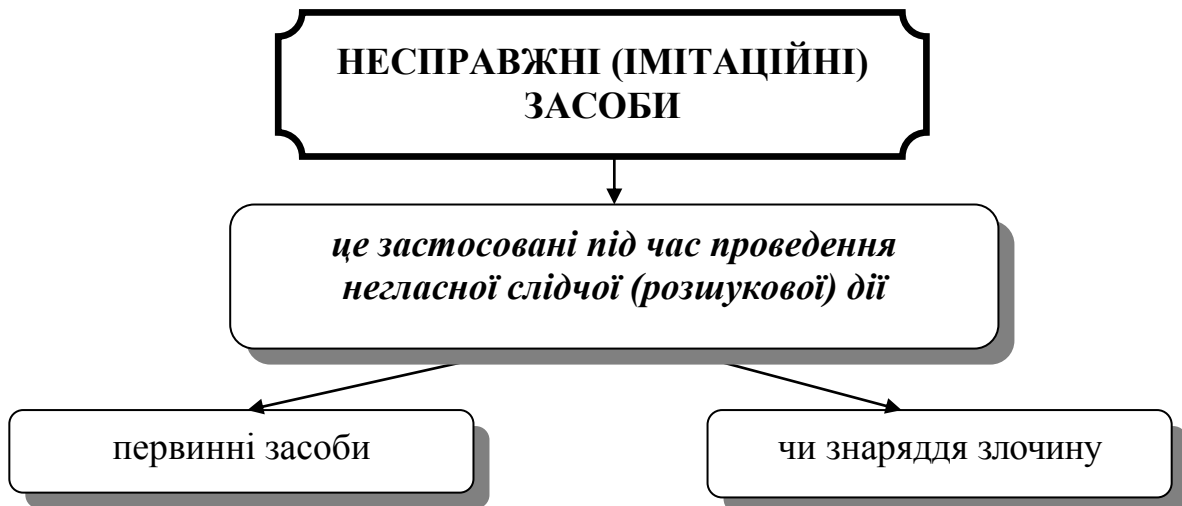

Схема 6.3.38. Поняття несправжніх (імітаційних) засобів

Схема 6.3.39. Поняття ідентифікованих помічених засобів

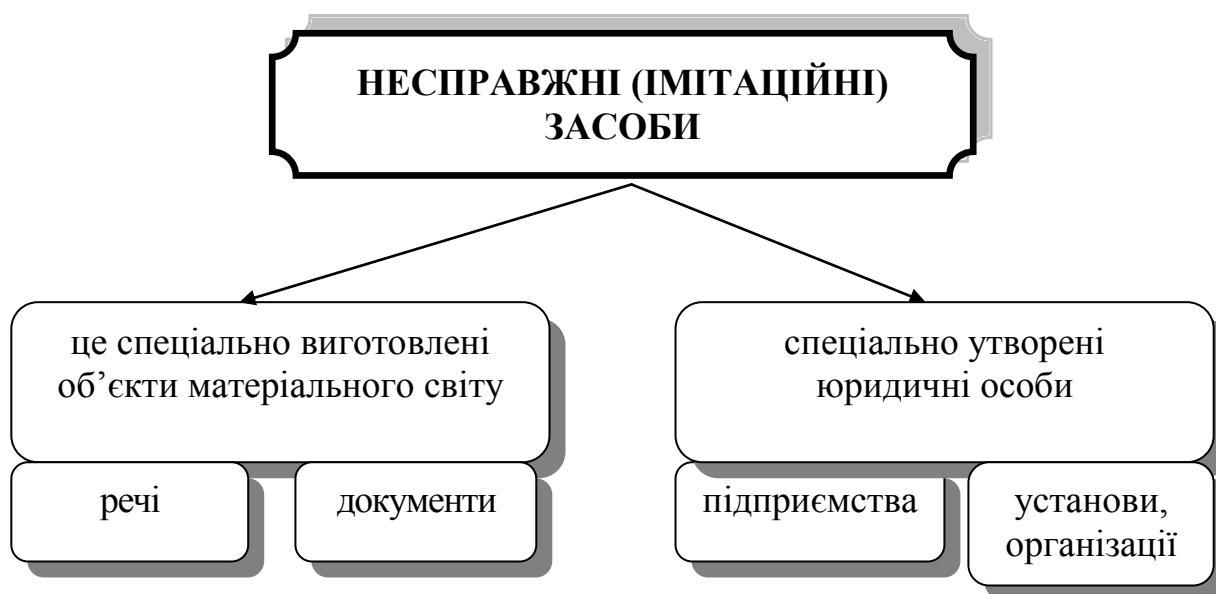

Схема 6.3.40. Поняття несправжніх (імітаційних) засобів

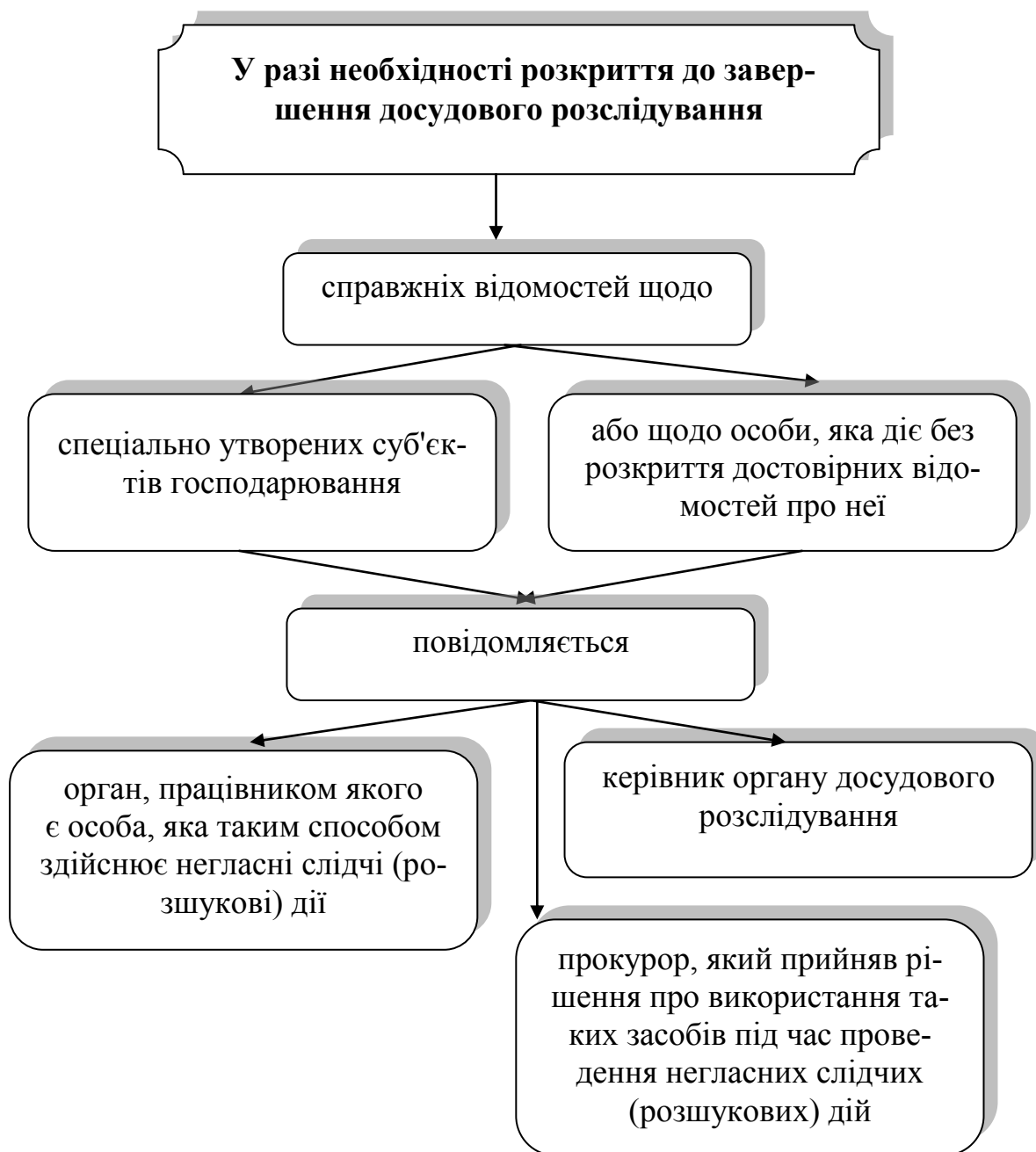

Схема 6.3.41. Умови розкриття справжніх відомостей про імітаційні засоби

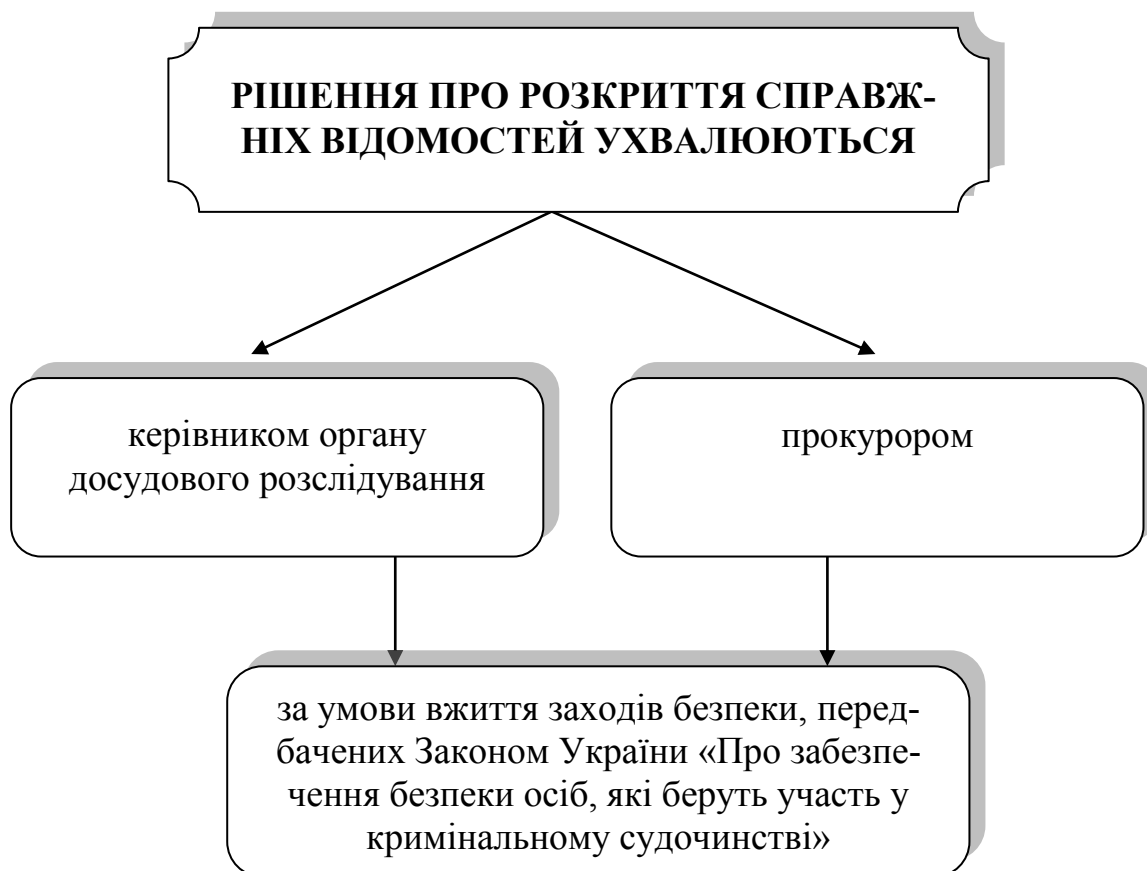

Схема 6.3.42. Суб'єкти прийняття рішення про розкриття справжніх відомостей про імітаційні засоби

Контрольні запитання для самоперевірки знань

1. Завдання, які під час кримінального провадження вирішують підрозділи, що мають право здійснювати оперативно-розшукову діяльність.
2. Сутність поняття «негласна слідча (розшукова) дія».
3. Правова основа проведення негласних слідчих (розшукових) дій.
4. Умови проведення негласних слідчих (розшукових) дій.
5. Суб'єкти прийняття рішення та проведення негласних слідчих (розшукових) дій.
6. Об'єкти негласних слідчих (розшукових) дій.
7. Зміст методів проведення негласних слідчих (розшукових) дій.
8. Формальна підстава здійснення негласних слідчих (розшукових) дій.
9. Умови надання ухвали слідчого судді на проведення негласних слідчих (розшукових) дій.
10. Умови проведення негласної слідчої (розшукової) дії до ухвали слідчого судді.
11. Вимоги, яким повинна відповідати постанова прокурора на проведення негласної слідчої (розшукової) дії.
12. Напрямки використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у доказуванні.
13. Підстави, за якими можна класифікувати негласні слідчі (розшукові) дії.
14. Зміст аудіо-, відеоконтролю особи.
15. Поняття та умови здійснення накладення арешту на кореспонденцію.
16. Поняття зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж.
17. Поняття зняття інформації з електронних інформаційних систем.
18. Завдання, які вирішуються під час обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи.
19. Зміст обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи.
20. Поняття установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу.
21. Поняття, завдання, формальні та матеріальні умови здійснення спостереження за особою.
22. Поняття, завдання, формальні та матеріальні умови здійснення спостереження за річчю або місцем.
23. Поняття аудіо-, відеоконтролю місця.
24. Форми контролю за злочиним.
25. Обмеження під час здійснення дій контролю за злочиним.
26. Формальна підстава на використання контролю за злочиним.
27. Зміст поняття, завдання, види, форми та риси спеціального слідчого експерименту.
28. Зміст поняття, завдання та риси імітування обстановки злочину.
29. Зміст поняття, завдання, формальні підстави та умови виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації.
30. Формальна та матеріальна підстава здійснення негласного отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження.
31. Використання конфіденційного співробітництва та умови його обмеження.
32. Зміст засобів, що використовуються під час проведення негласних слід-

ПІСЛЯМОВА

Виклавши у структурно-логічних схемах основи правового регулювання оперативно-розшукової діяльності, вважаємо за необхідне вказати на ряд недоліків чинного Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність” відповідно до нового КПК та імплементації його норм в оперативно-розшукове законодавство. До них слід віднести:

- 1) неповний обсяг завдань оперативно-розшукової діяльності;
- 2) відсутність спеціальних принципів оперативно-розшукової діяльності;
- 3) невизначеність поняття оперативно-розшукових заходів, їх переліку, а також порядку застосування та співвідношення з окремими негласними слідчими (розшуковими) діями;
- 4) невизначеність суті та видів взаємодії оперативних підрозділів між собою та з іншими правоохоронними органами;
- 5) нерозробленість механізму використання даних оперативно-розшукової діяльності у кримінальному судочинстві відповідно до новітнього КПК;
- б) невизначеність загальних форм оперативно-розшукової діяльності та стадії попередньої оперативної перевірки і т. ін.

Означене обумовлює потребу внесення змін до Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність”, який не відображає всієї низки правових засад оперативно-розшукової діяльності відповідно до умов дії новітнього КПК. Існує нагальна потреба розробки нової редакції закону або оперативно-розшукового кодексу, що, на наш погляд, сприятиме встановленню міжнародних стандартів додержання прав та свобод громадян. Така законодавча діяльність дасть змогу визначити оперативно-розшукове законодавство як галузь права.

Уперше думку про створення оперативно-розшукового кодексу висловив В.Г. Самойлов ще наприкінці 70-х – на початку 80-х рр., але на той час ця ідея не знайшла підтримки серед науковців та законодавця⁶.

До цієї пропозиції повернулися наприкінці 80-х – на початку 90-х рр., коли розроблялися основи оперативно-розшукового законодавства. Втім, існувала також думка Г.К. Синилова про необхідність інкорпорації відомчих нормативних актів. Вчений зосередив свою увагу на відомчому регулюванні оперативно-розшукової діяльності МВС СРСР, запропону-

---

⁶ *Самойлов В.Г.* Некоторые проблемы правового регулирования оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел // Труды Киевск. высш. шк. МВД СССР. – К., 1981. – С. 18-19; *Самойлов В.Г., Шульц В.К.* К вопросу совершенствования правового регулирования ОРД ОВД // Совершенствование организации и тактики оперативно-розыскной работы органов внутренних дел. – Омск, 1984. – С. 22.

Правове регулювання оперативно-розшукової діяльності та здійснення негласних слідчих (розшукових) дій
вавши розташувати нормативні акти в порядку, який відповідає загальним сферам регулювання: норми, які визначають статус суб'єктів ОРД, їх функції, права та обов'язки; норми, які встановлюють та регламентують форми ОРД ОВС; норми, що регламентують порядок використання методів ОРД⁷.

Наведені думки Г.К. Синилова, В.К. Шульца та В.Г. Самойлова визначають принцип двоетапності цієї роботи:

- відомчий рівень – спочатку інкорпорація, а потім кодифікація;
- рівень законодавчої влади, де можлива їх кодифікація.

Сьогодення вимагає удосконалення чинного законодавства у сфері ОРД за рівнями та етапами.

Перший етап:

– прийняття загальнодержавної програми у сфері ОРД, що фактично визначить зміст державної політики у цій сфері;

– удосконалення законодавства з метою уточнення завдань правоохоронних органів у сфері боротьби зі злочинністю;

– внесення змін до ст. 1, 7-9 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» та викладення їх у новітній редакції з метою регулювання використання оперативно-розшукових засобів й у протидії злочинності та вирішення завдань національної безпеки.

Другий етап – розробка новітньої редакції Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», який має складатися з декількох розділів.

---

⁷ Синилов Г.К. Правовые информационные и тактические основы ОРД советской милиции. – М., 1975.

ГЛОСАРІЙ

Аудіо-, відеоконтроль особи – полягає у застосуванні технічного обладнання, яке дає змогу без відома особи, приховано отримувати і фіксувати інформацію про обстановку, в якій вона перебуває, про її контакти, розмови та дії.

Аудіо-, відеоконтроль місця – полягає у застосуванні технічного обладнання у публічно доступному місці з метою фіксації відомостей (розмов, поведінки осіб, інших подій), які мають значення для кримінального провадження, без відома присутніх у ньому осіб.

Візуальне спостереження – оперативно-розшуковий захід, що полягає у негласному зовнішньому стеженні суб'єктами оперативно-розшукової діяльності за особами, які становлять оперативний інтерес, із застосуванням оперативно-технічних засобів з метою одержання та закріплення оперативної інформації, що сприяє попередженню та розкриттю злочинів, розшуку злочинців та осіб, які безвісно зникли, або встановленню місця їх знаходження, а також забезпеченню безпеки працівників правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, коли іншими заходами вирішити поставлені завдання неможливо або важко.

Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації – організація слідчим і оперативним підрозділом введення уповноваженої особи в організовану групу чи злочинну організацію під легендою прикриття для отримання відомостей, речей і документів, які мають значення для розслідування злочину або злочинів, які вчиняються цими групами.

Втручання у приватне спілкування – доступ до змісту спілкування за умов, якщо учасники спілкування мають достатні підстави вважати, що спілкування є приватним. Різновидами втручання в приватне спілкування є: аудіо-, відеоконтроль особи; арешт, огляд і виїмка кореспонденції; зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж; зняття інформації з електронних інформаційних систем.

Джерела оперативно-розшукової інформації – особи, матеріальні об'єкти, системи, які повідомляють чи містять відомості про злочини, що замишляються, готуються, вчиняються або вчинені.

Запобігання злочинам оперативно-розшуковими засобами – система цілеспрямованих оперативно-розшукових, інших передбачених законом заходів з метою нейтралізації причин та умов злочинності щодо осіб, від яких можна чекати вчинення злочинів, з метою: оперативного контролю за ними; профілактичного впливу; виявлення та припинення злочинів, що замишляються або

Правове регулювання оперативно-розшукової діяльності та здійснення негласних слідчих (розшукових) дій готуються; використання негласної інформації в оперативно-профілактичній роботі ОВС.

Засоби оперативно-розшукової діяльності – сукупність передбачених чинним законодавством та відомчими нормативними актами спеціальних обліків, що забезпечують накопичення, обробку, зберігання та використання інформації про факти, предмети і осіб, що становлять оперативний інтерес, а також засобів оперативної техніки і службово-розшукового собаківництва, що використовуються оперативними підрозділами для попередження, припинення і розкриття злочинів.

Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж – застосування технічного обладнання, яке дає змогу зафіксувати факт контакту у мережі, а також аудіовізуально сприймати, фіксувати та відтворювати інформацію, що передавалась цим каналом зв'язку, у тому числі її зміст.

Зняття інформації з електронних інформаційних систем без відома їх власника, володільця або утримувача – полягає у застосуванні технічного обладнання для одержання інформації, яка міститься в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютер), автоматичних системах, комп'ютерній мережі, мережі електрозв'язку.

Імітування обстановки злочину – полягає у діях слідчого, уповноваженої особи, з використанням імітаційних засобів, які створюють в оточуючих уяву про вчинення реального злочину, з метою його запобігання та викриття особи (осіб), яка планувала чи замовляла його вчинення.

Інформаційне забезпечення оперативно-розшукової діяльності – комплекс заходів, що здійснюються різноманітними суб'єктами оперативно-розшукової діяльності і спрямовуються на пошук та виявлення з гласних і негласних джерел оперативно-розшукової інформації, її обробку, узагальнення, збереження і використання з метою прийняття цими суб'єктами відповідних рішень для виконання своїх функцій (реалізації своїх функцій, прав та обов'язків).

Інформаційна система – організаційно упорядкована й відповідно оформлена множина даних (документів), інформаційних потоків, каналів зв'язку, технічних і технологічних засобів, що забезпечують взаємозв'язок між елементами системи з метою її ефективного функціонування і розвитку.

Контрольована закупівля – здійснення операції купівлі-продажу з особою, що підозрюється в протиправній діяльності у сфері фінансової, господарчої, підприємницької діяльності.

Контрольоване постачання – оперативно-розшуковий захід, який здійснюється правоохоронними органами (суб'єктами ОРД та працівниками митної служби), у тому числі у взаємодії з іншими державними органами, та полягає в забезпеченні переміщення під контролем і оперативним наглядом правоохоронних органів товарів, предметів, речовин та інших об'єктів з метою виявлення протиправних дій, злочинів, установлення юридичних, фізичних осіб, причетних до їх здійснення.

Конфіденційне співробітництво – негласне, з дотриманням сурової конспірації співробітництво громадян з оперативними підрозділами правоохоронних органів, яке полягає у наданні ними на засадах добровільності систематичної законспірованої допомоги у вирішенні завдань оперативно-розшукової діяльності.

Накладення арешту на кореспонденцію – полягає у забороні на підставі ухвали слідчого судді, постанови слідчого, прокурора установам зв'язку та фінансовим установам вручення без їх відома кореспонденції адресату.

Негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження – полягає у діях слідчого чи уповноваженої особи, які дозволяють без відома власника чи володільця отримати зразки матеріалів, сировини, виробів, у тому числі у публічно недоступних місцях.

Негласні слідчі (розшукові) дії – це різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених КПК України.

Обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи – полягає у проникненні слідчого чи уповноваженої особи без відома власника чи володільця, приховано або під легендою, у приміщення та інше володіння для встановлення технічного обладнання або безпосередньо з метою виявлення і фіксації слідів злочину, проведення огляду, виявлення документів, речей, що мають значення для досудового розслідування, виготовлення копій чи їх зразків, виявлення осіб, що переховуються від органів розслідування, або з іншою метою для досягнення цілей кримінального провадження.

Огляд і виїмка кореспонденції – полягає в обстеженні поштової кореспонденції, з метою виявлення та фіксації відомостей, що містяться у кореспонденції, стосовно обставин вчинення кримінального правопорушення, за наявності підстав: фізичного вилучення, затримання матеріальних об'єктів.

Оперативна закупівля – оперативно-розшуковий захід, пов'язаний з уявним негласним придбанням у фізичних та юридичних осіб незалежно від форм

Правове регулювання оперативно-розшукової діяльності та здійснення негласних слідчих (розшукових) дій власності товарів, предметів та речовин, обіг яких визначено чинним законодавством України, з метою виявлення та документування фактів протиправних діянь.

Оперативний огляд – вид оперативно-розшукового заходу, що полягає у проведенні суб'єктами оперативно-розшукової діяльності безпосередньо або опосередковано (іншими особами за їх дорученням) заходів щодо гласного, негласного, зашифрованого ознайомлення з предметами, документами, обстановкою, іншими носіями інформації для виявлення та фіксації слідів злочинної діяльності для вирішення завдань оперативно-розшукової діяльності та кримінального судочинства.

Оперативне опитування – оперативно-розшуковий захід, що полягає в одержанні оперативними працівниками усної інформації шляхом безпосереднього спілкування з громадянами, які можуть бути обізнані про осіб та фактичні дані, що становлять оперативний інтерес для оперативних підрозділів, та організації протидії злочинності.

Оперативні підрозділи – це організаційно виокремленні управлінські структури, яким у правових приписах оперативно-розшукового законодавства і відомчих нормативних актах визначені: завдання, принципи, компетенція, підстави щодо здійснення ОРД та інших правових дій з виконання завдань протидії злочинності оперативно-розшуковими методами, засобами та заходами.

Оперативний працівник – це фізична особа, яка наділена правами і обов'язками, передбаченими оперативно-розшуковим законодавством, відомчими нормативними актами, відповідає певним морально-психологічним, професійно-діловим, і фізичним якостям, обумовленим специфікою оперативно-розшукової діяльності.

Оперативно-розшукова діяльність – соціально необхідна, особливим образом організована, науково обумовлена, законодавчо регламентована система гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, які здійснюються спеціально уповноваженими підрозділами та особами з метою отримання інформації щодо попередження, виявлення, припинення і розкриття тяжких та особливо тяжких злочинів, розшуку осіб, які переховуються від кримінального переслідування і правосуддя, ухиляються від відбування кримінального покарання у вигляді позбавлення волі, розшуку осіб, що безвісно зникли, а також виконання завдань розвідувальної, контррозвідувальної діяльності та забезпечення національної безпеки України.

Оперативно-розшукове забезпечення кримінального судочинства – система заходів, що здійснюється суб'єктами ОРД з метою створення оптимальних умов встановлення об'єктивної істини, припинення та нейтралізації протидії

кримінального середовища, реалізації принципу невідворотності відповідальності винних за вчинені злочини, виконання правоохоронної функції держави та захисту (безпеки) учасників кримінального процесу.

Оперативно-розшуковий захід (ОРЗ) – елемент оперативно-розшукової діяльності, що складається з системи дій, спрямованих на використання оперативно-розшукових сил, засобів та методів, здійснюваної у межах своєї компетенції спеціально уповноваженими суб'єктами з метою вирішення конкретних завдань оперативно-розшукової діяльності та забезпечення кримінального судочинства.

Об'єкт оперативно-розшукового заходу – система суспільних відносин, захист яких здійснюється з використанням оперативно-розшукової діяльності. Об'єкти ОРЗ можливо поділити на: загальний об'єкт (суспільні відносини); конкретний об'єкт.

Оперативно-розшукова інформація – це фактичні дані, що мають безпосереднє або перспективне (потенційне) значення для вирішення стратегічних, тактичних і організаційних задач оперативно-розшукової діяльності, одержані оперативними апаратами гласними і негласними методами з різноманітних джерел, або отримані в ході аналітичного опрацювання первинних даних.

Оперативний облік – це система реєстрації, накопичення, класифікації та зберігання даних про осіб, предмети, події за їх прикметами й ознаками, призначена для ефективного інформаційного забезпечення суб'єктів оперативно-розшукової діяльності у боротьбі зі злочинністю.

Оперативно-розшукова справа – форма концентрації та систематизації матеріалів на особу або групу осіб, стосовно яких є достовірні дані про підготовку або вчинення злочину, або осіб, які розшукуються.

Оперативно-розшукове провадження – негласне здійснення у межах оперативно-розшукової справи комплексу оперативно-розшукових заходів стосовно особи або групи осіб, що обгрунтовано підозрюються у підготовці або скоєнні злочину, з метою його попередження або розкриття, або з метою розшуку злочинця, що переховується від слідства і суду, коли іншим шляхом досягти зазначених цілей неможливо або вкрай важко.

Оперативно-технічні засоби – це система спеціально виготовлених або пристосованих приладів, пристроїв, апаратів, хімічних речовин, індикаторів тощо для переважно негласного (зашифрованого) застосування при здійсненні оперативно-розшукових заходів та науково обгрунтованих прийомів їх правомірного використання в процесі оперативно-розшукової діяльності.

Оперативно-технічні заходи – комплекс оперативно-розшукових дій з негласним застосуванням спеціальних оперативно-технічних засобів щодо пошуку та фіксації фактичних даних про протиправну діяльність окремих осіб і груп з метою вирішення завдань забезпечення національної безпеки, оперативно-розшукової діяльності та кримінального судочинства.

Принципи оперативно-розшукової діяльності – це керівні ідеї, вихідні положення, вироблені практикою, закріплені в законодавчих та нормативних актах, що регулюють суспільні відносини у сфері оперативно-розшукової діяльності і відображають політичні, економічні, соціальні закономірності розвитку суспільства, а також моральні й етичні уявлення громадян стосовно змісту, мети, завдань та механізму здійснення оперативно-розшукової діяльності.

Правова основа оперативно-розшукової діяльності – система правових норм, що містяться у законодавчих актах України та міжнародно-правових угодах і договорах, котрі створюють правові умови для проведення оперативно-розшукових заходів, які визначають гарантії законності, а також регламентують правові та організаційні питання забезпечення соціального і правового захисту працівників оперативних підрозділів.

Припинення злочину оперативно-розшуковими засобами – це діяльність оперативних підрозділів, інших структурних служб правоохоронних органів, спрямована на недопущення продовження та завершення злочину, що полягає: в нейтралізації злочинних дій на стадії готування чи замаху на злочин; у припиненні злочину, що триває.

Проникнення в злочинну групу (злочинну організацію) негласного працівника оперативного підрозділу – це система гласних і негласних, організаційних, інформаційно-аналітичних, оперативно-технічних й інших заходів щодо забезпечення проникнення негласного працівника в злочинне середовище для вирішення завдань оперативно-розшукової діяльності і забезпечення кримінального судочинства.

Розкриття злочинів оперативно-розшуковими засобами – це діяльність, заснована на поєднанні оперативно-розшукових заходів та процесуальних дій, з: виявлення злочинів та осіб, що їх вчинили; встановлення обставин, що підлягають доказуванню; виявлення винних; створення умов, що забезпечують застосування до винних заходів, передбачених кримінальним законодавством.

Сили оперативно-розшукової діяльності – це оперативні підрозділи правоохоронних органів та їх посадові особи, які у повному обсязі або ж частково реалізують оперативно-розшукові функції, громадяни, з якими встановлено

конфіденційне співробітництво на засадах добровільності, а також представники громадськості, які залучаються до виконання оперативно-розшукових завдань.

Спеціальний слідчий експеримент – полягає у створенні слідчим та оперативним підрозділом відповідних умов в обстановці, максимально наближеній до реальної, з метою перевірки дійсних намірів певної особи, у діях якої вбачаються ознаки тяжкого чи особливо тяжкого злочину, спостереження за її поведінкою та прийняттям нею рішень щодо вчинення злочину.

Спостереження за особою – полягає у візуальному спостереженні за особою слідчим чи уповноваженою особою для фіксації її пересування, контактів, поведінки, перебування у певному місці тощо або застосуванні з цією метою спеціальних технічних засобів для спостереження (ст. 269 КПК України).

Спостереження за річчю або місцем – полягає в організації та безпосередньому проведенні візуального спостереження за певною річчю або певним місцем слідчим чи уповноваженою особою, а також працівниками спеціального оперативного підрозділу для фіксації її пересування, контактів з нею певних осіб, подій у певному місці для перевірки відомостей під час досудового розслідування тяжкого або особливо тяжкого злочину або застосуванні з цією метою спеціальних технічних засобів для спостереження (ст. 269 КПК).

Стадії оперативно-розшукової діяльності – відносно відокремлені етапи оперативно-розшукової діяльності, які характеризуються своєрідним колом завдань, визначеним переліком та певною послідовністю проведення оперативно-розшукових заходів і змістом прийнятих підсумкових рішень.

Суб'єкт оперативно-розшукової діяльності – оперативні підрозділи правоохоронних органів та їх посадові особи, що наділені державно-владними повноваженнями на проведення оперативно-розшукових заходів.

Штатний негласний працівник – особа начальницького складу, яка займає штатну посаду в оперативному підрозділі та впроваджується під легендою прикриття у злочинне середовище, пов'язані з ним об'єкти та сфери діяльності, з метою виконання завдань оперативно-розшукової діяльності щодо протидії злочинності зі збереженням в таємниці достовірних даних щодо його належності до правоохоронних органів.

ЗАГАЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

(витяги)

Преамбула

Беручи до уваги, що визнання гідності, яка властива всім членам людської сім'ї, і рівних та невід'ємних їх прав є основою свободи, справедливості та загального миру:

– беручи до уваги, що зневажання і нехтування правами людини призвели до варварських актів, які обурюють совість людства, і що створення такого світу, в якому люди будуть мати свободу слова і переконань і будуть вільні від страху і нужди, проголошено як високе прагнення людей;

– беручи до уваги, що необхідно, щоб права людини охоронялися силою закону з метою забезпечення того, щоб людина не була змушена вдаватися як до останнього засобу до повстання проти тиранії і гноблення;

– беручи до уваги, що необхідно сприяти розвиткові дружніх відносин між народами;

– беручи до уваги, що народи Об'єднаних Націй підтвердили в Статуті свою віру в основні права людини, в гідність і цінність людської особи і в рівноправність чоловіків і жінок та вирішили сприяти соціальному прогресові і поліпшенню умов життя при більшій свободі;

– беручи до уваги, що держави-члени зобов'язались сприяти у співробітництві з Організацією Об'єднаних Націй загальній повазі і додержанню прав людини і основних свобод;

– беручи до уваги, що загальне розуміння характеру цих прав і свобод має величезне значення для повного виконання цього зобов'язання,

Генеральна Асамблея проголошує цю

Загальну декларацію прав людини як завдання, до виконання якого повинні прагнути всі народи і всі держави з тим, щоб кожна людина і кожний орган суспільства, завжди маючи на увазі цю Декларацію, прагнули шляхом освіти сприяти поважанню цих прав і свобод і забезпеченню, шляхом національних і міжнародних прогресивних заходів, загального і ефективного визнання і здійснення їх як серед народів держав-членів Організації, так і серед народів територій, що перебувають під їх юрисдикцією.

Стаття 1

Всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю і повинні діяти у відношенні один до одного в дусі братерства.

Стаття 2

Кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища.

Крім того, не повинно проводитися ніякого розрізнення на основі політичного, правового або міжнародного статусу країни або території, до якої людина належить, незалежно від того, чи є ця територія незалежною, підопічною, несамоврядованою або як-небудь інакше обмеженою у своєму суверенітеті.

Стаття 3

Кожна людина має право на життя, на свободу і на особисту недоторканність.

Стаття 5

Ніхто не повинен зазнавати тортур, або жорстокого, нелюдського, або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

Стаття 6

Кожна людина, де б вона не перебувала, має право на визнання її правосуб'єктності.

Стаття 7

Всі люди рівні перед законом і мають право, без будь-якої різниці, на рівний їх захист законом. Усі люди мають право на рівний захист від якої б то не було дискримінації, що порушує цю Декларацію, і від якого б то не було підбурювання до такої дискримінації.

Стаття 8

Кожна людина має право на ефективне поновлення у правах компетентними національними судами в разі порушення її основних прав, наданих їй конституцією або законом.

Стаття 9

Ніхто не може зазнавати безпідставного арешту, затримання або вигнання.

Стаття 10

Кожна людина, для визначення її прав і обов'язків і для встановлення обґрунтованості пред'явленого їй кримінального обвинувачення, має право, на основі повної рівності, на те, щоб її справа була розглянута прилюдно і з додержанням усіх вимог справедливості незалежним і безстороннім судом.

Стаття 11

1. Кожна людина, обвинувачена у вчиненні злочину, має право вважатися невинною доти, поки її винність не буде встановлена в законному порядку шляхом прилюдного судового розгляду, при якому їй забезпечують усі можливості для захисту.

2. Ніхто не може бути засуджений за злочин на підставі вчинення будь-якого діяння або за бездіяльність, які під час їх вчинення не становили злочи-

Правове регулювання оперативно-розшукової діяльності та здійснення негласних слідчих (розшукових) дій
ну за національними законами або за міжнародним правом. Не може також накладатись покарання тяжче від того, яке могло бути застосоване на час вчинення злочину.

Стаття 12

Ніхто не може зазнавати безпідставного втручання у його особисте і сімейне життя, безпідставного посягання на недоторканність його житла, тайну його кореспонденції або на його честь і репутацію. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання або таких посягань.

Стаття 30

Ніщо у цій Декларації не може бути витлумачено як надання будь-якій державі, групі осіб або окремим особам права займатися будь-якою діяльністю або вчиняти дії, спрямовані на знищення прав і свобод, викладених у цій Декларації.

Генеральна Асамблея ООН 10 грудня 1948 року прийняла і проголосила Загальну декларацію прав людини (док. ООН/PES/217 А)

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

(Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1996. – № 30. – Ст. 141)

(витяги)

Стаття 3. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Стаття 8. В Україні визнається і діє принцип верховенства права.

Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.

Норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується.

Стаття 19. Правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові

особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Стаття 21. Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними.

Стаття 22. Права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними.

Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані.

При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Стаття 29. Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність.

Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом.

У разі нагальної необхідності запобігти злочинові чи його припинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого протягом сімдесяти двох годин має бути перевірена судом. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про тримання під вартою.

Кожному заарештованому чи затриманому має бути невідкладно повідомлено про мотиви арешту чи затримання, роз'яснено його права та надано можливість з моменту затримання захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника.

Кожний затриманий має право у будь-який час оскаржити в суді своє затримання.

Про арешт або затримання людини має бути негайно повідомлено родичів заарештованого чи затриманого.

Стаття 30. Кожному гарантується недоторканність житла.

Не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду.

У невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, можливий інший, встановлений законом, порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду і обшуку.

Стаття 31. Кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинові чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо.

Стаття 32. Ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України.

Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Кожний громадянин має право знайомитися в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах і організаціях з відомостями про себе, які не є державною або іншою захищеною законом таємницею.

Кожному гарантується судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації.

Стаття 55. Права і свободи людини і громадянина захищаються судом.

Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Стаття 56. Кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень.

Стаття 62. Особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду.

Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні злочину.

Обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

У разі скасування вироку суду як неправосудного держава відшкодовує матеріальну і моральну шкоду, завдану безпідставним засудженням.

Стаття 63. Особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом.

Підозрюваний, обвинувачений чи підсудний має право на захист.

Засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду.

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ

(Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – № 22. – Ст. 303)
{вводиться в дію Постановою ВР № 2136-ХІІ (2136-12)
від 18.02.92, ВВР. – 1992. – № 22. – Ст. 304}

Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 7 липня 1992 р. № 2549-ХІІ, від 26 січня 1993 р. № 2932-ХІІ, від 23 грудня 1993 р. № 3784-ХІІ, від 5 лютого 1998 р. № 85/98-ВР, від 11 грудня 1998 р. № 312-ХІV, від 13 січня 2000 р. № 1381-ХІV, від 21 грудня 2000 р. № 2181-ІІІ, від 18 січня 2001 р. № 2246-ІІІ, від 7 березня 2002 р. № 3111-ІІІ,

від 3 квітня 2003 р. № 662-ІV, від 15 травня 2003 р. № 747-ІV, від 15 травня 2003 р. № 762-ІV, від 19 червня 2003 р. № 965-ІV, від 11 липня 2003 р. № 1130-ІV, від 12 січня 2005 р. № 2322-ІV, від 31 травня 2005 р. № 2600-ІV, від 15 грудня 2005 р. № 3200-ІV, від 14 квітня 2009 р. № 1254-VI, від 18 травня 2010 р. № 2258-VI, від 1 липня 2010 р. № 2397-VI,

від 2 грудня 2010 р. № 2756-VI, від 13 січня 2011 р. № 2939-VI, від 12 травня 2011 р. № 3334-VI, від 19 травня 2011 р. № 3412-VI, від 13 квітня 2012 р. № 4652-VI (зміни, внесені пунктом 12 розділу I Закону України від 13 квітня 2012 р. № 4652-VI, щодо здійснення органами Державної митної служби України оперативно-розшукової діяльності, вводяться в дію з 21 листопада 2013 р.), від 16 жовтня 2012 р. № 5463-VI (у тексті Закону слова "Служба національної безпеки", "Управління охорони вищих посадових осіб України" у всіх відмінках замінено відповідно словами "Служба безпеки", "Управління державної охорони України" у відповідних відмінках згідно із Законом України від 18 січня 2001 р. № 2246-ІІІ).

Стаття 1. Завдання оперативно-розшукової діяльності

Завданням оперативно-розшукової діяльності є пошук і фіксація факти-

Правове регулювання оперативно-розшукової діяльності та здійснення негласних слідчих (розшукових) дій
чних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підривної діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави (стаття 1 із змінами, внесеними згідно із Законами України від 13.01.2000 № 1381-XIV, від 18.01.2001 № 2246-III).

Стаття 2. Поняття оперативно-розшукової діяльності

Оперативно-розшукова діяльність – це система гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів.

Стаття 3. Правова основа оперативно-розшукової діяльності

Правову основу оперативно-розшукової діяльності становлять Конституція України, цей Закон, Кримінальний, Кримінальний процесуальний та Митний кодекси України, закони України про прокуратуру, міліцію, Службу безпеки, Державну прикордонну службу України, Державну кримінально-виконавчу службу України, державну охорону органів державної влади України та посадових осіб, статус суддів, забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, державний захист працівників суду і правоохоронних органів, інші законодавчі акти та міжнародно-правові угоди і договори, учасником яких є Україна (стаття 3 із змінами, внесеними згідно із законами України від 13.01.2000 № 1381-XIV, від 03.04.2003 № 662-IV, від 14.04.2009 № 1254-VI, від 13.04.2012 № 4652-VI).

Стаття 4. Принципи оперативно-розшукової діяльності

Оперативно-розшукова діяльність ґрунтується на принципах верховенства права, законності, дотримання прав і свобод людини (стаття 4 у редакції Закону України від 13.04.2012 № 4652-VI).

Стаття 5. Підрозділи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність

Оперативно-розшукова діяльність здійснюється оперативними підрозділами:

- Міністерства внутрішніх справ України: кримінальною, транспортною та спеціальною міліцією, спеціальними підрозділами по боротьбі з організованою злочинністю, підрозділами внутрішньої безпеки, судовою міліцією (абзац другий частини першої ст. 5 із змінами, внесеними згідно із законами України від 15.05.2003 № 762-IV, від 12.05.2011 № 3334-VI);
- Служби безпеки України: контррозвідкою, військовою контррозвідкою, захисту національної державності, спеціальними підрозділами по боро-

тьбі з корупцією та організованою злочинністю, оперативно-технічними, внутрішньої безпеки, оперативного документування, боротьби з тероризмом і захисту учасників кримінального судочинства та працівників правоохоронних органів (абзац третій частини першої ст. 5 зі змінами, внесеними згідно із Законом України від 15.12.2005 № 3200-IV);

– Служби зовнішньої розвідки України: агентурної розвідки, оперативно-технічними, власної безпеки (частину першу ст. 5 доповнено новим абзацом четвертим згідно із Законом України від 15.12.2005 № 3200-IV, у зв'язку з цим абзаци четвертий-восьмий вважати, відповідно, абзацами п'ятим-дев'ятим);

– Державної прикордонної служби України: розвідувальним органом спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах охорони державного кордону (агентурної розвідки, оперативно-технічним, власної безпеки), оперативно-розшуковими підрозділами відповідно спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах охорони державного кордону та його територіальних органів, підрозділами з охорони державного кордону органів охорони державного кордону та Морської охорони, забезпечення внутрішньої безпеки, забезпечення власної безпеки, оперативного документування та оперативно-технічними (абзац п'ятий частини першої ст. 5 у редакції законів України від 07.03.2002 № 3111-III, від 03.04.2003 № 662-IV, із змінами, внесеними згідно із законами України від 31.05.2005 № 2600-IV, від 15.12.2005 № 3200-IV);

– управління державної охорони: підрозділом оперативного забезпечення охорони виключно з метою забезпечення безпеки осіб та об'єктів, щодо яких здійснюється державна охорона;

– органів державної податкової служби: оперативними підрозділами податкової міліції;

– органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної пенітенціарної служби України (абзац восьмий частини першої ст. 5 у редакції Закону України від 14.04.2009 № 1254-VI, із змінами, внесеними згідно із Законом України від 13.04.2012 № 4652-VI)

(частина перша ст. 5 із змінами, внесеними згідно із законами України від 26.01.93 № 2932-XII, від 23.12.93 № 3784-XII, від 05.02.98 № 85/98-ВР, від 11.12.98 № 312-XIV, від 18.01.2001 № 2246-III);

– розвідувального органу Міністерства оборони України: оперативними, оперативно-технічними, власної безпеки (частину першу ст. 5 доповнено абзацом згідно із Законом України від 07.03.2002 № 3111-III);

– органів державної митної служби: оперативними підрозділами, які ведуть боротьбу з контрабандою (частину першу ст. 5 доповнено абзацом десятим згідно із Законом України від 13.04.2012 № 4652-VI).

Проведення оперативно-розшукової діяльності іншими підрозділами значених органів, підрозділами інших міністерств, відомств, громадськими, приватними організаціями та особами забороняється (частина друга ст. 5 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 18.01.2001 № 2246-III).

Стаття 5-1. Міжнародне співробітництво у сфері оперативно-розшукової діяльності

Співробітництво у сфері оперативно-розшукової діяльності між міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, державними органами, до складу яких входять оперативні підрозділи, визначені у ст. 5 цього Закону, та правоохоронними і спеціальними службами інших держав, які мають у своєму складі відповідні підрозділи, а також з міжнародними правоохоронними організаціями здійснюється відповідно до законодавства України, міжнародних договорів України, а також установчих актів та правил міжнародних правоохоронних організацій, членом яких є Україна (Закон доповнено статтею 51 згідно із Законом України від 01.07.2010 № 2397-VI).

Стаття 6. Підстави для проведення оперативно-розшукової діяльності

Підставами для проведення оперативно-розшукової діяльності є:

1) наявність достатньої інформації, одержаної в установленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів, про:

- злочини, що готуються;
- осіб, які готують вчинення злочину;
- осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання;
- осіб, безвісно відсутніх;
- розвідувально-підривну діяльність спецслужб іноземних держав, організацій та окремих осіб проти України;
- реальну загрозу життю, здоров'ю, житлу, майну працівників суду і правоохоронних органів у зв'язку з їх службовою діяльністю, а також осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів, з метою створення необхідних умов для належного відправлення правосуддя; співробітників розвідувальних органів України у зв'язку із службовою діяльністю цих осіб, їх близьких родичів, а також осіб, які конфіденційно співробітничали або співробітничали з розвідувальними органами України, та членів їх сімей з метою належного здійснення розвідувальної діяльності (пункт 1 частини першої ст. 6 із змінами, внесеними згідно із законами України від 13.01.2000 № 1381-XIV, від 18.01.2001 № 2246-III, від 07.03.2002 № 3111-III, у редакції Закону України від 13.04.2012 № 4652-VI);

2) запити повноважних державних органів, установ та організацій про перевірку осіб у зв'язку з їх допуском до державної таємниці і до роботи з ядерними матеріалами та на ядерних установках (пункт 2 ст. 6 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 18.01.2001 № 2246-III);

3) потреба в отриманні розвідувальної інформації в інтересах безпеки суспільства і держави;

4) наявність узагальнених матеріалів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, отриманих в установленому законом порядку (частину першу ст. 6 доповнено пунктом 4 згідно із Законом України від 18.05.2010 № 2258-VI, пункт 4 частини першої ст. 6 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 16.10.2012 № 5463-VI).

Зазначені підстави можуть міститися в заявах, повідомленнях громадян, посадових осіб, громадських організацій, засобів масової інформації, у письмових дорученнях і постановках слідчого, вказівках прокурора, ухвалах слідчого судді, суду, матеріалах правоохоронних органів, у запитах і повідомленнях правоохоронних органів інших держав та міжнародних правоохоронних організацій, а також запитах повноважних державних органів, установ та організацій, визначених Кабінетом Міністрів України, про перевірку осіб у зв'язку з їх допуском до державної таємниці, до роботи з ядерними матеріалами та на ядерних установках (частина друга ст. 6 із змінами, внесеними згідно із законами України від 18.01.2001 № 2246-III, від 01.07.2010 № 2397-VI, у редакції Закону України від 13.04.2012 № 4652-VI).

Забороняється приймати рішення про проведення оперативно-розшукових заходів при відсутності підстав, передбачених у цій статті.

Стаття 7. Обов'язки підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність

Підрозділи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, зобов'язані:

1) у межах своїх повноважень відповідно до законів, що становлять правову основу оперативно-розшукової діяльності, вживати необхідних оперативно-розшукових заходів щодо попередження, своєчасного виявлення і припинення злочинів та викриття причин і умов, які сприяють вчиненню злочинів, здійснювати профілактику правопорушень (статтю 7 доповнено новим пунктом 1 згідно із Законом України від 18.01.2001 № 2246-III, у зв'язку з цим пункти 1-5 вважати відповідно пунктами 2-6, пункт 1 частини першої ст. 7 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 13.04.2012 № 4652-VI);

2) виконувати письмові доручення слідчого, вказівки прокурора та ухвали слідчого судді, суду і запити повноважних державних органів, установ та організацій про проведення оперативно-розшукових заходів (пункт 2 частини першої ст. 7 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 13.04.2012 № 4652-VI);

3) виконувати у межах своєї компетенції запити правоохоронних органів інших держав або міжнародних правоохоронних організацій відповідно до законодавства України, міжнародних договорів України, а також установчих актів та правил міжнародних правоохоронних організацій, членом яких є Украї-

Правове регулювання оперативно-розшукової діяльності та здійснення негласних слідчих (розшукових) дій
на (пункт 3 ст. 7 у редакції Закону України від 01.07.2010 № 2397-VI);

4) інформувати відповідні державні органи про відомі їм факти та дані, що свідчать про загрозу безпеці суспільства і держави, а також про порушення законодавства, пов'язані з службовою діяльністю посадових осіб (пункт 4 ст. 7 в редакції Закону України від 18.01.2001 № 2246-III);

5) здійснювати взаємодію між собою та іншими правоохоронними органами, в тому числі відповідними органами іноземних держав та міжнародних антитерористичних організацій, з метою швидкого і повного попередження, виявлення та припинення злочинів (пункт 5 ст. 7 із змінами, внесеними згідно із законами України від 19.06.2003 № 965-IV, від 13.04.2012 № 4652-VI);

6) забезпечити із залученням інших підрозділів безпеку працівників суду і правоохоронних органів, осіб, які надають допомогу, сприяють оперативно-розшуковій діяльності, осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів цих осіб (пункт 6 ст. 7 в редакції Закону України від 13.01.2000 № 1381-XIV);

7) брати участь у здійсненні заходів щодо фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання, а також у проведенні спеціальної перевірки щодо допуску до особливих робіт (статтю 7 доповнено пунктом 7 згідно із Законом України від 15.05.2003 № 747-IV).

У разі виявлення ознак злочину оперативний підрозділ, який здійснює оперативно-розшукову діяльність, зобов'язаний невідкладно направити зібрані матеріали, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, до відповідного органу досудового розслідування для початку та здійснення досудового розслідування в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України (статтю 7 доповнено частиною другою згідно із Законом України від 13.04.2012 № 4652-VI).

У разі, якщо ознаки злочину виявлені під час проведення оперативно-розшукових заходів, що тривають і припинення яких може негативно вплинути на результати кримінального провадження, підрозділ, який здійснює оперативно-розшукову діяльність, повідомляє відповідний орган досудового розслідування та прокурора про виявлення ознак злочину, закінчує проведення оперативно розшукового заходу, після чого направляє зібрані матеріали, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, до відповідного органу досудового розслідування.

(статтю 7 доповнено частиною третьою згідно із Законом України від 13.04.2012 № 4652-VI)

Оперативні підрозділи Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, податкової міліції Державної податкової служби України,

Державної пенітенціарної служби України, Державної прикордонної служби України, Державної митної служби України проводять слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні за дорученням слідчого, прокурора в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України. Письмові доручення щодо проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, надані слідчим, прокурором у межах компетенції та в установленому порядку, є обов'язковими до виконання оперативним підрозділом (статтю 7 доповнено частиною четвертою згідно із Законом України від 13.04.2012 № 4652-VI)

Стаття 8. Права підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність

Оперативним підрозділам для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності за наявності передбачених статтею 6 цього Закону підстав надається право:

- 1) опитувати осіб за їх згодою, використовувати їх добровільну допомогу;
- 2) проводити контрольовану поставку та контрольовану і оперативну закупку товарів, предметів та речовин, у тому числі заборонених для обігу, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форми власності з метою виявлення та документування фактів протиправних діянь. Проведення контрольованої поставки, контрольованої та оперативної закупок здійснюється згідно з положеннями ст. 271 Кримінального процесуального кодексу України у порядку, визначеному нормативно-правовими актами Міністерства внутрішніх справ України, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики, Державної податкової служби України, Служби безпеки України, Державної митної служби України, погодженими з Генеральною прокуратурою України та зареєстрованими у Міністерстві юстиції України (пункт 2 частини першої ст. 8 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 16.10.2012 № 5463-VI);

- 3) порушувати в установленому законом порядку питання про проведення перевірок фінансово-господарської діяльності підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та осіб, які займаються підприємницькою діяльністю або іншими видами господарської діяльності індивідуально, та брати участь в їх проведенні;

- 4) ознайомлюватися з документами та даними, що характеризують діяльність підприємств, установ та організацій, вивчати їх, за рахунок коштів, що виділяються на утримання підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, виготовляти копії з таких документів, на вимогу керівників підприємств, установ та організацій – виключно на території таких підприємств, установ та організацій, а з дозволу слідчого судді в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України, – витребувати документи та дані, що характеризують діяльність підприємств, установ, організацій, а також спосіб життя окремих осіб, підозрюваних у підготовці або вчиненні зло-

чину, джерело та розміри їх доходів, із залишенням копій таких документів та опису вилучених документів особам, в яких вони витребувані, та забезпеченням їх збереження і повернення в установленому порядку. Вилучення оригіналів первинних фінансово-господарських документів забороняється, крім випадків, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України;

5) проводити операції із захоплення злочинців, припинення злочинів, розвідувально-підривної діяльності спецслужб іноземних держав, організацій та окремих осіб;

6) відвідувати жилі та інші приміщення за згодою їх власників або мешканців для з'ясування обставин злочину, що готується, а також збирати відомості про протиправну діяльність осіб, щодо яких провадиться перевірка;

7) негласно виявляти та фіксувати сліди тяжкого або особливо тяжкого злочину, документи та інші предмети, що можуть бути доказами підготовки або вчинення такого злочину, чи одержувати розвідувальну інформацію, у тому числі шляхом проникнення та обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи згідно з положеннями ст. 267 Кримінального процесуального кодексу України;

8) виконувати спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації згідно з положеннями ст. 272 Кримінального процесуального кодексу України;

9) здійснювати аудіо-, відеоконтроль особи, зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, електронних інформаційних мереж згідно з положеннями ст. 260, 263-265 Кримінального процесуального кодексу України;

10) накладати арешт на кореспонденцію, здійснювати її огляд та виїмку згідно з положеннями ст. 261, 262 Кримінального процесуального кодексу України;

11) здійснювати спостереження за особою, річчю або місцем, а також аудіо-, відеоконтроль місця згідно з положеннями ст. 269, 270 Кримінального процесуального кодексу України;

12) здійснювати установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу згідно з положеннями ст. 268 Кримінального процесуального кодексу України;

13) мати гласних і негласних штатних та позаштатних працівників;

14) використовувати конфіденційне співробітництво згідно з положеннями ст. 275 Кримінального процесуального кодексу України;

15) отримувати від юридичних чи фізичних осіб безкоштовно або за винагороду інформацію про злочини, що готуються або вчинені, та про загрозу безпеці суспільства і держави;

16) використовувати за згодою адміністрації службові приміщення, транспортні засоби та інше майно підприємств, установ, організацій, а так само за згодою осіб – житло, інші приміщення, транспортні засоби і майно, які їм належать;

17) створювати та використовувати заздалегідь ідентифіковані (помічені) або несправжні (імітаційні) засоби згідно з положеннями ст. 273 Кримінального процесуального кодексу України;

18) створювати і застосовувати автоматизовані інформаційні системи;

19) застосовувати засоби фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю на підставах і в порядку, встановлених законами про міліцію, Службу безпеки України, Державну прикордонну службу України, державну охорону органів державної влади України та посадових осіб, Митним кодексом України;

20) звертатися у межах своїх повноважень із запитами до правоохоронних органів інших держав та міжнародних правоохоронних організацій відповідно до законодавства України, міжнародних договорів України, а також установчих актів та правил міжнародних правоохоронних організацій, членом яких є Україна.

Прийняття рішення про проведення оперативно-розшукових заходів, подання та розгляд відповідних клопотань, проведення оперативно-розшукових заходів, фіксація та використання їх результатів, проведення цих заходів до постановлення ухвали слідчого судді та інші питання їх проведення регулюються згідно з положеннями глави 21 Кримінального процесуального кодексу України з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом, щодо мети проведення оперативно-розшукових заходів, суб'єкта ініціювання та проведення цих заходів, обґрунтування клопотання про їх проведення та підстав для його задоволення слідчим суддею, використання результатів оперативно-розшукових заходів та інших питань, обумовлених специфікою мети їх проведення. Прийняття рішень про проведення оперативно-розшукових заходів, які не потребують дозволу слідчого судді або рішення прокурора, здійснюється керівником відповідного оперативного підрозділу або його заступником з повідомленням про прийняте рішення прокурора.

Негласне обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, аудіо-, відеоконтроль особи, аудіо-, відеоконтроль місця, спостереження за особою, зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, електронних інформаційних мереж, накладення арешту на кореспонденцію, здійснення її огляду та виїмки, установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу проводяться на підставі ухвали слідчого судді, постановленої за клопотанням керівника відповідного оперативного підрозділу або його заступника, погодженого з прокурором. Ці заходи застосовуються виключно з метою запобігання вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, запобігання і припинення терористичних актів та інших посягань спеціальних служб іноземних держав та організацій, якщо іншим способом одержати інформацію неможливо.

Виключно з метою отримання розвідувальної інформації для забезпечення зовнішньої безпеки України зазначені заходи можуть здійснюватися лише за ухвалою слідчого судді без розголошення третій стороні, а заходи, що не потребують дозволу слідчого судді, – без повідомлення прокурора.

До виконання окремих доручень у ході проведення оперативно-розшукової діяльності можуть залучатися працівники інших підрозділів.

Під час виконання завдань оперативно-розшукової діяльності, пов'язаних із припиненням правопорушень у сфері податкового законодавства, права, передбачені цією статтею, надаються виключно органам податкової міліції у межах їх компетенції.

Координація дій щодо реалізації прав підрозділів, які проводять оперативно-розшукову діяльність з метою боротьби з тероризмом, здійснюється Службою безпеки України.

Розвідувальним органам України надаються права, передбачені частиною першою цієї статті, крім пунктів 2, 3, 5, 6, а також пункту 7 у частині негласного виявлення та фіксування слідів тяжкого або особливо тяжкого злочину, документів та інших предметів, що можуть бути доказами підготовки або вчинення такого злочину (ст. 8 із змінами, внесеними згідно із законами України від 07.07.92 № 2549-ХІІ, від 21.12.2000 № 2181-ІІІ, від 18.01.2001 № 2246-ІІІ, від 03.04.2003 № 662-ІV, від 19.06.2003 № 965-ІV, від 11.07.2003 № 1130-ІV, від 12.01.2005 № 2322-ІV, від 15.12.2005 № 3200-ІV, від 01.07.2010 № 2397-VI, від 02.12.2010 № 2756-VI у редакції Закону України від 13.04.2012 № 4652-VI).

Стаття 9. Гарантії законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності

У кожному випадку наявності підстав для проведення оперативно-розшукової діяльності заводиться оперативно-розшукова справа. Постанова про заведення такої справи підлягає затвердженню начальником органу внутрішніх справ, підрозділу внутрішньої безпеки МВС, органу Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, охорони вищих посадових осіб, Служби зовнішньої розвідки України, оперативного підрозділу податкової міліції, органу, установи виконання покарань чи слідчого ізолятора, розвідувального органу Міністерства оборони України, розвідувального органу спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах охорони державного кордону, органу державної митної служби або його уповноваженим заступником (частина перша статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законами України від 05.02.98 № 85/98-ВР, від 11.12.98 № 312-XIV, від 18.01.2001 № 2246-ІІІ, від 07.03.2002 № 3111-ІІІ, від 03.04.2003 № 662-ІV, від 15.12.2005 № 3200-ІV, від 14.04.2009 № 1254-VI, від 12.05.2011 № 3334-VI, від 13.04.2012 № 4652-VI).

Контроль за оперативно-розшуковою діяльністю здійснюється Міністер-

ством внутрішніх справ України, Службою безпеки України, Службою зовнішньої розвідки України, спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у справах охорони державного кордону, Державною митною службою України, Управлінням державної охорони України, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, розвідувальним органом Міністерства оборони України (частина друга ст. 9 із змінами, внесеними згідно із законами України від 05.02.98 № 85/98-ВР, від 11.12.98 № 312-XIV, від 07.03.2002 № 3111-III, від 03.04.2003 № 662-IV, від 15.12.2005 № 3200-IV, від 14.04.2009 № 1254-VI, від 13.04.2012 № 4652-VI, від 16.10.2012 № 5463-VI).

На особу, яка підозрюється в підготовці до вчинення злочину, переховується від органів досудового розслідування, суду або ухиляється від відбування кримінального покарання, безвісти зникла, ведеться тільки одна оперативно-розшукова справа. Без заведення оперативно-розшукової справи проведення оперативно-розшукових заходів, крім випадку, передбаченого частиною четвертою цієї статті, забороняється. Про заведення оперативно-розшукової справи виноситься постанова, яка затверджується начальником або уповноваженим заступником начальника органу внутрішніх справ, підрозділу внутрішньої безпеки МВС, органу Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Управління державної охорони України, розвідувального органу Міністерства оборони України, Служби зовнішньої розвідки України, оперативного підрозділу податкової міліції, органу Державної митної служби України, органу або установи виконання покарань чи слідчого ізолятора. У постанові зазначаються місце та час її складання, посада особи, яка виносить постанову, її прізвище, підстава та мета заведення оперативно-розшукової справи. Про заведення оперативно-розшукової справи протягом доби письмово повідомляється прокурор (частина третя ст. 9 із змінами, внесеними згідно із законами України від 18.01.2001 № 2246-III, від 07.03.2002 № 3111-III, від 03.04.2003 № 662-IV, від 15.12.2005 № 3200-IV, від 14.04.2009 № 1254-VI, від 12.05.2011 № 3334-VI, від 13.04.2012 № 4652-VI).

При перевірці осіб у зв'язку з допуском їх до державної таємниці, а також до роботи з ядерними матеріалами та на ядерних установках оперативно-розшукова справа не заводиться. Така перевірка повинна тривати не більш як два місяці (частина четверта ст. 9 в редакції Закону України від 18.01.2001 № 2246-III, із змінами, внесеними згідно із Законом України від 19.05.2011 № 3412-VI).

Під час здійснення оперативно-розшукової діяльності не допускається порушення прав і свобод людини та юридичних осіб. Окремі обмеження цих прав і свобод мають винятковий і тимчасовий характер і можуть застосовуватись лише за рішенням слідчого судді з метою виявлення, попередження чи

Правове регулювання оперативно-розшукової діяльності та здійснення негласних слідчих (розшукових) дій
припинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, та у випадках, передбачених законодавством України, з метою захисту прав і свобод інших осіб, безпеки суспільства (частина п'ята ст. 9 із змінами, внесеними згідно із законами України від 18.01.2001 № 2246-III, від 19.06.2003 № 965-IV, від 11.07.2003 № 1130-IV, від 13.04.2012 № 4652-VI).

При наявності достатніх підстав дозвіл на проведення оперативно-розшукової діяльності дає керівник відповідного оперативного підрозділу, який несе відповідальність за законність здійснюваних заходів відповідно до чинного законодавства.

При застосуванні оперативно-розшукових заходів працівники оперативних підрозділів зобов'язані враховувати їх відповідність ступеню суспільної небезпеки злочинних посягань та загрози інтересам суспільства і держави.

У випадках порушення прав і свобод людини або юридичних осіб в процесі здійснення оперативно-розшукової діяльності, а також у разі, якщо причетність до правопорушення особи, щодо якої здійснювались оперативно-розшукові заходи, не підтвердилась, Служба безпеки України, Міністерство внутрішніх справ України, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у справах охорони державного кордону, Управління державної охорони України, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, Державна митна служба України або розвідувальний орган Міністерства оборони України, розвідувальний орган спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах охорони державного кордону, Служба зовнішньої розвідки України зобов'язані невідкладно поновити порушені права і відшкодувати заподіяні матеріальні та моральні збитки в повному обсязі (частина восьма ст. 9 із змінами, внесеними згідно із законами України від 05.02.98 № 85/98-ВР, від 11.12.98 № 312-XIV, від 18.01.2001 № 2246-III, від 07.03.2002 № 3111-III, від 03.04.2003 № 662-IV, від 15.12.2005 № 3200-IV, від 14.04.2009 № 1254-VI, від 13.04.2012 № 4652-VI, від 16.10.2012 № 5463-VI).

Громадяни України та інші особи мають право у встановленому законом порядку одержати від органів, на які покладено здійснення оперативно-розшукової діяльності, письмове пояснення з приводу обмеження їх прав і свобод та оскаржити ці дії.

Забороняється передавати і розголошувати відомості про заходи безпеки та осіб, взятих під захист або такі, що можуть зашкодити слідству чи інтересам людини, безпеці України. Забороняється оприлюднювати або надавати зібрані відомості, а також інформацію щодо проведення або не проведення стосовно певної особи оперативно-розшукової діяльності до прийняття рішен-

ня за результатами такої діяльності. Питання оприлюднення або надання такої інформації після прийняття рішення регулюється законом (частина десята ст. 9 із змінами, внесеними згідно із законами України від 13.01.2000 № 1381-XIV, від 13.01.2011 № 2939-VI, від 13.04.2012 № 4652-VI).

Підрозділи, що використовують автоматизовані інформаційні системи в оперативно-розшуковій діяльності, повинні забезпечити можливість видавати дані про особу на запит органів досудового розслідування, прокуратури, суду. В місцях зберігання інформації повинна бути гарантована її достовірність та надійність охорони (частина одинадцята ст. 9 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 13.04.2012 № 4652-VI).

Одержані внаслідок оперативно-розшукової діяльності відомості, що стосуються особистого життя, честі, гідності людини, якщо вони не містять інформації про вчинення заборонених законом дій, зберігання не підлягають і повинні бути знищені. Відомості, одержані внаслідок оперативно-розшукової діяльності, щодо підготовки до терористичних актів чи їх вчинення окремими особами та групами, зберігаються до 5 років (частина дванадцята ст. 9 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 19.06.2003 № 965-IV)

Не підлягають передачі і розголошенню результати оперативно-розшукової діяльності, які відповідно до законодавства України становлять державну таємницю, а також відомості, що стосуються особистого життя, честі, гідності людини. За передачу і розголошення цих відомостей працівники оперативних підрозділів, а також особи, яким ці відомості були довірені при здійсненні оперативно-розшукової діяльності чи стали відомі по службі або роботі, підлягають відповідальності згідно з чинним законодавством, крім випадків розголошення інформації про незаконні дії, що порушують права людини (частина тринадцята ст. 9 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 18.01.2001 № 2246-III).

Оперативно-розшукові заходи, пов'язані з тимчасовим обмеженням прав людини, проводяться з метою запобігання тяжким або особливо тяжким злочинам, їх виявлення та припинення, розшуку осіб, які ухиляються від відбування кримінального покарання або безвісти зникли, захисту життя, здоров'я, житла і майна працівників суду і правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, припинення розвідувально-підривної діяльності проти України (частина чотирнадцята ст. 9 із змінами, внесеними згідно із законами України від 13.01.2000 № 1381-XIV, від 18.01.2001 № 2246-III, від 19.06.2003 № 965-IV, від 11.07.2003 № 1130-IV, у редакції Закону України від 13.04.2012 № 4652-VI).

Спостереження за особою, річчю або місцем, а також аудіо-, відеоконтроль місця може проводитися з метою встановлення даних про особу та про її

зв'язки у разі, коли є факти, які підтверджують, що нею готується тяжкий або особливо тяжкий злочин, для отримання відомостей, які вказують на ознаки такого злочину, для забезпечення безпеки працівників суду і правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів цих осіб, а також з метою отримання розвідувальної інформації в інтересах безпеки суспільства і держави (частина п'ятнадцята ст. 9 у редакції законів України від 13.01.2000 № 1381-XIV, від 13.04.2012 № 4652-VI).

Для одержання інформації забороняється застосовувати технічні засоби, психотропні, хімічні та інші речовини, які пригнічують волю або завдають шкоди здоров'ю людей та навколишньому середовищу.

Стаття 9-1. Строки ведення оперативно-розшукових справ

Ведення оперативно-розшукових справ здійснюється:

1) щодо невстановлених осіб, які готують вчинення злочину, а також осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання, – до їх встановлення або розшуку, але не більше строків давності притягнення до кримінальної відповідальності чи строків давності виконання обвинувального вироку (пункт 1 частини першої ст. 91 у редакції Закону України від 13.04.2012 № 4652-VI);

2) пункт 2 виключено (згідно із Законом України від 13.04.2012 № 4652-VI)

3) щодо осіб безвісно відсутніх – до їх розшуку або до набрання законної сили рішенням суду про визнання їх безвісно відсутніми або про оголошення їх померлими;

4) щодо осіб, стосовно яких є дані про участь у підготовці до вчинення злочину, – до встановлення та фіксації фактичних даних про протиправні діяння, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, але не більше шести місяців (пункт 4 частини четвертої ст. 91 у редакції Закону України від 13.04.2012 № 4652-VI);

5) щодо здійснення розвідувальних заходів в інтересах безпеки суспільства і держави – до завершення розвідувальних заходів або вичерпання можливостей для їх здійснення (частину першу ст. 91 доповнено пунктом 5 згідно із Законом України від 07.03.2002 № 3111-III);

б) щодо осіб, стосовно яких є дані про їх участь або причетність до терористичної діяльності, терористичної групи чи терористичної організації, а так само до матеріального, організаційного чи іншого сприяння створенню терористичної групи чи терористичної організації, – до 5 років (частину першу ст. 91 доповнено пунктом 6 згідно із Законом України від 19.06.2003 № 965-IV).

За наявності даних, отриманих у ході ведення оперативно-розшукової справи, про участь особи у підготовці тяжкого чи особливо тяжкого злочину строк ведення справи може бути продовжений до 12 місяців начальниками го-

ловних, самостійних управлінь Міністерства внутрішніх справ України, Центрального управління Служби безпеки України, головних управлінь, управлінь Міністерства внутрішніх справ України та податкової міліції в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві, Севастополі, регіональних органів та органів військової контррозвідки Служби безпеки України, розвідувального органу спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах охорони державного кордону України, територіальних органів спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах охорони державного кордону, Головою Державної прикордонної служби України, Головою Державної митної служби України, Головою Служби зовнішньої розвідки України, керівником розвідувального органу Міністерства оборони України або їх заступниками за погодженням із Генеральним прокурором України, прокурорами Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва, Севастополя і прирівняними до них прокурорами, їх заступниками. Продовження строку ведення оперативно-розшукової справи, у рамках якої проводяться заходи, передбачені частиною четвертою ст. 8 цього Закону та пунктом 6 частини другої ст. 7 Закону України "Про контррозвідувальну діяльність", здійснюється без погодження з прокурором (частина друга ст. 91 із змінами, внесеними згідно із законами України від 19.06.2003 № 965-IV, від 31.05.2005 № 2600-IV, від 15.12.2005 № 3200-IV, у редакції Закону України від 13.04.2012 № 4652-VI, із змінами, внесеними згідно із Законом України від 16.10.2012 № 5463-VI).

Подальше продовження строку ведення оперативно-розшукової справи, але не більш як до 18 місяців, може бути здійснено Міністром внутрішніх справ України, Головою Служби безпеки України, першим заступником керівника центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, а також Головою Державної прикордонної служби України, Головою Державної митної служби України, Головою Служби зовнішньої розвідки України, керівником розвідувального органу Міністерства оборони України та начальником Управління державної охорони України за погодженням із Генеральним прокурором України або його заступником. Продовження строку ведення оперативно-розшукової справи, у рамках якої проводяться заходи, передбачені частиною четвертою ст. 8 цього Закону та пунктом 6 частини другої ст. 7 Закону України "Про контррозвідувальну діяльність", здійснюється без погодження з прокурором (частина третя ст. 91 із змінами, внесеними згідно із Законами України від 31.05.2005 № 2600-IV, від 15.12.2005 № 3200-IV, у редакції Закону України від 13.04.2012 № 4652-VI, із змінами, внесеними згідно із Законом України від 16.10.2012 № 5463-VI).

Продовження строків ведення оперативно-розшукових справ щодо іноземців та осіб без громадянства, які підозрюються у розвідувально-підривної діяльності проти України, підготовці або вчиненні терористичного акту, понад 18 місяців здійснює Голова Служби безпеки України, Голова Служби зовніш-

Правове регулювання оперативно-розшукової діяльності та здійснення негласних слідчих (розшукових) дій
ньої розвідки України, Голова Державної прикордонної служби України, керівник розвідувального органу Міністерства оборони України за погодженням з Генеральним прокурором України (частина четверта ст. 91 із змінами, внесеними згідно із законами України від 19.06.2003 № 965-IV, від 15.12.2005 № 3200-IV).

Обчислення строку ведення оперативно-розшукової справи починається з дня затвердження начальником відповідного органу або його заступником постанови про заведення справи та закінчується в день затвердження постанови про закриття оперативно-розшукової справи.

Обчислення строку може припинятися, якщо особа, щодо якої заведено оперативно-розшукову справу, тимчасово вибула за межі України або тяжко захворіла і можливість проводити щодо неї оперативно-розшукову діяльність відсутня.

Про припинення та поновлення обчислення строку ведення оперативно-розшукової справи вноситься мотивована постанова, яка затверджується начальником відповідного органу або його заступником (Закон доповнено статтею 91 згідно із Законом України від 18.01.2001 № 2246-III)

Стаття 9-2. Закриття оперативно-розшукових справ

Оперативно-розшукова справа повинна бути закрыта у разі:

1) розшуку особи, яка переховувалася від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухилялася від відбування кримінального покарання, а також особи, яка безвісно відсутня (пункт 1 частини першої ст. 92 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 13.04.2012 № 4652-VI);

2) набрання законної сили вироком або ухвалою суду (пункт 2 частини першої ст. 92 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 13.04.2012 № 4652-VI);

3) закриття кримінального провадження слідчим, прокурором або судом (пункт 3 частини першої ст. 92 у редакції Закону України від 13.04.2012 № 4652-VI);

4) завершення виконання розвідувальних, контррозвідувальних заходів або вичерпання можливостей для їх здійснення;

5) спростування у встановленому порядку матеріалів про злочинну діяльність особи;

6) виїзду особи на постійне місце проживання за межі України, якщо немає можливості проведення щодо неї оперативно-розшукових заходів;

7) невстановлення у передбачені цим Законом строки даних, що вказують на ознаки злочину в діях особи;

8) виявлення прокурором незаконно заведеної справи у разі виконання по ній оперативно-розшукових заходів;

9) смерті особи, щодо якої заведено оперативно-розшукову справу.

Про закриття оперативно-розшукової справи складається вмотивована постанова, що затверджується посадовою чи службовою особою, якій згідно зі ст. 9 цього Закону надано право затверджувати постанову про заведення відповідної оперативно-розшукової справи. Про закриття оперативно-розшукової справи у триденний строк письмово повідомляється відповідний прокурор, який протягом 10 діб з моменту одержання повідомлення перевіряє додержання законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності у цій справі. До завершення такої перевірки забороняється знищення оперативно-розшукової справи. Якщо у такій справі здійснювалися оперативно-розшукові заходи за рішенням суду, повідомлення про її закриття надсилається також до цього суду у триденний строк (частина друга ст. 92 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 15.12.2005 № 3200-IV, у редакції Закону України від 13.04.2012 № 4652-VI).

Строки зберігання закритих оперативно-розшукових справ встановлюються відповідно до законодавства України (Закон доповнено ст. 9-2 згідно із Законом України від 18.01.2001 № 2246-III)

Стаття 10. Використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності

Матеріали оперативно-розшукової діяльності використовуються:

- 1) як приводи та підстави для початку досудового розслідування (пункт 1 ст. 10 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 13.04.2012 № 4652-VI)
- 2) для отримання фактичних даних, які можуть бути доказами у кримінальному провадженні (пункт 2 ст. 10 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 13.04.2012 № 4652-VI);
- 3) для попередження, виявлення, припинення і розслідування злочинів, розвідувально-підривних посягань проти України, розшуку злочинців та осіб, які безвісно зникли (пункт 3 ст. 10 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 13.04.2012 № 4652-VI);
- 4) для забезпечення безпеки працівників суду, правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів, а також співробітників розвідувальних органів України та їх близьких родичів, осіб, які конфіденційно співробітничали або співробітничали з розвідувальними органами України, та членів їх сімей (статтю 10 доповнено новим пунктом 4 згідно із Законом України від 13.01.2000 № 1381-XIV, у зв'язку з цим пункти 4 і 5 вважати відповідно пунктами 5 і 6, пункт 4 ст. 10 редакції Закону України від 07.03.2002 № 3111-III);
- 5) для взаємного інформування підрозділів, уповноважених здійснювати оперативно-розшукову діяльність, та інших правоохоронних органів;
- 6) для інформування державних органів відповідно до їх компетенції.

Стаття 11. Сприяння здійсненню оперативно-розшукової діяльності

Органи державної влади, підприємства, установи, організації незалежно від форми власності зобов'язані сприяти оперативним підрозділам у вирішенні завдань оперативно-розшукової діяльності (частина перша ст. 11 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 19.06.2003 № 965-IV).

За бажанням осіб їх співробітництво з оперативним підрозділом може бути оформлено письмовою угодою з гарантуванням конфіденційності співробітництва. Угоду про сприяння оперативним підрозділам в оперативно-розшуковій діяльності може бути укладено з дієздатною особою. Порядок укладання угоди визначається Кабінетом Міністрів України.

Особи, які залучаються до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності, зобов'язані зберігати таємницю, що стала їм відома. Розголошення цієї таємниці тягне за собою відповідальність за чинним законодавством, крім випадків розголошення інформації про незаконні дії, що порушують права людини.

Забороняється залучати до виконання оперативно-розшукових завдань осіб, професійна діяльність яких пов'язана зі збереженням професійної таємниці, а саме: адвокатів, нотаріусів, медичних працівників, священнослужителів, журналістів, якщо таке співробітництво буде пов'язано з розкриттям конфіденційної інформації професійного характеру (частина четверта ст. 11 у редакції Закону України від 13.04.2012 № 4652-VI).

Стаття 12. Соціальний і правовий захист працівників оперативних підрозділів

На працівників, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, поширюються гарантії правового і соціального захисту, передбачені законами України про ці органи.

Працівникам, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, надаються додаткові пільги в питаннях соціально-побутового та фінансового забезпечення в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

За наявності даних про загрозу життю, здоров'ю або майну працівника та його близьких родичів у зв'язку із здійсненням ним оперативно-розшукової діяльності в інтересах безпеки України, або по виявленню тяжкого та особливо тяжкого злочину, або викриттю організованої злочинної групи оперативний підрозділ зобов'язаний вжити спеціальних заходів для забезпечення їх безпеки – зміна даних про осіб, зміна місця проживання, роботи і навчання, інших да-

них у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України (частина третя ст. 12 із змінами, внесеними згідно із Законами України від 19.06.2003 № 965-IV, від 13.04.2012 № 4652-VI).

Не несе відповідальності працівник оперативного підрозділу, який заподіяв шкоду правам, свободам людини, інтересам держави під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, перебуваючи у стані необхідної оборони, крайньої необхідності або професійного ризику, а так само у зв'язку із затриманням особи, в діях якої є ознаки злочину.

Стаття 13. Соціальний і правовий захист особи, яка залучається до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності

Особа, яка залучається до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності, перебуває під захистом держави.

Співробітництво особи з оперативним підрозділом зараховується до її загального трудового стажу в разі укладення з нею трудової угоди. Якщо у зв'язку з виконанням такою особою завдань оперативно-розшукової діяльності настала її інвалідність або смерть, на неї поширюються пільги, передбачені у таких випадках для працівників оперативних підрозділів.

У разі виникнення загрози життю, здоров'ю або майну особи, яка залучається до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності, її захист забезпечується в порядку, передбаченому частиною третьою ст. 12 цього Закону.

Стаття 14. Нагляд за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності

Нагляд за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності здійснюється Генеральним прокурором України, його заступниками, прокурорами Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя і прирівняними до них прокурорами та їх заступниками, а також уповноваженими наказом Генерального прокурора України начальниками та прокурорами управлінь, відділів Генеральної прокуратури України та прокуратур Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя.

Керівники міських, районних, міжрайонних, районних в містах та прирівняних до них прокуратур, а також призначені ними прокурори здійснюють нагляд за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності в оперативно-розшукових справах, заведених піднаглядними їм територіальними оперативними підрозділами правоохоронних органів (ст. 14 доповнено новою частиною другою згідно із Законом України від 13.04.2012 № 4652-VI, у зв'язку з цим частини другу та третю вважати відповідно частинами третьою та четвертою).

Прокурор в межах своєї компетенції:

1) безперешкодно входить в усі приміщення органів, які проводять оперативно-розшукову діяльність;

2) вимагає для перевірки розпорядження, інструкції, накази та інші акти щодо оперативно-розшукової діяльності, оперативно-розшукові справи, реєстраційні, облікові, звітні, статистичні, аналітичні документи та інші відомості щодо здійснення оперативно-розшукових заходів;

3) доручає керівникам відповідних органів проведення у підвідомчих їм підрозділах перевірок з метою усунення порушень закону;

4) дає письмові вказівки про проведення оперативно-розшукових заходів з метою попередження та виявлення злочинів, про розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, безвісно відсутні (пункт 4 частини третьої ст. 14 у редакції Закону України від 13.04.2012 № 4652-VI);

5) дає згоду на продовження строку проведення оперативно-розшукової діяльності;

6) отримує пояснення щодо порушень вимог закону від посадових осіб органів, які проводять оперативно-розшукову діяльність;

7) перевіряє скарги на порушення законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, з ознайомленням у необхідних випадках з оперативно-розшуковими матеріалами;

8) скасовує незаконні постанови про заведення або закриття оперативно-розшукової справи, зупинення або поновлення оперативно-розшукової діяльності чи про інші рішення, що суперечать закону;

9) вживає заходів щодо усунення порушень законності під час проведення оперативно-розшукової діяльності і щодо притягнення винних до встановленої законом відповідальності;

10) опротестовує незаконну постанову суду про дозвіл або відмову на проведення оперативно-розшукових заходів. Принесення протесту зупиняє проведення оперативно-розшукових заходів, дозвіл на які дано судом (ст. 14 в редакції Закону України від 18.01.2001 № 2246-III).

Відомості про осіб, які конфіденційно співробітничать або співробітничали з розвідувальним органом України, належність конкретних осіб до кадрового складу розвідувальних органів, а також форми, методи і засоби розвідувальної діяльності та організаційно-штатна структура розвідувальних органів до предмета прокурорського нагляду не належать (ст. 14 доповнено частиною четвертою згідно із Законом України від 07.03.2002 № 3111-III).

Президент України

Л. КРАВЧУК

м. Київ

18 лютого 1992 року

№ 2135-XII

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

(Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9-10, № 11-12, № 13, ст. 88, із змінами, внесеними згідно із Законом № 5076-VI від 05.07.2012)

.....

Глава 20. Слідчі (розшукові) дії

Стаття 223. Вимоги до проведення слідчих (розшукових) дій

1. Слідчі (розшукові) дії є діями, спрямованими на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні.

2. Підставами для проведення слідчої (розшукової) дії є наявність достатніх відомостей, що вказують на можливість досягнення її мети.

3. Слідчий, прокурор вживає належних заходів для забезпечення присутності під час проведення слідчої (розшукової) дії осіб, чиї права та законні інтереси можуть бути обмежені або порушені. Перед проведенням слідчої (розшукової) дії особам, які беруть у ній участь, роз'яснюються їх права і обов'язки, передбачені цим Кодексом, а також відповідальність, встановлена законом.

4. Проведення слідчих (розшукових) дій у нічний час (з 22 до 6 години) не допускається, за винятком невідкладних випадків, коли затримка в їх проведенні може призвести до втрати слідів кримінального правопорушення чи втечі підозрюваного.

5. У разі отримання під час проведення слідчої (розшукової) дії доказів, які можуть вказувати на невинуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення, слідчий, прокурор зобов'язаний провести відповідну слідчу (розшукову) дію в повному обсязі, долучити складені процесуальні документи до матеріалів досудового розслідування та надати їх суду у випадку звернення з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру або клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

6. Слідча (розшукова) дія, що здійснюється за клопотанням сторони захисту, потерпілого, проводиться за участю особи, яка її ініціювала, та (або) її захисника чи представника, крім випадків, коли через специфіку слідчої (розшукової) дії це неможливо або така особа письмово відмовилася від участі в ній.

Під час проведення такої слідчої (розшукової) дії присутні особи, що її ініціювали, мають право ставити питання, висловлювати свої пропозиції, зауваження та заперечення щодо порядку проведення відповідної слідчої (розшукової) дії, які заносяться до протоколу.

7. Слідчий, прокурор зобов'язаний запросити не менше двох незаінтересованих осіб (понятих) для пред'явлення особи, трупа чи речі для впізнання, огляду трупа, в тому числі пов'язаного з ексгумацією, слідчого експерименту, освідчення особи. Винятками є випадки застосування безперервного відеоза-

Правове регулювання оперативно-розшукової діяльності та здійснення негласних слідчих (розшукових) дій
пису ходу проведення відповідної слідчої (розшукової) дії. Поняті можуть бути запрошені для участі в інших процесуальних діях, якщо слідчий, прокурор вважатимуть це за доцільне.

Обшук або огляд житла чи іншого володіння особи, обшук особи здійснюються з обов'язковою участю не менше двох понять незалежно від застосування технічних засобів фіксування відповідної слідчої (розшукової) дії.

Понятими не можуть бути потерпілий, родичі підозрюваного, обвинуваченого і потерпілого, працівники правоохоронних органів, а також особи, заінтересовані в результатах кримінального провадження.

Зазначені особи можуть бути допитані під час судового розгляду як свідки проведення відповідної слідчої (розшукової) дії.

8. Слідчі (розшукові) дії не можуть проводитися після закінчення строків досудового розслідування, крім їх проведення за дорученням суду у випадках, передбачених частиною третьою ст. 333 цього Кодексу. Будь-які слідчі (розшукові) або негласні слідчі (розшукові) дії, проведені з порушенням цього правила, є недійсними, а встановлені внаслідок них докази – недопустимими.

Глава 21. Негласні слідчі (розшукові) дії

§ 1. Загальні положення про негласні слідчі (розшукові) дії

Стаття 246. Підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій

1. Негласні слідчі (розшукові) дії - це різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених цим Кодексом.

2. Негласні слідчі (розшукові) дії проводяться у випадках, якщо відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб. Негласні слідчі (розшукові) дії, передбачені ст. 260, 261, 262, 263, 264 (в частині дій, що проводяться на підставі ухвали слідчого судді), 267, 269, 270, 271, 272, 274 цього Кодексу, проводяться виключно у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів.

3. Рішення про проведення негласних слідчих (розшукових) дій приймає слідчий, прокурор, а у випадках, передбачених цим Кодексом, – слідчий суддя за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженого з прокурором. Слідчий зобов'язаний повідомити прокурора про прийняття рішення щодо проведення певних негласних слідчих (розшукових) дій та отримані результати. Прокурор має право заборонити проведення або припинити подальше проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

4. Виключно прокурор має право прийняти рішення про проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії, як контроль за вчиненням злочину.

5. У рішенні про проведення негласної слідчої (розшукової) дії зазначається строк її проведення. Строк проведення негласної слідчої (розшукової) дії може бути продовжений:

прокурором, якщо негласна слідча (розшукова) дія проводиться за його

рішенням – до вісімнадцяти місяців;

керівником органу досудового розслідування, якщо негласна слідча (розшукова) дія проводиться за його або слідчого рішенням – до шести місяців;

начальником головного, самостійного управління Міністерства внутрішніх справ України, Центрального управління Служби безпеки України, головного управління, управління Міністерства внутрішніх справ України, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства та державного бюро розслідувань в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, регіонального органу Служби безпеки України в межах компетенції, якщо негласна слідча (розшукова) дія проводиться за рішенням слідчого, – до дванадцяти місяців;

Міністром внутрішніх справ України, Головою Служби безпеки України, головою органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, головою державного бюро розслідувань якщо негласна слідча (розшукова) дія проводиться за рішенням слідчого, – до вісімнадцяти місяців;

слідчим суддею, якщо негласна слідча (розшукова) дія проводиться за його рішенням у порядку, передбаченому ст. 249 цього Кодексу.

6. Проводити негласні слідчі (розшукові) дії має право слідчий, який здійснює досудове розслідування злочину, або за його дорученням – уповноважені оперативні підрозділи органів внутрішніх справ, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, органів Державної пенітенціарної служби України, органів Державної прикордонної служби України, органів Державної митної служби України. За рішенням слідчого чи прокурора до проведення негласних слідчих (розшукових) дій можуть залучатися також інші особи.

Стаття 247. Слідчий суддя, який здійснює розгляд клопотань щодо негласних слідчих (розшукових) дій

1. Розгляд клопотань, який віднесений згідно з положеннями цієї глави до повноважень слідчого судді, здійснюється головою чи за його визначенням іншим суддею Апеляційного суду Автономної Республіки Крим, апеляційного суду області, міст Києва та Севастополя, у межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування.

Стаття 248. Розгляд клопотання про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії

1. Слідчий суддя зобов'язаний розглянути клопотання про надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії протягом шести годин з моменту його отримання. Розгляд клопотання здійснюється за участю особи, яка подала клопотання.

2. У клопотанні зазначаються:

- 1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер;
- 2) короткий виклад обставин злочину, у зв'язку з розслідуванням якого подається клопотання;

3) правова кваліфікація злочину із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;

4) відомості про особу (осіб), місце або річ, щодо яких необхідно провести негласну слідчу (розшукову) дію;

5) обставини, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні злочину;

6) вид негласної слідчої (розшукової) дії та обґрунтування строку її проведення;

7) обґрунтування неможливості отримання відомостей про злочин та особу, яка його вчинила, в інший спосіб;

8) відомості залежно від виду негласної слідчої дії про ідентифікаційні ознаки, які дозволять унікально ідентифікувати абонента спостереження, телекомунікаційну мережу, кінцеве обладнання тощо;

9) обґрунтування можливості отримання під час проведення негласної слідчої (розшукової) дії доказів, які самостійно або в сукупності з іншими доказами можуть мати суттєве значення для з'ясування обставин злочину або встановлення осіб, які його вчинили.

До клопотання слідчого, прокурора додається витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження, у рамках якого подається клопотання.

3. Слідчий суддя постановляє ухвалу про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, якщо прокурор, слідчий доведе наявність достатніх підстав вважати, що:

1) вчинений злочин відповідної тяжкості;

2) під час проведення негласної слідчої (розшукової) дії можуть бути отримані докази, які самостійно або в сукупності з іншими доказами можуть мати суттєве значення для з'ясування обставин злочину або встановлення осіб, які вчинили злочин.

4. Ухвала слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії повинна відповідати загальним вимогам до судових рішень, передбачених цим Кодексом. Крім цього, ухвала слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії повинна містити відомості про:

1) прокурора, слідчого, який звернувся з клопотанням;

2) злочин, у зв'язку із досудовим розслідуванням якого постановляється ухвала;

3) особу (осіб), місце або річ, щодо яких необхідно провести негласну слідчу (розшукову) дію;

4) вид негласної слідчої (розшукової) дії та відомості залежно від виду негласної слідчої дії про ідентифікаційні ознаки, які дозволять унікально ідентифікувати абонента спостереження, телекомунікаційну мережу, кінцеве обладнання тощо;

5) строк дії ухвали.

5. Постановлення слідчим суддею ухвали про відмову в наданні дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії не перешкоджає повторному зверненню з новим клопотанням про надання такого дозволу.

Стаття 249. Строк дії ухвали слідчого судді про дозвіл на проведен-

ня негласної слідчої (розшукової) дії

1. Строк дії ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії не може перевищувати два місяці.

2. Якщо слідчий, прокурор вважає, що проведення негласної слідчої (розшукової) дії слід продовжити, то слідчий за погодженням з прокурором або прокурор має право звернутися до слідчого судді з клопотанням про прийняття ухвали згідно з вимогами статті 248 цього Кодексу.

3. Крім відомостей, вказаних у статті 248 цього Кодексу, слідчий, прокурор повинен надати додаткові відомості, які дають підстави для продовження негласної слідчої (розшукової) дії.

4. Загальний строк, протягом якого в одному кримінальному провадженні може тривати проведення негласної слідчої (розшукової) дії, дозвіл на проведення якої дає слідчий суддя, не може перевищувати максимальні строки досудового розслідування, передбачені статтею 219 цього Кодексу. У разі, якщо така негласна слідча (розшукова) дія проводиться з метою встановлення місцезнаходження особи, яка переховується від органів досудового розслідування, слідчого судді чи суду, та оголошена в розшук, вона може тривати до встановлення місцезнаходження розшукуваної особи.

5. Прокурор зобов'язаний прийняти рішення про припинення подальшого проведення негласної слідчої (розшукової) дії, якщо в цьому відпала необхідність.

Стаття 250. Проведення негласної слідчої (розшукової) дії до постановлення ухвали слідчого судді

1. У виняткових невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та запобіганням вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, передбаченого розділом I, II, VI, VII (ст. 201 та 209), IX, XIII, XIV, XV, XVII Особливої частини Кримінального кодексу України, негласна слідча (розшукова) дія може бути розпочата до постановлення ухвали слідчого судді у випадках, передбачених цим Кодексом, за рішенням слідчого, узгодженого з прокурором, або прокурора. У такому випадку прокурор зобов'язаний невідкладно після початку такої негласної слідчої (розшукової) дії звернутися з відповідним клопотанням до слідчого судді.

2. Слідчий суддя розглядає таке клопотання згідно з вимогами ст. 248 цього Кодексу.

3. Виконання будь-яких дій з проведення негласної слідчої (розшукової) дії повинно бути негайно припинено, якщо слідчий суддя постановить ухвалу про відмову в наданні дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії. Отримана внаслідок такої негласної слідчої (розшукової) дії інформація повинна бути знищена в порядку, передбаченому ст. 255 цього Кодексу.

Стаття 251. Вимоги до постанови слідчого, прокурора про проведення негласних слідчих (розшукових) дій

1. Постанова слідчого, прокурора про проведення негласної слідчої (розшукової) дії повинна містити:

- 1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер;
- 2) правову кваліфікацію злочину із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;
- 3) відомості про особу (осіб), місце або річ, щодо яких проводитиметься негласна слідча (розшукова) дія;
- 4) початок, тривалість і мету негласної слідчої (розшукової) дії;
- 5) відомості про особу (осіб), яка буде проводити негласну слідчу (розшукову) дію;
- 6) обґрунтування прийнятої постанови, у тому числі обґрунтування неможливості отримання відомостей про злочин та особу, яка його вчинила, в інший спосіб;
- 7) вказівку на вид негласної слідчої (розшукової) дії, що проводиться.

Стаття 252. Фіксація ходу і результатів негласних слідчих (розшукових) дій

1. Фіксація ходу і результатів негласних слідчих (розшукових) дій повинна відповідати загальним правилам фіксації кримінального провадження, передбаченим цим Кодексом. За результатами проведення негласної слідчої (розшукової) дії складається протокол, до якого в разі необхідності долучаються додатки. Відомості про осіб, які проводили негласні слідчі (розшукові) дії або були залучені до їх проведення, у разі здійснення щодо них заходів безпеки можуть зазначатися із забезпеченням конфіденційності даних про таких осіб у порядку, визначеному законодавством.

2. Проведення негласних слідчих (розшукових) дій може фіксуватися за допомогою технічних та інших засобів.

3. Протоколи про проведення негласних слідчих (розшукових) дій з додатками не пізніше ніж через двадцять чотири години з моменту припинення вказаних негласних слідчих (розшукових) дій передаються прокурору.

4. Прокурор вживає заходів щодо збереження отриманих під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій речей і документів, які планує використовувати у кримінальному провадженні.

Стаття 253. Повідомлення осіб, щодо яких проводилися негласні слідчі (розшукові) дії

1. Особи, конституційні права яких були тимчасово обмежені під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а також підозрюваний, його захисник мають бути письмово повідомлені прокурором або за його дорученням слідчим про це.

2. Конкретний час повідомлення визначається із урахуванням наявності чи відсутності загроз для досягнення мети досудового розслідування, суспіль-

ної безпеки, життя або здоров'я осіб, які причетні до проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Відповідне повідомлення про факт і результати негласної слідчої (розшукової) дії повинні бути здійснені протягом дванадцяти місяців з дня її припинення, але не пізніше звернення до суду з обвинувальним актом.

Стаття 254. Заходи щодо захисту інформації, отриманої в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій

1. Відомості про факт та методи проведення негласних слідчих (розшукових) дій, осіб, які їх проводять, а також інформація, отримана в результаті їх проведення, не підлягають розголошенню особами, яким це стало відомо в результаті ознайомлення з матеріалами в порядку, передбаченому ст. 290 цього Кодексу.

2. Якщо протоколи про проведення негласних слідчих (розшукових) дій містять інформацію щодо приватного (особистого чи сімейного) життя інших осіб, захисник, а також інші особи, які мають право на ознайомлення з протоколами, попереджаються про кримінальну відповідальність за розголошення отриманої інформації щодо інших осіб.

3. Виготовлення копій протоколів про проведення негласних слідчих (розшукових) дій та додатків до них не допускається.

Стаття 255. Заходи щодо захисту інформації, яка не використовується у кримінальному провадженні

1. Відомості, речі та документи, отримані в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій, які прокурор не визнає необхідними для подальшого проведення досудового розслідування, повинні бути невідкладно знищені на підставі його рішення, крім випадків, передбачених частиною третьою цієї статті та ст. 256 цього Кодексу.

2. Забороняється використання зазначених у частині першій цієї статті матеріалів для цілей, не пов'язаних з кримінальним провадженням, або ознайомлення з ними учасників кримінального провадження чи будь-яких інших осіб.

3. У разі, якщо власник речей або документів, отриманих у результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій, може бути зацікавлений у їх поверненні, прокурор зобов'язаний повідомити його про наявність таких речей або документів у розпорядженні прокурора та з'ясувати, чи бажає він їх повернути. Допустимість дій, передбачених цією частиною, та час їх вчинення визначаються прокурором з урахуванням необхідності забезпечення прав та законних інтересів осіб, а також запобігання завданню шкоди для кримінального провадження.

4. Знищення відомостей, речей та документів здійснюється під контролем прокурора.

5. Знищення відомостей, речей та документів, отриманих у результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій, не звільняє прокурора від

Стаття 256. Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у доказуванні

1. Протоколи щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій, аудіо- або відеозаписи, фотознімки, інші результати, здобуті за допомогою застосування технічних засобів, вилучені під час їх проведення речі і документи або їх копії можуть використовуватися в доказуванні на тих самих підставах, що і результати проведення інших слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування.

2. Особи, які проводили негласні слідчі (розшукові) дії або були залучені до їх проведення, можуть бути допитані як свідки. Допит цих осіб може відбуватися із збереженням у таємниці відомостей про цих осіб та із застосуванням щодо них відповідних заходів безпеки, передбачених законом.

3. У випадку використання для доказування результатів негласних слідчих (розшукових) дій можуть бути допитані особи, з приводу дій або контактів яких проводилися такі дії. Такі особи повідомляються про проведення негласних слідчих (розшукових) дій тільки щодо них у строки, передбачені ст. 253 цього Кодексу, і в тому обсязі, який зачіпає їх права, свободи чи інтереси.

Стаття 257. Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій в інших цілях або передання інформації

1. Якщо в результаті проведення негласної слідчої (розшукової) дії виявлено ознаки кримінального правопорушення, яке не розслідується у даному кримінальному провадженні, то отримана інформація може бути використана в іншому кримінальному провадженні тільки на підставі ухвали слідчого судді, яка виноситься за клопотанням прокурора.

Слідчий суддя розглядає клопотання згідно з вимогами ст. 247, 248 цього Кодексу і відмовляє у його задоволенні, якщо прокурор, крім іншого, не доведе законність отримання інформації та наявність достатніх підстав вважати, що вона свідчить про виявлення ознак кримінального правопорушення.

2. Передання інформації, одержаної внаслідок проведення негласних слідчих (розшукових) дій, здійснюється тільки через прокурора.

§ 2. Втручання у приватне спілкування

Стаття 258. Загальні положення про втручання у приватне спілкування

1. Ніхто не може зазнавати втручання у приватне спілкування без ухвали слідчого судді.

2. Прокурор, слідчий за погодженням з прокурором зобов'язаний звернутися до слідчого судді з клопотанням про дозвіл на втручання у приватне спілкування в порядку, передбаченому ст. 246, 248, 249 цього Кодексу, якщо будь-яка слідча (розшукова) дія включатиме таке втручання.

У разі постановлення слідчим суддею ухвали про відмову у втручання у приватне спілкування нове клопотання може бути подане прокурором, слідчим лише з новими відомостями.

3. Спілкуванням є передання інформації у будь-якій формі від однієї особи до іншої безпосередньо або за допомогою засобів зв'язку будь-якого типу. Спілкування є приватним, якщо інформація передається та зберігається за таких фізичних чи юридичних умов, при яких учасники спілкування можуть розраховувати на захист інформації від втручання інших осіб.

4. Втручанням у приватне спілкування є доступ до змісту спілкування за умов, якщо учасники спілкування мають достатні підстави вважати, що спілкування є приватним. Різновидами втручання в приватне спілкування є:

- 1) аудіо-, відеоконтроль особи;
- 2) арешт, огляд і виїмка кореспонденції;
- 3) зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж;
- 4) зняття інформації з електронних інформаційних систем.

5. Втручання у приватне спілкування захисника, священнослужителя з підозрюваним, обвинуваченим, засудженим, виправданим заборонене.

Стаття 259. Збереження інформації

1. Якщо прокурор має намір використати під час судового розгляду як доказ інформацію, отриману внаслідок втручання у приватне спілкування, або певний її фрагмент, він зобов'язаний забезпечити збереження всієї інформації або доручити слідчому забезпечити збереження.

Стаття 260. Аудіо-, відеоконтроль особи

1. Аудіо-, відеоконтроль особи є різновидом втручання у приватне спілкування, яке проводиться без її відома на підставі ухвали слідчого судді, якщо є достатні підстави вважати, що розмови цієї особи або інші звуки, рухи, дії, пов'язані з її діяльністю або місцем перебування тощо, можуть містити відомості, які мають значення для досудового розслідування.

Стаття 261. Накладення арешту на кореспонденцію

1. Накладення арешту на кореспонденцію особи без її відома проводиться у виняткових випадках на підставі ухвали слідчого судді.

2. Арешт на кореспонденцію накладається, якщо під час досудового розслідування є достатні підстави вважати, що поштово-телеграфна кореспонденція певної особи іншим особам або інших осіб їй може містити відомості про обставини, які мають значення для досудового розслідування, або речі і документи, що мають істотне значення для досудового розслідування.

3. Накладення арешту на кореспонденцію надає право слідчому здійснювати огляд і виїмку цієї кореспонденції.

4. Кореспонденцією, передбаченою цією статтею, є листи усіх видів, бандеролі, посилки, поштові контейнери, перекази, телеграми, інші матеріальні носії передання інформації між особами.

5. Після закінчення строку, визначеного в ухвалі слідчого судді, накладений на кореспонденцію арешт вважається скасованим.

Стаття 262. Огляд і виїмка кореспонденції

1. Огляд затриманої кореспонденції проводиться в установі зв'язку, якій доручено здійснювати контроль і затримувати цю кореспонденцію, за участю представника цієї установи, а за необхідності – за участю спеціаліста. У присутності зазначених осіб слідчий вирішує питання про відкриття і оглядає затриману кореспонденцію.

2. При виявленні в кореспонденції речей (у тому числі речовин), документів, що мають значення для певного досудового розслідування, слідчий у межах, визначених ухвалою слідчого судді, здійснює виїмку відповідної кореспонденції або обмежується зняттям копій чи отриманням зразків з відповідних відправлень. Зняття копій чи отримання зразків здійснюється з метою збереження конфіденційності накладення арешту на кореспонденцію. У разі необхідності особою, яка проводить огляд поштово-телеграфної кореспонденції, може бути прийняте рішення про нанесення на виявлені речі і документи спеціальних позначок, обладнання їх технічними засобами контролю, заміну речей і речовин, що становлять загрозу для оточуючих чи заборонені у вільному обігу, на їх безпечні аналоги.

3. У разі відсутності речей чи документів, які мають значення для досудового розслідування, слідчий дає вказівку про вручення оглянутої кореспонденції адресату.

4. Про кожен випадок проведення огляду, виїмки або затримання кореспонденції складається протокол згідно з вимогами цього Кодексу. У протоколі обов'язково зазначається, які саме відправлення були оглянуті, що з них вилучено і що має бути доставлено адресату або тимчасово затримано, з яких відправлень знято копії чи отримано зразки, а також про проведення інших дій, передбачених частиною другою цієї статті.

5. Керівники та працівники установ зв'язку зобов'язані сприяти проведенню негласної слідчої (розшукової) дії і не розголошувати факт її проведення чи отриману інформацію.

Стаття 263. Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж

1. Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (мереж, що забезпечують передавання знаків, сигналів, письмового тексту, зображень та звуків або повідомлень будь-якого виду між підключеними до неї телекомунікаційними мережами доступу) є різновидом втручання у приватне спілкування, яке проводиться без відома осіб, які використовують засоби телекомунікацій для передавання інформації, на підставі ухвали слідчого судді, якщо під час його проведення можна встановити обставини, які мають значення для кримінального провадження.

2. В ухвалі слідчого судді про дозвіл на втручання у приватне спілкування в цьому випадку додатково повинні бути зазначені ідентифікаційні

ознаки, які дозволять унікально ідентифікувати абонента спостереження, транспортну телекомунікаційну мережу, кінцеве обладнання, на якому може здійснюватися втручання у приватне спілкування.

3. Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж полягає у проведенні із застосуванням відповідних технічних засобів спостереження, відбору та фіксації змісту інформації, яка передається особою та має значення для досудового розслідування, а також одержанні, перетворенні і фіксації різних видів сигналів, що передаються каналами зв'язку.

4. Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж покладається на уповноважені підрозділи органів внутрішніх справ та органів безпеки. Керівники та працівники операторів телекомунікаційного зв'язку зобов'язані сприяти виконанню дій із зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, вживати необхідних заходів щодо нерозголошення факту проведення таких дій та отриманої інформації, зберігати її в незмінному вигляді.

Стаття 264. Зняття інформації з електронних інформаційних систем

1. Пошук, виявлення і фіксація відомостей, що містяться в електронній інформаційній системі або їх частин, доступ до електронної інформаційної системи або її частини, а також отримання таких відомостей без відома її власника, володільця або утримувача може здійснюватися на підставі ухвали слідчого судді, якщо є відомості про наявність інформації в електронній інформаційній системі або її частині, що має значення для певного досудового розслідування.

2. Не потребує дозволу слідчого судді здобуття відомостей з електронних інформаційних систем або її частини, доступ до яких не обмежується її власником, володільцем або утримувачем або не пов'язаний з подоланням системи логічного захисту.

3. В ухвалі слідчого судді про дозвіл на втручання у приватне спілкування в цьому випадку додатково повинні бути зазначені ідентифікаційні ознаки електронної інформаційної системи, в якій може здійснюватися втручання у приватне спілкування.

Стаття 265. Фіксація та збереження інформації, отриманої з телекомунікаційних мереж за допомогою технічних засобів та в результаті зняття відомостей з електронних інформаційних систем

1. Зміст інформації, що передається особами через транспортні телекомунікаційні мережі, з яких здійснюється зняття інформації, зазначається у протоколі про проведення зазначених негласних слідчих (розшукових) дій. При виявленні в інформації відомостей, що мають значення для конкретного досудового розслідування, в протоколі відтворюється відповідна частина такої інформації, після чого прокурор вживає заходів для збереження знятої інформації.

2. Зміст інформації, одержаної внаслідок здійснення зняття відомостей з електронних інформаційних систем або їх частин, фіксується на відповідному носіїві особою, яка здійснювала зняття та зобов'язана забезпечити обробку, збереження або передання інформації.

Стаття 266. Дослідження інформації, отриманої при застосуванні технічних засобів

1. Дослідження інформації, отриманої при застосуванні технічних засобів, у разі необхідності здійснюється за участю спеціаліста. Слідчий вивчає зміст отриманої інформації, про що складається протокол. При виявленні відомостей, що мають значення для досудового розслідування і судового розгляду, в протоколі відтворюється відповідна частина інформації, після чого прокурор вживає заходів для збереження отриманої інформації.

2. Технічні засоби, що застосовувалися під час проведення вказаних негласних слідчих (розшукових) дій, а також первинні носії отриманої інформації повинні зберігатися до набрання законної сили вироком суду.

3. Носії інформації та технічні засоби, за допомогою яких отримано інформацію, можуть бути предметом дослідження відповідних спеціалістів або експертів у порядку, передбаченому цим Кодексом.

§ 3. Інші види негласних слідчих (розшукових) дій

Стаття 267. Обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи

1. Слідчий має право обстежити публічно недоступні місця, житло чи інше володіння особи шляхом таємного проникнення в них, у тому числі з використанням технічних засобів, з метою:

- 1) виявлення і фіксації слідів вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, речей і документів, що мають значення для їх досудового розслідування;
- 2) виготовлення копій чи зразків зазначених речей і документів;
- 3) виявлення та вилучення зразків для дослідження під час досудового розслідування тяжкого або особливо тяжкого злочину;
- 4) виявлення осіб, які розшукуються;
- 5) встановлення технічних засобів аудіо-, відеоконтролю особи.

2. Публічно недоступним є місце, до якого неможливо увійти або в якому неможливо перебувати на правових підставах без отримання на це згоди власника, користувача або уповноважених ними осіб.

3. Приміщення, які спеціально призначені для утримання осіб, права яких обмежені відповідно до закону (приміщення з примусового утримання осіб у зв'язку відбуттям покарання, затримання, взяттям під варту тощо), мають статус публічно доступних.

4. Обстеження шляхом таємного проникнення до публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи з метою, передбаченою в частині першій цієї статті, проводиться на підставі ухвали слідчого судді, постановленої в порядку, передбаченому ст. 246, 248, 249 цього Кодексу.

Стаття 268. Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу

1. Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу є негласною слідчою (розшуковою) дією, яка полягає в застосуванні технічних засобів для локалізації місцезнаходження радіоелектронного засобу, у тому числі мобільного терміналу систем зв'язку, та інших радіовипромінювальних пристроїв, активованих у мережах операторів рухомого (мобільного) зв'язку, без розкриття змісту повідомлень, що передаються, якщо в результаті його проведення можна встановити обставини, які мають значення для кримінального провадження.

2. Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу проводиться на підставі ухвали слідчого судді, постановленої в порядку, передбаченому ст. 246, 248-250 цього Кодексу.

3. В ухвалі слідчого судді про дозвіл на встановлення місцезнаходження радіоелектронного засобу в цьому випадку додатково повинні бути зазначені ідентифікаційні ознаки, які дозволять унікально ідентифікувати абонента спостереження, транспортну телекомунікаційну мережу, кінцеве обладнання.

4. Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу до постановлення ухвали слідчого судді може бути розпочато на підставі постанови слідчого, прокурора лише у випадку, передбаченому частиною першою ст. 250 цього Кодексу.

Стаття 269. Спостереження за особою, річчю або місцем

1. Для пошуку, фіксації і перевірки під час досудового розслідування тяжкого або особливо тяжкого злочину відомостей про особу та її поведінку або тих, з ким ця особа контактує, або певної речі чи місця у публічно доступних місцях може проводитися візуальне спостереження за вказаними об'єктами або візуальне спостереження з використанням відеозапису, фотографування, спеціальних технічних засобів для спостереження.

За результатами спостереження складається протокол, до якого долучаються отримані фотографії та/або відеозапис.

2. Спостереження за особою згідно з частиною першою цієї статті проводиться на підставі ухвали слідчого судді, постановленої в порядку, передбаченому ст. 246, 248-250 цього Кодексу.

3. Спостереження за особою до постановлення ухвали слідчого судді може бути розпочато на підставі постанови слідчого, прокурора лише у випадку, передбаченому частиною першою ст. 250 цього Кодексу.

Стаття 270. Аудіо-, відеоконтроль місця

1. Аудіо-, відеоконтроль місця може здійснюватися під час досудового розслідування тяжкого або особливо тяжкого злочину і полягає у здійсненні прихованої фіксації відомостей за допомогою аудіо-, відеозапису всередині публічно доступних місць, без відома їх власника, володільця або присутніх у цьому місці осіб, за наявності відомостей про те, що розмови і поведінка осіб у

Правове регулювання оперативно-розшукової діяльності та здійснення негласних слідчих (розшукових) дій
цьому місці, а також інші події, що там відбуваються, можуть містити інформацію, яка має значення для кримінального провадження.

2. Аудіо-, відеоконтроль місця згідно з частиною першою цієї статті проводиться на підставі ухвали слідчого судді, постановленої в порядку, передбаченому ст. 246, 248, 249 цього Кодексу.

Стаття 271. Контроль за вчиненням злочину

1. Контроль за вчиненням злочину може здійснюватися у випадках наявності достатніх підстав вважати, що готується вчинення або вчиняється тяжкий чи особливо тяжкий злочин, та проводиться в таких формах:

- 1) контрольована поставка
- 2) контрольована та оперативна закупка;
- 3) спеціальний слідчий експеримент;
- 4) імітування обстановки злочину.

2. Контроль за вчиненням злочину не проводиться, якщо внаслідок таких дій неможливо повністю запобігти:

- 1) посягання на життя або заподіяння особі (особам) тяжких тілесних ушкоджень;
- 2) поширенню речовин, небезпечних для життя багатьох людей;
- 3) втечі осіб, які вчинили тяжкі чи особливо тяжкі злочини;
- 4) екологічній або техногенній катастрофі.

3. Під час підготовки та проведення заходів з контролю за вчиненням злочину забороняється провокувати (підбурювати) особу на вчинення цього злочину з метою його подальшого викриття, допомагаючи особі вчинити злочин, який вона би не вчинила, як би слідчий цьому не сприяв, або з цією самою метою впливати на її поведінку насильством, погрозами, шантажем. Здобуті в такий спосіб речі і документи не можуть бути використані у кримінальному провадженні.

4. Про результати контролю за вчиненням злочину складається протокол, до якого додаються речі і документи, отримані під час проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії. Якщо контроль за вчиненням злочину закінчується відкритим фіксуванням, про це складається протокол у присутності такої особи.

5. Порядок і тактика проведення контрольованої поставки, контрольованої та оперативної закупки, спеціального слідчого експерименту, імітування обстановки злочину визначається законодавством.

6. Контроль за вчиненням злочину щодо незаконного переміщення через територію України транзитом, ввезення до України або вивезення за межі України речей, вилучених з вільного обігу, або інших речей чи документів може бути проведений у порядку, передбаченому законодавством, за домовленістю з відповідними органами іноземних держав або на підставі міжнародних договорів України.

7. Прокурор у своєму рішенні про проведення контролю за вчиненням злочину, крім відомостей, передбачених ст. 251 цього Кодексу, зобов'язаний:

1) викласти обставини, які свідчать про відсутність під час негласної слідчої (розшукової) дії провокування особи на вчинення злочину;

2) зазначити про застосування спеціальних імітаційних засобів.

8. Якщо при проведенні контролю за вчиненням злочину виникає необхідність тимчасового обмеження конституційних прав особи, воно має здійснюватися в межах, які допускаються Конституцією України, на підставі рішення слідчого судді згідно з вимогами цього Кодексу.

Стаття 272. Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації

1. Під час досудового розслідування тяжких або особливо тяжких злочинів можуть бути отримані відомості, речі і документи, які мають значення для досудового розслідування, особою, яка відповідно до закону виконує спеціальне завдання, беручи участь в організованій групі чи злочинній організації, або є учасником вказаної групи чи організації, який на конфіденційній основі співпрацює з органами досудового розслідування.

2. Виконання вказаними особами такого спеціального завдання, як негласна слідча (розшукова) дія, здійснюється на підставі постанови слідчого, погодженої з керівником органу досудового розслідування, або постанови прокурора із збереженням у таємниці достовірних відомостей про особу.

3. У постанові, крім відомостей, передбачених ст. 251 цього Кодексу, зазначається:

1) обґрунтування меж спеціального завдання;

2) використання спеціальних несправжніх (імітаційних) засобів.

4. Виконання спеціального завдання не може перевищувати шість місяців, а в разі необхідності строк його виконання продовжується слідчим за погодженням з керівником органу досудового розслідування або прокурором на строк, який не перевищує строку досудового розслідування.

Стаття 273. Засоби, що використовуються під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій

1. За рішенням керівника органу досудового розслідування, прокурора під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій можуть бути використані заздалегідь ідентифіковані (помічені) або несправжні (імітаційні) засоби. З цією метою допускається виготовлення та використання спеціально виготовлених речей і документів, створення та використання спеціально утворених підприємств, установ, організацій. Використання заздалегідь ідентифікованих або несправжніх (імітаційних) засобів з іншою метою забороняється.

2. Виготовлення, утворення несправжніх (імітаційних) засобів для проведення конкретних негласних слідчих дій оформлюється відповідним протоколом.

3. У разі необхідності розкриття до завершення досудового розслідування справжніх відомостей щодо спеціально утворених суб'єктів господарювання або щодо особи, яка діє без розкриття достовірних відомостей про неї, про це повідомляється орган, співробітником якого є особа, яка таким способом

Правове регулювання оперативно-розшукової діяльності та здійснення негласних слідчих (розшукових) дій
здійснює негласні слідчі (розшукові) дії, та керівник органу досудового розслідування, прокурор, який прийняв рішення про використання таких засобів під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Рішення про розкриття справжніх відомостей про вказану особу, обставини виготовлення речей чи документів або спеціального утворення підприємства, установи, організації приймається керівником органу досудового розслідування, прокурором. У разі необхідності щодо особи, відомості про яку підлягають розкриттю, вживаються заходи забезпечення безпеки, передбачені законом.

4. Несправжні (імітаційні) засоби, застосовані під час проведення негласної слідчої (розшукової) дії, використовуються у процесі доказування у вигляді первинних засобів чи знарядь вчинення злочину крім випадків, якщо суд встановить порушення вимог цього Кодексу під час проведення відповідної негласної слідчої (розшукової) дії.

Стаття 274. Негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження

1. Негласне отримання зразків для порівняльного дослідження може бути здійснене лише у випадку, якщо їх отримання відповідно до ст. 245 цього Кодексу неможливе без завдання значної шкоди для кримінального провадження.

2. Негласне отримання зразків здійснюється на підставі ухвали слідчого судді, постановленої за клопотанням прокурора, або за клопотанням слідчого, погодженого з прокурором, у порядку, передбаченому ст. 248, 249 цього Кодексу.

3. У клопотанні прокурора, слідчого про надання дозволу на негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження, та в ухвалі слідчого судді додатково зазначаються відомості про конкретні зразки, які планується отримати.

4. **цього Кодексу**, якщо втрачається необхідність зберігати таємницю щодо факту дослідження попередніх зразків, отриманих негласно.

Стаття 275. Використання конфіденційного співробітництва

1. Під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчий має право використовувати інформацію, отриману внаслідок конфіденційного співробітництва з іншими особами, або залучати цих осіб до проведення негласних слідчих (розшукових) дій у випадках, передбачених цим Кодексом.

2. Забороняється залучати до конфіденційного співробітництва під час проведення негласних слідчих дій адвокатів, нотаріусів, медичних працівників, священнослужителів, журналістів, якщо таке співробітництво буде пов'язане з розкриттям конфіденційної інформації професійного характеру.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

нормативна:

1. Конституція України: Прийнята на 5-й сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К., 1996.
2. Конвенція по боротьбе против незаконного оборота наркотических средств и психотропных веществ. – Вена, Австрия. – 25.XI – 20.XII.1988.
3. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності / Резолюція 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 р. – ИАЦ Ліга бізнесінформ, 2006.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України // ВВР України. – 2012. – № 3-4. – Ст. 21.
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України : Закон України (із змінами, внесеними згідно із Законом № 5083-VI від 05.07.2012) (ч. 12) / Верховна Рада України; Закон від 13.04.2012 № 4652-VI [Електр. есурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/>.
6. Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів : Закон України від 23 грудня 1993 р. // ВВР. – 2009. – № 36-37. – Ст. 50.
7. Про державну таємницю : Закон України від 21 січня 1994 р. // ВВР. – 2008. – № 27-28. – Ст. 93.
8. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : Закон України від 23.12.1993 // ВВР. – 1994. – № 11. – Ст. 296.
9. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та зловживанню ними : Закон України від 15 лютого 1995 р. // ВВР. – 2007. – № 10. – Ст. 89.
10. Про міліцію : Закон України від 20.12.1990 // ВВР. – 2011. – № 28. Ст. 253.
11. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лютого 1992 р. // ВВР. – 2011. – № 32. – Ст. 314.
12. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30 червня 1993 р. // ВВР. – 2011. – № 23. – Ст. 160.
13. Про прокуратуру : Закон України від 5 листопада 1991 р. // ВВР. – 2011. – № 30. – Ст. 279.
14. Про Службу безпеки України : Закон України від 25 березня 1992 р. // ВВР. – 2011. – № 10. – Ст. 63.
15. Про створення спеціальних підрозділів міліції для забезпечення безпеки працівників суду, правоохоронних органів, осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їхніх сімей та близьких родичів : Наказ МВС України № 467 від 23.07.97.
16. Про контррозвідувальну діяльність : Закон України від 26 грудня 2002 р. // ВВР. – 2011. – № 32. – Ст. 314.
17. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 3 квіт-

- ня 2002 р. // ВВР. – 2011. – № 32. – Ст. 316.
18. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей : Закон України // ВВР. – 2011. – № 4. – Ст. 18.
  19. Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб : Закон України від 4 березня 1998 р. // ВВР. – 2009. – № 10-11.
  20. Про розвідувальні органи України : Закон України від 22 березня 2001 р. // ВВР. – 2008. – № 27-28.
  21. Про Концепцію державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю : Указ Президента України від 21.10.2011 № 1000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1000%2F2011>.
  22. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 № 1209-р.
  23. Сборник международных правовых документов и национальных нормативных правовых актов по вопросам оперативно-розыскной деятельности / сост. В.В. Бачила, И.В. Ломоть, В.Б. Шабанов. – Мн., 2001.
  24. Об оперативно-розыскной деятельности : Закон Республики Казахстан // Правоохранительные органы Республики Казахстан : сб. нормативных актов / сост. Мухамеджанов Э.Б., Шаймердинова А.Е. – Алматы, 2003.
  25. Оперативно-розшукова діяльність та додержання державної таємниці в країнах СНД : збірник законів про оперативно-розшукову діяльність та державну таємницю / уклад : Кириченко О.В., Зубач І.М., Новіков О.В., Білий А.В. – К., 2008.
  26. Про єдиний реєстр досудових розслідувань : Наказ Генеральної Прокуратури України № 69 від 17.08.2012.
  27. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : Наказ Генеральної прокуратури, МВС, Служби безпеки, Адміністрації Державної прикордонної служби, Міністерства фінансів, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 14/1042/516/936/16875/5.

підручники та навчальні посібники:

1. *Антонов К.В.* Правові засади оперативно-розшукової діяльності : навчальний посібник (за вимогами кредитно-модульної системи) / К.В. Антонов, О.В. Вишня, О.В. Сачко, С.І. Халімон / за ред. д-ра юрид. наук І.Г. Богатирьова. – Х., 2009.
2. *Бандурка О.М.* Оперативно-розшукова діяльність. Част. I : підруч. – Х., 2002.
3. *Вишня В.Б.* Правове регулювання оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ (структурно-логічні схеми) : навч. посібник. – 2-е вид. / В.Б. Вишня, В.М. Рудик, І.Р. Шинкаренко / за заг. ред. І.Р. Шинкаренка. – Д., 2005.
4. *Джужжа О.М.* Нова редакція закону України «Про оперативно-розшукову

- діяльність» : методичні рекомендації / Джужа О.М., Горбачевський В.Я., Орлов Ю.Ю. – К., 2008.
5. *Дидоренко Э.А.* Основы оперативно-розыскной деятельности в Украине (понятие, принципы, правовое обеспечение) : учебное пособие / Э.А. Дидоренко, Б.И. Бараненко, В.А. Глазков, А.Г. Цветков. – К., 2007.
  6. *Долженков О.Ф., Думко А.Ф., Козаченко І.П.* Оперативно-розшукова діяльність як правоохоронна функція кримінальної міліції. – О., 2000.
  7. *Душейко Г.О.* Реалізація оперативно-розшукової інформації на стадії порушення кримінальної справи : навч. посіб. / Г.О. Душейко. – К., 2007.
  8. *Захаров В.П.* Проблеми інформаційного забезпечення правоохоронних структур : навч.-практ. посіб. / В.П. Захаров, В.І. Рудешко. – Львів, 2007.
  9. *Ивахин А.Е.* Оперативно-розыскная деятельность и вопросы конспирации в работе спецслужб : учеб. пособие в 6-ти т. / А.Е. Ивахин. – К., 2008.
  10. Коментар до Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність” : навч. посіб. – К., 1993.
  11. *Мінка П.Я.* Оперативно-розшукова діяльність : навч. посіб. / П.Я. Мінка, Т.П. Мінка, А.В. Хрідочкін, М.Г. Богуславський. – Д., 2010.
  12. Негласні слідчі (розшукові) дії : курс лекцій / за заг. ред. проф. Д.Й. Никифорчука. – К., 2012.
  13. Негласні слідчі (розшукові) дії та особливості їх проведення оперативними підрозділами органів внутрішніх справ: навчальний посібник / Б.І. Бараненко та ін. – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2014. – 416 с.
  14. Оперативно-розшукова діяльність: правові основи (структурно-логічні схеми) : навч. посіб. / за ред. проф. Ю.М. Грошевого. – Х., 2003.
  15. Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ : підруч. / за ред. Водька М.П., Долженкова О.Ф. – Київ, 2012.
  16. *Сервецький І.В.* Науково-практичний коментар Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність”. – К., 2000.
  17. Справочное руководство по уголовному судопроизводству [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://polis.osce.org/library/f/3071/1897/>.pdf.
  18. *Шинкаренко І.Р.* Обліки в оперативно-службовій діяльності органів внутрішніх справ : навч. посібник / І.Р. Шинкаренко, О.М. Барановська. – Сімферополь, 2008.
  19. *Шинкаренко І.Р.* Правове регулювання оперативно-розшукової діяльності (структурно-логічні схеми) : навч. видання. – 3-є вид., доп. і перероб. / І.Р. Шинкаренко, І.О. Шинкаренко / за ред. проф. І.Р. Шинкаренка. – Д., 2011.

навчально-методична, наукова та довідкова:

1. Антологія сиску: [в 14 т.] / Відп. Ред.: Ю.І. Римаренко, В.І. кушнерець. – К.: Знання, Україна, 2005.
2. Т.1: Документи та матеріали з кримінального сиску (1397 – 1918) / Упряд.: Ю.І. Римаренко, В.М. Чисників, І.Р. Шинкаренко та ін. – 596 с.
3. *Бабя`к А.В.* Отримання та використання первинної оперативно-розшукової

- інформації оперативними підрозділами МВС України: монографія / А.В. Бабяк, В.П. Сапальов, М.В. Стацак, В.В. Шендрик. – Львів: Каменяр, 2010. – 167 с.
4. *Душейко Г.О.* Міжнародний розшук : теорія та практика: монографія / Г.О. Душейко, В.А. Некрасов, В.Я. Мацюк, Компанієць Д.О. – К.: КНТ, 2006. – 168 с.
  5. Законодавче забезпечення оперативно-розшукової діяльності: Зб. нормативно-правових актів / Упоряд. І.В. Сервецький, С.І. Ніколаюк, Р.О. Коніжай та ін. – К., 2001.
  6. Комп'ютеризовані інформаційні підсистеми МВС України в боротьбі зі злочинністю. – К., 1998.
  7. Корнієнко М.В. Сучасні засади протидії спеціалізованих підрозділів ОВС організований злочинності: монографія / М.В. Корнієнко. – К.: НАВС України, 2003. – 676 с.
  8. *Королев В.И.* История политической полиции Крыма: действовать энергично и по закону: монография / В.И. Королев. – Симферополь: Антиква, 2007. – 196 с.
  9. Кубко Е.Б. Введение в теорию государственно – правовой организации социальных систем: Монография / Е. Б. Кубко, В.П. Нагребельный. – К., 1997. – 264 с.
  10. *Михеєнко М.М.* Концептуальні питання розробки та вдосконалення Кримінально-процесуального та інших кодексів кримінального циклу // Принципи кодифікації законодавства України: Матер. II Всеукр. наук.-практ. конф. – Х., 1993. – С. 24;
  11. *В.А. Некрасов* Оперативне розпізнання: монографія /., В.А. Некрасов, В.Я. Мацюк, Н.Є. Філіпенко, Л.В. Родинюк. – К.: КНТ, 2007. – 216 с.
  12. *Пиджаренко А.М.* Исторические аспекты уголовного и политического сыска // Бюл. по обмену опытом работы МВД Украины. – 1994. – № 113/114. – С. 39–44;
  13. *Плетт В.* Стратегическая разведка. Основные принципы. – М., 1997. – С. 30.
  14. *Погорецький М.А.* Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі: монографія. – Х.: Арсіс, ЛТД, 2007. – 576 с.
  15. *Усенко В.Ф.* Використання конфіденційної допомоги громадян у боротьбі зі злочинами: монографія / В.Ф. Усенко, В.А. Некрасов, В.Я. Мацюк. – К.: КНТ, 2007. – 204 с.
  16. *Хараберюш І. Ф.* Використання оперативно-технічних засобів у протидії злочинам, що вчиняються у сфері нових інформаційних технологій: монографія / І.Ф. Хараберюш, В.Я. Мацюк, В.А. Некрасов, О.І. Хараберюш. – К.: КНТ, 2007. – 196 с.
  17. *Хараберюш О.І.* Нелегальна міграція: проблеми координації протидії: Монографія / О.І. Хараберюш, І. Р. Шинкаренко, І.Ф. Хараберюш / під заг. Науковою редакцією професора І.Р. Шинкаренка. – Донецьк: вид-во «Ноулідж» (донецьке відділення), 2010. – 335 с.
  18. *Шинкаренко І.Р.* Злочини в сфері використання комп'ютерної техніки: кваліфікація, розслідування та протидія: монографія / І.Р. Шинкаренко, В.О. Голубєв, М.В. Карчевський, І.Ф. Хараберюш. – Донецьк: ДЮІ ЛДУВС,

2007. – 266 с.

18. *Шинкаренко І.Р.* Правове регулювання оперативно-розшукової діяльності (структурно-логічні схеми): навчальне видання. 3-є вид., доп. і перероб. / І.Р. Шинкаренко, І.О. Шинкаренко / За ред. професора І.Р. Шинкаренка. – Д.: ДДУВС, 2011. – 328 с.

19. *Шинкаренко И. Р.* Правовые основы проведения оперативно-розыскных мероприятий и негласных следственных (розыскных) действий (структурно-логические схемы) : учеб. пособие / И. Р. Шинкаренко, О. В. Кириченко, В. В. Дараган ; под общ. ред. проф. И. Р. Шинкаренко. – Днепропетровск : Днепроп. гос. ун-т внутр. дел ; Лира ЛТД, 2013. – 200 с.

20. Drug Itnforcement handbook – U.S. Departament of Justice Drug Enforcement Administration –2000

21. Green D. The work undercover. – Florida, 1989. - P. 13

З М І С Т

Передмова	3
Розділ 1. Поняття і сутність оперативно-розшукової діяльності та її правового регулювання	
1.1. Поняття та завдання оперативно-розшукової діяльності	10
1.2. Правова основа ОРД	23
1.3. Принципи ОРД	26
1.4. Взаємодія та міжнародне співробітництво у сфері оперативно-розшукової діяльності	43
Розділ 2. Обов'язки і права підрозділів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність	
2.1. Суб'єкти ОРД	50
2.2. Обов'язки підрозділів, які здійснюють ОРД	63
2.3. Права підрозділів, які здійснюють ОРД	73
2.4. Поняття, система та класифікація оперативно-розшукових заходів	101
Розділ 3. Оперативно-розшукове провадження	
3.1. Підстави для проведення оперативно-розшукової діяльності	142
3.2. Гарантії законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності	146
3.3. Строки ведення та порядок закриття оперативно-розшукових справ	159
3.4. Використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності	163
Розділ 4. Сприяння здійсненню оперативно-розшукової діяльності	
4.1. Поняття та зміст сприяння здійсненню оперативно-розшуковій діяльності	170
4.2. Соціально-правовий захист працівників оперативних підрозділів	180
4.3. Соціально-правовий захист особи, яка залучається до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності	184
Розділ 5. Контроль за оперативно-розшуковою діяльністю та прокурорський нагляд за дотриманням законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності	
5.1. Прокурорський нагляд за дотриманням законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності	188
5.2. Види контролю за оперативно-розшуковою діяльністю	195
5.3. Судовий контроль за оперативно-розшуковою діяльністю	201
Розділ 6. Кримінальне провадження	
6.1. Загальні основи використання можливостей оперативних підрозділів під час кримінального провадження	207
6.2. Негласні слідчі (розшукові) дії, пов'язані з втручанням у приватне спілкування	223
6.3. Інші види негласних слідчих (розшукових) дій	229
Післямова	256
Глосарій	258
Додаток	265
<i>Рекомендована література</i>	306

Навчальне видання

ШИНКАРЕНКО Ігор Ростиславович
ШИНКАРЕНКО Інна Олександрівна
КИРИЧЕНКО Олег Вікторович

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗДІЙСНЕННЯ
НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ
(структурно-логічні схеми)**

Навчальний посібник

Третє видання, доповнене і перероблене

За редакцією

кандидата юридичних наук, професора

І.Р. Шинкаренка

Редактор, оригінал-макет –

А.В. Самотуда

Дизайн –

В.А. Ситник, О.Ю. Новіков

Підписано до друку 10.06.2013 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк RISO.
Гарнітура – Times. Умов.-друк. арк. 20,00. Тираж – 300 прим.

Редакційно-видавниче відділення відділу організації наукової роботи ДДУВС
49005, м. Дніпропетровськ, просп. Гагаріна, 26, тел. (056) 370-96-59
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДП № 164-р від 07.08.2013 р.